

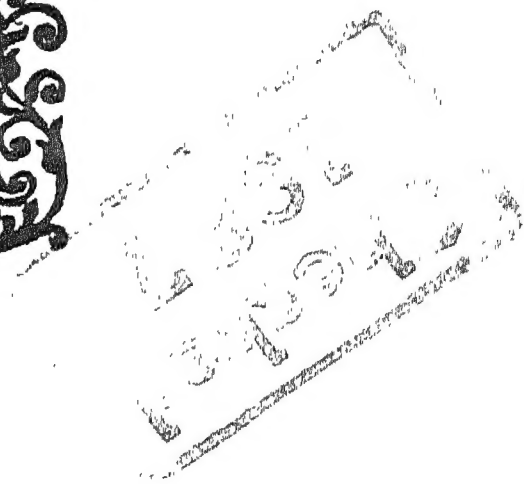
శ్రీ రస్తు.

శ్రీమత్స్వర్ణరాజకుమార వేంకటనాథరాజకవివరవిరచిత

పంచతంత్రము

పద్యకావ్యము.

NOT FOR ISSUED

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

బడితము.

reserved.

Printed
at the "VAVILLA" Press,
Madras.—1924.

పీఠిక.

వేంకటనాథకవి.

ఇమ్మహాకవి పంచతంత్రమును బవ్యకావ్యమునుగా రచించి
మిగులఁ గీర్తిని జేకొన్న మహనీయుఁడు. ఇతనియింటిపేరు బైచరాజు
వారు. ఇతనితాతతాత బైచభూపాలుఁడు. ఇందుచేతనే యీతని
కీయింటిపేరు గల్గెనని తోచుచున్నది. ఇవిషయమునే పంచతం
త్రమున,

“ధీరత రాజవంశజుధిం బ్రభవించె మహావిరోధిసం
హారవిహారి సాశ్వతిరుదాంకుఁడు బైచన్నపాలుఁ డద్ధరి
త్రీరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సుఁగితికిఁ హరాద్రిని
హారవసుంధరాధరము లయ్యె సమగ్రవిహారశైలముల్.”

ఈబైచరాజుకుమారుఁడు తిరురులధరణీనాథుఁడు. ఇతనికుమారుఁడు
వీరభద్రరాజు. ఇతనికిఁ బుత్రు లిరువురు. లింగభూపాలుఁడు,
పర్వతరాజు. ఈపర్వతరాజుకుఁ బుట్టిన మువ్వరుకుమారులలో నగ్ర
జుడే యీ వేంకటనాథమహాకవి. ఇహ్మరణముననే యీతనిఁ బర్వత
రాజకుమారవేంకటనాథుఁ డనియు నందురు. పై పద్యమునుబట్టియే
యీతఁడు క్షత్రియకులూపతంసుఁడని తెల్లమగుచున్నది. ఈకవిశ్వ
రుఁడు తన్నుగుఱించి,

“అసహాయసరసకవితా,రసికుఁడ వేంకటనారావరప్రభుఁడ గుణ
ప్రసవప్రకాండమదన,దృఢసలాయితవిద్యదఖిలబంధుప్రజుఁడ౯.”

అని తనపాండిత్యగరిమలెఱుఁగ జేసుకొనియున్నాఁడనియు

కవికాలము, దేశము నిర్ణయించుటలో గొప్ప చిక్కుగలదు.
పూర్వపుఁగవులు తమగ్రంథములలోఁ దమకాలమును దేశమును
జక్కఁగాఁ జెప్పుకొనువారు కాదు. అట్లు చెప్పియుండినచోఁ బ్రీతికాతే
ఖిలయూహలకును జర్జలకును నెకము లేకుండెడిది. ఐనను నీతని
కాలమును గుఱించి ‘బ్రాహ్మదొరవారు’ తమనిఘంటువునందు క్రీ॥ ౧॥
1500 సంవత్సర ప్రాంతమువాఁడని వ్రాసి యున్నారు. కాబట్టి యీకా
లమునకుఁ బ్రమాణేతరము లగుపడువలె కియ్యదియే యని నిర్ధారణ

చేయక తప్పదు. ఇదియునున్నాక వేంకటనాథుఁడు దాను బూర్వకపు
లను స్తుతించుచు,

“హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతు జేతోమరు
త్సదనాస్థానికః చెత్తు మానసనభస్సంచారిఁ గావించు హృ
ద్విదితక్షీరసముద్రభేలనమునం దేలించు నుత్కృష్టప
స్తునులం బ్రాజ్ఞుల దిక్కయజ్వు నమరేశు నోస్మి శ్రీనాథునిన్.”

అని శ్రీనాథుని బేర్కొనియుండుటచే నీతఁడు 1450-వ సంవత్స
రమునకుఁ బూర్వపువాఁడు కాఁడని స్పష్టమగుచున్నది. మఱియును
నీతఁడు తన జ్యేష్ఠపితృవృన్దిఁగూర్చి చెప్పుచు, ‘కుమారలింగక్షోణిపా
లుండు యవనసైంధవకాననానలుండు.’ అనిచెప్పియున్నందునఁ గవి
హిందువులకును మహమ్మదీయులకును యుద్ధములు జరగుచున్న నమ
యంబున నుండు నని యేర్పడుచున్నది.

ఇతఁడు కవులందఱివలెనే దనకుఁ బ్రబంధరచనాకాలంబున
భగవంతుఁడు స్వప్నంబున సాక్షాత్కరించినట్లు చెప్పియున్నాఁడు.
ఇయ్యది పూర్వకాలంబునుండి యాచారముగ వచ్చుచున్నది. ఇందలి
సత్యాసత్యంబు లప్పరమేశ్వరుఁడే యెఱుంగు.

ఈతఁడు తనకృతీయగు నీపంచతంత్రంబును స్వప్నంబున సాక్షా
త్కరించిన హరిహరదేవున కంకిత మిచ్చినాఁడు. తద్విషయంబును,
నాహరిహరనాథునియందలి భక్తిపారవశ్యంబును,

“ఏ చనవు గలదు హరిహర, సాచివ్యము నొంద నన్యజనులకు మది నా
లోచింపఁ దిక్కయజ్వు, నాచనసోమునకు మఱియు నాకుం దప్పన్.”

అని చక్కఁగ వక్కాణించెను. ఇక్కారణంబుననే యీతఁడు నెల్లూరి
మండలనివాసిగానుండ నోపునని యూహించవలసె యున్నది. కవి తా
నేనుండలమువాఁడైన నేమి యెందుఁ బుట్టిన నేమి యెందుఁ గిట్టిన
నేమి యెందు జీనసంబు గడపిన నేమి తనపాండిత్యముచేఁ గీర్తిని
గడించినఁ జాలును.

కవితామాధుర్యంబుచే శిరంబు లూపించినఁ జాలు, అతఁడు
భారతభూమి నలంకరించినవాఁడే యగు. ఈవిషయ మింతటితో విర
మించి యితనికవిత్వముయొక్క ఫక్కినిగుఱించి కొంచెమాలోచింప
వలయును.

ఇతనికవిత్వములో లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లున్నవనియు, నందుచేతనే లక్షణకర్త లుదాహరణముగా నీతనికృతిఁ గొనక పోయి రనియు నందురు. ఈలక్షణవిరుద్ధప్రయోగము లెల్లగ్రంథంబుల యందును గన్పడుచున్నవి కాని యవి కొందఱియదృష్టంబుఁబట్టి సాధువులగు గొందఱిదౌర్భాగ్యముంబట్టి యసాధువులుగను సాధింపఁబడుచున్నవి. ఇతఁ డీపంచతంత్రంబును సంస్కృతమునకు భాషాంతరీకరణమువలెఁ గాక ప్రబంధశైలిలో వ్రాసినాఁడు. కవిత్వ మెట్లుండవలయునో యీతఁడే యీపంచతంత్రమున,

“ఘనతరఘూర్జరీకుచయుగక్రియ గూఢము గాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేట గాక యరచాటగు నాంధ్రవధూటిచొక్క-పుం
జనుగవఁ బోలి తేటయును జాటుతనంబును లేకయుండఁ జె
ప్పిన యదె పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాక యుండినన్”.

అనుపద్యముచేఁ జెప్పి యున్నాఁడు. తిలకింపుఁడీ!

కావ్యంబున నొక్కొక్కఁ డొక్క యిక్క నరయు చుండును. ‘భిన్నరుచి ర్హి లోకః’ అనునట్లు లోకంబునఁ బలువురు పలువిధంబులగు రుచులు గలిగియుందురు. దీనినే యీ వేంకటనాథుఁడు,

సీ. “ఒకఁ డలంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడు వార్తాసమృద్ధికిఁ జెలంగు
నొకఁడు శబ్దస్ఫూర్తులకు మాయురే యను నొకఁ డర్థసృష్టికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁ గదల్చు నొకఁ డుపమానచర్చికకు నలరు
నొకఁడు పదప్రాధిమ్యము నిచ్చులో మెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘ కుబ్బుచుండుఁ
తే. గామి చందానఁ దలవరి కరణి బధిరు, పలె దరిద్రునిగితి వాది పగిదిఁ గనక
కారు చాడ్పునఁ బంగు వైఖరిఁ గుజాతి, జాడ నిందటి ముదలింపఁ జాలు పైట్లు.”

అని చాటియున్నాఁడు. ‘అవిదితగుణాపి సత్కవిభణితః కర్ణేషు వమతి మధుధారామ్’ అన్నట్లు చవిఁ గొనుఁ డీపద్యమునందలి మాధుర్యము!

ఎట్టివానికృతియందును దప్పులుండక పోవు. ఉండినంతనే వాని కృతికిఁగాని యాతనికిఁ గాని కళంక మాపాదింపరాదు. గుణపరీక్షణము చేయవలయుఁ గదా? రసపుష్టిఁ గనుగొనవలయుఁ గదా? దీనినే యీతఁడు,

“ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తప్పున్నను గడమ గాదు దానికిఁ గళంక
జొప్పడు శశికిఁ గళంకము, కప్పేర్పడి యేమి నిండఁ గావించె నొకొ.”

అని వక్కాణించె.

ఇతఁడు కృతిని రాజుల కెచ్చునభిప్రాయమందు విముఖుఁడు. ఒంటిమిట్ట శ్రీకోదండరామమూర్తి కంకితమిచ్చి కీర్తిగాంచిన బమ్మెర పోతనామాత్యునియనువునను, బీతికాపురీకుక్కుటేశ్వరున కర్పించి తన కృతుల వాసి నొందిన కూచిమంచి తిమ్మకవివడువునను, మఱియు భగవదర్పణ మొనరించిన మహాకవులజాడ ననుసరించియే యీతఁడును రాజాంకితమును గుఱించి,

“అతికుటుంబరక్షణాపేక్షఁ బ్రార్థన, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి
చచ్చి నిరయమునకుఁ జనుకంటె హరిహరా, ర్పణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరాదె.”

అని ఘోషించి యున్నాఁడు, చూచితిరే యీతనిదైవభక్తి!!!

ఈపంచతంత్రమునే దూబగుంట నారాయణామాత్యుండును దెనిఁగించె. పద్యములలో భావసామ్యముండకమానదు. కథ యొకటియే కదా? నారాయణామాత్యుఁడు సులభశైలిని వ్రాసినాఁడు. కాని యందుపైతము లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములు లేకపోలేదు. వేంకటనాథుఁడుమాత్రము తాను గలిగితి మెట్లుండవలయునని యొప్పుఁజెప్పెనో యా చొప్పుఁ దప్పింపక తగినచోటులం దనువయిన వర్ణనములను జేర్చి రచించినాఁడు. ప్రబంధమునం దుండఁ దగిన వర్ణనములన్నియు నెట్టకేలకుఁ గల్పించి రసపోషణముఁ జేసి వాసిఁ గాంచి నాఁడు. ఐనను లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లందందుఁ జూపట్టుచున్నవి. వానినెల్ల నిట వ్రాయఁ జూసలేదు. ‘ఱోటి కొక్కపాట’ నోటి కొక్కమాట’యనునామెత మనకుఁ జిరపరిచితంబు కాదే. అట్లే సామాన్యముగఁ బాఠభేదములచే లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములును గలిగియుండునని యూహింప వచ్చును. ఈదోషములను గృతి కర్త నెత్తిపై వైచుట ధర్మమార్గమని యేరైన నెన్నఁ బూనుకొనరని నానమ్మకము.

హంసవింశతికర్తయగు అయ్యలరాజు నారాయణామాత్యుని వలె నీతఁడును స్వభావవర్ణనములం గడు నేర్పున నలవరించి యున్నాఁడు. కొన్నింటి నీక్రిందనుదాహరించెద. గ్రంథమునందే తిలకింపనగు నని పాఠకమహాశయుల వేఁడెద.

స్వభావవర్ణనములు.

పుట.		పద్యము.
వేసఁగి	58	577
గొల్లచాన	59	586
హేమంతము	69	677
వేఁట	99	196
చోరుఁడు	122	199
సిద్ధుఁడు	151	101
వనము	196	522

ఇట్టి వెన్నియేని కాననగు. ఉదాహరింపఁ బూనిన గ్రంథమంతయు నెన్నవలసి యుండును.

ఈతఁడు శబ్దాలంకారంబులఁ గూర్చుటయందు మిక్కిలి ప్రియుఁడు. అందఁ దనేకపద్యములఁ గాననగు. అయినను గొన్నింటిని దెలిపెద.

శబ్దాలంకారములు.

పుట.	పద్యము.
6	100
17	123
87	70
69	676
114	119
140	330

ఈగ్రంథము నీతులకుఁ బుట్టినిల్లని వేఱ చెప్పనేల? నీతులను బొందుపఱచి వ్రాసిన పద్యములఁ గొన్నింటి నుదాహరింప మన స్సువిష్టూరు చున్నది. కాంచుఁడీ కవిమహిమము!

“పురుషవిశేషలీల విరిబోఁడియు వాలు విపంచి శాస్త్రమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబు వహింతు రట్ల కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోఁడియు వాలు విపంచి శాస్త్రమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రర్హరన్.” ప్రథమాశ్వాసము.

“గజ మంటినట్ల యడఁచు, నుభజగము మూర్కొనినయట్ల పొరిగొను ధరణీ
భుజుఁడు నగినట్ల చంపుం, గుజరుఁడు మర్మింనువట్ల కొను బ్రాణంబున్.”

మచుజుఁ డెన్నండును స్వతంత్రుఁడు కాఁడు. భగవంతుం డేయేకాం
మున నెట్టి త్రిపురం ద్రిపురో యట్లు తప్పక యుభవింపవలయు
ననుట కీ మహాకవి యెట్లు కథాంశములను వాక్రుచ్చెనో కనుఁగొనుఁడు.

సీ. “ఘనరూపనిధి యనంగునకా యనంగత్వ? ముచితమే బలి కహివ్యూహనసతి?
పాండునందనునకా బహుకాలవనవాస? మిభపురాధిపునకా యేటిచొరవ?
యదుమలాభ్యక్షునకా శాసమరణంబు? జాహ్నువీచుతునకా శస్త్రశయ్య?
నలరాజుకా మహానసపాకభజనంబు? నహుషునకా ఘోరనాగమూర్తి?
తే. మఱి త్రిశంకునకా పచ్చిమాలతనము?, ద్రుపదనందనకా రాచతొత్తుపాటు?
మచుజుఁ డెవ్వఁడుకర్త స్వతంత్రుఁడనయ?, నీశ్వరుఁడు గాక సమమూర్పనిట్టిపనులు.”

ఇందుఁగల యైతిహ్యముల నెట్లు జతకూర్చెనో.

ఇట్లే నీతులుగలపద్యములును, గంఠపాఠము జేసి పలుమారులు
ప్రస్తావనావశంబునఁ జదువుకొనఁదగిన పద్యము లనేకము లున్నవి.
అక్కడక్కడఁ బద్యములలో సామెతలనుగూడ నిమిడించి యున్నాఁడు.
భాషయందుఁ బాండిత్యము లోకమునఁ గలిగింపవలెనన్న సామాన్య
ముగఁ బ్రచారముగో నుచ్చమాటలనే యుపయోగించుచు గ్రంథము
లను వ్రాయుట యుచిత మనువాసికెల్లరకు వందనసహస్రంబులు.
ప్రొత్తపదంబులును సమాసచాతుర్యంబులును, నలంకారవిశేషంబు
లును భాషకలంకార ప్రాయంబు లని యెన్ని గ్రంథజాలంబులను
రచించి మహాకవిపండితులు లోకంబున భాషను బోషింతురు గాక యని
నాయూహ.

ఇం దెందైన లోపంబు లుండక మానవు. ‘ప్రమాదో ధీమతా
మపి’ యనువాక్యంబును దమచునంబున నిడి పరిశీలించి దోషంబులఁ
బోఁద్రోచి గుణగణంబుల గ్రహింతు రని భాషాభిమానుల నెల్లరను
వేఁడుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు,

పండితాఖండలమండల పాద సేవకుఁడు,

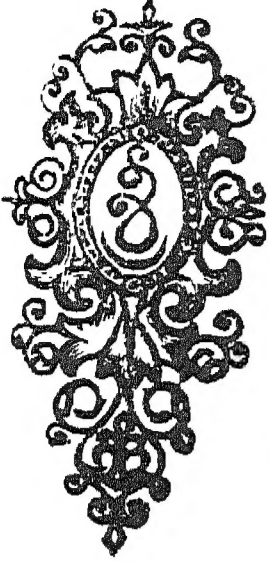
కావ్యతీర్థ. కవిభూషణ జనమంచి, వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ,
సహాయాంధ్రపండితుఁడు, మునిసిపల్ హైస్కూలు, కడప.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతారిక.

పుత్రస్తననిస్తులైణమదసంసిక్తం బురోపీథి బా
గైవిన్నాణపుఁబుట్టుమచ్చ రవిక న్యాసన్నవిశ్వంభరా
దేవీవిభ్రమలక్ష్మీఁ దేటపలుపం దీపించుత్రైలోక్యత
తూవర్ధిష్ఠుఁడు కృష్ణుఁ డూర్జితమనీష న్నామదిక్కుయ్యెడిన్.

1

మ. సరసీజాతము లాటపట్టులు నిశాచారారి చంచద్భుజాం
తరమావాసము పుట్టినిల్లు సలిలస్థానంబు దారిద్య్రభూ
ధరవజ్రాయుధకోటిమాపు నిగమాంతప్రోక్తు లాశంసినీ
పరిషద్భాగముగాఁ జెలగుజగదంబం బద్ధఁ గీర్తించెదన్.

2

చ. తరల కహో యుపాంశుజపదంభమున న్వనజాతపీఠి క
న్నరమొగిడించి సృష్టికరుణాయతి మూలకుఁద్రోచి భారతీ
చరణశిఖాంతవిభ్రమరసంబులఁ బ్రస్తుతిసేయుధాత మ
న్నిరుపమదివ్యకావ్యపదనిర్మితఁ బ్రోదియొనర్చుఁ గావుతన్.

3

మ. నవమేఘాళిఘటించు మచ్చికురబంధశ్రీ నిరీక్షించి గో
త్రవరేణ్యంబులఁజేయువృత్తకుచముల్ దన్ధించి భావించి నా
యవలగ్నాంగముఁజూచి సింహసృజనం బర్ధింపుమంచు న్ననోధవు
మేలంబునఁదేల్చువాణి నను నంతర్వాణిఁగాఁ జేయుతన్.

4

ఉ. చేకొని బ్రహ్మమంత్రములఁజెప్పనహో ప్రతిసీర జాట మై
నాకుఁడు దేవతాళిగళనాదమున న్నదివించువోట భూ
షీకృత భోగిదర్శనముచే ధృతిదూలి చలించుగౌరి నా
లోకముఁజేసి నవ్వు ప్రబలు న్నరమేశ్వరునాశ్రయించెదన్.

5

ఉ. ఆసవనారిమోవిరుచు లానఁగఁ దద్ధునకంధరావల

ద్వాసుకి భూరిభూత్కరణ వాతకనన్నిటలాంబకాగ్నిగఁ
గాసలిలా ప్తినార్చుటకుఁగా వడిదోయిలిసాఁచుచండముం
డాసురహంత్రి నన్ను సకలార్థవిధిజ్ఞునిఁ జేయుఁగావుతఁ.

6

చ. నడుఁగక బాల్యచాపలమున న్దనపిమ్మటివ్రేలఁ జొక్కుపు
గడియపుట ట్టటంచుఁ ద్రిజగజ్జను లచ్చెరువందిమాడ న
క్కడపటికొండ సొంపులెఱుఁగం దవిలించినటించుశూలిపె
న్దొడుకు మదీయకావ్యమునకుం గలిగించు నిరంతరాయముల్.

7

ఉ. భూరి విరాడ్వికారగతిఁ బూర్వకుభృచ్చరమాద్రులం బదాం
భోరుహముల్లుటించుకొని పోకలరాకల మే న్దలంచి వి
ద్యారుచిఁ జొక్కుచోఁ జెవిపదన్రవిపోగున కెంపువోలఁ జె
న్నారమహోన్నత నైఱయు నక్షరు నక్షరిపు నభజించెదఁ.

8

మ. భవమూర్ధేందుపయోధిపర్వశశిచెప్పం జొక్కి పెక్కండ్రకై
దవఖండంబసమగ్రముగ్రనగమంధతుభ్యమాణంబు సిం
ధువసారంబు తనుస్వమొప్పఁగలచంద్రుండంచు దివ్యామృతం
బవలంబించు భుజంగకోటియగునా గారింబ్రశంసించెదఁ.

9

చ. అతినిశితాశుధారకు మహామహనీయ విచిత్రనర్ణసం
గతికి నిరూఢగూఢసుముఖత్వదసత్యపదార్థసంగ్రహ
స్థితికిఁబహుప్రయత్ననియతిం జనతాశ్రుతిరత్నకుండలా
యితహితనూక్తియుక్తి నుతియించెద బాణమయూరవోయలఁ.

10

మ. హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతుఁ జేతోమరు
త్సదనాస్థానికఁదెత్తు మానసనభ స్సంచారిఁగావెంతు హృ
ద్విదితక్షీరసముద్ర ఫేలనమున న్దేలింతు నుత్కృష్టన
స్తుదులం బ్రజ్ఞలదిక్కయజ్వనమరేకు న్నోము శ్రీనాథునిఁ.

11

క. వాచావీచీధీకృత, లోచనకర్ణాగ్రయాయి లోకసుధాంధో
నైచికిఁ దలఁతు న్నద్వం, శాచార్యుం దిరుమలశ్రియగిపతి గురునిఁ.

12

మ. రసవిస్ఫూర్తిగొఱంత దీనికిదిపూర్వచ్ఛాయ యిచ్చోటఁ ద
ప్పస డిప్పట్టున నర్థసృష్టిపసలే దచ్చోట నశ్లీల మ
దైస నాదిక్కునదుస్సమాస మిది సందేహస్పందంబీడ నం
చుసుమాళింబునఁ బాండితులైనపునీచు ప్రోత వాక్కువ్వఁగఁ.

13

- నీ. ఒకఁడలంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడువార్తాసమృద్ధికిఁ జెలంగు
నొకఁడుశబ్దస్ఫూర్తులకు మాయురేయను నొకఁడర్థసృష్టికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁగదల్చు నొకఁడుపమానచర్చికకు నలరు
6 నొకఁడుపదప్రాధిమకు నిచ్చులోమెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘ కుబ్బుచుండుఁ
తే. గామిచందానఁ దలవరికరణిబధిరు, వలె దరిద్రునిగతి వాదిపగిదిఁ గనక
కారుచాడ్పునఁ బంగునై ఖరిః గుజాతి, జాడ నిందతిముదలింపఁజాలు పెట్టు. 14
- క. ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తప్పున్నను గడమగాదు దానికిఁ గళలం
7 జొప్పుడుశశికిఁ గళంకము, కప్పేర్పడి యేమినిందఁ గావించెనొకో. 15
- ఉ. ఆనుటకీరసంబున నహంకృతిదంశితు లల్పకాకపు
లీన్వనుల నీనిమత్కవిత విద్వదుపాసితగాకయున్నె యా
హానరభు క్తశేషకబళాహరణతుమకుర్కురాళికిం
8 గాని నవాజ్యధార క్రతుకార్యసమాచరణీయగాదొకో. 16
- *చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చుసదావనిఁ బావనాళి దా
నదిగొనిరోయువంకలను పంచకసంచయ మట్టిదేకదా
చదురుఘటిల్లఁజూచు సవసప్రసవంబులఁ జంచరీకపుం
9 గదుపులు నిచ్చులు న్నెదకుఁ గా కుణపంబుల నక్క లేర్పడక. 17
- చ. ఘనతరఘూర్జరీకుచయుగక్రియ గూఢముగాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేటగాక యరచాటగునాంధ్రవధూటిచొక్కపుం
జనుఁగవఁబోలి గూఢమును జాటుదనంబును గాకయుండఁ జె
10 ప్పినయది పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాకయుండినక. 18
- చ. ఎడపక తారుదారె లిఖియించి పఠించి కృతుల్ ప్రతుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి హెచ్చి సకలావసధంబుల దారయై దిశల్
గడచి నటింపుకావ్యములు కావ్యములా హరణాఘశాంతికై
11 విడువక కూలిఁబెట్టి చదివించుకృతు ల్పుతులే వసుంధరక. 19
- వ. అని యిష్టదేవతానుతియును బురాతనకవిస్తుతియు నాచార్యపురస్కృతియును గుక
12 వితిరస్కృతియుం గావించి,యేనొక్కనాఁడుపంచతంత్రంబాంధ్రభాషం జంపూ

- *చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చుసదావనిఁ బావనాళి దా
నదిగొనిరోయువంకలను పంచకుండే డైటనట్టిదేకదా
వెదకుమహాసప్రసవవిభ్రమసంపదలన్తనోజ్ఞ ప
13 ట్పదములు పూతిగంధకుణపంబుల రోయవె నక్క లేక్కడక.

ప్రబంధంబుఁజేయం బ్రారంభించి యేతత్కావ్యకన్యకారత్నంబున కనుకూలవల్ల
భుం డేదేవుండొకో యని విచారించి శయ్యాతలంబున శయనించిన. 20

శ్లో. హృన్నిత్యయాచర మయా ప్యుమయాప్రభుత్వం

మూళీతుషార ఘృణినా జగతాం గురుత్వం

సందీపయ న్నభసి కోపి మహాన్పుమా న్నే

స్వప్నే శుభే నితనితద్యుతి రావిరాసీత్.

క. కలలో నలుపుం దెలుపుం, గలవేలుపుదొర యగణ్యకారుణ్యరసం

బాలయ ననుఁజూచి ద్రౌతా, ఘోమధురప్రణయపూర్వభాషలఁబలికెన్. 22

క. నను హరిహరనాథునిఁగా, మనమునఁ దలపోయు నృపకుమారక విద్వ

జ్ఞనసేవ్యము నీకాప్యముఁ, దనకి మ్మభిమతవరప్ర దాతకుభక్తిన్. 23

ఐ. అని యానతిచ్చి యావేల్పు విచ్చేసిన నానందకందళితపులకదంశితుండనై మేలు

కని. 24

క. ఏచనువుగలదు హరిహర, సాచివ్యమునొంద నన్యజనులకు మది నా

లోచింపఁ దిక్కయజ్ఞకు, నాచనసోమునకు మఱియు నాకుం దక్కన్. 25

ఉ. సన్నతశబ్దలక్షణరసస్ఫురితంబుఁ బురాణభారతో

త్పన్నము నైన సాధుపతితం బయి యొప్పుదు మర్త్యసేవ్యమై

యున్నప్రబంధమెప్పటి కహో జగదేకపవిత్రభూమిదే

వాన్నము సారమేయచరణాంకితమైన భుజక్రియాహ్లామే. 26

గీ. అతికుటుంబరక్షణాపేక్షఁ బ్రార్థి, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి

చచ్చి నిరయమునకుఁ జనుకంటె హరిహరా, ర్పణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరాదె.

ఉ. అంగధృతాబ్జు నిశ్చలతరాతను సర్వదు సర్వమంగళా

లింగితు భీషణాశరకులీనజయోన్ముఖపౌరుషక్రియా

సంగతు భీషణాంబకకృశాను నిరూపిత వైరిసద్దు యో

గాంగయౌతాదృతిన్ హరిహరాకృతి మత్కృతిభర్తఁజేసెదన్. 28

ఐ. అని నిశ్చయించి యత్రిలోకీకర్త మత్కృతిభర్తఁగా నొనర్చితి మదీయ వంశా

వతారం బభివర్ణించెద. 29

ఉ. ధీరత రాజవంశజలధింబ్రభవించె మహావిరోధి సం

హారవిహారి సాశ్వబిరుదాంకుఁడు బైచనృపాలుఁ డద్ధరి

శ్రీరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సుతికిన్ హరాద్రినీ

హారవసుంధరాధరములయ్యె సమగ్రవిహారశైలముల్.

క. అల బై చక్షితిపతికి, నృలభిత్ప్రతిమానభోగపరతంత్రునకున్
గలిగె నిరుమలధరణీ, తలనాథుఁడు నిర్భరప్రతాపోజ్జ్వలుఁడై. 31

ఉ. అంబుజనేత్రఁ జిప్తువసుధాధిపరత్నము గూర్చి పేర్చిఁ ది
ప్పాంచికఁ బెండ్లియై కనియె నప్రతిమానగుణాధ్యు వీరభ
ద్రుం బరిపంథిరాజకులతో యధిమందరు ఘోరసంగరా
డంబరచుంబిభీషణకటప్రకటద్విప సైన్యసంఘున్. 32

సీ. అతఁడు తుంకుట్లశ్రీపతిరాజవరపుత్రి శృంగారములయిక్కఁ లింగమక్కఁ
బరిణయంబై లింగనరనాయకవతంసుఁ బ్రాభవనిస్తంద్రు బర్వతేంద్రుఁ
గనియెఁ గుమారలింగక్షోణిపాలుండు యవన సైంధవకాననానలుండు
పోరులఁబెక్కఁండ్రఁ బొరిపుచ్చె నమృహాభవునితమ్ముఁడు పర్వతప్రభుండు
తే. వైరికాంతారదవవారివాహమూర్తి, పోలె ఫలితిష్టువసుమతీపాలపుత్రిఁ
బుణ్యచారిత్ర వికసితాంభోజనేత్ర, నన్నమాంచికఁ బరిణయంబయి ముదమున. 33

క. నను వేంకటజనవల్లభు, వినుతపరాక్రముని రంగవిభుడై ర్యకళా
కనకాద్రిని శేషాద్రినిఁ, గనియె నిహముష్టసౌఖ్యఘటనాయతికిన్. 34

క. అసహాయసరసకవితా, రసికుఁడ వేంకటధరావరప్రభుఁడ గుణ
ప్రసవప్రకాండమదన, ద్భిసలాయిత *విద్వదఖిలబంధువ్రజుఁడన్. 35

ఁఁఁఁ పశ్యంతములు. ఁఁఁఁ

క. భువననుయస్వాకృతికిన్, బవిపాణిప్రముఖలోకపాలక మకుటీ
దివసమణికి రణవికసిత, సవకరుణాచరణచరణజలజాతునకున్. 36

క. పాలస్త్యనరదునకు నా, ర్యాలోకచకోరతాపహరణక్రీడా
గ్లాలాలితాస్యనకు నం, హోలుంతకహృదయమునిజనోపాస్యనకున్. 37

క. వినతానందనగతికిన్, ఘననరకత్రాసకరణ కరవాలభుజా
భినవాదృతసురతతికిన్, జనితప్రహ్లాదవినుతజటిసంతతికిన్. 38

క. బహుభువనవిహారునకు, నృహజబ్రహ్మాండభాండజటిలఘలాళీ
నహనమహనీయవిగ్రహ, మహితోమంబరగతశ్రమశ్రీకునకున్. 39

క. తరణిశశిలోచనునకుం, బరమాణువిలోకి యోగమార్గఖురాళీ
పరివిహృతిసనాథునకున్, హరిహరనాథునకు సద్గృహసనాథునకున్. 40

ఁఁఁఁ కథాప్రారంభము. ఁఁఁఁ

ఐ. సభక్తిసమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన పంచతంత్రంబునకుం గథాక్రమం
బెట్టిదనిన. 41

* సకలబంధు పరిషత్కు లుఁడన్.

సీ. వనజగర్భకటాహాధిష్ఠానరణంబు బలిబహూకృతపుణ్యసలిలభేయ
మరుణాంశుకలశభాసుర రత్నసాధంబు కుభరబిద్ధహామంబిగోపురంబు
ఘనధవాక్రీడసద్దాతృనిష్కటకంబు బ్రహ్మనిష్ఠద్విజప్రాంజలంబు
ప్రబలభౌగ్ధనకౌర్యబంధురక్షత్రంబు పౌలస్త్యనిభవణి గాభాసురంబు
తే. పద్మనాయకశుభవిభాధర్మమాన, విద్వదావాసమండలీవిహారమాణ
ధూరిసంతాపతిమిరంబు పొగడ నెగడు, బూర్ణగరిమంబు పాటలీపురవరంబు. 42

సీ. హలహలం బిదిగాదె యభ్యమిత్రి యజీ వానిలగ్రాహినప్రాహిపతికి
బలుమదం బిదిగాదె పరుషారివారిజోన్మూలకృత్సాలశుండాపతికి
జితతమం బిదిగాదె పరరాజసంరోధి వరణమండలచక్రచాలమునకు
గ్రొమ్మెటుం గిదిగాదె కుటిలశాత్రవతను తుతజయుక్వాకారచక్రమునకు
తే. ధ్రువమిదిగాదె ప్రతిపక్షజాతిఁ జెడని, కొమ్మరేకుల గనుపట్టుకోటతమ్మి
కనఁగ జన లోచనోత్సవం బావహిల్లఁ, బరిఘవిల్లఁ బొగడ్డ నప్పరియగడ్డ. 43

గీ. మొదల నప్పలలోఁ గొంత మునిఁగి పిదప, రాసికెక్కిన పెనుమచ్చరాలఁబెరిగి
పరఁగుతనపెంపుఁ గొమ్మలపాలుఁ జేసి, కోట యవ్వీట దుర్విటుసాటఁదనరు. 44

చ. పురనిధిరక్షణక్షమతఁ బూనిన శుద్ధసుధాసముజ్జ్వలా
వరణముకుందభృతఫణికి వాలికకొమ్మ లలిసుఫటస్ఫటో
త్కారము తదగ్రనీతకరకాంత శిల ల్కణులం బురుడ్బిసా
హరణచరన్తరాళపరిఘాంబువుకంచుక మెంచి చూడఁగన్. 45

మ. దివిషద్వాహిని యప్పలం బొరసి యుద్వృత్తి నివిజృంభింపఁగా
నవరోధించినవీటికోట యథమద్భాచార మేపార నాం
బనకచ్చంబునఁ బాఁదుకొన్నయడుగొప్పం బ్రస్తరస్వీకృతి
న్నినసద్రత్నతదాతపోచ్చలన వహ్నింగ్రాగునశ్రాంతమున్. 46

మ. గళబద్ధానిభుగ్విచస్ఫురిత భూత్కారంబునంగాలుఁగొం
డలునీతేరిగురాల నెట్లు చెడకుండంబ్రోతు ననవప్రద
క్షులగారుత్తతశోభఁబూనిధరియించుల జూడుఁడా యంచు ని
స్తులదత్తోత్తరభాషఁదెల్పి చను ఖిన్యోతుం డుదాత్తాచితన్. 47

చ. కులుకుకుచంబులానకలుగుల్పడఁ గొమ్మలఁ దొంగిచూచు కొ
మ్మలముఖచంద్రచంద్రికలమవ్యపుఁ దేటగ వాక్షచంద్రమ
శ్శిలలస్రవించునీటఁ బడి శీఘ్రగతిం బఱతెందు మీనకం
దళములయత్నపద్దదళ వామకశోభఘటించుఁ గోటకున్. 48—

ఉ. బంధరడింభయుంకృతినిబద్ధకటప్రకటప్రదానవ

త్కుంభిరదప్రహరముల గూకల వ్రక్కలునైనమిన్నువి
శ్వంభరఁగూలున న్కలఁక సారసగడ్బఁదొనర్చు సంభృతి
స్తంభములొయనం గనతి సౌధము బుల్లసీలుం బురంబునన్.

49

చ. పవనజవంబునం బురముపై గరుడాగ్రజా గాఢహూంకృతిం
బవలుగ్రమించిరాఁగఘృణిమాలి హయాళి వయాళికశ్రమో
త్సవముఘటించు నౌర దివిపద్మనితాజనతామఘేందుజ
చ్చవినికషంబునం బొడము సౌధనిశాపద్యపత్ప్రహాముల్.

50

చ. మరకతకుంధము ల్దలల మానసమానవిహీనకేతువుల్
కరములు మధ్యవర్తిరవికౌస్తుభరత్నముతారకాసము
త్కరము సరోజదామకముగాఁ బొగడొందినసౌధరాడ్విరా
ట్పురుషుఁడు ప్రత్యహం బమరపూజితుఁడై కొమరొప్పునప్పురిన్.

51

ఉ. వన్నియమిట నన్నగరివాడల మేడలఁ గ్రీడలం గుగు
రొన్న మెఱుంగుమిన్నులతకూనలకుం జెలులై నిలింపవి
ద్యున్నిభదేహలిత్తు రళితుండవియు క్తవిత్తిర భూరుహో
త్పన్నసమగ్రసౌరభనితాంతలతాంతగుళు చ్చకచ్చటల్.

52

*చ. గురుపురగోపురాగ్రములఁ గూడినభూససతుల్పుతు ల్లనో
హరవరద త్తమ త్తవిషమాయుధజన్యవిహారభిన్న లె
చ్చరికఘటిల్ల వేసవులసోరునఁ దీరున మేరుమారుతాం
కురములఁబ్రోతు రచ్చకుచకుంభజవిశ్రమపుష్కరప్లుతిన్.

53

*చ. అలఘుసరోజభీమశిశిరాగమకాలకరాళజాతర
జ్వలనశిఖోష్ణజీర్ణవిధివాహకులఁ బుజకోటి కిచ్చు ను
త్కళిక నిలింపధామతిమిధామనధూప్రతిబింబితామిశ
త్కలిత సుగంధచంద్రఘటికాపురగోపురయావతాస్యముల్.

54

ఉ. ఆపురిఁ జంద్రికా నిశల హాటకహర్ష్యమృగేంద్రమధ్య ల
భ్రాసగనీట మజ్జనములాడి యలంకృతిమచ్చరీరులై
దాఁపుననున్కిఁజేకొనఁ గడంగుదురిందు నిలింపపుష్పలా
వీపటలార్పితా వహితవృక్షులతౌఘగుళు చ్చకస్త్పతిన్.

55

౯. అలతొలివేల్పురాఁ బగరయాకటిసంటలు వేదబీజముల్
మొలచినచే లుదారగుణము ల్జనియించినయిండ్లు సత్క్రియా

* ఈరెండుపద్యములు ప్రక్షిప్తములనితోఁచెడు.

ఫలతరువుల్ వివిక్తకుకపంజరము ల్లశకల్పి ధాతతా
తలమన నేర్తురౌరతత్వవిధిజ్ఞులు వీటిభూసురుల్.

56

శా. మూరారాతు లుదారధర్మగురుమూర్తు ల్బుద్ధి నీహృద్విహ
సారంభు ల్వసుభూషితుల్ హృదయపద్యాబంధవిశ్వంశరుల్
ధారాసారవిధాయకు ల్లునపదాలంకారు లత్యర్థ తే
జోరమ్యు బ్రచిరోదయు ల్బుచివతంసు ల్వాల్తు రచ్చో నినుల్.

57

ఉ ఉన్నతవైభవు ల్పురివిడుచుభవుల్ భవనాంగణంబులం
దెన్నఁగఁ గోటికొక్కటిగ నెత్తినలెక్కి యము ల్లతాద్విగు
క్తిస్సైరయంఘటించు మణిదీప్తములై గగనస్రవంతికా
సన్నధలాభిరామదివిఘ్నకుటనిఘ్నటవాటి కెంతయున్.

58

ఉ. ప్రారతరత్వరాష్ట్ర ప్రతికూలధరాధిపనిశ్చలత్వగం
భీరముమాన్వు వాహినులు పెక్కులుగొల్వఁగ లచ్చిఁ గాంచి యా
పూరితసత్వరేఖసౌలుపుం గని సప్త నులాశ్రయింప ని
ర్వారణమండ్ర భూరిగుణ రత్నసముద్రులు మాద్రు లప్పురిన్.

59

శా. చూడం జూడ్కులరాగలక్ష్మీ గలిగించు న్నించుఁ దోడ్తోన నా
క్రీడక్రీడనకాంక్ష కర్ణకుహారైం బౌపు పాదంబునం
దోడై తీర్చు రమాకుమారుపను లెంచు నివ్వంగులంబోలి యెం
తే డాకం బళిరె పురంబుకలకంఠీజాతి యశ్రాంతమున్.

60

ఉ. రాగములం బరాగములరాగములంగరఁగింతు రంగరే
ఖాగతిమెచ్చ రచ్చరలఁగాంచినకుద్ధము కల్పి దేశసం
ధాగరిమంబునం దడసినం గడకాళ్ల నదల్చి రంభ నే
లాగుననై నగెల్తురు కళావతు లాపుటభేదనంబునన్.

61

సీ. ఎదనాబ్జములెచాలు వలపులఁ బ్రేరేప వెలిదమ్ములేటికి విక్రయింప
సోగకన్నులెచాలు సొంపుసంపాదింపఁ గలువలేమిటికి నంగళ్లఁబెట్టు
మొలకనవ్వులెచాలు ముడముఁ బ్రోదియొనర్ప నచ్చమల్లియ లేటి కమ్మఁజూప
గురుపచంబులెచాలుఁ బరితోషమొనరింపఁ బూగుత్తు లేటికి బుటములెత్తఁ

తే. గాయదీధితిచాలు రాగముఘటింప, బేరమెఱిగింప నేల చాంపేయములకు

ననుమఁ బధికులు నర్తోపు లాడనాడ, వేడ్కవిహరించుఁ బుష్పలావీజనంబు.

62

సీ ఆలాన దారుబద్ధాంగువుల్ దెగఁ బిఱిందికినీఁగి ముకుచాయ నిగిడినిగిడి
పక్షభౌగములవెంబడికుభంబులుజాఱిపోవ రజల్ ప్రయ్యఁ బొంగిపొంగి

నిర్యాణకోణము ల్నిండి యుప్పరమెక్కు శీఘ్రవీచికలపైఁజిమ్మిచిమ్మి
 సృణిఘాతముల లెక్క సేయక చేయిచ్చుకృత్తిభృద్భటపంజ్జిఁగిట్టికిట్టి
 తే. హస్తపకముఖ్యసంహతు లతులగతుల, మఱువుఁడని చాళికలకోజఁ గఱపికఱపి
 వఱులునవ్వీట గర్వదుర్వారవైరి, మారణారంభబలములు మదకలములు. 63

చ. సురసరణిం బడల్పడఁగఁజూచి కరాహతిఁ దత్పురోపరి
 నిరవధికత్వరం జనఁగ నెట్టన మావులఁ దూలవైచునో
 యరదముఁ బట్టునో యనుభయంబున నేగు నదృశ్యుడై విభా
 కరుఁడన వీటిదంతులకుగల్గిన యున్నతులెన్న నేటికిఁ. 64

ఉ. రాజిలుపోతుమానికపురాల జిరాలగురాల సారధా
 రాజనగౌరవం బడపరా కతిపుష్కరవాహకోటి గా
 ధాజడవీధిఁదోలువిరియంబడధారలకల్లి మత్సరో
 త్రేజితమై హయాంకభృతి దీప్తసమీరణ మార్జితత్వరకా. 65

శా. వైరూఢారభటిరటన్తుఖధనుర్బాణ ప్రచండాసి భృ
 మ్చూరుల్ గ్రాలఁ బరోపతాప మొనరించు స్త్రీవ్రసంచారరే
 ఖారంభంబున సంఘటించుమహికి న్దంపంబుఁ గల్యాణము
 జేర న్నాటు మొగంబుతొఁబురము తేజీ ధ్విస్పృభుప్రక్రియకా. 66

మ. పరికింప న్తుకుశ ప్రవాళగతి నభ్రంబంటుమావు ల్సమీ
 పరసంగన్నులవిందుఁజేయు భవనప్రఖ్యాతచక్రభ్రమిం
 బరమోత్కృష్టతఁగాంచి ఖడ్గశరసంపత్తి న్బ్రకాశించి య
 ప్పరితేరు ల్తహనీయజంగమనగ స్ఫూర్తిన్దడు న్రాజిలుకా. 67

వ. మఱియుఁ గమలాలంకృతంబులై మురవైరియురంబుం బురుడించు సరోవరంబులును
 బ్రతిపర్వరసోదయంబులై యనారతంబు భారతంబుంబోలు నిక్షుప్తనంబులును
 వెండియుం బేరుగల ఐస్తువులుం గలిగి జగత్ప్రసిద్ధివహించిన యారాజధానిం బాలిం
 చురాజేంద్రుండు. 68

నీ. తనరూపమనురూప ధరఘాతి గురుసూతి మఘపూత విభుజాత మర్దిగాఁగఁ
 దనదానమినజానఘన గారివనవారి ధరవాహవరదేహతాపి గాఁగఁ
 దనశౌర్య మనివార్యతర కోపపరభూప ఘనపైన్యజనదైన్యకారిగాఁగఁ
 దననీతి వినయాతిథనరజ్యవనరేజ్య శతపత్రహితపుత్రసహజగాఁగఁ

తే. దనమహాసత్య మంతికోద్యత్త్రిశంకు, తనయసత్యతపశ్చరిత్రంబుగాఁగఁ
 మనుశుభస్ఫూర్తి నిత్యధర్మప్రసాది, తత్వవిద్వర్షనుండు సుదర్శనుండు 69

- సీ. తనదానగౌరవంబునఁ బుణ్యజనపరంపర చిరస్వాస్థ్యసంపదవహింపఁ
దనమహాహవముపెంపునఁ జక్రవాకాచ లో త్తరతిమిరంబు బుడ్డుకుడువఁ
తనఘనావనబలోద్యమమున నతిమిత్రగోత్రకుంజరజాతికుతుకమందఁ
దనమటుంగున దురంతప్రతాపస్ఫూర్తి హవణించునినుఁడునునణఁగియుండ
- తే. సమధికాద్యతిఁబూని విశ్వంభరుండు, తప్ప కెప్పుడుఁ గన్నులఁగప్పుకొనఁగ
వాలుమగఁడయి యత్యంతపసుసమృద్ధి, దనరుఁ బ్రియదర్శనుండు నుదర్శనుండు.
- సీ. తనయశోనటికి గోత్రావలచ్చతురబ్ధి ఘనతరంగములు రంగములుగాఁగఁ
దనమహస్సప్తజిహ్వానకుఁ బ్రాజ్యారిరాజ్యములు నిస్తులతరాజ్యములుగాఁగఁ
దనహేతిశతధార ధారకాశాపకృత్కుమతిగోత్రములు గోత్రములుగాఁగఁ
దనగూపకలహంసమునకు భామామానసములు నిర్తలమానసములుగాఁగఁ
- తే. దనమహాగుణరత్నసంపతికి శాస్త్ర, చతురభాషణకృతు లలంకృతులుగాఁగఁ
మనునుదర్శనుఁ డభినవామ్నాయపతిత, ధర్మతోషితహస్తనుదర్శనుండు. 71
- సీ. పరధరాధిపచిత్ర పత్రఖండనకేళి దశదిశావిదిత ప్రతాపరేఖ
యసదనుశాసనవ్యాపారత మహాశరావళిద త్తచిత్రాదృతగతి
భువనసంచారయోగ్యవినీతగతిమ త్తసారంగరంగదాస్థానగరిమ
నిరుపమాన నిధాన పరిపూర్ణతమనోజ్ఞగుణసమేతార్యానుకూలవృత్తి
- తే. బహువితానోస్తుఖుఁడు సమిద్ధిహాణశాలి, సత్యనిధి పుణ్యజనుఁ డతిచండరశ్మి
గంధవాహుండు హృష్టార్థిగాఢభూతి, యతఁడు దిక్పాలకాంశజుం డగుటఁ దెలిపె.
- సీ. అతిశీధుమదవికారత మేనులెఱుఁగని కరటులసఖ్య మగ్రాహ్య మనియుఁ
గుత్తుకవిసము వాకునఁదీపుఁ గలపాపజాతితో నెయ్యంబు జరుగదనియు
గఱుపాటమున ద్రవ్యి కడుపుఁబోసికొనెడి పందితోఁ బొందు నిర్బంధమనియు
నఖిలకంటకసహాయతఁ బెచ్చుపెరిగిన కఠినమూర్తులచెల్లి కష్టమనియు
- తే. ధరణి కరి ఘణి కిటి ధరేశ్వరులబోసి, యప్రమత్తు మహావిశుద్ధాంతరంగు
నాదిగర్భేశ్వరునిఁ గరుణార్ద్రహృదయ, విష్ణుసన్నిభు నష్టర్శ్యవిభునిఁ జేరె. 73
- శా. సత్యఖ్యాతి నిధానదానజనితస్వాస్థ్యప్రతిష్ఠికృత
ప్రత్యర్థిం బహువేదశాస్త్రపతిత ప్రస్థానవర్తిం బ్రజా
ప్రత్యక్షాదియుగభ్రమికృత కలిప్రారంభుఁ గారుణ్యసం
పత్యత్యాదృతమిత్రుఁ బోలె నుతింపం దద్ధరాధీశ్వరుఁ.
- ను. బుధసంభావితమూర్తి నిస్తులకశాపూర్ణుండు నిష్పర్వపూ
ర్వధరాధీశపదప్రవర్తి హితసద్రక్షాచరితుండు దా

నధురాధుర్యుఁడు గర్వభాగరివధానందుండు శోభాసుధా

నిధి యారాజిభవై రిపీతిఁ గొలుపుండెం గొల్వకుఁటంబునఁ.

75

క. ఇనుఁ డుదయాద్రింబలె న, య్యినుఁ డమ్మజిపీతిమెఱసి యేమనిచెప్పం

దనయు ననయులఁజెంతం, గనుఁగొని నిశ్వాసవీచికలు గడలెత్తఁ.

76

క. చిత్తమునఁబొగిలి యిట్లను, విత్తమాప్రాభవ మసద్వివేకము పయసా

పత్తిదము లొకఁడొకండ్రి, క్కెత్తున నన్నియును గలుగ నేమనిచెప్పఁ.

77

క. లేదట పాండేత్యము చవి, గాదటభర్తం బదేటికానుపుదాఁ జూల్

గాదట యేనాఁడును బా, లేదట యాధేను వేరి కేలా యేలఁ.

78

క. సుకృతంబునగాంచు నొకా, నొకఁడు భయవిభూతికొంతు నుత్తము నతిపా

తకునకు లేడైన గులాం, తకుఁడుదెవులు విషమువింటితనయుఁడు వుట్టుఁ.

79

మ. పరమైకాంతికవాస మిష్టిము ప్రియావంధ్యాత్వ మామోదసం

భరలాభంబు బుతూచితాభిగమనప్రారంభవై ముఖ్యమా

పరితోషం బబలాసుతాప్తి దగు గర్భస్రావమొప్పు న్వపుః

పురుషత్వన్యతిపుఁతు డుత్తమగుణాంభోరాశి లేకుండినఁ.

80

ఉ. కావున దుస్స్వభావమదగర్వవికారుల మ్మృతుమారులం

గేవలనీతిబోధమునఁ గీర్తితమూర్తులఁ జేయువాఁడు లేఁ

డేవిమలాత్తుఁ డొక్కఁడనిడెందమునందలపోయ నద్ధరి

త్రీవిభుఁజూచి యొక్కజగతీసురపుంగవుఁ డాసభాస్థలిఁ.

81

ఏ. అధీతనీతిశాస్త్రమర్తుం డగు విష్ణుశర్తుం డనునతండు బృహస్పతియునుంబోలెఁ దేజరి

ల్లచు దక్షిణహస్తంబెత్తి యిలాప్రియదర్శకుం డగునుదర్శనున కుదారస్వరంబున

నిట్లనియె.

82

క. పరిసముచేతను లోహో, త్కరములఁ గాంచనముఁజేయుగతి మద్బోధా

చతణమున మీకుమారుల, గురుకీర్తి నీతిపారగులఁగావెంతుఁ.

83

చ. ఇది నిజ మిందు కాఱునెల లిమ్మెడమి ట్లొనరింపకున్ననీ

పదఁ బదమూన కేను పనవాసమొనర్చెద నన్న రాజు స

ష్టదము పహించి యోవిమలమానస యంతటివానిఁగా నెఱుం

గుదు నిను వీర ముద్దుకొడుకు ల్నుయజేదులఁజేయు మేర్పడఁ.

84

ఏ. అని సమర్పించినం గైకొని విష్ణుశర్తుం డక్కుమారులకొఱకుఁ దంత్రంబు లయిదు

కల్పించి కథాద్వారంబున నీతి గ్రహింపంజేయువాఁ డయ్యె న. తంత్రనామంబు

- తెయ్యవియనిన మిత్రభేదంబును సుహృల్లాభంబును సంధివిగ్రహంబును లబ్ధనా
శంబును నసంప్రేక్ష్యకారిత్యంబును నాఁ బొగడనెగడు నందు మిత్రభేదం బారం
భించి రాజకుమారుల కతం డిట్లుని చెప్పందొంగె. 85
- క. సాహంకృతి బహుమృగకో, లాహ. హలహాళిక వనతఃంబున నొకనాఁ
డాహాకేసరివృషభి, స్నేహం బొకబంబులంబుచే నీర్వడియెన్ 86
- క. నావిని రాజకుమారులు, లావిపునిఁ జూచి పలికి రనఘా వృషదం
తావళశాత్రవసఖ్యం, బేవిధమున నక్క చెటిచె నెఱిగింపఁగదే. 87
- క. అస నతఁ డిట్లును డక్షిణ, మున మహిళా నామనగరమున నీతికళా
వనరాకెనర్థమానుం, దన నిర్తకుఁ డొకఁడు మెఱయు నతఁడు నిజాత్తన్. 88
- వి. ఇట్లుని విచారించె. 89
- ఉ. కొంచకలేనివోఁ బసిడిఁగూర్చుట కూర్చినకాంచనంబుర
క్షిందుట రక్షితత్వ మడఁగింపక సాంపెరగం బ్రవృద్ధినొం
దందుట దాని నేమరక తీర్థమఖ్యప్రతిపాదితంబుగా
విందుటలెస్సనీతి రసవేదులకుం బలుమాటలేటికిన్. 90
- క. పాలింపనిసిరి చోరుల, పాలగుఁజెడుఁ గూర్పగుడఁబడిననిజస్వం
వీలేమి నిచ్చుమోజన, మా లేమి ను కలిగియున్న నతిలోభులకున్. 91
- క. పరికల్పితసస్యపరం, పరకుఁ దటాకోదకంబునలె గూర్పం జే
కుటినసిరి యుద్ధులకునిడు, కొఱకుఁగదా యనుచుఁ దలఁచుకొని యత్నమునన్. 92
- క. ఆనణిజఁడు నందక సం, జీవక నామముల నుల్లసీలున్యసముల నా
నావిధివస్తుధురంధర, మై వెలసినబండిఁ బూన్చి యనుజీవులతోన్. 93
- క. ఘనధర్మకర్తసాధన, ధనసంగ్రహబుద్ధిఁదావు దలరిపురంబుల్
జనపదములుగడచియశో, ధన ధనదాశాభిముఖతఁ దడయక యేగెన్. 94
- ఉ. ఆవిధి నేగి యొక్కభయదాటవిలో విషమస్థలంబునం
బోవఁగ వస్తుభృచ్చకట భూరిభంబునఁబోన నందు సం
జీవకజానుదేశ మవినం బవినందితశైలశృంగమో
నావడిఁగ్రమ్మ రక్తమదనస్రొదపో నటు నేలఁగూలినన్. 95
- క. కొదవపడియెఁ బని యనుచు, న్నదిజాలిందూలి వర్ణమానుఁడు దానిన్
వదనుండి మనుచునందుల, కు దయాపరతంత్రుఁ డగుచుఁ గొందఱు నిలిపెన్. 96
- క. నిలిపి శకటమున నొండొక, బలవద్వృషభమునమర్చి పథమున నవ్యా
కులమానసుడై చనియె, న్నలవారలపనికి నేగిగలదే పుడమిన్. 97

- ఉ. కావనియు క్షులై యచటఁ గాల్కొనియున్నభటు ల్తంగజ
గ్రావచర తరత్తునయకంపితులై యటబోయి చచ్చె సుం
జీవకుఁ డంచు నేలికనుఁజెప్పిరి చెప్పిన నమ్మవారుగా
కావల నెవ్వరై నఁ గపటాత్తులచి త్తముఁ జొచ్చి చూచిరే. 98
- క. భీషణునమున నాయు, శ్రేష్ఠవిశేషమునఁ గుల్చి చివుకక యచ్చో
నీషద్రుజలేకమహా, ఘోషవృషంబునకు నిరవుకొని కాల్వచ్చెన్. 99
- ఎ. స్వచ్ఛందాహారాదిలాభంబుల హృష్టపుష్టాదిగంబున నై యాశాక్వరప్రవరంబు
యమునా ప్రాంతకాంతారంబునం గ్రుమ్మరుదుండె నక్కాలంబున. 100
- చ. కరటులమేల్పదంబులఁచి కర్కశవంచకధూర్తకృత్యము
లెఱిచి పరోగ్రఖిస్తపటలి స్నేహవాఁడికిఁ బాపి క్రొవ్వనం
గుఱువులువారుకంటకులఁ గొండగపుల్సారఁ దోలి పౌరుషం
బఱిముఱిఁగ్రాలఁ బింగళకుండ న్నృగరాజు చరించు నచ్చటన్. 101
- క. హరికి మృగరాజ్యమెన్వరు, కరుణించిరి తనకు దాన కాదా వరకుం
జరభంజనునకు జనినిధి, కురువిక్రమనైభవునకు నొక రీవలెనే. 102
- క. ఆకంఠీరసము పిపా, సాకలుషితహృదయ మగుదు సలిలాశక్త స
త్వాకీర్ణంబగుకాళిం, దీకచ్ఛంబునకు ద్రుతగతిం జనుచుండెన్. 103
- న. అప్పుడననుభూతపూర్వంబై యకాలప్రళయజలధరగర్జితంబునుంబోని యఖండసం
జీవకగర్జనంబు పరిసర ధరాధరదరిద్వారంబులం బ్రతిధ్వానంబులంబుట్టించిన నాక
ర్ణించి యశనిపాతకంపితఁబగు నీహారాహర్యశృంగంబునుంబోలె సింగంబు వికలి
తాంతరంగంబై నిలువంబడి యిది యేమిటిది యొక్కొ యిద్దిక్కున నేమియొక్కో
యనుచు మందగతిం జనుచుండె నంత నంతయుం గని దమచక్షుండు కరటకున కిట్లు
నియె. 104
- ఉ. ఈవడఁజల్లు నెండ గళ మెండ నఖండతరత్వరం బురో
భూననదుర్గమార్గరవిపుత్రికిఁ బోయెడురాజు వెల్వెలం
బోవు మొగంబుతో నిపుడు పుల్లుటితోఁ జనులేని మేత్తఁగాఁ
బోవఁదొడంగె నేమిగతమో గతమోహయెఱుంగఁజెప్పవే. 105
- క. అనిదంపూర్వపరాక్రమ, ధనుడ సుహృత్కుంజరముల దారుణమదమే
ర్చినయీతఁ డివ్విధంబునఁ, జన ననఘా యిష్ట డేమిచందమొ యనుడున్. 106
- క. కరటకుఁ డిట్లున మన కీ, తెరువేటికి నుచితవృత్తి తెరువెఱుఁగనియ
న్నరుఁడు నెడుం భగ్నారస, తరుకీలంబూడ్చి తెగినతరుచరుభంగిన్. 107

క. నావిని కనకునకు నయ, కోవిదుఁ డిట్లనియె దమనకుఁడు నీతికళా
శేవధి యాకథ యెటు నెపు మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 108

చ. మితకహితారముండలసమిజ్జయయుజ్జయినీపురంబున
న్వితతపిలాససంభ్రమణవిశ్రుతవిశ్రుతనామిటారి యా
యతనుకటారి కర్కశకుచాంగజితప్రకటారి నృత్తనం
దితశకటారి వారసుదతీమణి యోర్తు నటించు మన్నతిన్. 109

క. రాగరుషిగలుగుదెస నల, భోగినిమయిమఱుపుఁదిగిచి పొడితెమ్మర తృ
ష్ణగతిదరలింపఁగ నం, భోగంబాసఁగుం భుజంగపుంగవతతికిన్. 110

చ. దినముదినంబు నిద్రకరుడెంచినవేడుకకానిగుండె రు
ల్లన జననిప్రయత్నమున నచ్చెలి వేకున మేలుకాంచి మ
జ్జనవిధిఁదీర్చి సొమ్ములిడి చందనపుండరుకొంద జాళువా
పని నునుగానెయు నైఱయఁ బార్యతిసేనకు బోవుతీవితోన్. 111

ఉ. ఆసఖిచూపుఁదూపుగము లంగములం దెరలింప నాసనో
పాసనశాసన ల్గుదిసి పావనభావనధావనంబుల
న్నోసరిలంగరాఁబడినయోగముఁ ద్యాగముసేసి దీర్ఘని
శ్వాసము నించు శీధుసరసాధరజాతహనించుఁజూచుచున్. 112

చ. చెలి నెఱతీవి దేవిగుడిసేనకువచ్చిన వేశ వీటిలో
గలిగినకోడెకాండ్రు సిరిగందయు కప్పర మంబరంబుకుం
చెలుఁపుతము ల్సితంబు విరిచెందులు సందులు కానుకిత్తుర
చ్చలిమలపట్టి కొక్క దినసంబును రా కదిరాక తక్కినన్. 113

చ. నిలివెడువిత్తమిత్తునని నీతికిఁబాసినఁగాని పూనియ
చ్చెలి కలనేనియు న్చిలుపుఁ జెప్పెద నీతికిఁ దుచ్చజాతికిన్
బలితునకున్ విచారపరిపాకవిమూఢునకుం దురుక్తికిం
బలువకు రోగికిం దురభిమానికి దానికి మద్యపానికిన్. 114

మ. ప్రవసీభూతభుజంగజీవ యలరూపాజీవ దాక్షాయణి
భవనక్షోణినటించు పోడశఘటీపర్యంత మంతంత మూఁ
డవయామంబున నొక్కనాఁడు మునుచూయం దివ్వెటిల్లాల్పిరా
నవధానంబున నింటిద్రోవఁ గలహంసానూనయానంబునన్. 115

క. నడతెంచుచుఁ ద్రోవ బడ, ల్పడఁద్రొక్కిన నెగసి యోరబాగయిఘమే
ర్పడ నచ్చెరువుగ నచ్చెలి, కడకా లొకత్రాచుబాము గడఁకం గఱిచెన్. 116

- క. తాటువులన్దాలాకీ, లాలంబులు చెమ్మగింప లగ్నజ్వేశా
జ్వాలం దూలి శతుక్రతు, నీలతమో నీలవాల నేలంఘాలెన్. 117
- వ. అట్లు విషధరవిషంబునంగ్రాగి కూలినకూతుం గని శోకించి నిమిషంబునుండక.
చ. ధనికులుగాన దానితలిదండ్రులు జాలెలుచించి యర్థకాం
చనము లవారిగాఁగ వెదచల్లి వసుంధర పేరుకీర్తియుం
గని మనువారలం బరమగారుడమంత్రకులం బొరింబొరిం
గొనిచనుదేర వార లలికుంతలచెంతలఁ జేరి నేర్పునన్. 119
- నీ కాటుపట్టున గత్తివాటులువైచి నిర్విషమూఁది మనకున్న విసివె నొకఁడు
ఘటపూర్ణమంత్రపుష్కరధార లెత్తించి గుణముగానకరోసి గునినెనొకఁడు
కలితంబుఁగను దోయిఁగదియించిబ్రదికించుద్రోవ దుష్టటమైనఁ దొలఁగెనొకఁడు
పసరునెన్నడునెత్తిఁ బ్రామి బెత్తమున నిట్టటుమోఁది పనికిరా కరిగెనొకఁడు
తే. కదియఁబడియున్నదొడలఁ గాటుజొనిపి, పాయఁబడఁజేసి తగుపాటి పలుచనైన
యకాషధీసారములఁ బోసియవియులావు, నేయకుండిన నొకఁడు లజ్జించి చనియె.
- క. అప్పాట విషచికిత్సకు, లొప్పనివదనములతోడ నొండెవ్వరికిం
జెప్పక వచ్చినచొప్పునఁ, దప్పక పోవుటయు నాసుదతితలిదండ్రుల్. 121
- ఉ. కాంచనపుత్రి నెత్తుకొని క్రస్తుఁటిపోయి శివానివాసరుం
దుంచి నమస్కరించి యడలూఁజఁగ నిట్లరివిన్నవించి రో
పంచముఖప్రియా పడుచుప్రాణమువచ్చిన మంటపంబుఁగ
ట్టించెదమమ్మ నిన్నుఁ బురుడింపగలేరుగదమ్మ వేలుపుల్. 122
- చ. తరువుగదమ్మ మామనవి తానకపాదయుగంబు దేవతా
తరువుగదమ్మ యీపడుచు దక్కకపోయినఁ గన్నమాకు ను
త్తరువుగదమ్మ నీవరువుదానికి నిట్టియనస్థవచ్చు ట
చ్చెరువుగదమ్మ మమ్ము దరిఁజేరుపుమమ్మ త్రిలోకమాతృకా. 123
- చ. అని తనువేడి పాడి నెగులారక నారకయేడ్చువారలం
గని గిరిజాతజాత సుముఖత్వమున న్నడకంటిచూడ్కిఁజూ
చిన నపు డేమి చెప్ప నటఁ జేడియ నిర్విషయాచు నిద్రమే
ల్కనినవిధంబున నైలిసి కాతుకసంపదఁదేల్చె నాపులన్. 124
- క. దేవీవరమహిమంబున, జీవితయగుపుత్రిఁగొనుచు గృహమున కానం
దావిలలీలం జని రా, జీవేక్షణ కిడినమ్రొక్కు చెల్లించుటకున్. 125
- గీ. అట్ల నర్తకదంపతు లతులమతులఁ, బవనభుగూఢశుభగృహిగృహప్రాంతమునకు

- నవనిజంబుల దెప్పించి రందులోన, స్థూలతరుకీలమగు నొక్కదూల మమరు. 126
- ఉ. అనగరోపకంఠవనికావనజాతలతాచరన్తహా
వానరయూధ ముద్దవడి వచ్చి యొకానొకవేళ దారుణే
చ్చానటనంబొనర్ప రభసంబున నందొకక్రోతి యత నా
హా నవలాఘవంబునఁ గృతాంతవశంబున దూల మెక్కుచున్. 127
- క. వాలం బల్లార్చుచు నిరు, గేలం బిగియారఁబట్టి కీలము వడి ను
న్తాలింప నిటికికొనియె, స్వీలినయద్దారు వుద్దవిడి ముష్కములున్. 128
- క. ఇటికిన వివృతాస్యంబై, యొలుచుఁ బొరలు న్వడంకు నులుకుఁదలంకున్
మరలుం బడు లేమం గపి, యురిఁ దవిలినపులుఁగువోలె నుడుగనియలఁతన్. 129
- క. ప్లవగం బ ట్లలమటి మే, నవశంబగుటయుఁ దృజించె నసువుల నుచిత
వ్యవహారక్రియఁదెలియని, యవివేకికిఁ జేటువొందదా యెందైనన్. 130
- క. హరిభుక్తశేషతరసం, బిరువురకుం గలదు చాలు నీపాటివృధా
పరచింతలేటి కన విని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లనియెన్. 131
- క. తనవారిఁ బ్రోచుటకు నొం, టనివారి వధించి వైచుటకుఁగా నృపులం
బనివడికొలుచుట లే కె,వ్వని కెద్దడి వుట్టె నన్నవస్త్రంబులకున్. 132
- చ. అతివిరసత్వసత్వకుణపాదికపారణసారమేయ మా
ర్జితజవరాగ్ని శాంతియొనరించు సముచ్చయ కృచ్ఛ సంకుల
స్థితివెగడందయు న్నెదకి సింహము మత్తకరింభుజించునే
గతులబలానురూపఫల కాంక్షులుగా ధర నెట్టివారలున్. 133
- చ. అనుగతియుం గటీచలనమగ్రపదభ్రమణంబు వాలచా
లనమును భుక్తశేష కబళప్రదుఁగూర్చి యొనర్చు వేపి చ
య్యన బుధసాంత్యనోక్తి శతకాయుతసంఖ్యలఁగానిభుక్తికిం
దనకరమీదు కుంజరవతంసము నెట్టన నెట్టకేలకున్. 134
- క. తను లోకు లభినుతింపఁగ, మనఁగలిగినమనికి నిమిషమాత్రమెచాలుం
దనివిసనం ప్రేతాన్నముఁ, దిని యూరం గాకి బ్రతుకదే వేయెఁడుల్. 135
- క. ఘనవిద్యావిక్రమజం, బనఘుండై కుడుచు నెవ్వఁ డతనిదివో భో
జనము పశుశిశు ఖురంబు, ల్దిన గౌలేయకము దానిదియుఁ గుడుపగునే. 136
- క. అల్పముననిండు శశపద, మల్పంబుననిండు మాషకాంజలికుటుపెం
చల్పముననిండుగుపురుషుఁ, డల్పమునం బూర్ణుడగు మహాత్ముఁడుగామిన్. 137
- క. శ్రుతిశాస్త్రప్రకరబహి, ష్కృతము నయానయవివేకరిక్తము కుక్షి

- స్థితిజాగరూక మేయున్నతిఁ జెపుమా మనుజపశువునకుఁ బశువునకుఁ. 138
- క. కసవుదినుఁ గూడుదెచ్చుని, కసరదు బరువిడినమోయుఁ గర్మనమునకుఁ
విసువదు మారొడ్డాడదు, పసరమునకుసరియె మనుజపశు వెప్పటికిఁ. 139
- క. అన విని కరటకుఁ డతని, న్ననుఁగొని యిట్లనియె దమనకా విభునకుగ
ల్లినదండనాథులము దగ, మన కీవ్యాపార మనభిమత ముడుగదగుఁ. 140
- వ. అనిన దమనకుండు. 141
- క. పరమస్వతంత్రులయిభూ, పరుసన్నిధి మంత్రులండవలె నప్తంత్రుల్
పరతంత్రులయినఁగలవే, పురుషార్థము గౌరవము బ్రభుత్వము యశముఁ. 142
- క. గ్రావాగ్రమునకు భూరి, గ్రావం బెక్కింప భరముగా దది ధరకుఁ
ద్రోవఁ బ్రయాసమె యున్నతి, కయివలెబాటధమవృత్తి కది యేమిటికిఁ. 143
- క. తనకుఁ హృదయము వశమై, యనుచరుచందమున నుండు నది యేమియొకో
మనుజుఁడు గౌరవమొల్లక, ఘనలాఘవదంశితుండుగా నీక్షించుఁ. 144
- క. అనిచెప్పి మఱియు గరటకుఁ, గనుఁగొని దమనకుఁడు వలికెఁ గంటే పంచా
ననసార్వభౌమునకు నా, ననమొప్పు దిదేమికారణము నేఁ డనుచుఁ. 145
- క. అదివిని కరటకుఁడు మదిం, గదిరిన యచ్చెరువున న్నొగము జూచి యహో
యిది నీ వేతెఱగున నెఱుఁ,గుదు నన నాయనకు దమనకుం డిట్లనియెఁ. 146
- మ. మతిసేనిచ్చినఁగానిలేదు చన దాత్తశ్లాఘనామానసం
బితరాకారవిచేష్టితార్థముల నూహించు న్ధరిత్రిం బశు
ప్రతతుల్నేర్చు నుదీరితార్థముల దిక్ప్రఖ్యాతమేధాసమ
న్వీతుఁడై వర్తిలు పండితుం డకట వానిం బోలఁడే చెప్పుమా. 147
- క. చతురుఁడుగనుఁ బతిచేష్టా, గతిఁ దెలిసితినిన నతఁడు కాఁగా నోస
ప్రతిగాదునాకు సేవా, స్థితిసీకెఱుకపడుఁ గుశలచిత్తములేమిఁ. 148
- వ. అని కరటకుండు వలికిన దమనకుం డతని కిట్లనియె. 149
- క. భూషింప మెచ్చు లోకము, దూషింపం జంపఁజూచుఁ గుది నదె విద్య
దూభిషితుని నన్ను నేలా, దూషించితి వైన నేరుతుం బతిఁగొల్వఁ. 150
- క. నృపసంశ్రయమున నా కతి, నిపుణతయేవలనలేదు నీవయనియెదో
యిపు డెవ్వరేని శత్రుం, తప యోరిమిలేక యనియెదరొ ననుఁ జెపుమా. 151
- క. అను దమనకునాననము, న్ననుఁగొని కరటకుఁడు వలికెఁ గాదా మును నీ
వనవసతంబునఁజనవో, కినుక న్నిను విభుఁడు గోపగింపఁడొ నెరయఁ 152
- సీ. ఆఁకొని భుజియింప నరుగువేళ నొకింత యొడలికి నుపఘాత మొదవినపుడు

- భూరినిద్రాభరంబున సోలునెడఁ గులస్త్రీలతో నలిగి విచ్చేసినతటి
రతికి నువ్విశ్వాఱుగతి శరత్తుండైన యవసరంబున వేట లాడి యలసి
ధరణీరుహచ్ఛాయ లరయుచోటఁ బిపాస సలిలమన్వేషించుసమయమునను
లే. మజ్జనంబాడుపట్టున మాననియతి, నర్థమిలితలోచనుండై పురాణ
పురుషు ధ్యానించునక్కాలమున నృపాలుఁ, జేరరాదండ్రు తద్జ్ఞాలు సేవకులకు.
క. మఱచితివే యన దమనకుఁ, డెఱుఁగుదుననుజీవధర్మ మిట్టిద భటుఁ డే
తెఱఁగున నేనియు నరవరు, కుఱఁగట రేపగలుగాచి కొలువఁగవలయున్. 154
- క. అతి కంటకుడైన విసం, గతుడైన గుజాతుడైనఁగానీ లతలున్
సతులు ధరిత్రీసతులం, జితనైరీ యల్లికొండ్రు చేరువనున్నన్. 155
- క. కోపప్రసాదచిత్త, వ్యాపారము లెఱిఁగి కొలిచి నిర్తిల్లుభటుల్
భూపాలబాహుశాఖా, రోపితులై యుండ్రు చనవు రొక్కం బగుటన్. 156
- క. అన విని కరటకుఁడు దదా, ననము నిరీక్షించి పలికె నయ తత్వనిధి
వినవలతు నాదరంబునఁ, దన కిఁక నీవేమిచెప్పెదవు తరువాతన్. 157
- క. విత్తునవిత్తుంబలెఁ బ్రతు్యత్తర ముత్తరమువలన నుదయించు భవ
చ్చిత్తమునీతికశాసం, పత్తికిఁ బుట్టిల్లుగాదె పరికింపఱగాన్. 158
- ప. అను కరటకు పలుకు లాకర్ణించి యతం డిట్లను నీతిపోషణంబులు దుఃఖశోషణం
బులుగావె భవద్భాషణంబులు నప్రాప్తకాలవచనం బెవ్వరికి నశుభంబుఁజేయదు.
క చతురలవలె నృపసేవా, వ్రతులకు నప్రాప్తకాలవచనంబు బృహ
స్పతియంతవాఁడుబలికినఁ, బ్రతివీరధ్వంసి హాస్యపదనిరతుఁ డగున్. 160
- ప కావున దేశకాలేంద్రియ పరిపక్వంబులెఱింగి యుచితజ్ఞుఁ డగునతండు విన్నపంబు
చేసికొని నిజప్రయోజనం బీడేర్చుకొనుచు. 161
- క. తనకేవిద్యాభ్యాసం, బునముఖ్యఖ్యాతిలాభములు సిద్ధించున్
ఘనతరముగఁ గులపురుషుం, డనఘుండయి నేరవలయు నాసద్విద్యన్. 162
- క. కలగుణరూపప్రజ్ఞా, బలములచే నేమి వానిఁబ్రకటింపరు భూ
తలపతులు సములు విషములు, దలపోయ నఖర్వపర్వతంబులభంగిన్. 163
- క. కావున నవనీవల్లభు, లేవిధమున నుండి రేమిహితబుద్ధిన్నే
వాప్యత్తినుది వర్తిలఁ, గావలయు న్భటుల కనినఁ గరటకుఁ డంతన్. 164
- క. అగు నగుఁ బోపొ మ్మప్పని, మోగముననున్నాఁడు రాజుమ్రొలకుఁ దేర్పం
దగుతటి మేలయ్యెడునో, సుగుణీ నీకనిన నతఁడు సాం పెసలారన్. 165
- చ. మెలపునఁ జేరనేగి ప్రణమిల్లి వినీతతి నిర్వఁజూచి పిం

గళకుఁడువల్కె నోదమనకా చనుదెంచితివేమి నావు డు
జ్వలమతి నాతఁ డిట్లను భవచ్ఛరణంబులఁ గొల్వవచ్చితి
నైలసముదీనికంటెఁ బరికింపఁగ నెయ్యది నాకుఁ జెప్పమా.

166

క. సచివకుమారుఁడ నగునా, కుచితములగుపనులు గలిగియుండుఁగదా నా
నచనమువిన దేవరకును, రుచియగుఁగదా కార్యతత్పరుఁడఁగదా మొదలన్.

167

మ. శ్రుతికండూయన రుక్ప్రశాంతియొనరించుం దంతనిర్మల
స్థితికిం జాలునఖాగ్రభిన్నయవసచ్చేదంబు విశ్వంభరా
పతికార్యంబుల నప్రయోజకుఁడై ప్రాప్తజ్ఞానచాతుర్యశా
ర్యతతోపాయన యప్రియాలపనమేధాకారశీలుఁ డిలన్.

168

చ. పరమశుచి న్సమిద్భలు నపారమహామహు నుత్సవక్రియా
స్థిరు నిరసించి క్రిందుపడఁజేసినఁ గ్రిందుపడంగ నేర్చునే
కెరలి యొకప్పు డేని దలక్రిందుగఁబట్టిన నూర్ధ్వకీలుఁడై
దరికొన కంబుసంభవుఁ డధశ్శిఖుఁడై నశియింపనేర్పునే.

169

చ. హలికుఁడు విత్తు చేనఁబడునప్పు డెఱుంగఁడు చాలు చక్కనై
తలకొనఁజూచి మంచిదిగదాయనుఁ బిమ్మట నట్లు రాజు సొం
పలరఁగఁ గూర్చునప్పుడు భటాలినెఱుంగఁడు ప్రస్తుతంబున
నైలసముఁబూని నిల్వఁబరికించుఁ బ్రయోజకుఁ డంచు నెంతయున్.

170

తే. గీ. అతిశయస్థానయోగ్యు నీచాసనమున, నునుచువిశ్వంభరావల్లభునకునింద
మస్తకోచితకోటీరమండనములఁ, గాళ్ళఁదొడివినయత్తుర్మ్యుఁగఱియినరె.

171

ఆ-కె. అధమప్రతి కథికు నమరించుపతి దిట్టుఁ, గుడుచుఁగాదె యారకూటకటక
కలితమణికి నిందగాద పొనర్చిన, కుత్సితుండు నిందఁగుడుచుఁగాని.

172

క. శిరమున మకుటము రశనా, భరణము కటి నూపురంబు పదమునఁ బోలెన్
గురుబంధుభటులనిల్ప న, మరునుత్తమ మధ్య మాధమస్థానములన్.

173

చ. పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచిశాస్త్రమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింతు రట్లా కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచి శాస్త్రముం
దురగమువాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రుద్యరన్.

174

వ. ఇది సృగాలమాత్రంబు దీనిచేత నేమి యని నన్నవజ్ఞ సేయకుము.

175

క. హరినూకరరూపంబున, హరిణాదిమృగాకృతుల మహర్షు లజంబయి
హరిసుతుఁడు పూజ్యులైయుం, డర వారలగౌరవంబు గరిమపడియెనే.

176

- వ. అశక్తుండయిన భక్తుండును భక్తిలేనిశక్తుండును నప్రయోజకులు ద్యాజ్యులు నేను
బరమభక్తుండ శక్తుండ నత్యాజ్యుండ నన్ను గౌరవముసేయుము. 177
- చ. పతినయదూరుఁ డైనభటపంక్తియు నీతికిఁబాయుఁ దత్ప్రధా
నత బుధులుండరా బుధజనంబులులేమి నధర్త మూర్జిత
స్థితిఁగను నయ్యధర్తమునఁజేసి యఘంబులుపుట్టు వానిచే
నతులవిపద్దశ ల్వాడము నవ్విపదాయతిరాజ్యము నైదున్. 178
- ఐ. అని దమనకుండు వలికినఁ బింగళకుండు నతనిం బ్రసాదపురస్సరాలోకంబుల
నాలోకించి. 179
- ఉ. వాసికి ఐన్నెకుం దగినవాఁడవు రాజ్యమునీనయంబునం
చేసెదఁగాదె ని న్నడవ సేవకులెవ్వరునాకుఁ బెద్దవి
శ్వాసము నీయెడంగలదు శక్తుఁడు భక్తుఁడు నిన్నుఁబోలఁ డో
హో సఖ విన్ననై వదనమొప్పక వచ్చితి వేమిచెప్పమా. 180
- క. నావిని దమనకుఁ డను దే,వా విన్నపమొకటి వారివాంఛ న్వడిగాఁ
బోవుచునిలిచితి విదియే, లా విన్ననిమోముతోఁ గలంగినమతితోన్. 181
- ఐ. అనివిన్నవించిన దమనకునకుఁ బింగళకుం డిట్లనియె మచ్ఛరణ్యం బగునియ్యరణ్యం
బపూర్వసత్వాధిష్ఠితంబయి యున్నయది యట్లగుట చిత్తచాంచల్యంబుఁ బుట్టించు
టయు దానంజేసి యంగవైకల్య మావిర్భవించె నెట్లనిన విలయసమయసముజ్జ్వలం
భమాణ పుష్కలావర్తకవిధంబున శబ్దగ్రాహకంబులకు నధికతాపం బొనర్చుచున్న
యది యద్దిక్కున నొక్కయపూర్వదుర్వారఘోషంబు వీతేర నాకర్ణించితి మంత్ర
ప్రతిబద్ధశక్తి యగుఁగణాధరంబువిధంబున స్రుక్తి నీవాకర్ణింప వొకో శబ్దాను
గూపబలమహత్త్వం బగుసత్త్వం బచ్చోటఁ గలిగియున్నది మదీయరాజ్యంబు
నకు హాని వాటిల్లకుండునే యని నిట్టూర్పునించు నప్పంచాననునకు దమనకుం
డిట్లనియె. 182
- క. జలముల సేతువుబెడిదపుఁ, బలుకుల భీతుండు చెనటిపాడిం జాతిన్
జెలిమిరహస్యమొనర్పం, దలఁపనిపని చెడు నిగూఢతరమంత్రంబున్. 183
- క. నీతెరు వనిలచరన్తహి, జాత లతాఘాతభగ్న సంగరభేరీ
జాతరవశ్రవణమహో, జాతరహృజ్జీర్ణజంబుకముకథ యయ్యెన్. 184
- క. నావిని పింగళకుఁడు నయ,కోవిదు దమనకునిఁజూచి గుణరత్నసము
ద్రా వినియెద నీకథఁజెపు, మా హాచాపాలనం బమర నా కనుడున్. 185
- క. దమనకుఁ డిట్లును పరవి, క్రమవిక్రమసింహపుత్రనికటవటకాంత

రమున నొకనాఁడు గాఢ, క్రమమున నే నరిగి తిరుగఁగాఁ గట్టెదురన్. 186

ఉ. జన్యముకాంతకుంతపరుషక్షతిపాతి బృహద్వపాళిరా

జన్యము హస్తీమస్తతరసక్షతజద్రపలుబద్ధైత్యదౌ

ర్జన్యము భానుభేది ఘనసాహసపూజనరాజమానప

ర్జన్యముఁ జూపెఁ బర్యుషితసామజవిస్రసమేతవాతమున్.

187

చ. కదన మొకింతచేర వరుగ నివ్విలుగంబడి యున్న జేరులుం

బ్రిదిలుటలేనియేనుఁగులు బెంటలుగొన్న జిరాల్లురాలు పె

న్దగురుడిపోని నెత్తురులు గాఢపుటెండలఁ గ్రాఁగి చిక్కనై

పొదలుమెదళ్లు నాంత్రములప్రోవులుఁ జూచి ప్రహృష్టమూర్తినై.

188

ఐ. మఱియు నక్కలకు సమున్నాశపుండరీక వ్యాకీర్ణం బగుటఁ గాసారంబును నఖం

డఫలకాండమండితంబగుట నారామంబును నమోఘప్రాసవిలాసం బగుటఁ గర్ణా

టక ప్రబంధంబును ననంగవిహారయోగ్యం బగుట మధుమాసంబును దష్టకబంధ

వాహినీబంధురంబగుటం గ్రీష్మసమయంబును నవ్యక్తతారకవ్యూహం బగుట నహ

ర్నఖంబును బహుద్విజవిరాజమానంబగుట యాగంబును ననాత్మజ్ఞపారంపరీసం

పూర్ణం బగుట గంజానిలయంబును విభాగీకృతచరణంబుగావున శ్లోకపతనంబును

గర్జశల్యపైంధవభీష్మదుర్నిరీక్ష్యం బగుట సుయోధనాయోధనంబును బ్రయుక్తశక్తి

పాతనిర్ధూతధరాధిప్రాగల్భ్యంబగుటఁ గుమారసమారంభంబును ననఖండమనో

హరం బయి యోషాభాషావిశేషంబును రసాభిసృప్తపురుషోత్తమంబై శరత్కాలం

బును ననుకరించె నప్పడు.

189

క. దూరప్రాణధురీణమ, హారణమున నేమిచెప్ప నాశ్చర్యకరం

బయిరోదసితోవిను మొక, భేరినినదంబు కర్ణపిశిత మగల్చెన్.

190

తే. భయము దోడ్తోడ ముక్కునబంటి యయ్యెఁ

గెరలు జవరాగ్ని గుములుచుఁ “గింకరోమి

యాగతోస్తి క్వయాస్యామి” యని యడలితిఁ

బలలపారణకరుగంగఁ బొటుగామి.

191

ఉ. ఎంచినభీతి మే న్నడక నేనొక యిందుకసేపు బుద్ధిశం

కించి యిదేమి యొక్కొ పరికించెదఁగా కని చేరి ముందర

న్దాంచితి వాతపోత పరికంపితభూజలతాహతి నిశ

ల్పించురవంబునీను నొకజీర్ణ సమిద్దతభేరిఁజేరువన్.

192

నీ. కనుఁగొని చర్మసంగతదారువుగ నిశ్చయించి మెల్ల న సంఘృ లిడును నరిగి

- కదిసి తద్భేరీముఖము వ్రచ్చి లోపల నరయ నిర్మానుషమగుట మేను
 పొదలఁ జేసుకొనుమాభోజనం బని చని వడి మేనుమలఁచి నల్లడలునూచి
 కరట గృధ్రోల్లూకకంకారుల శవామిషాదులఁదోలి నేనాధ్యలీల
 తే. దంతిపలుల మశ్వతరసంబుశాక్వర, క్రన్యముచ్చి మాంస ఖండ కాండ
 మొలసి యున్న నరులపాలయును దిని గాఢ, కాతుకమున నుంటిగాఁదె తొలుత.
- వ రనశ్రవణమాత్రంబున నేమి తెలిసికొని నిర్భయుండ వగుము శబ్దం బేదిక్కున
 నాకర్ణింపంబడియె నద్దిక్కునకు నన్నుంబనుపు మంతయుం దెలిసి వచ్చెద ననుట
 యుఁ బింగళకుం డట్లచేయుచునియె నట్లు నియుక్తుండై దయనకుండు సకలమృగ
 సంచారఘోరం బగు యమునాప్రాంత కాంతారంబున కరిగి పురోభాగంబున. 194
- ఉ. చేనఁజిగుర్చుశృంగములు శృంగములంబ్రకటింప భూరిశో
 భావహనైకపాదములు పాదముల న్దలఁపింప జంగమ
 గ్రావముభంగి భానుభవకచ్ఛమున న్విహరించువాని సం
 జీవకుఁ గాంచి మ్రొక్కి నిలిచె న్నృగధూర్తకుమారుఁ డయ్యెడన్. 195
- వ. అట్లు వినీతత్వంబునెరపి కై వారంబునేసి యతనిచేత నాగమనకార్యం బడుగం
 బడినవాఁడై. 196
- చ. హృదయముపల్లవింప నతఁ డిట్లును నెంతయు సమ్మదంబునం
 బొదలుచు నీసమాగమము పూర్వము నీ కెనయైనవానితోఁ
 గదిసి యఖండసఖ్యమునఁ గాలమతీతముగా నొనర్ప కి
 న్నదిదరి నొంటి నుండఁదగు నా మృగనాథులులేరె మైత్రికిన్. 197
- చ. అనఘచరిత్ర పింగళకుండ న్నృగగా జిటనుండు నమ్మహా
 ఘనుని ప్రధాననందనునిఁగా నను బుద్ధి నెఱుంగు నీకు నా
 యనకు ఘటింతు మైత్రిసమయం బిదె న న్బనిఁగొమ్ము మాయతం
 బనలము గూడినట్లయగు నాతఁడు నీవును జెల్లి సేసినన్. 198
- క. అన విని దమనకునిఁ గనుం, గొని సంజీవకుఁడు వలికె గొబ్బున మరలం
 జని చెలిమిసేయుమా మా, కనుకూలత మెఱియ మీమృగాధిపుతోడన్. 199
- క. పొమ్మన నెమ్మనమలరం, గ్రమ్మఱ మృగధూర్తకులశిఖామణి చింతా
 సమ్మార్చితాకృతింబడి, నమ్మేర న్గాంచి వినతుఁడై నిలుచున్నన్. 200
- క. కనుఁగొని పింగళకుం డి, ట్లను సనయా మంత్రితనయ యవ్చోటికి నా
 యనుచుతిఁ గైకొనిపోయిన, పనియేమియొనర్చి తనినఁ బలికె నతండున్. 201
- క. పొనపొనఁ గానకు దేవర, పనుపునఁ జని యచటఁ గంటిఁబ్ర శయాంతరట

- ద్భవనినదు గోత్రగిరినిభ, తనునభ్రంకషవిషాణధరుఁ గట్టెదురన్. 202
- వ. భవత్క్లృత్తశూలాయమానం బగునప్పటిభయంకరధ్వానంబు నిన్ను నుద్దేశించి చేయు
టగా నెఱుంగుము. 203
- క. అలఁతులఁ బొరిఁగొనరు మహా, బలు లాహా ఘనులఁగాని పవమానుఁ డిలం
బిలువెఱుకునె బహుశాఖా, కులగగనస్పంది వృక్షకోటులుదక్కన్. 204
- క. ఈదృశబలవంతుని నీ, పాదముల కుపాయనంబుఁ బట్టెద లేదా
నాదెసనిచ్చున నిర్త, గ్యాదప్రేమమున సింహ మాతని కనియెన్. 205
- క. నీ వనఁగ నంతవాడవె, కావా సంరావభిదురఘాతంబున దై
ర్యాళినగల్చిన యబ్బలిఁ, దే వేగమె యనిన నతఁడు దెచ్చె న్వచ్చెన్. 206
- క. వచ్చినసంజీవకునకుఁ, బొచ్చెములే కలమృగాధిపుఁడు సాహార్ద్రం
బచ్చుపడ నెదురుసని కొని, తెచ్చి నదృష్టాసనప్రతిష్ఠితుఁజేసెన్. 207
- తే. తనువుఁ బ్రాణంబువిరియునుదావిభాను, డాతపముఁబోలె నలమృగాధ్యక్షుఁడతఁడు
పాలునీరును గూడిన పగిది నుండి, రతిశయస్నేహమునను నయ్యడవిలోన. 208
- వ. ఇట్లు పింగళక సంజీవకు లన్యోన్యప్రసన్న స్నేహప్రవర్థమానులము యొరుల కవ
కాశంబీక యేకగ్రీవంబయియుండ ననుజీవులు పాలపెట్టులేక యాఁకట నారట
నొంది యెందేనియుం బోన దానదిపడిన నచ్చెట్టకువంతం జింతిలి దమనకుండు కర
టకుఁ జేరంబోయి నిట్టూర్పునిగిడించి తలవంచుకొనిన నతం డతని నాలోకించి.
- చ. దమనక యోపలేననిన దప్పునె యిప్పెనుజెట్టు నీనిమి
త్తమున జనించెగాదె పతిదండకు ని న్నొరు లేగుమంచు హ
స్తముఁ దెమలించిరో కుడిచి సమ్మతినుండఁగ దైవమిచ్చు నే
సమకొని వీరి కిద్దటికి సఖ్యముసేయకయున్న సాగదే. 210
- ఉ. యెవ్వ రెటుండి రేమి మన కేమిప్రయోజన మంచు మున్ను నే
నన్వలఁ జూటిమోపి పతినారయునప్పుడు నీకుఁ జెప్పనే
యన్వచనంబు లిప్పుడు యథార్థములాయెగదా భుజించువా
రెవ్వరు నీవెకాక మఱి యేమనలేక స్వయంకృతాగమున్. 211
- క. చేసినయంతయుఁ దడయక, చేసేతం గుడువువానినఁ జింతానలకీ
లాసంతాపితుఁడై మే, ధాసంగతుఁ డతనిఁ జూచి దమనకుఁ డనియెన్. 212
- క. కృతకేతరవచనంబుల, గతి నీపలుకులు యథార్థకథనంబులునా
కతమున నకటా యీదు, స్థితివుట్టెం దీని కేమి సేయఁగవచ్చున్. 213
- ఉ. ఈతటి నక్క వెక్కసపు టేడికకయ్యముచేతఁ దొల్లి చే

- సేతఁ బరిగ్రహించి యతిశిష్యునిచే నొక సేతకానిచే
దూతికనొచ్చె నాత్మకృత దోషముననద నావు డుల్లస
తొ-తుకవల్లిపల్లటిలఁగా నతఁ డాతనిఁ జూచి యిట్లనున్. 214
- క. అది యెట్లు విస్తరింపం, గదె యాకర్ణింతు సకలగాధాబోధా
స్పదహృదయ యనుడు వికస, ద్వదనుండై కరటకునకు దమనకుఁ డనియెన్. 215
- క. యువనాశ్వ నగరమునఁ గే, శవశర్మ యనంగ నొక్క సన్యాసి మతం
బలంబించి యశిష్య, ప్రవరుండై యుండె భైత్య భక్షకుఁ డగుచున్. 216
- క. కల దాసన్యాసికి బహు, కలఘౌత సువర్ణపూర్ణ కంధసదాయ
బృలుగుయతి మరపు మోసము, గలవేనియు లేక దానిఁ గని రక్షించున్. 217
- తే. స్నాన మొనరించునప్పుడు జపము సేయు, నపుడు కళసాత్రమున భిక్ష మడుగునపుడు
పండునపుడును బొంతపై నుండు మనసు, బీదగఱచినబూరె యబ్బిత్తునకును. 218
- క. చిరకాల మివ్విధంబున, నరిగిన నాపాడభూతి యను భూర్తధరా
మరసుతుఁడు సేరి కంఠా, పారణేచ్చ న్యతికి శిష్యుండై సేవించెన్. 219
- ఉ. ఆయతి యొక్క నాఁ డొక గృహంబునకుం దగ భిక్షచేసి రాఁ
బోయిన వాఁడు వెంబడి నెపోయి భుజించి మతంబుఁ జేరి యా
చాయ నిబో త్తరీయపరిష క్తతృణాగ్రము గాంచిపట్టి నా
రాయణ కృష్ణయంచు గురుఁ డదృఢతమందఁగ మ్రొక్కి నెవ్వగన్. 220
- క. వెలవెలనిమోముతో మఱి, యెలుఁగొందఁగ గురునిఁజూచి యెవ్వరి కెందుం
గలుగనికలుషము నా కిదె, గలిగె నయో యెట్టిపాపకర్తుఁడ నొక్కొ. 221
- క. అని మడమలు మోపక వడిఁ, జని కపటవిచారశీలుఁ జపలాత్తుని శి
ష్యునిఁ దిరుగఁ బిల్చి మదిఁ గీ, లొక్క నినమహాద్భుతముతోడ గురుఁ డిట్లనియెన్. 222
- క. నిను సేకలుషము వొదిలెన్, జనఁ గారణమేమి సరభసంబున నాతో
వినిపింపు మనినఁ దత్పద, ననజంబులవ్రాలి యతికి వాఁ డిట్లనియెన్. 223
- క. గురునాథ నిన్ను భిక్షో, గరిమంబునఁ జాలఁ దృప్తుఁ గావించినభూ
సురునింటిపూరి నసనో, పరిదవలెం దీని కంటెఁ బాపముగలదే. 224
- గీ. మగుడ సీపూరిపుడకఁ దన్తందీరమునఁ, గూర్చి క్రమ్మట నిష్పాతకుండ నగుచు
వచ్చి సేవింతుఁ ద్వత్పాదవనరుహముల, భక్తి నామిఁద గలదేనిఁ బనుపు మటకు.
- క. పాపనుండఁగాక యేవిధి, సేవించెద నిన్ను నోవిశేషవిధిజ్ఞా
నావుడు యతి విస్తయసం, భావితుండై నానిఁ జూచి పలికెం బ్రీతిన్. 226
- చ. కలుషములేదు పూరిపుడకన్ ధనమో కనకంబో చీరలో

నలదటుపోవ నిల్వ మన వాడు కృతాంజలియై కనుంగవం
జలజలనశ్రువుల్గారుగ సన్నతఁజేసి యతీంద్ర యవ్విధిం
బలుకకు మెట్టులేనిఁ దృణభంగమునేఁ డట వైచినచ్చెదన్.

227

క. నావిని యతిబంధువుఁ డతి, పావనుఁగా వాని వగచి పనిచె నతండున్
వేవేగ నరిగి తృణమొక, చోవైచి భజింపఁ దొంటిచొప్పున వచ్చెన్.

228

ఐ. ఇట్టి యుపాయాంతరంబుల సంత్యక్తపరప్రత్యయస్థితికి విప్రపత్తిగలు గకుండఁ
గొండొకకాలంబు నమ్మఁదిరిగిన నెళవెఱుఁగక నేయిపూసినకత్తి యగుటఁ దెలియక
గోముఖవ్యాఘ్రంబగుట వివరింపనేరక యత్తులునం బరిగ్రహించి వసుగర్భయగు
కంధఁ జేతికిచ్చి యలుఁగులఁదిరుగుట గజంబును నురువులఁ బెంచుట మారుతభుగ్ద
ష్టుని భువనవికారంబగుట నగజారమణుని విలాసభాసమానంబగుట వెలయాలిని
దుర్గాభైరవ పాలితం బగుట నవిముక్తస్థలంబును సతసం బగుట విద్యత్ప్రబంధం
బును ననుకరించి యచ్చెరువుసేయు చెరువునకు ననుష్ఠానార్థియై చనియె నయ్య
వసరంబున.

229

క. అప్పాపజాతి మస్కరి, యెప్పుడు దనచేతికిచ్చి నేమటి మటి వాఁ
డప్పుడపోయె ఘనంబుగఁ, గప్పినతమి కంధనొండుగంత న్నొనుచున్.

230

క. బొంతగొని నిజనివాసము, పొంతకు నాపాదభూతిపోవుట మదిలోఁ
జింతింపక నికటతటా, కాంతమునకుఁజనిన యతని యతిఁగన్గొనఁగన్.

231

సీ కఠినశృంగాగ్రసంఘటితలోహపలాశఘశఘశాత్కృతులనక్రములు బెదర
నన్యోన్యసంపాతహతి వ్రస్సి ఫాలభాగమున శోణిత ముబ్బి కరుడుగట్టఁ
జించికాంగారరోచిర్దురాధారేయ నేత్రాంతముల గొప్పనిప్పు లురుల
ఖురశిఖాటంకసంతుభితగోత్రోత్తిష్టదవనిరేణువుల నీరసలుగాఁగ

తే. గళవినిర్గతఘోరభూత్కారనినద, మమితకేదారచరపతంగములఁదఱుమఁ
బరమగర్వోన్నతములురభ్రములురెండు, చెఱువుకొమ్మునఁగయ్యంబు సేయునుండె.

క. తిరుగక విఱుగక యాభీ, కరమేషము లాహవంబుఁ గావింపంగా
సరిరెంటినడుమనెత్తురు, దొరిగెం ప్రవహించె నిలిచె దొప్పలుగట్టన్.

233

క. ఆనెత్తు రానుతమి న,చో నొకజంబుకము నడుమఁజొచ్చి తదీయా
మానవిషాణశిఖాహతి, చే నెమ్ములువిటిగి సొరిగి జీవమువిడిచెన్.

234

క. జంబుకము మేషయుద్ధము,నం బడుటయనంగ నిది జనస్తుతవినుము
ల్లంబమర మతియుఁ జెప్పెదఁ, బంబినతాత్పర్యమేరుపడ సన్యాసిన్.

235

న. అట్లు స్వాపరాధంబున మేషవిషాణసంపాతసంఘాతంబునఁ గొలెమ్ములువిటిగి కాల
మ్ముసేసిన సృగాలమాత్రమ్ముం జూచి యిట్టిద నావివేకంబు స్వప్నాద్యవస్థలయం

దును మోసపోవక రక్షించిన చిరకాల సంచితార్థంబు శిష్యునిచేతి కిచ్చి వచ్చితి
శంకాయ త్తం బై చిత్తంబు తత్తరించుచున్నయది యేమియగునొకో యనుచు
ననుష్ఠానంబునకుఁబాసి యబ్బడుగుసన్యాసి నిష్ఠఁ ద్రొక్కినక్రోతివడువున మడిమ
లూఁదక మతంబునకువచ్చి. 236

క. తానకమున నిజశిష్యుం, గానక యాపాథభూతిగా రారా తే
రా నాసోమనిచీరు, నీనత నోరెండ యతి యతివ్యధతోడఁ. 237

చ. వెలవెలనై మతాలయమువెల్వడుఁ దాపనిష క్తకంతుఁడై
కలఁకులఁజూచు భూమిసురగేహము లారయు నేఁడు భిక్షుకై
తెలతెలవేగి శిష్యుఁ డరుదేఁడుగదా కనుఁగొన్నఁ జెప్పరే
కలుషవిదూరులార పనిగ ల్దను నుస్సను నూర్చు హోయనుఁ. 238

క. తప్పెను గార్యం బను నిక, నెప్పుడువీక్షింతునను నికెక్కడనున్నాఁ
డెప్పుడు చేవారికెం ధన, మప్పుడె కపటాత్ముఁ డరిగె నని తలయూఁగుఁ. 239

క. అడిగినవారిం గ్రమ్మఱ, నడుగంజనుఁ జనిన కడకు నతఁ డార్తుండై
గుడిగుండమనక పల్లియ, పడుసఠనాకరయుఁ జెటివి పఱచినశిష్యుఁ. 240

క. ఈగతి యతివేసటలే, కాగడవుంబోక శిష్యు నారసి యవోచ్చ
నేగుఱుతునుగానక యా,భోగతరత్రాంతి నొక్క పురమున కరిగెఁ. 241

ఉ. స్నాన మొనర్ప దీమసముచాలక నోంకృతి నోరఁ బేర్కొనం
గానక భిక్షుకుండు దిరుగం జరణంబులురాక ద్రవ్యకం
ధాననుఁబాసి తే యనుచుఁ దాపభరంబున మేన్చలింప లో
లో నడలూన రేయుఁబగలు నివ్విలపించు నతఁడు దీనతఁ. 242

ఉ. గాసిలి పట్టఁగోల్పడిన గాలిపిశాచమువోలెఁ గప్త స
న్యాసి దురంతతాపమున నారటమందుచు నార్జితార్థకం
ధాస్యతివాడలం దిరుగుఁ దాంతదశంగ్యశియించి యిచ్చలో
వేసరి నిల్చె సంజకడ వేటొక సాలియవానిలోఁగిటఁ. 243

క. నిలిచి యతి కొంతచింతం, బలవించుచుఁ బంచ తిన్నెపైఁబడి నలకే
ల్దిలక్రిందంజేరిచిఁకొని, వెలవెలనై నిద్రలేక వేఁగునునుండెఁ. 244

ప. అంత. 245

ఉ. వెంగలిపోకఁ బానగృహవీధికి నెక్కఁటి నేతకాఁడు వో
వంగనుజూచి దూతిపిలువం దలవాకిటిఁబాసి పల్లవా
లింగనకాంక్షఁ దన హిత లేఁగనుచుబ్బునఁ డక్కుఁబెట్టి తు

- చ్ఛాంగన రథ్యనేగ నెదురై పతిగన్నులు గోచరింపఁగన్. 246
- చ. కని యదలించి యోసిచెడుఁగా కడగాలము నేర నెక్కడం
జనియెదు భర్తకాపురము నైఁపదె కుక్కకునాజ్యమిందు నే
మనమనసైన నిచ్చెనఁటిమార్గముఁబట్టుదె కాచువాఁడుఁగా
డని నను నిచ్చలో నెఱుఁగవా తగవా నగుబాలుసేయఁగన్. 247
- క. కళవులనీచెడుపోకలఁ, దెలియ నె రేపగలుగాచి తిరుగ నె చేయం
గలిగినడాఁగునె యన నం, నుల కాజగఱాఁగ జాలిఁదూలక పలికెన్. 248
- ఉ. ఓసరిపోయె నీ ల్వడలకుండ నయో నను రాణివాసిఁగాఁ
జేసితొ తొత్తులం బనులుసేయఁగనిచ్చినఁ బోలదంటిసే
వాసికిఁబోర నన్నుఁగడవం బనిపాటలు సేయువార లే
రీ సురఁద్రావి మైపుటచి ప్రేతెదు కంటివొ పట్టుకొంటివో. 249
- క. కూరకు నారకు బయలికి, రారా దనుమేర గలదొ రానో పోనో
యారా చూడవె నేఁడే, లారోసమువచ్చెఁ గ్రొత్తలా యి తైఱఁగుల్. 250
- క. పలుకులకేమీ రోసము, గలిగినమగవాడనయినఁ గాచి కడంకం
దలతలఁబట్టికొనంగా, వలదంటినొ చంపి త్రోవ వలదంటినొకో. 251
- క. రుసినంటిదాన నన్నీ, కుసిగుంపొనరించి యేమిగుడిచెదు పాపం
బసిపోలఁ దాకు నిను నే, నుసుతన్నం జాలుఁ జాలు నోహోయనుఁడున్. 252
- ఉ. కాలికుడన్బత్రిప్రతపు గావె యయో నిను నీవ యెన్నుకో
నేల జగం బెఱుంగు మఱి యేను నెఱుంగుదు వింతనాఁడనే
చాలుఁ బురె సతివ్రతలు సంజకడం బెఱవాడఁబోక సం
శీలమ యిల్లుసేరు మెడసేయక యన్నియుఁ జక్కనయ్యెడున్. 253
- ప. అని రోషపరుషవచనంబులం గినియును గృహంబునకుం గొనిపోయి యయ్యవ
గాకి అంకుటాలిం గాలంగేలం బొడిచి పెడమఱులందిగిచి నిట్రాత నేతవగ్గంబునం
బంధించి కాలికుండు నిద్రించె నంతఁ గొంతప్రా ద్దరిగిన. 254
- శా. జాతప్రేరితయై వినిర్భయమనీషం దూతి యేతెంచి చే
బారంబెట్టి కుటీరభారవహశుంభత్సంభృత స్తంభవి
స్ఫారప్రాంజులరజ్జుబంధితవయస్యం గాంచి కన్నీరుము
న్నీరై వెల్లివడంగఁ గాలికుని లో నిందింపుచుం గూరిమిన్. 255
- క. ఎదఁజేర్చి కర్ణ మొయ్యనఁ, గదిసి ప్రయోజనముఁజెఱిచెఁ గా చెలియా యీ
ముదకఁడు సరిప్రాద్దాయె,న్నిదురించిరి ప్రజలు వే చనిన మేల్గాడే. 256

- ఉ. వెన్నెలరాకకై మొగము వ్రేల్చుచకోరముభంగి జారుఁ డో
కన్నులఁగల్గినిద్ర గడకన్నులఁగూర్పక యొప్పుడెప్పు న
చ్చున్నసుడాయునం చెదురుచూచుఁ బ్రియంబున నీరురాక కి
ట్టిన్నియుఁ జెప్పు నేల చను మే నిటునుండెదఁ గట్టివైచినన్. 257
- క. చనిరమ్మా నీవని బంధనమూడ్చినఁ దంతువాయి తాలిమిమై నొం
డనక గృహ స్తంభంబునఁ, దనుఁగట్టిన త్రాటఁ బెనఁచి దానిం గట్టెన్. 258
- క. కట్టి తనమాటుగా న, ద్దిట్ట గృహ స్తంభమునఁ బ్రతిష్ఠించి నరుల్
మిట్టాడని యాబెడిదపు, నట్టక నడురెయి మబ్బునం జెలి చనియెన్. 259
- చ అలమిననిద్రఁ జొక్కు చెడి యంతనె మేల్కొని కాళికుండు పే
లుఁగున సారకుం బిలువ నించువెఱుం బరకీయగావునం
బలుకకయుండె నందులకు భానిమునం గనబట్టి మేలువాల్
కళవులఁబూని ముక్కుఁదటిగెం దొరిగె న్నుధిరంబు భోరునన్. 260
- క ముక్కరకు నోచకుండ, న్తుక్కుఁగఁగావించి పలువముండా చెడుమం
చొక్కమనంబున నిదురం, జొక్కెం గాళికుండు దొంటిచొప్పున నంతన్. 261
- ఉ అక్కడఁ దంతువాయి ప్రియు నప్రతిమాంగజ సౌఖ్యసంగతిం
జొక్కఁగఁజేసి మందిరము చొప్పునఁ గ్రమ్మటి యిల్లుసొచ్చి పే
రక్కునఁజేర్చి వార్తగలదా యన మాతిక యేడవార్త నా
ముక్కుకువచ్చె నీచెలిమి మాలబడ నివ్విడు మిల్లుసేరెదన్. 262
- ఉ. నావిని తంతువాయి వదనంబున లేనగ వంకురింప దూ
తీవిధికృత్య మెవ్వరికిఁ దీఱదు మానుపనంచు బంధముల్
వేవదలింపఁ ద్రెవ్వి పృథివీస్థలిఁ గూలినముక్కుఁగొంచు నా
త్తావసధంబుఁజేరె తురకాంగన డెందమునం దలంకుచున్. 263
- క. ఆనేతకానిచెలి గృహ, మానిన నిట్రాత నంటి యటునిటుత్రాటం
దా నిరుచేతులమర్చి య, భానియతిం గూయకుండఁ దత్సమయమునన్. 264
- సీ. సింధుజామాతృదక్షిణచతురంగంబు మందేహగర్వనిర్తధనకేళి
సకలవేదమ్రమస్కంధంబు జలరుహప్రభవరాత్రించరోద్భవమహంబు
సంజ్వరాత్తరథాంగసమృద్ధప్రతిపాది దూరుణ తిమిరకాంతారనహ్ని
కమలినీవదనప్రకాశపోషణమూల మాశ్రిత జనజీవ నౌషధంబు
తే. కుముదసమృద్ధమధననిస్తిమితవేగ, మసిపతేద్వీరకృతసురాయతనమార్గ
మలఘునీహరకరటిపాకలవరంబు గ్రహవతంసంబు పూర్వాద్రిఁ గాననయ్యె. 265

చ. తెలతెలవేగిన నిదురఁదేటి కరంబులుసాచి లేచి క
 నెలఁకులఁ బాఱఁజూచు మగని న్దసి నాలిపిసాళినల్కె నా
 కలితపతివ్రతామహిమఁ గానక నన్ను విరూపిఁజేసితి
 క్కలుషము నిన్ను ములచుకొనుఁగాక విరూపతి నన్నుఁ బొందునే 266

చ. అనుచితచి త్తవృత్తిఁ బురుషాంతరజింతవహింప నిన్ను నొ
 క్కనిగడవం బతివ్రతనుగాని యొకప్పుడుఁగాను బుంశ్చలికొ
 వినుఁ డిదె లోకపాలకులు వేయును నేటికి సాధ్య నేని సం
 జనితకృప న్నదాననముఁ జక్కఁగఁ జేయుఁడు కీర్తికెక్కఁగఁ 267

ప. అని యేడ్చి మఱియు నద్వైతచి మగనినుద్దేశించి యిట్లును హాలామదంబునంజేసి కల్ల
 నిజంబు లేర్పఱుపనేరక నన్నింతఁజేయుదుగా కిమి నీచేతులునొచ్చెడు నన్నుం
 గీడువొందునే యని మందలించినం జూచి భయవిస్తయంబులు సందడింప నక్కు
 విందుండు తచ్చరణంబులంబడి పరమపాతకుండ నపరాధి నా నేరంబు త్నమింపుమ
 నుచు బంధంబులూడ్చి ప్రశంసించె నత్తెఱం గంతయు నందుండుటంజేసి చూచి
 యతి యతివిస్తయరసావేశితాంతఃకరణుండయ్యె నంతకుమున్న గృహీతచ్ఛిర్మ
 నాసాపుబయ్యె చని కుటీరాభ్యంతరంబున ముసుంగిడికొనియున్న త్పురకాంగనంబి
 లిచి తద్వల్లభుం డిట్లనియె. 268

చ. గరితలఁజూడవే నిదురఁగానవె యివ్విధినున్న నెట్లు కాఁ
 పురము పురంబునం గొఱగఁబోవలె నాత్పురభాండమిమ్మునా
 కరమున కన్న నయ్యవిద గాకిముసుంగెడలింప కూర్చిత
 త్పురమొకటిచ్చె గాజురొదనూత్తుతరాత్తరవంబుగప్పఁగఁ. . . 269

చ. త్పుర మొకఁడిచ్చినం గనలుచు స్తగఁ డాజగతాఁగ కిట్లునుకొ
 గరునము నీకుఁజెల్లినదిగా త్పురభాండముగాక యెందు కీ
 త్పురమొకఁ డంచు నోఁబలుకుచుం గుటిరాంతరనీమవైచెఁ ద
 త్పురము కఠోరభంగి నదిచూచి తదీయ వధూటి యేడ్చుచుకొ. 270

ఉ. నేరమునేయ మార్పలుక సీతికిఁబాసినఁదానగాను న
 న్నూరకముక్కుఁగోసె వినరో ప్రజలార దయాధురంధరుల్
 గారె యనాథ నైనననుఁ గావరె ధర్మములేకపోయెనే
 యూరికిదిక్కులేదె యిట నుండఁగఁ బాపము నన్నుఁబోఁటికికొ. 271

చ. కురియఁదొడంగఁ జూడుఁ డిదిగో రుధిరంబు శితత్పురంబునకొ
 ధటిగినముక్కుఁ గన్గొనుఁడు నా కిటుగాఁ గతమేమి వానలే

- పరుసునవచ్చు నెట్లవనిబండు జగంబు సుభిక్షమెట్లగు
న్నరపతిలేడె యిక్కడ ననాథలపెన్తోట యాలకింపఁగన్. 272
- ఐ. అని తల విరియఁబోసికొని రక్తసిక్తంబగు మొగంబు విధుంతుదదంతకుంతనిర్భిన్నచం
ద్రచింబంబువిడంబింప గుంపులుగొనిచూచు జనులకుఁ దునిసినముక్కుఁజూపి
వెక్కివెక్కి యేడ్చుచు నెట్లాయెం గంటిరే యనుచు నద్దంట మగనిమీద నపరాధం
బొదవ నీ వడువున మోటుపెట్టుచుండె నప్పుడు. 273
- క. ఇటు నటు నన నోరాడక, తటతట నెద యదర నోరఁ దడిలే కొడలా
రటపడఁగనుండె నపుడ, చ్చట మంగలి తొంగలింనుసంత్రాసమునన్. 274
- క. గిలుకలు వేసినగుదియలు, ఘలుఘల్లననూఁదికొనుచుఁ గతమేమి యీ
కలకలమునకనుచు వడిం,దలనరు లేతెంచి యవ్విధం బగసి నృతిన్. 275
- ఉ. మంగలిఁబట్టి కట్టికొని మానవనాథుని మ్రొలఁబెట్టి చె
ప్పం గనలెత్తి యాత్మపరి పాలితవిశ్వధరిత్రి నింతహం
తం గనుగొంటఁజేదు కొఱతం బడవై వుండు వీనినంచు రా
జుంగరమిచ్చి యారెకుల కొప్పనఁజేసె దృఢ ప్రయత్నుడై. 276
- క. తలవరులు వానిఁ గొనిచని, తలపొలమునఁ గొఱతఁ దిన్వఁదమకించుతటిన్
గలతెఱఁగుఁ జెప్పి భిక్షుకుఁ, డలమంగలి నిరపరాధుడని యెఱింగించెన్. 277
- ఐ. మేషయుద్ధంబున నక్కయు నాపాథభూతిచేత సన్యాసియుఁ దంతునాయిత
దూతికయు స్వాపరాధంబున బాధంబొందిరి యెనును నిట్టివాడనేకదా యని వెచ్చ
నూర్చిన దమనకునకుం గరటకుం డిట్లనియె. 278
- క. కెసరిప్పపమైత్రి యనా, యాసక్రియఁ జెలుపఁజాలు నట్టియుపామం
బోసుగుణీ చేకూరదొ, కోసరసప్రజ్ఞతలఁచుకొమ్మన నతఁడున్. 279
- క. సరసోపాయముచేనగు, కరణి పరాక్రమముచేతఁ గా దెట్లన్నన్
గరటముసుతపరిపంథిం, బారిగొనదే కనకనూత్రమున గృష్ణాహిన్. 280
- క. అన రిపుదమనకు దమనకుఁ, గనుఁగొని కరటకుండు వలికె ఘనబోధనసా
ధనసాధుసూక్తి నిక్క-ధ, ననురక్తిం జెప్పమనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 281
- క. మనుజులు మిట్టాడని యొక,ఘనగహన మహీరుహమునఁ గాకంబులబో
డొనరించుడింభములఁ గీ,ల్కొనసేకమ్మనికిఁ గఱిచిలున దినుదప్పిన్. 282
- క. ప్రతిసంవత్సరమును నీ,గతిఁ బిల్లలఁ బాము పాము గడతేర్పంగాఁ
బ్రతికృతికి నేర్పుజాలక, యతిదీనతఁ గాకమిధున మచ్చోనుండున్. 283
- ఆ అంతఁ బ్రసవయోగ్యయగుభార్యఁ జూచి కా,లాహిచకితచిత్తమగుచుఁ గాక
మథలుగడలుకొనఁగ వడి నేగఁ దనమైత్రిఁ, గలిగితిరుగు జంబుకంబుకడకు. 284

వ. అట్లరిగిన నుట్లోక శోకం బగు కాకంబునకు జగత్ప్రసిద్ధుండగు నాప్రబుద్ధుం డాతి
ధ్యం బొచరించి స్వాగతం బడిగిన నశ్రుమిశ్రితాక్షుండై వాయసాధ్యక్షుం డిట్ల
నియె. 285

చ. ఘనవనమండలంబున నొకానొక భూమిరుహంబునందు నీ
యనుజయు నేను గాలిడుదు మచ్చెలి చూలువహించి కాంచి పెం
చినపృథుకప్రజంబుఁ గఱిచిల్వ దినుంబ్రతివత్సరంబు డా
ని నుడుపశక్తిలేక యొకనేర్పున నూరక చూచుచుండుదున్. 286

నీ. నూఁగారువొదలు మేనులతోడ నెరకునై కిటుకూత లిడ నాలకింపలేదు
అల్లంతఁ గాంచి యుల్లార్చుపక్షములతో శిరములంకింప నీక్షింపలేదు
యెగుబోదలయి గూఁడుదిగనాడి పెఱుక్కులెక్క నారసి యుత్సహింపలేదు
చంక్రమక్రమవిలాసముల నంబరవీధిఁ దిరుగఁజిత్తమున మోదింపలేదు
తే ప్రేమ మెసలారఁ గని యెత్తి పెనుచుచుండ, ననుఁగుచునమలఁదిగిచి ముద్దాడలేదు
బహువిపద్దశ లనుభవింపఁగ దినంబు, లరిగఁ జూచితె వాయసాధ్యక్షుబ్రతుకు.

చ. కడపితి నిట్టు లేను జితకాలము చాలముదంబొనర్చునే
పడఁతుక కాననయినయది పన్నగభీతిగరించి యెవ్విధిం
జెడకనుభింతు నిందులకు జెప్పు ముపాయము నావు డప్పుడ
య్యడ లడఁగించి జంబుకకులాగ్రణి వాయసభర్త కిట్లనున్. 288

క. యీలీల నుత్తమముల, స్త్రీలం గాపట్యమెసఁగమెసవికుభీరా
భీలగ్రహణమున సరః, కూలద్రుమవర్తిముసలికొక్కెర దెగదే. 289

క. అనిచెప్పిన గోమాయువుఁ, గనుఁగొని వాయసమువలికెఁ గర్కటకముచేఁ
దనివిసన మీలజాలం, దిని కొక్కెర యెట్లుపొలిసెఁ దెలుపవెయనుడున్. 290

వ. ప్రబుద్ధుండిట్లనియె. 291

మ. తుణదాయామవిఘాతి భాస్కరమహస్సంపాతి విశ్వంభరా
ప్రణమ త్కుంతముసింధువింధ్యకుధరప్రచ్ఛేతదావానలా
రణినానామృగ మస్తకద్రుమ కుతారం బధ్వసీనార్తికా
రణభైషజ్యముదోఁచె వేసవి మహా గ్రప్రేక్షణోదగ్రమై. 292

చ. అడుగిడరాదు నేల నెరయం దలచూపఁగరాదు నిప్పుక
ల్జడిగొనరాలు నెండవడఁ జల్లెడువీడిక నే డమిత్రుడం
చుడుగక భానుఁజూచి వగనొందుశరీరులఁ దేర్పుగాడ్పుల
ప్పుడు పరపోషణవ్రతులు వోఘనదానకళాధురంధరుల్. 293

- సీ. దండినిష్ఠుల వసంతములాడు నెండల వడఁజల్లు పడమటివాయువులును
గ్రోవిగుంటలుదక్క గుల్లులుచిక్కంగ నివిరినగొంగరాయిడికి మిడికి
కొరదయుఁగడిసె పాపరమ్ముముచ్చంగి కొంటె ముక్కును లొంపిఁగ్రుచ్చుకొనియె
వాలువముకుదమ్ము వల్లెగండెరన తె గుజ్జుబేడిసతాతికొలుకు మడిస
తే. నూతయలజళ్ళ చెఱువులనుండరాక, కార్తాసల్లు నెగల్లును గవులువిడిచి
తరలి చెంతల నూతిగుంతల వసించె, *శెరలివ ర్తిలు నమ్మహాగ్రీష్ఠమునను. 294
- ఉ. శంబర శోషణక్రియకుఁ జాలి దురంతతరప్రతాపరే
ఖం పథికాంగకంబులకు గాఁక ఘటించి హరింతు రంగసే
వ్యంబు మహాబలోద్ధతము నయినశతాంగమునెక్కి యన్నిదా
ఘంబునఁ బద్మినీయువతికాముఁడు కామునిదెల్పెఁ బొల్పుగన్. 295
- వ. మఱియు నవ్వేసవి శోషితసింధురాజంబయి ధనంజయుం గృశీకృతదశకంధరంబయి
దాశరథిని ఘనాఘననర్తితశిఖిమండలంబయి కంధరారంభంబును భోగివిరాజమానం
బయి బలిసదనంబుననుకరించె మఱియును. 296
- చ. అనిమిష మండలీరుచిరమయి కవిరాజవిరాజితోక్తుల
న్దనరి మరున్నికేతనమన న్దనుపట్టిన దాని నొక్కచోఁ
గనియె సరోవరంబు ఝషకంబులఁ బట్టుకొనంగశక్తిలే
కనిలిచి క్రాంచమెచ్చిరులు కారియఁ దత్తటి నూరకుండఁగన్. 297
- వ. దానినిరీక్షించి యొక్క కుశీరం బిట్లనియె. 298
- క. బకమా గృహ దఖిలకదం, బకమా యాహారవిధికిఁ బాసిటుల సరో
నికటమున నూరకుండెద, ఎకటా యిదియేమి యనిన నది యిట్లనియెన్. 299
- ఉ. యీదశ యెట్లుగాఁచెలిసి తీవు కుశీరమ నిష్క-వంబు మ
త్యాదుఁడ వృత్తి నా కిదియయైనను నీయెడ నేమి చెప్ప ద
తాదృతి నీయవస్థ కథయం గత మున్నది విన్న జాలరుల్
మేదుర శక్తి నిక్కొ-లనిమీనములం గొనిపోవునారతై. 300
- క. పలువురు రానున్నారని, తెలియ నివ్వని చెప్పవచ్చితి నీ తోనిం
దులకయి యాహరింపం, దలఁపక వలవంత నొందెదం గర్కటకా. 301
- క. జాలములన్ గాలముల, స్త్రీలెల్లం బొలియకు న్నె మృత్యుసమంబీ
జాలియెటనుండివచ్చెం, గాలము దరియింపరాదు గదయెవ్వరికిన్. 302

* నూప్తకరమయినయీమహాగ్రీష్ఠమునను. (పాతాంతరము.)

వ. అని యశ్రుమిశ్రితాంబకం బై బకంబువగచిన విషంబునంగలఝషంబు లన్నియు
నెఱుకచేసికొని యక్కొక్కెర కిట్లనియె. 303

ఉ. ఆరయ మీనభక్షకుడవయ్యును గూరిమిపెద్ద మాయెడం
గారుణికాగ్రగణ్య యటుగావున విప్రతిపత్తిలేదు ని
చ్చో రయమార ముక్తు నొకచొప్పునదుస్థి న్నితినొందకుండ నీ
డేరుపుమయ్య సేమము ఘటింపగదయ్య ప్రసన్నమూర్తివై. 304

వ. అని మీనంబులు దన్నుం బ్రార్థించిన సత్సకంబయి బకంబు తనలోన. 305

క. యీయంబుచారములు దన, మాయకులోనయ్యెఁ గంటి మన సని సంతో
షాయతి నంతర్లీనముఁ, జేయుచు మాయాకళారసికమదిపలికెన్. 306

క. వాదించి జాలరులనొఁ, గాదన నాచేతఁగాదుగద నిజవృత్తి
చ్ఛేదమునకు నోరుచుకొన, రాదేకద పఠమదుష్కరమ కద పూనెన్. 307

క. ఐన నిఁక నేమిసేయుద, మేనొకఁ డెఱిఁగింతుఁ జేయుఁ డిష్టంబైనన్
మీనముల నితరసలిల, స్థానములను బెట్టివచ్చెదను మిముఁ గరుణన్.

క. రావలసిన రారం డని, భావంబున లేనికరుణపరిధవిలంగా
నావృద్ధబకముపలికిన, జీవనచారములు విశ్వసించినమదితోన్. 308

క. చేటెఱుఁగనికూనలు మీ, లాటోపముమీఱఁ జేరనరిగిన నిశిత
తోటి నొకఝషముఁగొని యొక, చోటికింజని మ్రింగి వగచుచుం గ్రమ్మటియెన్.

వ. ఇట్లు క్రమ్మరి. 310

క. రారం డిఁక నొకరని రా, జీరియొకానొకఝషంబు శితచంచువునన్
గూరిచించని మునుమెసవిన, చో రూపఱ మెసవి తొంటిచొప్పున మఱలన్. 311

క. మగిడివిరివియును లోతున్, దిగియుం గలనీటవిడిచి తీఁగొన్నిటి న
క్కగములుదన్నెన్ మృత్యువు, మొగము న్నోరు త్తమాఁగమును డాఁకాలన్.

క. మీకును మృత్యుత్రాసము, లేకుండం జేయనేర్తు లేలెండని రా
నాకొక్కెర యొకమీనముఁ, గైకొని చని తిని సరోముఖమునకువచ్చున్. 313

క. ఎడతాఁకితాఁకి యొండొక, మడువున నిడుకై తపమున మఱియు న్నృత్యియున్
బడుగుంగొక్కెరమీలం, గడుపార న్నెసవి తృప్తిఁగైకొని యంతన్. 314

వ. సరోవరతీరంబునం గాల్చిలిచి వాంఛితపరనీరస్థానంబు లగుమీనంబులం గదిసి
యిట్లనియె. 315

గీ. అరిగి తిరిగి నేఁటి కలసితి భరమాన, వసమె మూఁడుగాళ్లముసలిగానె
కండపడియొ పుడుసో గర్వమో సంచారశక్తి ముడుక కెట్లు సంభవించు. 316

- క. బడలికఁబాసినఁ దిరుగం, బడి ప్రాణసమానులై నబంధుల మిమున
 మ్మడుగునఁజేర్చెదనని యొడఁ, బడఁజెప్పుం దనకు నరుగఁ బాసినదనుకన్. 317
- క. తనివినన నిట్లు కతిపయ, దినముల కుదరానలంబుదీఱ న్నాయా
 ఖనియాబడుగుంగొక్కెర, యనఘా యాటెంకిమీల నన్నిటి మెసవెన్. 318
- ఎ. ఇట్లు నిరవశేషంబుగా మీనంబులం దిని యెందేనియుం బోవ నుద్యోగించు నజ్జర
 బకంబున కెఱుకఁజేసికొని మున్నెఱింగించుకొన్నకుశీరం బిట్లనియె. 319
- గీ. భావికై వ ర్తకత్రాసభగ్నమాన, మానముల మీనముల నొండుమడుగుఁ జేర్చి
 సుకృతసామ్రాజ్యవిభవంబు చూఱఁగొంటి, బకపురందర కలఁడె నీవంటిధర్మి. 320
- క. నాశీజంఘాదులు నినుఁ, బోలరు పరహితవివాసమునఁ జాట్టములం
 బాలించి నన్ను నేలా, పాలింపవు సఖుడఁగానె పగవాడనొకో. 321
- ఎ. జలస్థలాంతదంబునుం జేర్చి పొగడ్తఁగనుమని కై వారంబుసేయు కుశీరంబు నిరీ
 ట్లించి కర్కటమాంసం బపూర్వం బదియుఁ జవిచూడవలయు నని విచారించి
 యొక్కొక్కెర దానిం గఱుచుకొని వధ్యశిలాతలంబునకుంబోయి భక్షింపఁ దివురు
 టయు నయ్యుద్యోగం బెఱింగి యయ్యెండ్రె. 322
- చ. బలిమి హుటాహుటిం దఱిమి పట్టుకొన న్వడిలేక మాయపుం
 దలఁపున రి త్తజాలరులదాడి గడించి యుషంబుల నిన్నరా
 కులగతి మెక్కని మ్మసలికొక్కెర యన్యజలాశయంబునం
 గలుపుమిషంబునం జనదుగా కపటాత్తులవిశ్వసింపఁగన్. 323
- క. మేసినసమయంబున ధృతిఁ, బాసినమని కార్యహానిఁ బ్రాణులనిలుగన్
 వ్రాసె విధి మృతికి నేలా, గాసిలి పొరుషము విడువఁగా నేమిటికిన్. 324
- క. పరుషకరపత్రధారా, సుస్థణఁ బ్రకాశించు మద్విపులదంష్ట్రికలన్
 శిర ముత్తరించి పాథ, శ్చరములకొలఁదీర్తు నీరసంబున ననుచున్. 325
- క. అక్కర్కటముండఁగ నల, కొక్కెర ద త్తరసమెలిచికొని తినునదియై
 ముక్కెత్తిచాఁచు నాలో, నొక్కూఁకునఁ గొండ్లనిటికి యొత్తెన్ గళమున్. 326
- క. ఒత్తిన సుమడుండుభుకము, కత్తెరచేదునియుమాడ్కిఁ గర్కటదంష్ట్ర
 కృత్తగళంబై నెత్తురు, జొత్తిలనలవృద్ధబకము సోలెన్సూలెన్. 327
- క. రోయక ప్రాణులకపకృతి, సేయుదురాచారుఁ డిట్లు చేట్పడు విను మో
 వాయసవల్ల భ శిశురిపు, వాయుభుజం డీల్గునిట్టివాడై యునికిన్. 328
- మ. భవదర్భాహితకృష్ణసర్పహరణోపాయంబెఱింగింతు నీ
 వవధానంబునఁ జేయు మేముటక రాజాగారసంచారివై

- చవిమత్కంచన మేఖలాలతిక దృష్టంబైన లాగించి నీ
 పవిలంబంబునఁ బెట్టుమస్తునికి రా జాపాముఁ జంపించెడిన్. 329
- ఉ. నావిని కాక మవ్విధమునం జరియించెదనంచుఁ బోయి రా
 జావసధంబుజేరి యరయం బ్రతిసాధనఁజేయఁబోవుచుం
 బ్రావృతమేఖలాలత ఖురాశ్యపకంతముఁజేచ్చె దాని నా
 లోవెస నంఘ్రులంగమిచి లోకులునూడఁగ నభ్రగామియై. 330
- చ. అరుదుఘటిల్లమందగతి నంతట నింతట నాసపాటుగా
 నరుగుచునుండ రాజపురుషావళి మ్రోయుచు రాజునానతిన్
 గెరలుచు వెంటరాఁ దొలుతఁ గృష్ణభుజంగమమున్నవృక్షుకో
 టరమున మేఖల నివ్విడిచి దాఁపున నొండొక మ్రాననుండినన్. 331
- క. పరశుప్రహారములఁ ద, తరుకోటరమగలవై చి తత్రత్యఘణిన్
 మెరిగొని మేఖలయున్ గొని, పరిజనులుం జనిరి కాకిపగయునుదీఁజెన్. 332
- ప. పరాక్రమంబునకంటె నుపాయం బెక్కువ యనిచెప్పి వెండియుం దమనకుండు.
- క. ఇల బుద్ధిగలుగునతనికి, బలముంగల దెట్టులనినఁ బటుబుద్ధిసము
 జ్జ్వలమొకశశక మొకానొక, పాలమున నున్న త్తకరిరిపుం బారిగొనడే. 334
- క. నావిని కరటకుఁ డది యె, ట్లీవిధ మెఱిఁగింపు మనిన నినసంసత్సం
 భావితనయశాస్త్రకళా, కోవిదుఁ డాయనకు దమనకుం డిట్లనియెన్. 335
- సీ. దంతిదంతాగ్రనిర్దళితమస్తకగళ న్నూత్నముక్తాఘపాండూకృతంబు
 బహుళతిర్యగ్దృశత్ప్రతిహతస్యదన దజ్ఘరఘనస్తనిత లాస్యదమయూర
 మచ్ఛభల్ల ప్రహారాస్థాతృమాక్షిక చ్ఛత్రపంకీకృతక్షాతలంబు
 బిలసదాహారితుందిలసంకునిర్దుక్తసాంకవసురభితస్థాణుమూల
- తే. మాదృతాఖండవాగురికావతఁత, రజ్జురజ్యద్గరుచ్ఛటాభ్రాంతిదాయి
 చమరవాలవిలోకసంచకితమృగము, గల దొకానొకగహన మక్కానలోన. 336
- క. కుక్షింభరి యగునొకహ, ర్యక్షము నర్తించు నహరహ మమర్యాదా
 దక్షంబై నానామృగ, శిక్షాభక్షాప్తి నుల్లసిలు నది నెరయన్. 337
- క. ఈరీతి మేరమీటి య,వారణవారణవిరోధివధియింపంగాఁ
 బోరా దెరువెఱుఁగక యా,ఘోరాటవిమృగములెల్ల గుములై భీతిన్. 338
- ప. వచ్చి యక్కేసరికిం బ్రణామంబులాచరించి. 339
- సీ. గిరిదరీముఖ బహుద్విరదశోణితసిక్తగండశైలము కనత్కనకపీఠి
 పరితోవిసారి శంబరలులాయవ్యాఘ్ర హరణఘోషములు తూర్యారవములు

మస్తకోపరి పతన్తహిధరాధిత్యకా ఝరవారియభిషేకసలిలధార
సవిధపాదపలతాస్థాయినీడజకులాంచితతతు ల్బానురాశీరవములు.

తే. గావె మృగరాజవిఖ్యాతిఁ గనిన నీకు, నొరగాంభీర్య మారసాహసవిలాస
మార గారవ మారస త్యాతిశయము, చారుతరమూర్తి పంచాస్యచక్రవర్తి. 340

క. హరి సాగా నీరూపము, శిరమునధరియించి కాదె శిక్షించె మరు
త్పరిపంథిఁగనకకశిపుం గరివైరీ నిన్నుఁ బొగడఁగా మావశమే. 341

ప. అని యనేకప్రకారంబుల మాతంగధ్వనిం బ్రశంసించి యుల్లాసంబుఁ బుట్టించి
మెచ్చు. బుచ్చుకొనివచ్చిన కార్య మ్మడుగంబడినయవిద్రేకు మృగంబు లమ్మృగపతి
కిట్లనియె. 342

క. అగపడినవారి నెల్లం, దెగటార్పక మేరచేసితిని మను మటనీ
మృగములజాతికి నొకఁడొకఁడుగ నిది మామనవి చెవినిడుము మృగనాథా. 343

క. ఈతగవునడపుమని సం, జాతత్రాసమునఁ దనుఁ బ్రశంసించిన నా
రీతినొనర్చెద నని యది, జాతికి నొకఁడొకఁడుగా మెసవు నది మొదలున్. 344

క. అంత నొకవారమునఁ దన, వంతగుటయు నిశితబుద్ధివహనము ధీర
స్వాంత మొకధూర్తశశకము, దంతిప్రతిపక్షీకడుపుఁ దనియించుటకున్. 345

క. చావునకుందెగి త్రొవం, బోవుచుఁ దలపోసి స్వగతముననిట్లను న
య్యోవననిధిఁజొచ్చేటుల, కైవడి హరికడుపుఁజొచ్చెఁ గా వనమృగముల్. 346

క. ఈనెటికేసరిజరరా, ధీనత దినమొకటిలెక్కఁ దినెఁగామృగసం
తానంబు మల్లెపట్టిన, చేనిక్రియం జెప్పనేమి శివపాడయ్యెన్. 347

క. దీనికిఁ దుదమొద లెయ్యది, పో నెయ్యదితెరువు బుద్ధిపూర్వకముగనేఁ
డేనెడ కేసరిఁ బారిగో, లోకనేడని వనమృగాళికొల వారింతున్. 348

క. బలమునకంటెను బ్రజ్ఞా, బల మెక్కుడుగాదె బుద్ధిబలమునఁ బేర
చ్చెలమునఁగైదువువెలిగాఁ, దలఁద్రుంతుం జెండి రెంటఁ ద్రావుడుదిండిన్. 349

క. ధైర్యముపెట్టనివరణము, ధైర్యము నానాశుభప్రదము నేడ్గడయున్
ధైర్యధురాధుర్యునకు న, వార్యములెక్కడివి వార్ధివలితధరిత్రిన్. 350

ప. కావునధైర్యాదిగుణంబులుగలిగి యిక్కొఱంతఁ బొపుకొనియెదనని నిశ్చయించి
మందగమనంబునఁ బ్రొద్దువోయిన తరువాత డాయంబోవుటయు నతిక్షుత్విపాసా
భిభూతంబగు కంఠీరవంబు రోషకషాయి తేక్షణంబులనిరీక్షించి శశకంబున
కిట్లనియె. 351

శా. ఓరీ యాఁకటఁగ్రుస్సితి న్నరగ రాకుండెట్లు త్రాసంబులే
దో రామాదులఁబాసి రా మనసురాదో వచ్చుమార్గంబున
దేరడ్డంబుగఁబాఁతునో బలిమి యెందేనేమి చేకూఁతునో
యా రా జాగొనరించితివనిన బ్రజ్ఞాయ త్తచి త్తంబునన్.

352

ఉ. కేసరివంకఁజూచి పలికెన్ శశ మే నపరాధిఁగాఁ జూచి
యాసరసీరుహఁపుఁ డుదయంబగునప్పుడె లేచి యాఁకటం
గాసిలె వల్లభుండని తగం బఱతేరఁగ ద్రోన నున్నిష
త్రేసరప జ్జి.దూల నొక కేసరి నాధుఁ డహోయవారణన్.

353

చ. సెలవులవెంట భూరిమద సింధురమజ్జముగాఱఁగా విశ్వం
ఖలగతివచ్చె వచ్చి యరికట్టియదలె సమీపవ ర్తియై
పలికె మృగాధమా బలముఁబా పెద మత్సదృశద్విపాహితుం
బొలమునఁగానవే కదిసి పోరొనరింపఁగ నింపువుట్టెడిన్.

354

క. వనుఁబోల సింగములులే, వని కేసరి పోతరమున నాడినమాట
ల్వినివిని వారితభీతిన్, ఘనరీతి గజాభియాతిఁ గని యిట్లంటిన్.

355

క. సంగరసంరంభపుటా, సంగరముప్పొంగెనేని తుణమాత్రము ని
ల్వంగలవేనిదె తెచ్చెద, ముంగలికరిమధనిచంగము నింగంబున్.

356

క. అది నికోరికఁదీర్తుం, గదలకు మిచ్చోటననుచు గాఢప్రజ్ఞా
భృదయమునఁజేసిచావక, బ్రదికి యహా నీకు విన్నపము సేయుటకున్.

357

క. ఏతెంచితిఁ దడయుటకిది, హేతువుపంచాస్యమూర్తివీవగుటఁజూచి
యోతీప్రశౌర్యయారా, జాతతవిఖ్యాతనిరతుఁడై యొప్పెసఁగెన్.

358

క. చేరి నినుఁగొలువవలెనో, వారక యాహరి నె కొలువవలెనో మాకె
వ్వారిండు రాజులనఁ గం, తీరవ మిట్లనియె నెవ్వడి న్నశమునకున్.

359

శా. ఏమేమీ నిను నడ్డగించుకొ నెనా యిట్లాడెనా నిక్కమా
నా మేలే సమరేచ్ఛయంతబలుపానా పాదమా చూపలే
వామున్నెక్కడఁగంటి వప్పరమగర్వగ్రంథి మచ్చాతదం
ప్ర్రామోఘాభిహతి న్వధింతుఁ దగ నాహరింతుఁ దన్దాంసమున్.

360

క. నావిని శశకము నామా, యానాగుడఁ జిక్కెసింహమని యుబ్బుచునో
దేవా విచ్చేయుము సం, ధావిభవంబెసఁగఁ జూపెదం బ్రతిపక్షిన్.

361

చ. నిలునకవత్తుగాకని వని న్నొనిపోయి చలింప కారసా
తలజలపూర్ణకూప ముచితసితిఁజూపి శశంబువల్కె లో

- పలఁగనుపట్టుచూడు ప్రతిపక్షీననం బరికించి తజ్జల
స్థలిఁ బెఱసింగముంబలె నిజప్రతిబింబము గోచరింపఁగన్. 362
- క. కడుఁగెరలియెగసిచూతం, బడనుఱిక మునింగి తేలెఁ బానీయంబు
ల్లడుపారఁద్రావె నసువు, ల్వడిచెం గరివైరి తీవ్రవేదనఁగృశమై. 363
- వ. బుద్ధిగలవానికి బలంబునుంగలదనుట కిది నిదర్శనంబనుటయుఁ గరటకుండు దమ
నకు నలరు మొగంబునంజూచి బుద్ధిచుంతుండనగుదు నీకు శుభంబయ్యెడు మిత్రభేదం
బున కుద్యోగింపుము పోయిరమ్మనిన నతండు కరటకువీడ్కొని సంజీవకుండు లేని
వేళఁ బింగళకుసమీపంబున కరిగి ప్రణామంబాచరించి నిలిచిన మృగరా జమ్మంత్రి
తనయున కిట్లనియె. 364
- క. నీవలనఁ బ్రాజ్యరాజ్యముఁ, గావించెదఁగాదె దమనకా యేకార్యం
వీ వ్రాఁది తెలుపవచ్చితి, వావిధ మెఱిఁగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 365
- నీ. చిరకాలసంశ్రయస్థితి నమ్మచిరిగిన తనవారిచేస ననాదరముసేసి
సిరిఁగోరి నడుమవచ్చినవారి మన్నింతు రభినవప్రియులు భూవిభులుగారె
పురుషుగుణాగుణంబులు విచారింపక నీతియేపతికి మన్నింపఁ జెఱుపఁ
బరులనందఱఁ దమువలెనిరీక్షింతు రక్కఱులులు చనుత్రోవ లెఱుఁగలేరు
తే. నమ్మఁగలవారు గాకదుర్జయముపేర్చి, నెవ్వ రెటుసేయుమరొ యెట్లు లెఱుఁగవచ్చుఁ
గర్కటిక గాదుకద ముంటిగంటిఁ దెలియఁ, గాఁబరస్వాంతమనినఁబింగళకుఁ డతని.
- చ. కనుగొనిపల్కె నోదమనకామతిశంకితమయ్యె నిప్పు డి
ట్లనుటకు హేతువెద్ది తెలియన్వలె సర్వముఁ జెప్పమన్న నా
యనయను విన్నవింపనలెనా మృగనాయక నీతిఁజెప్పఁగా
వినువినకుండు నాకుఁ దగవే కలకార్యముఁ గప్పిపుచ్చఁగన్. 367
- ఉ. త్రోవకు శుద్ధసాధుచరితుండని చిత్తమునందలంచి సం
జీవకుఁ దెచ్చి నీసఖునిఁజేసితి నీవును వానికూర్జిత
శ్రీవిభవంబాసంగి సవరించితి వందఱ మూలభృత్యులం
జీవితతుల్యులం జవుకఁజేసి కడంబడవయిచి తీవిటన్. 368
- నీ. సదృశభోగము సమాసనముఁ దుల్యవిభూతియును భృత్యునకు నీఁగి చనదు పతికి
నిన్నియు నతనికి నిచ్చితిసామ్రా జ్యమేమిపాపముఁజేసె నిత్తుగాక
సంజీవకునితోడి సఖ్యంబుపైవచ్చె హెచ్చించి యాపదఁ దెచ్చుకొంటి
యొంటిపాటున నాతఁ డొకనాఁడు నాతోడ నోడక నీసుద్దు లుగ్గడించి
తే. రహితశక్తిత్రయుఁడు మండరశ్చి మూఢుఁ, డితనికెక్కడిసామ్రాజ్యమేడబ్రదుకు
చెడియెఁ దెక తేరయనుచుఁ కేరడములాడె, ననిన విని విన్ననయియుం డెహరివరుండు.

- గీ. మృగవిభుండిట్లువిన్ననిమొగముతోడ, మలఁగుచుండంగమఱియునమ్మంత్రిసుతుఁడు
మంత్రియొకఁడైన నతఁడు సన్తాన్యుఁడైనఁ, బుడమిఁతఁడెల్ల చేటులఁజెడునిజంబు.
- చ శ్రవణయుగాంతరావరణచక్రము లగ్గలపట్టు తోశపుం
జెవుడుకనీనికాననుధనీమకు నుమ్మలికాడు దృష్టిపా
టనము చురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుపత్యము
నైవులు నవైద్య సాధ్య మెడ త్రెవ్వక నెవ్వని నాశ్రయించినన్.
- 371
- క. కరణ మధికారియయినం, ధర లెక్కలువ్రాయువా రతనివారైనన్
బొరపిడిపుట్టునె ధరణీ, శ్వరునకుఁ దదితరుల నిలుపవలెఁ బనిమీఁదన్.
- 372
- క. పరిశుద్ధులకరణిఁ బర, స్పరబంధువులయ్య సర్వభక్షకులయ్యుం
నరవల్లభు దగ్గెరమా, రుతభంగి నిత్తఁబోరుదురు పనివారల్.
- 373
- చ. తనఘనరాజ్యమంతయుబ్రధానునిపై నిడియున్న మత్తుఁగాఁ
బెనిచి నరేశ్వరుండు నడిపించినవాఁ డతిహాథమూఢుఁడై
కనుకని వల్లభు న్సరకుగాఁగొనఁ డాసచివావనీశులం
దనయము నెవ్వఁ డాధ్యతముఁడయి మనువానినచేరు లక్ష్మీయున్.
- 374
- క. ధారుణి నపకారికి నుప, కారముఁగావించువారిఁ గానము తద్దు
శ్చారిత్రులయొడ విశ్వాసా రంభణ మనుచితము క్రియానిపుణులకున్.
- 375
- క. ఊఁగెడుపల్లును విసమునఁ, దోఁగినవంటకముఁ గుత్సితుండగుమంత్రిన్
లోఁగక యున్నూలించిన, చోఁగలుగు నఖండమయినసుఖ మెవ్వరికిన్.
- 376
- క. నీవెఱుఁగవు నేనెఱుఁగును, పైవచ్చెం జెలిమికొలఁది వడఁచెచ్చెన్నం
జీనకుఁ డతనికిరాజ్యం, బీవిచ్చెవొ బలిమి నాతఁడే కయికొనునో.
- 377
- క. సంజీవకసాచివ్యము, నం జేటగునీకు నీమనసు చెప్పఁగల
ట్లుంజెప్పితి మానుట నా, కుంజూడ శుభంబు మెలొకో చెడుతెరువుల్.
- 378
- స. అని బోధించుదమనకునకుం బింగళకుం డిట్లనియె.
- 379
- ఉ. నీవచనంబు లుత్తమము నిక్కువము ల్విసు మట్టులైన సుం
జీవకుడైన విశ్వసనచి త్తముపుట్ట దళీకవృత్తియఁ
గావుత దోషదుష్టములుగావె శరీరము లేరికిం గళా
కోవిద వాని వీడ్కొనుటకు న్నతిపుట్టునె నాకుఁ జెప్పమా.
- 380
- క. నావిని దమనకుఁ డతిరో, షావిలచేతస్కుఁ డగుచు నను నట్లయినన్
సేవకులతోడఁగూడం, బోవిడునీకేమిటికిఁ బ్రభుత్వశ్లాఘల్.
- 381
- క. తనువు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమూఢతరుచందమునన్

- జెనటిపతి చోదకోర్వక, చని రాజ్యము మంత్రికై వసముఁ గావించున్. 382
- క. సిరిఁబరిహరించునరు లె, వ్వరు చెవుమా పిచ్చుకుంటునాడుంబలె హో
దరుఁడాదిగ నృపసంశ్రయ, గరిచు న్సంపదలఁ బొదలఁ గాంక్షింతు రిలన్. 383
- ఎ. సత్పురుషులమతి నతిక్రమించి యసత్పురుషుల బుద్ధిం బ్రవర్తించుగాజు విను మప
థ్యానురాగియగు రోగియుంబోలె బ్రాణభరణసమర్థుండుగాఁడు స్వబుద్ధి రాజులకు
విశేషించి వలయు బుద్ధిరాహిత్యంబునగు మంత్రివశుండై తిరిగెనేని యారాజు
విరోధినిరోధితుం డగునట్లగుట హితతంత్రియగు మంత్రివాక్యంబులురాజునకు నప
శ్యక ర్తవ్యంబులు వినునప్పుడప్రియంబులు పరిణామంబునం బ్రియంబులునగు
వానినుపదేశించు మంత్రియు నవ్వాక్యంబు లాదరించు రాజునుం గలుగఁడు కలిగె
నేని యద్దిక్కునఁ బెక్కువచెడక సిరులు పెరుగుచుండు. 384
- క. ఘనుఁ డాప్తుఁడునగుసచివుఁడు, వినిపించినరాజనీతి వేయేటికి రు
గ్ధునకుఁ జికిత్సాక్రియవలె, మునువెగటుం బిదపహృద్యమును నైయుండున్. 385
- క. నరసతి మూలబలంబుల, తెరువొల్లక నడుమ నరుగుదెంచినవారిం
బరిపాలించుటకంపెను, గరివై రీ యొందుచేటు గలదే పుడమిన్. 386
- క. మూలబలంబులుగల భూ, పాలునకు నరాతిజాతిభయపడు లక్ష్మీ
భూలావణ్యపతుల్ హరిఁ, బోలె న్బెడఁబాయ రవ్విభుని ననుదినమున్. 387
- క. తానెంతసూరుఁ డయినను, భూనాథుఁడు మూలబలము పొందొల్లక ని
ర్వానపరిపంథినరవర, సేనాపారంపరీవిజేతయగునొకో. 388
- ఉ. జీవితమిచ్చి యాదరముఁజేసి జలౌదనసంవిభాగసం
భావనకల్పి నేధరణిపాలుఁడు భృత్యులఁ బ్రోచు నద్ధరి
త్రీవిభు ప్రస్తుతంబున శరీర మలక్ష్యముఁగా దలంచుచున్
జీవితమిచ్చు గాయములచేఁ బడునొండె భటుం డుదగ్రతన్. 389
- క. పరిజనగౌరవము ధరా, వరునకు నత్యంతగౌరవము వెండియు న
ప్పరిజనలాఘవము ధరా, వరునకు నత్యంతలాఘవము సు మ్మెందున్. 390
- ఎ. నీవు మూలబలంబులం దిరస్కరించి యభినవాగతులం బురస్కరించుకొన్నాఁడవు.
క. సేవకుఁ డని చూడకు సం, జీవకుని న్నతఁడు సరకుసేయఁడు రాజ్యం
బేవేళ నతనిపాలయి, పోవునొ దుది నెంతకొఱతవుట్టునొ నీకున్. 392
- క. నావిని పింగళకుండ నయ, కోవిదు దమనకునిఁ బలికెఁ గూరిమి నభయం
బీవిప్పింపఁగ నిచ్చితి, నావిధ మతఁడేలమఱచు నది యెట్టులగున్. 393
- ఎ. అనిన దమనకుండు. 394

- క. కొనియాడినఁ గొలిచిన దుర్జనుఁ డాత్మప్రకృతివిడిచి చరియింపఁడు ది
ద్దిన చమరుఁబెట్టితోమినఁ, దనకుటిలతఁ గుక్కతోఁక దా విడుచునొకో. 395
- క. కొలిచిన నవధీరితుఁగాఁ, దలఁచిన జేయును బరోపతాపము ఖలుఁడౌ
దలనిడుకొన్నం ద్రొక్కిన, బలితంపుంబాము బడలుపడఁగఱుచుఁగదా. 396
- క. సాకఘనసారముఖసం, స్కారంబుల లశున మశుభగంధముఁబోలెం
గ్రూరుఁడు ప్రతివాసరతచి, తారాధన విధుల విడువఁ డాత్మప్రకృతిన్. 397
- క. హితకార్యము నన్నడుగఁడు, పతినాకేమిటికిఁ బృచ్ఛపరీభాషణమం
చతిమానముద్ర నుండుట, మతమనరు సునీతివిదులు మంత్రుల కెందున్. 398
- క. సంజీవకుదుర్భాషా, పుంజము వీనులనహించి పోల్పొలములి
చ్చం జింతింపవు దుర్జయ, గంజాశరణంబుసారవుగద మృగరాజా 399
- చ. అవనివిభుం డనీతివశుఁడయి మద మెత్తినదంతివోలె ని
చ్చవలసినట్లు గ్రుమ్ముచు నైరణ భృత్యజనాపరాధముల్
చనవునఁగప్పిపుచ్చుచు నజస్రము దుర్వినయత్వ సత్వభై
రవవిపదంబురాశిఁవడి క్రాగు దురంత విషాదవేదనన్. 400
- క. వీజాడవాఁడు రాజగు, నాజాడనె ప్రజయుఁ దిరుగు ననుదినము 'యథా
రాజాత తథాప్రజా' యను, నీజనవాదంబు వింతయే యిపు డనుడున్. 401
- క. చిరబోధబాధచే వే, సరి కేసరివలికె నంతచపలాత్తుఁడొ కో
పరమసఖా సంజీవకుఁ, డరుదేరం దెలిసిచూత మాయమేటిన్. 402
- క. పిలిపింపుమనిన దమనకుఁ, డులుకున నను నేటికార్య మూహించితిపిం
గళకా నీవెవ్వనిఁగాఁ, దలఁచితి వానిర్భరప్రతాపప్రబలున్. 403
- క. ముదలింపవచ్చు నెటు ది, గ్విదితప్రభు నతనివాని వీనిన్బలె ని
ట్టిదియైన మంత్రమేక్రియఁ, దుదిముట్టుం జెప్పమా యతులనీతినిధి. 404
- క. పరిపక్వమంత్ర బీజము, నిరతిశయాశంభపాలనీయము దానిం
బరిభిన్నముఁజేసిన నం, కురదర్శన మగునె నీతికోవిద చెపుమా. 405
- వ. ఇందులకుఁ బ్రథమోదాహరణం బగు నొక్కయితిహాసంబుగలదు దాని నాకర్ణిం
పుము. 406
- క. కల దుత్తరమున నతిని, స్తులవస్తువిశేషమహిమధుర మధురధరా
వలయపుర మధుర తేజో, బలసారసబంధుఁ డది సుబంధుం డేలున్. 407
- క. అలఘుకళావిలసితుఁ డగు, నలరాజునుబంధుఁడయ్యు నసుబంధుం డై
జలధిపరీతాఖిలభూ, తలవిహంగజనుల సంతతము పాలించున్. 408

- క. జనలోకపారిజాతుం, డనదనఁ యపారిజాతుఁ డగునమృహిభృ
త్తనయు నిజాస్తరణంబున, ననఘా యొకయూక మహారహమునర్తించున్. 409
- క. అది మది వేగిర మెఱుఁగక, యదనారసిసురతభిన్నుడై రా జెంతే
నిదురింపఁ గదిసి త్రావుం, దదుదయశోణితముఁ గడుపు దనివిసనంగన్. 410
- క. మఱియుఁ బ్రమాదాదులఁ జే, టెఱుఁగక పైపాటుకులేక నెక్కటిశయ్యం
గఱచుకొని తనకు నేయ, క్కఱపాటునులేక కొంతకాలముఁ గడపెన్. 411
- క. మారుతవశమున నపు డా, భూరమణవతంసుపానుపునఁ జండతరా
కారము డుండుభుకం బను, దారుణమత్కుణ ముపస్థితంబై నిలిచెన్. 412
- క. నిలిచిన మందవిసర్పిణి, యల మత్కుణముం బ్రకల్పితాతిధ్యముచె
న్నలరించి చాలు నిఁకనీ, నెలపునఁ గాలూఁదవలదు నీ వేగుమనన్. 413
- క. నిరవధితృష్ణావిరచిత, నరదంశనగుణము మత్కుణము దీనంబై
శరణని మందవిసర్పిణి, చరణంబులవ్రాలి దీమసంబునఁబలికెన్. 414
- క. దైవాధీనంబున నిట, కైవచ్చితి నొండుకడకునరుగ నిరుగన్
నావసమె యిందునెలకొని, త్రావెదరాజన్యశోణితము నీకరుణన్. 415
- క. నావిని మందవిసర్పిణి, దానంతంగుంది తీర్ణదంష్ట్రుండవు దూ
రావసధుండవు డుండుభు, కావారక కడుపుచి చెప్పగసినపుడెల్లన్. 416
- క. ఒడలు బడల్పడఁగఱచినఁ, గడునెవ్వడి నదరి లేచి కంకటివడి న
ల్గడలువెదకించి కానం, బడ నరపతి నిన్నునన్నుఁ బరిమార్పింనున్. 417
- క. తులువా నీకతనమునఁ జెడ, వలెనటుజాగుడిగి యిచ్చనచ్చినదెసకున్
వెలునడుమిపు డనఁ జరణం, బులమీఁదన్వార్తి డుండుభుక మిట్లనియెన్. 418
- క. నీవెందునిలేపితచ్ఛోఁ, దావై కాలూఁదియుండెదం బొట్టకు నీ
వేవేళఁ దయదలంచితి, వావేళనె రాజర క్త మాహరింతున్. 419
- క. విడనాడకుమని దైన్యం, బడర న్నత్కుణము ప్రార్థనాలాపములన్
గడుఁగరఁగించిన నాదృతి, గడలుకొన న్యూక మట్లుగా కని పలికెన్. 420
- సీ. ఒండుదిక్కునకుఁ బోనోపలేనని కదా యర్థిఁ బ్రార్థించె దట్లయిన నుండు
పతిరతిశ్రాంతిఁ దల్పమున నిద్రితుడైనతఱిఁ జేరి నెత్తురుద్రావిబ్రదుకు
మిదిసీకుసమాయమంచదియూరకుండిన నాఁ డప్రదోషంబున నివ్వనీచ
గుణము మత్కుణ మతిత్తుత్పిడశయ్యోపవేశుఁడౌ నమృత్యువిభునిఁగఱిచెఁ
తే. గఱువ నరనరుఁ డదరి మేల్కొంచి పనుల, జనుల సజ్జనిరూపింపఁ బనుప వారు
దివియ లవ్వేళఁగొనుదునేతేరినరిగి, నికటరంధ్రాంతరము డుండుభుకము సొచ్చె.

- క. కాలవడిలేమిఁ గాడ్పడి, పోలేకున్నెడనెయుండఁ బాడగనవేల్గన్
గీలిచి మందవిసర్పిణి, నాలోనం బులిమివైచి రసువులువెడలన్. 422
- వ. డుండుభుకమ్ముంజేర్చుకొని భిన్నమంత్రంబైయాకచచ్చె మంత్రంబు వెలిఁబుచ్చ
రాదని దమనకుం డాడినఁ బింగళకుం డవ్యాకృతములు చిత్తంబునకెక్కి నిక్కువం
బుగావగచి యమ్మంత్రికుమారునకిట్లనియె. 423
- క. నాపై సంజీవకుఁ డతి, కోపంబునరాక కెద్దిగుఱుతు సునీతి
వ్యాపారశీల చెపుమా, గోపనగతి ననిన దమనకుం డిట్లనియెన్. 424
- క. వానతఱినోరబాగై, యాననమమరంగఁ గొమ్ములననమ్మంబుల్
గానిటకువచ్చు నతఁ డది, గో నిన్నునధింపవచ్చుగుఱు తెప్పటికిన్. 425
- వ. అని యభిజ్ఞానంబుఁజెప్పి యప్పంచాస్యంబున కుశాస్యంబై యాస్యం బలర నవ్వం
చకంబచ్చోటువాసి మందగమనంబున సంజీవకు డాయంబోయి వెడవెడఁ దల
యాఁచి నిట్టూర్పు నిగిడించుటయు నతండు దమనకుం బరికించి సఖా సుఖంబునం
బాదలుడే భద్రమే యనిన నమ్మంత్రితనయుండు. 426
- ఉ. చిత్తము నిర్వృతంబు దృఢసేవఘటించిన విత్తము ల్పరా
యత్తము లాశజీవితములం దొకయప్పుడులేదు వృత్తులా
పత్తివిధాయునుల్ చ్యవనపాటవమెక్కడి భద్రమేఁక మే
ల్లొత్తలె రాజసంశ్రితులకుం బలుమాటలు వేయునేటికిన్. 427
- చ. కనలువహించి యాపదల గాసిలఁడెవ్వఁడు బోంట్లచేతనే
ఘనునిమనంబు ఖండితము గా దిల నెవ్వఁడు నేర్చుకాలము
న్దనుఁగొన నేవనీపకుఁడు గౌరవమొందె ఖలా ప్తిసౌఖ్యమే
జనుఁడువహించె రాజులకు సత్ప్రియాఁడెవ్వఁడు నాకుఁజెప్పుమా. 428
- చ. నలకువఁజూచి యీఁడడిగినం గసరుం గృశియించి యున్నచో
నలరుఁ బ్రపూర్ణుఁ డైన నెరయం బరికింపఁగఁలేడు నాకు నీ
కొలువికజాలునన్నఁ గుసిగుంపులఁ బెట్టు నధింపఁజూఁచుగే
వలనరకంబుగా కొలుచువారికి దుష్ప్రిభుసంశ్రయం బిసీ. 429
- ఆ. తనువుఁబొదలనీఁడు తావంబుబుట్టించుఁ, బస్తుఁబెట్టు మూలఁబాఱవై చుఁ
గొలుచు సజ్జనులకుఁ గుత్సితవసుమతీ, వల్ల భుండు వేకినంటివాఁడు. 430
- చ. నగవులకుం బ్రసాదవచనం బొక టాడఁడు మ్రొలనిల్చినన్
మొగమటుపెట్టు గేల్గొగిచి మ్రొక్కి నఁజేమెదలింపఁ డాజిలోఁ
బగఱనడంచి కోల్పడినపాటును గెల్చినగెల్పు నెంతయుం
గగనసుమంబొనర్చు నొసఁగంబడునో యని దుష్ప్రిభుం డిలన్. 431

- ఉ. కాననవాసియైనను ముఖంబు విశిష్టగృహాన్నభిక్షకుం
డైనవరంబు లూఖిలకణాశనుడైన శుభంబు కర్షకుం
డైననుమేలు నీటజరరానలమార్చుటలెస్సచూవె స
న్తానకరుండుగాని నరనాథు భజించుటకన్న సేరికిన్. 432
- చ. మడఁగిపడుండఁ బ్రా నులకమంచపుఁగుక్కికి నిల్వఁటెల్లుపు
ల్లుడిసెకు నొండు రెండెనుపగొడ్లకు నోరికిఁ బోక ప్రక్కకున్
గుడువఁగఁగూటికి న్నొలకుగోకకు నీదిరమెంతరోతయే
వడువున దుష్ప్రభుం గొలువవచ్చు నిసీ యను జీవికోటికిన్. 433
- చ. పలికినమాటనిల్వఁ డెడపందడపం జెడనాడు వచ్చు మె
చ్చులదిగమ్రుంగుఁ దొట్టాలుతఁజూచినచూపులఁ జూడఁ డేర్పడం
జాలుకదనంబొనర్చు నెరసుల్లు టియించు లదల్చివైచుఁ గే
వలన్యపసంశ్రయంబు పగనారలకు న్వల దివ్వసుంధరన్. 434
- మ. హతదాక్షిణ్య లనర్థకారు లభిమానాధ్యాత్తు లప్యంజన
ప్రతిపక్షు ల్లుజనప్రియంవదులు సంపత్సన్నిపాతస్తృతి
క్షతికు ల్సత్యపరాజ్ఞులు ల్ధనపిశాచగ్రస్తు లాద్యావన
చ్యుతు లక్షౌంతు లనాంతరంగికులు రాజుల్ గారె యూహింపఁగాన్. 435
- క. చుట్టము లెవ్వరుదేశం, బెట్టిది యాయుప్రజంబులెట్టివి కాలం
బెట్టిది యే నెట్టిదబల, మెట్టిది నాకని తలంపుమీ నీ వనినన్. 436
- వ. దమనకు నాలోకించి సంజీవకుం డను ననుజీవులకు దుష్ప్రభు సంశ్రయంబుగాదని
యును దేశకాలంబులు విచారింపవలయుననియును నన్యూపదేశవర్ణ నాసందర్భం
బుగా నంటి విష్ణుటలకు నిమిత్త మేమియొకో యని యూరకుండిన వెండియు
దమనకుం డిట్లనియె. 437
- ఉ. నావచనం బమోఘమని నమ్మి దురూహలత్రోవఁబోకసం
జీవక యేగుడెంచితివి సింహముఖంబున కెట్లు భద్రసం
భావనసేయుదుం గద విపద్దశలొత్తినచోటనోర్వనా
హా విభుఁ డీరసించెనుగదయ్య నిమిత్తములేమి నీపయిన్. 438
- క. సరసవిసీతరసానీ, తరసమువిరసతనగల్చి తనసుభటపరం
పరకిత్తుననియెబతియె, న్వరుదిక్కిఁక నీతులున్నవా రాజులకున్. 439
- క. పరివారిముదూర ఐసుం, ధరనిడివడిఁ దెల్పె నేకతంబున నన్నున్
ద్విరదారిచీరి చిత్తం, బెరియంగాఁ బిడుగువంటి యీదుర్వార్తన్. 440

- ఐ. ప్రాణసమానుడవగునీకుఁ గప్పిపుచ్చరామిం జెప్పితి నిది నీమనఃస్థున నె యుండనిమ్ము
నావిని సంజీవకుండు విషాదవిహ్వలుండై. 441
- క. ధరనిరవధించితాసం, భరమునవలె శిరమువంచి పరికించుగుణా
కరు సంజీవకుఁ గనుఁగొని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లనియెన్. 442
- క. చింతానలమునఁ జేతః, కాంతారము గుమిలెఁ బ్రాప్తకాలము నారా
ధింతువుగా కన నతఁ డ, త్యంతధృతిస్ఫురితచిత్తుడై తనలోనన్. 443
- చ. కరిగమన ల్దరాత్మకులఁ గాని రమింపరు హీనజాతికా
పురుషులఁగాని భూభుజులు ప్రోవరు కానలఁగాని మేఘము
ల్లరియవు సత్యశౌచములకుం బెడఁబాసిననానిఁగాని యిం
దిరవరియింప దుర్వి యవనీతులఁగాని భరింప దెంతయున్. 444
- క. పలుగూఁత లఱచువానిన్, గలుద్రావెడువానిఁ జెవులుగఱిచెడు వానిన్
బాలఁతులఁ దెచ్చెడువానిన్, దొలగింపక సంతరింపుదురు రాజన్యల్. 445
- క. ఏకగ్రీవముగా నా, లోకనమొనరించి నిచ్చలుంగొలిచి తుదిం
గా కెడసితిఁ గద కలవే, మో కటకట సత్యశౌచములు రాజులకున్. 446
- చ. నలినములంచు రేలు కొలనం గలహంసకులంబు రిక్కనీ
డలఁ గబళించి కాంక్ష మగుడం గడకేగి మనోజ్ఞగంధము
ల్చిలికెడుతమ్ములం బగలుచేరనిచాడ్పున మోసపోయి చం
చలులగువారి కెక్కడివి సత్యపచార్థములందు నమ్మికల్. 447
- ఉ. దోషగుణంబుఁగూర్చికుపితుండగు నాతఁడు ప్రార్థ నావిధిం
దూషితుడై యభీష్టఫలదుండగు వోషములేక కారణ
ద్వేషముఁబూనియున్న కుపతిం బ్రకృతిస్థునిఁజేయఁ బ్రార్థనా
భాషులఁగాదు సంశ్రయణభంగులఁగాదు ఘటింప దీఁగులన్. 448
- చ. ఫలితచికిత్సరోగములఁ బాపశుభక్రియల న్నహాఘము
ల్పొలుపఱఁజేయ నీతిసనముల్బహుభంగులఁ గూడఁబెట్టఁ
గేవల పరతంత్రులై మెఱయు వైద్యవిపశ్చిదమాత్యులుంధరా
తలపతిఁబాసిసోవుదు రతండు కృతజ్ఞుఁడు గాకయిండినన్. 449
- చ. లవణపయోనిధానసలిలంబు ఘనాఘనదేశసంగతం
బవుచు మనోజ్ఞతం బొరయు నమ్మధుగాంబువువార్ధిఁజేరి యు
పువుగతిఁ గుత్సితం బమలమా విమలం బతికుత్సితంబవుం
దవిలిమహోత్తమాశ్రయమున న్నీతిచుచ్చసమాశ్రయంబునన్. 450

- చ. లలితపటీరపాదపములం జలునల్లమలోజ్వలజ్వల
స్థలములగ్రాహము బులులచక్కిఁ బరప్రతిమాలదుర్జనుల్
పొలుచు నిధానజాతముల భూతములుం గమనీయమాక్షి నా
వళి సకళుల్సుఖంబులకు వారనివిఘ్నము లేర్పడుంగదా. 451
- క. కేతను లరుకంటకసం, ఘాతులు జంబాలజములు గంజాతంబుల్
నాఁతులు కుటిఁ స్వాంతలు, భాతుందిలమణులు దోషపటలావృతముల్. 452
- క. అను సంజీవకుపలుకులు, విని దమనకుఁ డనియె నెట్లు విశ్వసనీయుం
డనచచ్చు మానసంబునఁ, గనులు న్వేలిఁ గనికరంబుగల నీరాజుకా. 453
- మ. పురతఃప్రాంజలిసాశ్రుదృష్టలజఁ దుత్ఫుల్లాసుఁ డాశ్లేషణా
చరణారంభణకేళి సత్ప్రియకథాసంప్రశ్నదత్తాధికా
దరుఁ డున్నాయి బహిర్తహామధురు డంత గ్రూఢహాలాహుం
డరుదే దుర్జనుఁ డెంత శిక్షితుఁ డపూర్వాఖర్వనాప్యోచితికా. 454
- క. ఇతరోత్కర్షణమాన, వ్రతుఁడు నిజశ్లాఘనప్రవక్తసుసాధు
ప్రతిపక్షీనుష్టతతా, రతుఁడు సుమీనుజనుఁ డైనరాజూహింపకా. 455
- నీ. కరుణావిలాస మేగతిఁ గప్పిపుచ్చునో కోపంబు కన్నులఁ గురియునుండు
సత్యభాషణము లెచ్చటఁ గట్టిపెట్టునో బోయబొంకులె నోరఁ బొదలుచుండు
నుపకారకరణ మెట్లుపసంహరించునొ పరిపీడహృదయంబుఁ బట్టకుండు
నాదార్య మెట్లదృశ్యముగా నొనర్చునో పరమలోభము బుద్ధిఁబాయకుండు
తే. నీతి యేనూతఁద్రోయునో నెకయ శుద్ధ, ముష్కరత్వంబు నేతలమోసు లెత్తు
మేలు డిగఁద్రావి కీ డుద్గమింపఁజేయు పాపకర్తుండు రాజైన బ్రదుకుగలవే. 456
- చ. అవనిపుఁ డెట్లు భాషితములాడు నరాధిపుఁ డెట్లు దృష్టిపా
టవనునహించు రా జెట్లులాడంబడు కోరి వినన్వధూరతో
త్సవవిముఖుండు శంభువరదాననియుక్తుఁడు నోరఁగన్నులం
జెవులను బంచమేధుఁ డెడసేయక శిశ్నము లూఁదియుండుటకా. 457
- చ. తిమిరనివారణక్రియకు దీపము వారిధిని స్తరింపఁబో
తము చవిఁ బాపవహ్నిరవితాపధరం బడఁగింప నాతప
త్రము కలుషంబులం జెఱుప ధర్మము బాల్పడియుండుఁగాని య
క్కమలజుఁడు స్సఖోద్యముఁడుగాఁడు దురాత్మునిజక్కఁజేయఁగకా. 458
- వ. దమనకునకు సంజీవకుం డెట్లనియె. 459
- ఉ. సాధుమధుస్పృహందినససాతిగమంబురుహాంతరాళసం
రోధము చంచరీకనికురుంబ మెఱుంగకపోవునట్లు తృ

ష్ఠాధృతినానుకొన్నమనుజప్రసరం బనుజీవితేచ్ఛనచ్చా
ధముడైన భూవిభుని నంటుఁ దదాగతబాధఁ గానమిన్.

460

చ. సరసులతోడి నెయ్యములు జాఱ మదాలికతోరదుర్గమ
ద్విరదశిరస్సు స్ఫురత్కటకదేశముల న్వసించి తచ్చల
త్పరుషతరశ్రవోనిహతిభగ్న నిజాంగకమై పారింబారిం
ధరఁబడి తేటి నెఱ్ఱనమునం దలఁచు నిబ్బసినీవిహారముల్.

461

వ. నాకథ యట్టిద.

462

క. కడుఁగతినుం డగుభూపతి, కడఁజేరిన నిలువనీడగలదా చెడదా
పుడమి నొకశశమువేసవి, యెడ దాపనిరాతి నాశ్రయించిన కతనన్.

463

క. నావిని దమనకుఁ డలసం, జీవకు నీక్షించి నీతిశీలాయేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁజెపు, మా వినియెడ ననిన నతని కతఁ డిట్లునియెన్.

464

చ. మడువుల నున్ననీ రివుర మందవిహారము మానె వాయువు
ల్పడమరసాగఁ బర్వతములందవము ల్దలలెత్తె నెండలం
బడుకలు వ్రస్సెఁ గూలె మృగపంక్తికిఁ బాంథులకు న్ధరిత్రిపై
నడుగిడఁ బ్రాణసంకటమునైన యొకానొకమండువేసవిన్.

465

క. వనయవసవిరహితంబగు, వనసంచారంబు బారి వారనిజాలిం
దనువెరియం దీవ్రచరుం, డనుశశరా జొక్కనాఁ డుదాత్తత్వరతోన్.

466

చ. నిలువక వచ్చివచ్చి ధరణిం జిలుపెంచికలు న్వసుంధరం
గలసినగోడలుం జివికి గంపలఁ గాచిన వెఱ్ఱిసొఱ్ఱతీ
వలు చిగిరెంత గంటగమివాతులు గప్పినపూడుపాఁతఱ

ల్లలయొకయూరిపాడు పొడకట్టినఁ జేరఁగఁ బోయి యక్కడన్.

467

క. నేలంగలసిన యొకదే, వాలయనికటమున నారయం బొడనై హిం

తాలము గతి మెఱయుశిల, న్బోలఁగ నలశశకులాధిపుఁడు గని వేడ్కన్.

468

వ. చేరువంబోవ దూరంబుగాఁ బరపంజుకొని యున్నతచ్చాయం గాల్కానంగోరి
తదగ్రంబున నిల్చియుండెఁ బ్రొద్దునుం బెరుగుచుండ నీడయుం దలుగుచునచ్చె
నట్లు మధ్యాహ్నంబునకు ఛాయానుసారియై మూలంబునకు నచ్చి.

469

చ. అనలమువంటి యెండ నొడలారట మందఁగ నాత్మలోన ని
ట్లని తలఁచె నృశం బతులితాకృతिसంపదఁ జూచి దీనిడాఁ
పున ఘనీయించి యిట్లయితిఁ బ్రొద్దొకచాయ పసింప బండఁజే
రిన దురవస్థలం బొరయరే జనులం చదివోయె నెవ్వగన్.

470

- న. కుత్సితరాజసంక్రితుండ నగుట నేనాశశంబునకుం దోడువోయినవాడ మృత్యు
ముఖప్రవిష్టులకు బ్రతుకులేదు. 471
- క. పలువురుక్షుద్రులు మాయా,వులు పామరపసుమతీధవునికడనున్నం
బొలియింతు రుత్తములఁ గే,వల ముష్ప్రముఁ జంపి మెసవవా కాకాదుల్. 472
- క. నావిని దమనకుఁ హలసం, జీనకు నీక్షించి నీతిశీలా యేలా
గీవిధము తేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 473
- చ. విటపసమృద్ధిఁ బత్రములవ్రేఁగునఁ బందిలిగొన్న కానుగుం
దుటుములు గట్టి యెండ పొడమాటక ఘోరకఠోరజంతుప
ర్యటనగురాప మొక్కభయదాటవి రాజిలు నచ్చట న్నదో
త్కట మనుసింహ మప్రతిమగర్వధుకంఠర మొప్పుదానికిన్. 474
- క. పులియును నక్కయుఁ గాకియు, నలయక పరిచర్య నేయునవి యొకనాఁ డ
ప్పొలమునఁ దిరుగుచు నొకచో, ములుగంపలు మెసవునుష్ప్రము న్గని తమలోన్. 475
- క. ఎక్కడిమొగ మెక్కడిపాడ, వెక్కడిరూ పేడగమన మెక్కడికంతం
బెక్కడవినము కనుంగొన, మిక్కింకరమెకము ననుచు నేడైట దానిన్. 476
- క. బలిభుక్తేరువ్యాఘ్రం, బులు డాయంబోయి పలికె మున్నెన్నఁడు నీ
పొలమున మెలఁగవు చెపుమా, తెలియఁగ నెందుండినచ్చితివి మృగముఖ్యా. 477
- క. కాననసత్వంబులలోఁ, గానము నీనంటిరూపు కడువెఱఁగయ్యెన్
మానిబిడాద్భుత మఱఁజెపు, మా నీవిధ మనిన నది యమర నిట్లనియెన్. 478
- చ. నను విను చోళమండలమున న్వసుమంతుఁడునాఁ బ్రసిద్ధిఁగాం
చినయొకసెట్టియుండు నలసెట్టైన మారువిలాఁతి కేగుచుం
డనధనరాశి పైనిడినఁ దాల్చి హుటాహుటి నేను భానుమం
తుని కిరణాంకురంబులును దూఱనియొండొక కానఁ బోవఁగన్. 479
- మ సుషిరాస్యస్థలజాతరూంకరణకక్షుణ్ణాశ మభ్రోచ్చల
ద్వైపవాస్పోటనపాతిభంబుకరజోతిగ్రస్త కూలంకష
విష మున్నూలితరూఢమూల వివిధోగ్వీజంబు బాహ్యకిర
జ్జుకస్థానజలంబువీచె నోకజంఝామారుతం బుద్ధతిన్. 480
- క. పినపిన మెఱుపులు పొటిపొటి, చినుకులు మసమసక లెసఁగు చీకట్లుం దోఁ
చిన నొకరినొకరు గానక, చని రాలోఁ బసియుఁ గన్నచాయలఁ బఱచెన్. 481
- క. అనిశిఁ బసియును నొండొక, మానిసియుం బడఁడు దృష్టిమాన్దంబున క

- ఘోనును గాడ్పాటునఁ జనఁ, గా నొకచో నుపరిభరముకంపలఁ దవలెన్. 482
- క. తూరుపు తెలతెలనై రా, గా రువ్వున విసరునీఁదగాడ్పులు నయ్యా
సారమును ముట్టుకొనె నేమైరో నేనెఱుఁగ నిచట నాఁగితఁ బదముల్. 483
- వ. నాపే రుష్ట్రంబు. 484
- క. అని తనకథ నెఱిగించిన, విని వాయసముఖులు గారవించి సుహృత్త్వం
బనఘా పాయక మాతో, నొనరింపుము నెమ్మిఁ గలసియుండుద మనుచున్. 485
- వ. ప్రత్యయపూర్వకంబుగా నతని నాదరించి కథనకుండనునామం బిడి తెచ్చి మదో
త్కటంబుం గానుపించి యభయదానంబుఁ బెంపుసేయించినఁ గాకవ్యాఘ్రుగో
మాయువులం గలసి కొంతకాలంబు ప్రవర్తించె. 486
- చ. అటఁ జటులప్రతాపభయదాశువిశంకట మమ్మహామదో
త్కటము విదాహమోహకటక శ్రమశోకపురోగరోగసం
కటమున డస్సి వేట లరుగం దిరుగ న్వరగంధసింధుర
చ్చటనము నొంప వంప వడి చాలక నేలకు వ్రాలియుండఁగన్. 487
- క. చరణములవ్రాలెఁ బులి య, క్కట డగ్గరి మ్రొక్కె నంచకము ప్రణమిల్లెన్
గరటము భద్రమె శుభమే, పరిణామమె యనుచు వినయపాటవ మమరన్. 488
- క. నతిఁజేసి నిలిచి దంతి, ప్రతిపక్షీకుక్షీదావపావకుఁ డేర్చెన్
గతిచెపుమా యాహార, స్థితి కీనని అంతుసేయ సింహం బనియెన్. 489
- చ. శిలనఖరాంకుశాగ్రములచేఁ బ్రతివాసరము న్నదావళ
క్షీతిపులవ్రచ్చి మజ్జము భుజింతు మదంచితభుక్తశేష మా
శ్రితులకుఁ బెట్టుదుం దగభుజింతురు మీరు శరీరపాటవం
బతిశయితంబుకాదు గమనాగమనంబుల కేమిసేయుదున్. 490
- క. వ్యవహారయోగ్యములు గా, వవయవములు గలుగుపెట్టు లాహారము మీ
రవహితమతులయి కతిపయ, దివసంబులు ప్రోచికొనుఁడు దేహత్రయమున్. 491
- క. తనువునకు నుసుఱువచ్చిన, దనుకం దనకామిషం బుదాత్తప్రీతిం
గొనితెండు పొండు మీరన, ఘనతృప్తం గాకజంబుకవ్యాఘ్రంబుల్. 492
- ఉ. తీరక పోయిపోయి బలుదెంపలఁ గంపల నేళ్ళ నీళ్ళఁ బ్రా
బూరుల దారులం గడిదిపుట్టలఁ దిట్టల బోళ్ళ రాళ్ళ నీ
వారకరీరము ల్లుగుక్రంతలఁ గ్రంతలఁ జెట్ల గట్ల నా
హారమతిం జరించి జఠరానల మాఱకవచ్చి క్రమ్మఱన్. 493

- క. తమలోనఁ బొదరుకొని యు,ప్రము వాకిట నిల్వఁబనిచి రహి నమ్మాఁడున్
సముఖమున కరిగె నందుద,రముఁ జూపి యిభారితోఁ గరట మిట్లనియెన్. 494
- క. తిరుగఁగలదిక్కులన్నియుఁ,దిరిగితి మిఁకనేమి యలసితిమి మాపల్కు
త్తరు వాహాయాహారము, దొరకదు నిప్పస్తులుండుదుమె నీమ్రొలన్. 495
- ఉ. లావరి యెప్పు డంగవికలత్వము వాటిలి శ్రుస్సి యిమ్మహా
గ్రావగుహానివేశమునఁ గాల్కొని దేవరయుండ నెవ్విధిం
జీవితముండు భోజనమునేయకయే మును నిస్తరించుటె
ట్లావిధ మానతిమ్ము సుగుణార్ణవ యూరకయుండుటొప్పునే. 496
- ఉ. ఊరకయున్న నెట్లగు నిజోదరపూరణ మేటిజోలి యా
హారము లేదు మావలన నక్కట యే నొకమాటఁ జెప్పెదం
గోరికమీఱ నక్కధనకుం బొరివుచ్చి తదంగమాంసము
జ్జారుణసేవ దేవజరరానల మార్పుము తేర్పు మాకృతిన్. 497
- ఎ. అనిచెప్పిన నప్పనికొప్పనియదియై మదోత్కటంబు కరటంబున కిట్లనియె. 498
- ఉ. ఇట్టిదిగాఁచె నీకుఁ దుదిసేటికిఁ జెప్పెదు ధర్మతత్త్వముల్
చెట్టులఁగట్టి నమ్ముమని చేతడియాఱదు చంపుటెట్లుదా
నెట్లు సహించు దైవ మిల నెవ్విధిమోయు ధరిత్రి యక్కటా
పొట్టుకుగాఁగ నిచ్చెనఁటిపోకలఁ బోవ మదిం దలంచినన్. 499
- క. ఉడుగుమిఁకను నట్లయినం, జెడితిమి నీసత్యమింతచేసె నయం బె
క్కడబోధించినదానిం, గడచెవులం గూర్పవనుచుఁ గరటము మఱియున్. 500
- క. నిలుపోపరానియాఁకటఁ, బులిపిల్లల భుజగమండముల భక్షించున్
గలుషమునకు రోయనె నీ, తులు దలపోయనె బుభుక్షితుఁడు చిత్తమునన్. 501
- ఉ. ఏవిధి నీతిపద్ధతికి నేగుదయాపరతంత్ర చిత్తుఁడై
కై వడినౌ మహాదురితకర్తుఁడుగా కెటులుండుధర్మసం
భావితుఁ డెట్లగు న్వివరణపాటవ మేక్రియనేర్చు గౌరవం
బేవలన న్భజించుసుఖ మేగతిఁ గాంచు బుభుక్షితుం డిలన్. 502
- క. మక్షిదరికొన్నపట్టున, వీక్షించునె దేహిరుచులు వేశలు మునిహ
ర్యక్షము విశ్వామిత్రుఁడు, భక్షింపఁడె సారమేయపలలముఁ దొలుతన్. 503
- గీ. కలశజుఁడు చూడ నొకరాజు కానలోన, దండియాఁకటఁ దనమేను దానె తినఁడె
పఱపుతఱిఁ బుణ్యధనులు గీర్వాణమునులు, చేరి పీనుఁగుఁ గఱిచి భక్షింపరోటు.

గీ. కటవునకుఁగాక మున్నొక్కకాఁపుకొడుకు, దారపుత్రాదులనధించి తానె తినఁడె
యాపదలచోట నియమకార్యము హుళిక్కి, శాస్త్రముతమిదివలదునుస్సంశయంబు.

క. పోషించి చంప నోహో, దోషంబని బుద్ధిదలఁచెదో సస్యములం
బోషించికాదె కోయుదు, రీషత్కల్తపము గలిగెనే యచ్చోటన్. 506

చ. అమితవిరోధి వీవు నిమిషార్థము నీకు శరీరపాటవం
బమరకయున్నరాజ్య మభియాతులపాలగునట్లుగాన నా
శమునకు మూలమిచ్చెడువిచారము దూరముఁజేసి చంపుము
ప్రము జరరాగ్నినారృతరసంబిడు మాకు దయామయుండవై. 507

చ. మొఱయిడు 'స్వాశ్రితావనసమోనహిధర్తు'వటంచు వేదముల్
పరిజనరక్షమేని కనపాయని దానిఁ ద్యజించి సూన్యతా
చరణముఁ బూనియుండెదవు చాఁగురె జీవితవిత్తమానభూ
సురహరణాదికార్యములఁ బో గణియింప రసత్యదోషముల్. 508

క. బలసంపదవలెనో కే, వలసూన్యతభాషణంబువలెనో నీలోఁ
గలతలఁపుఁ జెప్పుమని గా, సిలియేడ్చినఁ గాకిఁజూచి సింగంబనియెన్. 509

క. మతిమిఱ మీరు నాచే, నితనికి నిర్భీతి దాన మిప్పించితి రుం
చితి రానోళ్లనె నేఁ డు, ద్ధతులై వధియింపు మనియెదరు కథనకునిన్. 510

క. మతిఁజూచునె శరణాగతు, హతుఁగా నెటువంటికుటిలుఁడైనను బుణ్య
శ్రుతులు పనిగొనుమదీయ, శ్రుతు లాకర్ణింపనేరుచునె మీకాఱుల్. 511

క. శరణాగతతక్షణమునఁ, దురగక్రతుఫలము దొరకు దొరకుయశోలం
కరణభృతి గలుగుఁ దొలఁగు, న్దురితంబులు చేర వొండుదుఃఖౌఘంబుల్. 512

ఉ. చేరదు కీర్తి గౌరవము చిక్కదు రాదు శుభంబు పుణ్యముల్
నీటగుఁ బాప మంటుఁ బ్రజ నిల్వదు కొల్వదు కష్టకట్టు వీ
రారులు లెక్కగాఁగొన రహర్దివసంబు విపత్పరంపరా
భారము కొండలై పెరుగు బాపురె సత్యములేనిపట్టునన్. 513

క. కృపఁ గట్టిపెట్టి మీపా, పపుబుద్ధులఁ బట్టిపట్టి పగవుట్టి విని
ష్కపటుఁ గథనకునిఁ బొరిగొని, నెపపడి పడియుండువాఁడనే నే నకటా. 514

వ. అని ముగియంబలికిన హృదయనిర్భిన్న కాలాయసం బవ్వాయసంబు మృగపతి కిట్లు
నియె. 515

చ. చెవిఁ జొర వేనువిన్నపము జేసినమాట లొకించుకేనియున్
శివశివ యెంతవేడ్క యనుజీవులచావులఁ జూడ నిన్ను రే

- పలుకును గొల్పు టీయిడుమపాటునకా యిటులౌ టెఱుంగ నె
ట్టవునిఁక సత్యమా నెచటికై నను బోయెడ నేను వీరలున్. 516
- క. అనఁజనదు తగులుతగులని, తనువుం బ్రాణంబుకంఠెఁ దగులెద్దియొకో
చనుతనువు విడిచిప్రాణము, చనఁబోలనివారు గలరె సమయంబైనన్. 517
- క. పాటించి విడువ ముడువ, స్నీటబృకయున్నఁ బోవ నీకయ్యమునన్
బోటరిమగలకు శాటికి, గూటికి సీదిరమె రాచకొలువేమిటికిన్. 518
- క. నుడువులన బయలుపందిలి, యిడి హస్తము బలుసుముంటికెనయ్యె దినముల్
గడపుచుఁ బొమ్మను నయ్యా, గడపున్యపుంబాయుఁ జేగగలపైన్యంబుల్. 519
- క. తనకొఱకుఁ గఱకురిపులం, గని యని ముదలించి పాలియుఁ గన నశ్రద్ధం
గనుఁగొనక మనుజపతికిం, దనమేనిం బోలెఁ బ్రోవఁదగు భటపజ్జిన్. 520
- క. నీ కెవ్వరు నేఁటికిఁ గట్టా కడపట నుప్ప్రమొక్కఁడసహాయముగా
భీకరపరిపంథిజయో, తేకివి గమ్మని విషాదశిఖిలోమండన్. 521
- ఎ. కాక వ్యాఘ్రగోమాయువులు స్థలాంతరంబున కరుగ నుద్యోగించిన. 522
- క. బలహానికిఁ జిత్తమునం, గలఁగంబడి మాటపట్టు గలరాజయ్యుం
దలవంచయిండెఁ గేసరి, ఖలుల కసాధ్యములు లేవుగద లోకమునన్. 523
- ఎ. అటులబ్ధావకాశంబై కాకవ్యాఘ్రగోమాయువులతో నేకాంతంబుచేసి కథనకుం
బిలుచుకొని లోపలి కరిగి నిలువంబడియె నందు వ్యాఘ్రంబు మ్రొక్కి నిలువం
బడి కేసరి కిట్లనియె. 524
- మ. సటలంకించుట యెప్పు డత్యైవనతాస్యంబెత్తి నానాహరి
త్కటకంబు ల్పరికించుటెప్పుడు దృఢస్కంధంబునం బొందుగా
దిట మావాసముఁ జేయుటెప్పు డకటా దేహంబు సామయ్యె నాఁ
కటి కడ్డంబుగ నారగింపు మివె కాకవ్యాఘ్రగోమాయువుల్. 525
- క. ఏవెంటఁ గడమపలుపక, దేవా మము సంతరించితివి నీపాలం
జావగుట దమకుఁ దగునటు, గావున భక్షింపు వనరఁగా నేమిటికిన్. 526
- క. అనిపలికి తొలఁగె బెబ్బలి, చనవున వంచకము వాయసము దోడ్తోన
ట్లనపలికె నపుడు కథనకుఁ, డనఘుం డప్పదరు లారయక తా ననియెన్. 527
- క. మృగవల్లభ యాఁకటిచే, సగమైతివి నీకుఁ గైవసముగా నన్నుం
దగదె కనుంగొన నీపా, లగుఁ గథనకుఁ డారగింపుమా చేసేతన్. 528
- క. అనువచనము లోవెలిగాఁ, బెనురొదతోఁ గటిచి వ్రచ్చె బెబ్బలి సింహ

బున కొసఁగెఁ గథనకామిష, మునఁ దృప్తింబొంది కాకముఖులకు నొసఁగెన్.

ఎ. ఇట్టి మాయావు లున్నచోట సత్యంబు మూఁబడి కల్ల వెల్లివిరియుఁ బింగళకుం
డును మదోత్కటంబునడువునఁ గుమంత్ర మంత్రయంత్రంబునం దగులువాఁడు
గాఁడె యనవిని దమనకుండు తుద్రసరివారుం దగుట భూరమణున కొప్పుఁజే
యదొకో చెప్పుమన సంజీవకుం దతని కిట్లనియె. 530

చ. అమరుమరాళసంవలితమై సితగృధ్రము హంసమట్ల హం
సము పరుషశ్చ శానఖగసంవృతమై కనుపట్టు గృధ్రమ
ట్లమలమతు బ్దురాత్తు విసులాత్తునిఁ జేయుదు రల్పు లుత్తమం
దమవలె నుండఁజేయుదురు తద్ద్యయి నెయ్యది మేలుచెప్పుమా. 531

క. కీడెఱుఁగ రు మేలెఱుఁగరు, చాడికి జెవిజేర్తు రుత్తక జనలోకవిధుల్
పాడియుఁ బంతము గలవో, టేడ దొరకుఁ గొలువ నిలువ నెవ్వారలకున్. 532

క. న్యాయం బన్యాయంబని, కూయిడి చెవి నిల్లుగట్టుకొని చెప్పంగా
నేయోజ నివ్వనకుండున్, మాయావులమాట లెట్టిమహిపతియైనన్. 533

క. ఏకరణి వికలితాత్తుఁడు, గామండుం బతి పరోపమాతనకరణా
స్తోకన్యాయామార్ద్రకి, ణీకృతముఖదుర్జనావినీతులచేతన్. 534

న. అనశ్యంబు రాజులుచెవి పేదలనిపలికి వెండియు సంజీవకుండు. 535

క. కులిశమును రాజుతేజము, దలపోయ మహామరాసదములచలములం
గులిశమునడు నృపుతేజము, పలుకులు వేయేల తునియఁబడు నెల్లెడలన్. 536

ఉ. కావున రాజు నాచెన నకారణనైరముఁ బూని ద్రోహచిం
తావకుఁ దయ్యెఁ జాలు నిఁకఁ దద్భజనంబు మహాపరాక్రమ
శ్రీవిసిల్ల గయ్య మొనరించెద గెల్చెద గెల్పుదక్కినం
జానమరు ద్విగంతపరిషత్ప్రధచేసులు శంకయేటికిన్. 537

చ. సననము లాచరించి కనుశక్రనికేతము భూరిదానధ
ర్శవిధు లొనర్చి కాంచుసురమందిర ముగ్రతపస్సమాధులం
దవులు మరుత్పథం బతులితత్వర మూరుఁడు గాంచుఁ బ్రాణముల్
తనతప లేకనిల్చి జగడంబున నేడ్డెఱ నూడ్చి పుచ్చినన్. 538

క. గెలిచినసిరి దొరుకుననిం, బాలిసినరంభాదియువతిభోగము దొరుకున్
దలగడ యదిగద మృత్యువు, కలనికిఁ జావునకు నేలకళవళమందన్. 539

చ. బలము యశంబుఁ బ్రాభవముఁ బ్రాణము రాజ్యము మూలవిత్తమున్
గలన నరక్షణీయములుగావె మహామహులై నవారికిన్

- గలదొకచిత్ర మాజియుడుగ న్నృతి నిక్కువ మాహవార్ధియై
మలసినచోట మృత్యు వనుమానము మాటలు వేయునేటికిన్. 540
- క. పింగళకునితో మాట్కొని, సంగర మొనరింతు నొంతుఁ జంపుదుఁ జత్తున్
భంగమున కోర్వననునం, తం గటకట మిడికిపలికె దమనకుఁ డతనిన్. 541
- క. విమతునిబల మరయక నై, రముఁ గొనుజనుఁ డేర్పడం బరాభవమందున్
సమధికబల మగుటిట్టిభ, కముతోఁ బగఁబూని చెడినకంధియపొలెన్. 542
- క. నావిని దమనకునకుసం, జీవకుఁ డిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 543
- చ త్రిభువనకీర్తితాంబునిధితీరమున స్తునుగల్గియుండుఁ డి
టిటిభమిధునంబు చైనగతిఁ డిట్టిభిదౌహృదలాలసాంగియై
శుభమతి ప్రాణవల్లభునిఁ జూచి ప్రసూతికి వేశయయ్యెధీ
విభవ యెఱుంగఁజెప్పఁగదవే స్థలమెయ్యది నాకు నావుడున్. 544
- క. టిట్టిభ మిట్లను నీకుం, గట్టనినీడములు గావె కంధితటంబుల్
పట్టయినచోట గ్రుడ్లం, బెట్టుము నీవనినఁ డిట్టిభిక కనలెసఁగన్. 545
- క. మగినిఁ గని పలికె నేలా, తగుఁ తగదన కిట్లుపలికెదవు వనధితటి
జగతిని గట్టనిగూఁడె, ట్లగు నీకిది యంతకొంచెమా కనుఁగొనగన్. 546
- ఉ. పిట్టవు నీవు వారినిధిపెద్దలకల్లను పెద్దపెల్లిగాఁ
దొట్టునొకానొకప్పు డతిమారము తుంగతరంగసంఘముల్
బెట్టడఁచున్ హరించునతిభీమభుజంగములీల నెట్టుగాఁ
బెట్టుదు నూతికట్టఁ బసిబిడ్డలుగావె మదండపిండముల్. 547
- క. కానకకాంచిన యీసం, తానము మనవలయు వార్ధిదరియేటకి నె
చ్చోనైన నిపుడ యొండొక, తానక మెఱిఁగింపు పెట్టెదం గ్రుడ్లచటన్. 548
- క. నావిని యెఱచెలువు కనుం, క్రేవలఁ గేవలము తేరఁ గెరలి కఠోరా
రానమునఁ దనయనుంగుం, బావని నీక్షించి టిట్టిభం బిట్లనియెన్. 549
- ఉ. ఎక్కినవానికిం గుఱుచయేనుఁగు నీకసదైననై తిఁగా
కెక్కువగానె నన్నెఱుగు నీసరిదీశుఁడు నాకు వార్ధికిన్
దిక్కరి మక్షికాంతరము దెప్పఁగ నేటికి గ్రుడ్లఁబెట్టు మే
దిక్కుననైన వానిదెసఁ దేటికనుంగొనఁ దీఱదేరికిన్. 550
- ప. అనునచనంబు లాకర్ణి పంగూడక ప్రాణేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె. 551

- క. ఇష్టజనోక్తులు వినక వి, నష్టదశం బొందుదుర్వివరముఁడు మరాళో
తృప్తృక్తిఁ జనకకాష్ఠ, భ్రష్టంబై తెగినకచ్చపముచందమునకొ. 552
- క. అనుమాటలు విని టిట్టిభిఁ, గనుఁగొని టిట్టిభమువల్కెఁ గల్యాణీ యే
మినిమిత్తము హంసోక్తుల; వినన్బొల్లక కమఠ మీలై వివరింపఁగదే. 553
- క. నినుఁ గతలకాచియనిపే, రొక్కనునావచనంబు నిజమగు న్నగువా నా
కనురాగంబున నీకథ, వినియెదఁ జెపు మనిన నయ్యువిద యిట్లనియెకొ. 554
- ఉ. కుంజకుటీవిహారములకుఁ జనఁ జెంచులు నిర్ఘరంబులం
గుంజరము ల్పటింప బలుగూడెపుబోయలు చాలు వేటసాఁ
గం జెలకేఁగి సాళువపుగ్రద్దలుగూండ్లకుఁ బుట్టుమోననిం
కం జెటువు ల్భయంకరముగా నొకవేసవి దోఁచె తోచినకొ. 555
- క. కేలెత్తి యిసుముఁజల్లిన, రాలనియొకకానలో మరాళీవికస
న్నాళీకమధూళీమ, త్తాళీ నాళీఖురాళీయగుకొలనొప్పకొ. 556
- వ. అది సమగ్రశరంబును సమదసారంగభాసురంబును స్వర్ణపత్రరుచిరంబును నై
సంగ్రామంబును ననిమిషకులాధారంబును నమృతరసపూరసంభారంబును ననవద్య
తరువిస్ఫారంబును నై సురగ్రామంబును నిర్వియుక్తరథాంగంబును నిత్యకమలా
నుషంగంబును నిసర్గమధురగణచందంబును నై వైకుంఠధామంబును బరివేష్టితద్వి
జాతంబును బావనశిఖిసమేతంబును బరమనిగమపూతంబును నై హోమంబునుం
బురుడించు. 557
- క. అక్కొలను నాఁడునాఁటికి, వెక్కసమై క్రాఁచువెట్టు వేసవుల నసల్
చిక్కజలమి విరిపోయినఁ, గొక్కెరలకు జయము మీలకు న్భయమయ్యెన్. 558
- క. ఆవిపినసరసిఁ గంబు, గ్రీవుం డనుకచ్చపము చరించు నతని క
వోవ్ వికటసంకటము లనఁ, గా షరహంసములు రెండుగల వనుఁగుఁజెలుల్. 559
- ఉ. జాలిఁ దలంకి యవ్వికటసంకటకంబు లపారదూరయా
త్రాలసదీనతానతనిజాన్యు వయస్యుగుఁటించి యిట్లనుకొ
రాలును నాఁచు జిక్కనిపురంబడియెం గొలనెట్టు నిల్వఁగాఁ
జాలుదు మెందుకేనియుచు జాలుదుమేనినుబాసి కచ్చపా. 560
- క. ఈయితవున నఖమాంస, న్యాయంబున నున్నమానల నయ్యోచెడుగొ
ట్టయి యాఱడి విధికుటిలో, పాయంబునఁ జేసెఁ గంటె పాయంద్రోవన్. 561
- క. కావున నన్యసరోవర, సేవారతిఁ బోదుమా రసికవర్యా యిం
దీవుండు మనినఁ గంబు, గ్రీవుం డిట్లనియె వారికిం బ్రియమెసఁగకొ. 562

- క. లావును గలిగినవారలు, గావున మీతలఁపు లొప్పుఁగద నేనన్న
 స్త్రీవంటివాఁడఁగాఁగద, యేవిధమున నిలుచువాఁడ నెక్కటినిచటన్. 563
- క. అతివిమలపుణ్యమానస, యుతు లమలాకృతులు సుగతియోగ్యులు మఱియా
 శ్రీతపక్షపాతు లకటా, హతమోహులభంగి నరుగనగునే మీకున్. 564
- వ. నాకెద్దిత్రోవ యని విన్నంబోయి యున్నగడుపునఁ జేయిడి కలంచినట్లగుటయు
 మరాళంబులు గంబుగ్రీవు నూఱడించి. 565
- క. జడియకు మనఘా నీకుం, గడవారమె నిన్నుఁ బాయఁగా మాచిత్తం
 బొడఁబడు నె యొండుమాటలు, తడయక మాపనుపుఁజేసెదవె యట్లయినన్. 566
- క. తరలక యేతత్కాష్టాం, తర మిఱియంబట్టు నిశితదంష్ట్రుల నదిమే
 మిరుగడలఁ గలుచుకొని సత్వర నాకాశమునఁ బఱచెదము నేఁ డొప్పన్. 567
- చ. అనఘసరోవరాంతరమునం దిడునంతకు మానముద్రఁ గై
 కొనవలయుంజుమీ యని సఖుం గమతాగ్రణి నవ్విధంబునం
 గొని యలవానజాలిపులుఁగు ల్గనంబునఁ బోవ ద్రోవలో
 చనమహామాచరించె విదిశానగరంబు సమగ్రసంపదన్. 568
- క. పరిఘులు గోటలు మేడలు, కరులు శతాంగములు హరులు కాల్బలములు భూ
 సురులు భుజభవులు వైశ్యులు, చరణజులుం గలిగి యొప్పెసఁగు నవ్వీటన్. 569
- క. కరిబృంహితంబు లూఢ, త్వరపారశికాశ్వ హేషితంబులు రథ్యా
 చరదఖిలజనరవంబులు, శరనిధి ఘోషించినట్లెసఁగ విని మింటన్. 570
- వ. కంబుగ్రీవుండు వికటసంకటంబులం జూచి. 571
- క. ఇల విననయ్యెడు నేత,త్కలకల మెఱిఁగింపుఁ డనినఁ గఱిచినదంష్ట్రుల్
 వెలువడినకాష్ఠకాండో, ద్గళితంబై నేలఁ గూలి కమతము పాలినెన్. 572
- క. నీవును గంబుగ్రీవుని, కైవడి సుహృదుక్తియందు గాఢాదరముం
 గావింపక చెడుద్రోవం, బోవుదు వని పలికి పల్లభున కది మఱియున్. 573
- క. పలికె నొకమడుఁగులోనం, గలదు యుపత్రితయమందు ఘననీతికళా
 కలితములు రెండు తక్కిన, జలచర మతిమూఢతావశంగత మరయన్. 574
- క. నావిని టిట్టిభకము దన, దేవి నిరీక్షించి గుణవతీమణి చెపుమా
 యావిధమంతయు వివరము, గావేడుక ననిన నది మగని కెట్లనియెన్. 575
- క. మున్నొకమడుఁగునఁ బ్రత్యు, త్పన్నప్రజ్ఞాం డనాగతవిధాతయు న
 శృంగీతి యదభివిష్యుఁ డ, నన్నెగడు స్తూఁడు మీలనఘఘనతరముల్. 576
- నీ. ఘనశిలాయుతమరుత్కపిలవిద్యుల్లేఖచండదావహుతాశసామిధేని
 సమజమస్తకనగస్వరుపాతమహిమరుగ్జలజరాగమహోదళాణచక్ర

- మన్వన్యచరణలగ్నాందుబహుసింధుపాథోరసగ్రాహిబాడబంబు
ప్రేంఖదాతపశిఖిన్యాంఖంబుదశదిశావృతమృగతృష్ణాతివృష్టిఘనము
తే. చించికాఫలహృష్టమృష్టిప్రచండ, ఖురచతుష్కక్షరతోష్ణపరిణతాజ్య
పాకసురభితగిరిదృశత్ప్రసవకంబు, కటికివేసవి దోఁచె నక్కలమునిను. 577
- క. వెలిఁబారలు నీటఁ గొండొని, నలఁగినయాఁతీగమడుఁగునకు నొండొకనాఁ
డలసేతరగతివలగొని, వలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెన్. 578
- క. చొచ్చి యగాధజలంబగు, టిచ్చం దలపోసి వేట కిది సమయముగా
దచ్చపుటెండలలోఁ బడి, వచ్చినతరువాతఁ దిరిగి వచ్చెద ననుచున్. 579
- క. అన్నీచుఁ డరుగుటయు ను,ద్యన్నీతిధనుం డనాగతవిధాత సము
త్పన్నమతి యదభవిష్యుల, సన్నిధికింబోయి ధీమసంబున పలికెన్. 580
- క. తెలతెలవారఁగఁ దోరపు, వలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెం
జల మివిరినఁ జుట్టలతో, నలయకమరి మరలివత్తు ననియె న్జనియెన్. 581
- క. జలమివిరిన జాలరు లీ, తలమునకద నరసివచ్చెదరు వారిచర
ప్రళయమగు నిలువవల దీ, నెలవున నొండెడకుఁబోయి నిలుతమె బుద్ధిన్. 582
- ప. అనువాక్యంబు లాకర్ణించి ప్రత్యుత్పన్నమతి యనాగతవిధాత కిట్లను సఖా దూ
రంబున నేమికార్యం బుత్పన్నం బైనప్పటికిఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందము.
- క. నెట్టన నొండొక కార్యము, వుట్టిన నెన్వనికి నికతబుద్ధిగలుగు నా
దిట్టం డాకార్యముఁ గొను, గుట్టున జానద్వయమున గొల్లెతవోలెన్. 584
- క. నావిని యతిధీరతమే, ధావననిధి యల యనాగతవిధాత యనున్
బావనమానస యిదిచెప్పు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 585
- చ. గొటియలమంద యాఁబనులగుంపు కృషిక్రియదుక్కిపెడ్లదొ
డ్డిటికిటిపెళ్ళుకంప బలియించిన లోఁగిలిముల్లుపెండెముల్
తలుపులగాడికోడి యల దామెనగాడెలఁ గొల్చుగల్గి యే
కొఱతయు లేకయుండు నొకగొల్లత యొండొకపట్టణంబునన్. 586
- చ. వన్నెలఁ బెట్టుఁగట్టుఁజలువ ల్చలువ ల్వెదచల్లుచన్నులన్
గన్నులకల్కిపూయుసిరిగందము మందమరుత్కిశోరముల్
జున్నులు రేప మెచ్చుముడుచు న్నడుఁజొక్కపుఁ గ్రొవ్విరు ల్సరుల్
పన్నుశిరోధివీధిఁ గనుపట్టు నయారె యొయారమేవృడన్. 587
- ఉ. పాయనిమందనుండి యడపాదడపా చనుదెంచుబోయనిన్
బోయినఁ జీరజిక్కిదట పుణ్యములేదని మానసంబునం

- దోయి కహోపరస్థలముఁ ద్రొక్కియుఁ జూచినయేని నాలుగేక
గాయలు గాయ వచ్చెలునగర్భమునం దెటునంటిపాపమో. 588
- క. కని పెంచని గొడ్డాలది, గననొడలు న్దొడలు నడలు కటి నెన్నడుముకొ
జనుదోయి మెఱుఁగుజగిబిగి, యనయంబుం ద్రచ్చివేసిన ట్లొప్పెసఁగుకొ. 589
- ఉ. వేవిన నిద్రమేలుకని వేటొకబానకు నేర్పుతోడఁ బై
మీవడఁ బుచ్చి కవ్యమిడి మిట్టచనుంగవ రాయడింప మేఁ
దీవ నటింప నెన్నడుము దీలుపడం గటిగుల్మఁ గాచముల్
జోనలఁ బాడజల్లఁదరుచు న్వడిఁ దన్నిణిరజ్జుపాణియై. 590
- చ. వెడవెడ వేడివెన్నోరయు వేనలి మస్తకసీమఁ దక్రపుం
గడవ యొకింత పయ్యెదకుఁ గాకరదోచును రోజమాజ్యపుం
బిడుతపికాంగనోక్తి వలపించు నెలుం గమరంగ వీటన
ప్పడఁతుక చల్లవిల్చుఁ గనుపండువు జారుల కాచరింపుచున్. 591
- క. అది దండపాలకుం డను, మొదలితలారి న్రహస్యమునఁ బిలుచున్నాఁ
డెద నెఱుఁగకుండ నొండొక, కొదనయు రాకుండ వానికొడుకు నిబ్బిలుచున్. 592
- క. ఈలీలఁ దిరుగఁ నొండొక, కాల మరిగె నరుగుటయు నొకానొకనాఁ డ
య్యాలగి గొల్లెతపట్టణ, పాలతనూభవునిఁ గూడి బహురతిగతులన్. 593
- క. చొక్కు నెడ దండపాలకు, డక్కడి కేతెంచె నప్ప డాతనిఁ గని తా
స్రక్కక తర్షణి తత్సుతు, నొక్కకునూలమున దాచె నుచితం బెసఁగన్. 594
- గీ. దాచి యెదురువోయి దక్కినగతి నవ్వు, నివ్వటిల్ల వదననీరజమునఁ
గూర్చి చెట్టఁబట్టుకొనితెచ్చె లోపలి, కవదగారినారి యత్తలారి. 595
- క. తెచ్చి కునూలములోపలఁ, జొచ్చినబొజుఁగెగసి యెగసి చూడఁగ నపుడా
దిచ్చరి హెచ్చరికఁ బ్రియుఁ, గుచ్చిరతిక్రియలసొంపు గులుకుచు నుండెకొ. 596
- ప. ఆసమయంబున. 597
- సీ. అట్టలెత్తినప్రాతమెట్టులు కడుగుటంబటిచాటికలతోడి వరువకాళ్ళు
నడిప్రాత ముతకగోణము మించుదులకించు ములుగ త్తి యలిమిడి మూలికలును
కొడిదిపూసల నంటుకొలిపిన మొలత్రాడు తలదుడ్డుచీరణంబులపొదియును
నొడిసెలపాలకావడి నుచ్చప్రాతలగుది మూపుపై వ్రేలుగోర్పడంబు
తే తూతకొమ్మ చంకదోపినయెడమెట్టి తొర్లు గోవిధూళిధూసరితము
తైనకురులు నమర నాకన్తికంబుగా, మందనుండి యింటిమగఁడు వచ్చె. 598
- క. ఇచ్చిన జడియక కౌగిటఁ, గ్రచ్చిన యలదండపాలకున కనునపు డా

- డిచ్చరికంటే కావడి, దెచ్చెను బతిచేయు మొక్కతెలుఁ గెఱిగింతున్. 599
- క. కసరెత్తి ముక్కుడుస్సిన, పసరమువలె రేఁగి పరుషభాషల నన్నున్
విసువక పగఁజూటుచుఁ బో, మ్మసమున నన దండపాలుఁ డట్లొనరించెన్. 600
- క. అరెకుఁ డట్లరుగుటయుఁ జ, కోరేక్షణఁ జూచి గోపకుం డనుమహిళా
కారణ మేమో తలవరి, కీహాపున వన్నె మెఱసి యిం దరుడేరన్. 601
- క. నచ్చుటయుఁ గాక నోరిక, వచ్చిన యిట్లెపురేఁగి పదరుచుఁ జూడ్కిన్
గ్రచ్చెగయఁ బోవుచున్నాఁ, దెచ్చెరువిది తెలియఁజెప్పుమా నాకనుడున్. 602
- ప. తర్షణి మగని కిట్లనియె. 603
- క. వెడవెడ నార్పుచుఁ బెఱికిన, పిడిముము వలకేలఁ గ్రాల బిఱబిఱవెంటం
బడి యాపోయెడుచుద్దం, గొడుగుం దెగఁజూచె నెందుకో నేనెఱుఁగన్. 604
- క. తఱుముడువడి మేన్వడకం, బఱిపఱి యగుతాల్చిఁ జావు పఱుపెత్తి యహో
వెఱపున నిలుసొచ్చినఁ గడు, పఱిముఱిఁ జేపెట్టి కలఁచినట్లయ్యెఁ బఱి. 605
- ప. అట్లు భయాతురుండై యిలుసొచ్చినవచ్చిన నచ్చిఱుతవాని నతిస్థూలం బగు కనూ
లంబునం దాఁచితి. 606
- క. అప్పుడు కన్నులనిప్పులు, గుప్పతిలఁగఁ గెరలిపండ్లుగొఱుకుచువాఁడా
చొప్పుననవచ్చి నన్నిటఁ, దప్పుక వీక్షించి ప్రల్లదంబునఁపలికెన్. 607
- క. ఎచ్చరిక నెఱిగి వెంటన, వచ్చితి నీయిల్లుసొచ్చె వాఁడుఱుకుననేఁ
డిచ్చట లేఁ డెందరిగెన్, దిచ్చటి నిక్కువముఁ జెప్పితే మేల్గాదే. 608
- క. అనియదరవైచి నన్నడిగినవానిం జూచి మెత్తగిలఁ బడకంటిన్
నిను నెవ్వఁ డెఱుఁగు నెటుపో, యినవాఁడో నీకుమారు నెవ్వం డెఱుఁగున్. 609
- క. తలవరివిగావె యూరం, గలకొంపలఁ జొచ్చి చూచి కనుగొందువు నీ
కుల ముద్ధరించుకొడుకుం, దలయెవ్వరిమీఁద నొటిగెదవు నీవనినన్. 610
- ప. ఇప్పు డప్పురుషభాషణంబులం బలుకుచుం బోవుచున్నాఁ డనిగాదె వెలువరించిన.
- క. నిరవధికరాహుముఖగ, హ్వరనిర్గతశీతభాను, డనఁ గట్టెదురన్
బురరక్షకసుతుఁడుండన్, హరిణేక్షణనెంతదానవని పతిపొగడెన్. 612
- ప. కార్యం బుత్పన్నంబైనఁ దర్షణివలెఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందమని ప్రత్యు
త్పన్నమతి పలికిన యద్భవిష్యుం డమ్మాట లాదరింపక యూరకుండె. ననాగతవిభా
తియు నందు నిర్వి వెఱచి యల్పసలిలసరణంబున నొండొకసరసిజశరణంబునకుం
బోయె నాయెడ 613
- సీ. కాఱు మొసళ్ళవాకట్టుమందులు చరణాంగుళంబులఁ దాఁకుటంగరములు
కడలేనినడగట్టి పడినపిక్కలు చుట్టి చెక్కినమొలత్రాళ్ళు చిక్కములును

- జాంగులల్లాడుగోచులు తండుగోలల నెట్టుకొల్పినమొలపుట్టికలును
 బ్రతిదినాంవోళికాభృతినల్పులై వెండుకలు నిండి కాయలు గలభుజములు
 గీ. చెవులవెలుములుకుఁబ్రాత చెవులనాగు, పడిగపోగులు మెలిగొన్నపచ్చడములు
 నమరగుమిగూడి జాలరు లరుగుదెంచి, రలరుమొగములతోఁ ద్రాటివలలు గొనుచు.
 ఉత్సాహ. వచ్చి తజ్జలస్థలం బవారణం గలంగి రాఁ
 జొచ్చి జాలముల్విదుర్చువోట యద్భవిష్యుఁడు
 ల్కిచ్చలోనఁ గందలింపఁ నెందుఁ జొత్తునంచుమేక
 తీచ్చపాటునొంద నత్తతీం జరించె నల్లడన్. 615
- క. శున్నాడి యొడలు దాఁపక, యన్నీటను జచ్చి తేలినటువలెఁ బ్రత్యు
 త్పన్నమతినీతిరతియుం, దెన్నిరుపమధీరతాపటిష్ఠం డగుటన్. 616
- క. జాలరులు దానిఁ జచ్చిన, వాలువగా నిశ్చయించి వలెననక సరి
 తూలమునకుఁ ద్రోచి సము, ద్వేలగతిం దిక్కులంబు ప్రీలకలీలన్. 617
- క. దుముకులు వైచుచు నాచూ, సమయంబుల జలములెత్తి చల్లుచు వలల
 శ్రమలీలవై వ నయగుణ, విముఖుఁడు దొలుదొలుత యద్భవిష్యుఁడు చిక్కన్. 618
- క. చిక్కిన లగుడంబునఁ దల, వ్రక్కలుగా మోఁది చంపి వైచిరి మతీయుం
 బెక్కుఁ యుషంబులఁ బట్టిరి, యక్కలసము మాని తనిసిరది సందగుటన్. 619
- సీ. కైవర్తకశ్రేణి కనుబ్రామి యొకదొడ్డమనికి ప్రత్యుత్పన్నమతి వసిరిచె
 మతిబలంబున ననాగవిధాతయు నొండుకడకు బోవుటఁ జేటుఁ గానఁడయ్యె
 విమతి గావున యద్భవిష్యుఁ డేమియు లేక పాలిసి జాలరులకు భుక్తియయ్యె
 నతిమూర్ఖునకు నపాయము రాదె యిట్లని వరునకుఁ జెప్పి తావలము లేమి
- గీ. నంబునిధితీరమునఁ గులాయం బమర్చి, కొని కలంగుచుఁ డిట్టిభి గ్రుడ్లఁబెట్టి
 పొదిగె నేమఱుపాటు లేకదనఁబదన, కలుచపడకుండ నొండొంటిఁ గలపికొనుచు.
- క. టిట్టిభకాహంకృతికిం, గట్టల్క జనించి కడలికడ నొండొకచోఁ
 బెట్టినగుడ్ల హరించెం, బిట్టటి వీక్షించి టిట్టిభిక గాఢార్తిన్. 621
- చ. కనుఁగవ బాష్పవారి దొరుగ న్వరుఁ గన్గొని దూరి యప్పు డి
 ట్లనియెఁ బయోధితోఁ గలహ మావిహగంబున కెంతలేదు పా
 మ్మనక చెనంటినై భవదహంకృతినమ్మి ప్రనూతినైతి ని
 వ్వననిధితీరభూమినిదె వాఁడె హరించె మదండపిండముల్. 622
- క. జలనిధి యుత్కృష్టంబని, తెలిసియు నీ వలఁతి వగుటఁ దెలిసియు బ్రజ్ఞా
 బలముఁ దుదఁ జిదిమి యకటా, వలవంతఁగంటి గౌరవము వీడ్కొంటిన్. 623

- క. నీకతనఁ దనకు వాటిలె, నీకాటియ యనుచుఁ జిత్త మెరియఁగా శో
కాకులమతిఁ బతిదూటిన, నాకంతక్రొధవివశమై ఖగమనియెన్. 624
- ఉ. ఇంతదురంతచింతదగునే నను నెవ్వనిఁగాఁ దఁచితో
యింతి మదీయశక్తియనుదేవసుదేవదురాసదంబు నేఁ
డింతకుఁ జొచ్చి వారినిధి యేపున మృచ్చిలిగొన్నగుడ్డ గ్ర
క్కింతు భవద్భూర్తిఁ దొలగింతు ధరింతు యశఃపరిష్కరియన్. 625
- చ. అని నిజదార నూఱడిలునట్లుగఁ బల్కి వయోనయోమణు
ల్దనుఁ గనుగల్గి కొల్వఁ జని తత్పతగాగ్రణి గాంచె ముందఱన్
ఘనబలఘాతి హేతిభయకంపసమాగత మేనకాసుతా
వనకరణప్రహృష్టహిమవన్నగముద్రుఁ బయస్సముద్రునిన్. 626
- వ. కని తత్పారావారతీరంబున. 627
- నీ. తనతల్లి కెగ్గొనర్చినపాప రామాత కడుపునఁ గడిఁది చిచ్చిడినవాని
గజకచ్చపాహృతిగ్రాసచర్వణతృప్తి వెలుఁగొందుజాతరానలమువాని
ముఖసరిద్విటమధ్యమున నసాధు నిషాదఘోరవాహిని నుంచుకొన్నవాని
లావుపెంపునఁ గులగ్రావపక్షచ్ఛేదినిశితాసివేడి మానిచినవాని
- గీ. నెల్ల జగములు దనలోన నిముడుకొనిన, నిశిచరారంభసంరోధినిజశిరోధి
దివ్యమణిబోలెఁ దాల్చి వర్తించువానిఁ, బరమకారుణపూర్ణు సుపర్ణుఁ గనియె 628
- క. కని మ్రొక్కి నిలువ వినతా, వనితాసమ్మదవిధాయి నచ్చినకార్యం
బనుచరముఖ్యా నాతో, ననురాగం బొప్పఁజెప్పుమా నా కనుడున్. 629
- మ. పలికెం డిట్టిభ మోవిహంగకులదీపా కోప మేపార న
జ్వలధిగ్రామణి నీభటుండనని నిచ్చ లే బ్రశంసింపఁగా
సిలుగు లేసిగణింప కేడ్డెఱ హరించె న్నత్ప్రియాండంబు ల
గ్గలమే దేవర కన్నసాగర మెఱుంగంజెప్పుఁడాలావునన్. 630
- క. కాకున్న నింతగర్వం, బాకడలికి నెట్లుకలుగు నని టిట్టిభ ము
తేకత వినిపించిన రో, షామలితస్వాంతుఁడై ఖగాధిపుఁ డనియెన్. 631
- క. ఏమేమీ నాసుభట, గ్రామణినని నీవు పల్కఁగాఁ డిట్టిభశం
కామగ్నుఁడు గా కబ్ధి, స్వామి మహాహమిక నిట్టివాఁ డయ్యెగదా. 632
- ఉ. ధీరగరుత్సమిరణహతి న్సలిలంబులఁ జల్లి దృష్టదు
ష్టోరగకోటిజీవితము లూడ్చి తిమింగిలతద్గిలాదివా
శ్చారములం ఘనజ్వరరజజ్వలనాద్బులవేల్చి వార్ధిని
స్సారముఁజేసి గ్రమ్మఱ నొసంగుదుఁ ద్వద్వనితాండపిండముల్. 633

- క. పులికాయుధభీషణమై, వెలసిననాలావుఁ గనడొ వినడో నన్నుం
గొలిచినవాఁడని నిన్నుం, బెలియడొ సాగరుఁడు చూచితే తలక్రొవ్వెన్. 634
- క. అనియలుక మొలకలెత్త, వ్వనరాశి న్నాసిసేయువాఁడై వినతా
తనుతాపసూర్త చనఁగాఁ, గనుసన్న న్నాన్చి దైత్యఘస్తరుఁ డనియెన్. 635
- క. మామహిరాజనకుఁ డు మా, మమ దుల్లసితకేళిమందిర మాస్త
గ్రామణిమణి నీరాకరుఁ, డామేటిం జెఱుప నుచితమా నీకరుగన్. 636
- క. పలుకులనె చక్కఁజేయం, గలఁగఱహం బేలకడలి కడవాఁ డాగొ
డ్డలిగోరఁ బోవుదానికి, వలె నా కన లుడుమనునిన వడి నమ్ముండై. 637
- క. ఉరగాంతకుఁ డనియె మహా, పురుషా నను గౌరవమునఁ బొందింపం దే
వరకుఁ దలఁపున్న మత్కం, భరనెక్కి పయోధి కరుగుతడ వేమిటికిన్. 638
- చ. కడుపునకా మహామహులఁ గాచుట గొల్చుట గౌరవంబునం
గడుఁబాడవై సుఖింనుటకుఁగాక సముద్రునిచే లఘుత్వముం
బడసితి వ్యర్థమయ్యెఁ దలఁచ న్దనజన్తము దేన యెట్టియె
క్కుడు తనమేడలావు దనకు న్దలవంచుకొనంగ నోఁచితికొ. 639
- మ. అడరంగాను సముద్రుఁ డిందిరకులాయంబంచు వారించి తు
క్కడఁగం దేవర కేనుగానె తగులాయం బస్తదీయేప్పితం
బడుగం జెప్పితి సంఘటింపుము మదీయస్కంధసంవాసీవై
వడి విచ్చేయు మఖర్వనిర్వహణగర్వగ్రంధికి న్గంధికిన్. 640
- క. అని విన్నవించి వినతా, తనయుఁడు నికటమున నిలువ దనుజారి కన
త్కనకగిరిహేళివోలెకొ, ఘనతం దత్కంతమెక్కె ఖచరులు మ్రొక్కన్. 641
- వ. ఇట్లు గరుడారూఢుండై గగనంబున కుద్గమించి నిలింపులు గుంపులై కొలువ నుర
స్సద్దంబునం బద్దయొప్ప నప్పరంధాముం జేతెంచి. 642
- మహాస్థగర. కలితాత్మప్రీతిరీతిం గనియె బహుజలగ్రాహనిర్గ్రాహధాటి
చలపాతోత్పాతమీ నాచరితసితమహశ్చామరగ్రామపూజా
ఫలరేఖాపట్టభద్రుం బలరిపునగరప్రాంతవిశ్రాంతగంగా
లలనాసంశ్లేషభంగాలఘుకరనికరోల్లాసముద్రు న్నముద్రున్. 643
- క. కని కదియఁబోవుటయు న, వ్వనరాశి మహాపతంగవల్ల భకంతా
సనవర్తి నాదిమూర్తిన్, ఘనకీర్తి హృతాశ్రితార్తిఁ గని ముడమొదవన్. 644
- క. అకలంకరత్నములుగా, నుకలుగ జగదేకమోహినులు వాహినులు
త్సుకలీల వెంటరాఁగా, మకరారిం జేరి సంభ్రమంబున మ్రొక్కెన్. 645
- వ. మ్రొక్కి నిలువంబడి కరంబులు మోడ్చి యిట్లని స్తుతియించె. 646

దండకము. శ్రీవారిజాతౌలయానర్తకీపూర్వరంగస్థలత్కృష్టభద్రోత్తముక్తామణీదామ
కస్తూరికాసారభోదారపాటీరచర్యోల్లసద్వక్ష, దేవాంబుజోన్ములనాభీలనిర్గ్లాన
దానజ్వలదానవానేకపద్మంసనావార్యహర్యతు, ధాత్యగ్రింబరౌకస్పర్శరద్యక్షవై
శ్వానరాగ్య. క్షపాన్గోనిలాత్మేశమాళిసుఫరత్పగుకాధ్యాసినిస్పృష్టసంసార
గంధప్రబోధప్రకాశార్యచేతస్సరోనిత్యసత్యాధినాథాపచిత్కుజ్వలస్వర్ణదీవా
ర్చరందప్రభాభాసురస్వర్ణమంజీరహంసస్వనత్వాదకంజాత, ధాత్రీధరారాధ
నాహంక్రియామర్షిదేవర్షభస్పృష్టనిర్దిష్టదుష్టహలాసారసంరోధిగోవర్ధనచ్చత్ర
నిర్భీకగోగోపసంజాత, గోపాంగనాపాంగకాంతిచ్చటాచంద్రికాభౌతసద్విప్ర
మభ్రూలతాకల్పకల్పారవీకాశనేత్రసుఫరచ్చంపకోల్లాసనాసారుణోష్ఠలకాలం
కృతస్రస్థకస్తూరికాబిందుసారశ్యవిభ్రాజిరాజాస్య, తాపత్రయారాతిషడ్వ
ర్గపంచేంద్రియాశామృషాదోషసంసారదూరాదిమోషాస్య, వాచాలకేయూర
పారంపరీరమ్యసమ్యగ్రమాపాణిసంస్థానంబుల్లహాయోగయుక్తానసాంతస్థలీ
భేలనంబుల్సదావర్ధితప్రాణిసంమోదముభేదవిచ్ఛేదముల్బుక్తిముక్తిద్వికశ్రీ
దముల్లస్సత్రాసనిర్భేదములీమహాపాదముత్పాళిగీలింతు-భార్యాసుతభ్రాతృ
మిత్రప్రియప్రేమ్యదృగ్భీషణగ్రాహసందోహానుగ్రాహసంసారనీరాకరభ్రంశితా
లంబసంతారకల్దఃఖనిస్తారకల్యంబరారిసుఫరత్కాహళాకారకల్పారుభవ
స్వస్త్రయాధారకప్రక్షితప్రాణిసంఘుల్బవిజ్ఞంఘులర్చింతు, సౌందర్యలక్ష్మీవిహారా
లయద్వా ర్భహిర్లగ్నరంభాధరాజాతముల్దాననధ్వంసనారంభకేశీకశాన్వితముల్
గాంచనాచ్ఛాదనాచ్ఛాదితంబుల్బుభౌపాదితంబుల్లనోజ్ఞప్రభాచారువుల్
దావకీనోరువుగొల్తు, సంవర్తనేశావినీక్షీప్రవిశ్వప్రపంచస్థితిన్భాసురస్వాకృతి
చ్ఛిన్నమారాభిచారజ్వలత్కుండకాండాయతిన్నాభిశోభాసనాభింద్వదీయం
బ్రశంశింతు, నస్తత్సుతాక్రీడనాగారమున్దౌస్తుభశ్రీపరిస్ఫారసందీప్తరాజన్తణీ
నీలభూభృతటీతుల్యవిస్తారమున్సారకస్తూరికాసారభోదారమున్ హేమవస్త్రో
త్తరీయద్యుతిస్తేరమున్దావకశ్రీమహావక్షుమున్భూమినీశాపరీరంభసంభావనాద
క్షుమున్సంస్తుతింతు-నసరోజాతచక్రాసికామోదకీధుర్యముల్దృష్టితావిశిష్టావనస్థై
ర్యముల్లాధికోరోజమాద్యద్రథాంగద్వయినీడముల్లత్నకేయూరసంపీడము
ల్లీననిర్భీతిదానక్రియాశస్త్రముద్వచ్ఛతుర్హస్తముల్పరిస్తుతింతు, నృధాంహద్గ
తజ్యోత్స్నికావిశ్రమభ్రాంతికృత్తందహాసద్యుతిశ్రీకమంగుందబృందప్రతి
స్ఫుర్ధిదంతాంకురోత్సేకమంజంపకాకారనాసామణీకుండలాలంకృతశ్రోత్రకం
దర్పసందర్పణభ్రాజిగండస్థలాన్వీతమున్నిర్మిరుద్ధానుకంపామృతస్సిగ్ధచక్షుస్సరో

జాతము న్నితిరోచిన్సఖంబు న్సుఖంబుం ద్వదీయంబు వర్జింతు, నభ్రంకష ప్రాంజన
 గ్రాన శృంగాగ్రజాగ్రన్నమోగ్రాంశు ధిక్కృన్నహారత్న కోటీరముం దుందిలేందిం
 దిరాఖర్వగర్వాతలర్వాపణవ్యగ్రమందారగుచ్ఛస్ర గామోది కేశాలివిస్ఫారము న్రత్న
 రక్షాసరగ్రస్తము న్దావకశ్రీమహామస్తముం బ్రస్తుతింతు, న్దగన్నాథ యాలోలక
 ల్లోలమై తాళుమూలాయతశ్వభ్రమార్దంబునం బల్లి జిమ్మించి యొక్కుమ్మడిం గల్ప
 వేళోరుమద్వారపూరంబు వారంఝషాకార తస్వేదహృద్రాక్షును న్రోయ నీవాయ
 తాక్షేప మేపారగా దంష్ట్రికావైఖరిం జాపరీతి న్నహాసీగభాతిం బ్రకాశించునార్ణ
 భభావిక్షమాధార రామత్రయప్రక్రియం దెల్పగా, హవ్యభుక్క్రవ్యభుక్కౌట
 రత్న ల్పదీయాజ్ఞనస్తన్నణు ల్నిగ్గుగాఁజేయవతాశరజ్జుభ్రమ న్నందరగ్రావశాణం
 బువన్నం దదాఢారభూతాశ్చరూపంబునం గచ్ఛపచ్ఛద్దత న్నున్ను నాలో బ్రవ
 త్రింపవే, దేవ చక్షుర్భయోత్పాది తేజోహిరణ్యాక్ష సాక్షాత్కృతిప్రౌఢ నిర్ఘోష
 రోషానలోద్దామ రోమాగ్రటంకంబులం దారకావ్యక్త ముక్తాఫలంబు ల్దొలు
 లోవన ధావత్తుగాంతర్గతగ్రావము ల్లజ్జలోదారలీల న్రాదాలింప ఘోణాగ్రసంకల్పిత
 శ్వభ్రమేకీభవనజ్జలం బొక్కటంగ్రుక్కగాఁబట్ట నాయామదంష్ట్రాసురంగంబుల
 న్సర్వదిక్కుడ్యము ల్వ్రయ్యదీపించు నయ్యాదిఘోణిం బ్రశంసించు యుష్మద్విష
 ద్దైత్యధారాధరస్రస్థని స్తంద్రవిస్తానవార్వలప్తికి న్నర్తకంతీరవాభై రవారావము
 నోషరాగాయితప్రోక్షణాక్షీణదీప్తు ల్భవన్ఘోరనాసాపుటీనిర్గతశ్వాసముల్లర్జలు న్నిం
 చులు న్నాడులుంగా, సువత్సాస్థలిన్ విశ్వదాస్థానిలీలన్ బలీంద్రేంద్రజాలైకదా
 నాంబుధారాప్లుతిం ద్వత్కృతాతేజ మావామనాకారవీజం బహో దివ్యధాత్రీజతం
 బొంది యత్యద్భుతస్థూలపాదత్రయి నివృప్తపత్రికముం గప్పవే, చండవేదండకుం
 దాసముద్దండ దోర్దండఖండేందువిస్ఫారపారశ్వధక్రూరధారాహతా శేషరాజన్యగా
 త్రస్రవద్రక్తకోదస్వినిం ద్వత్పదాంభోజసంభూతమన్నద్వహాన్వీతకు న్సంభుజా
 టాటవీసంగకుం గంగకు న్నిత్యసాపత్న్యవాదంబు గల్పింపవే జామదగ్న్యండవై,
 మైథిలీకుల్కరూపాత్మ బాణాసనదోహిగా ధేయసంకల్పసంపాదనోత్సాహిని న్వా
 హిని న్నొంపు దెంపారంగా నొంపనూహించుశంభున్నహారోషసంరంభుజ్యాకృష్ట
 నిర్భిన్నతత్కార్తుకోదూభతకల్పాంతగర్జ్వా సముజ్జ్వంభితధ్వానసంత్రాసయుక్తాగజా
 శ్లేషసంపత్తిచేఁ దేర్పవే రామ రాజాన్యసుత్రామశేషాయతేషామిశ్శల్లాంగలతోటి
 కోటీసముత్పాట నత్రాసితంజేసి దుర్దాంతకాంతారనీపద్రుమధ్యక్షమాధావదుష్టాంశు
 జాతన్నజీబంధవైదూర్యనాశస్ఫుర ద్వారిజాతం గలంగింపవే నీరివై, కంజనూతి
 ప్రసాదప్రభావంబునం గావరం బెత్తి ముల్లోకము ల్లాల్లకల్లోలము న్నేయూ పూర్దా

నవవ్రాతము నిగ్ధయాన్వీతము నూర్భరిమాయాకళాన్వీతమున్ శౌర్యసంవీతముం జంప
నానామరశ్రేణి బాలింపనై తింప విద్విట్పురస్థాంగనామానభంగంబు గావించి తల్ల
యిన సర్వజ్ఞతాభూతియు వ్హారజిత్వంబు నిన్ధర్తరాజత్వముం బొందునే, ఘోర
రుద్రీకరభూక్తిమాత్రదురీభవల్లోకము న్దర్శదుల్లోకమున్ శార్వరాసీకమున్ శా
తధారాకతోరక్షురప్రప్రతీకాశపాదాగ్రసంక్షుణ్ణముంజేసి గంధర్వవిఖ్యాతి దీపిం
పవే, విశ్వరూపా జగద్దీప నీమస్తకం బంతరిక్షంబు నీ సేత్రము లోమనూర్యాంశు
పుల్ దావకశ్రోత్రము ల్దిక్కు లుర్వీసురక్షత్రవిటూచద్రజన్తస్థలంబు ల్ద్విదీ
యాస్యబాహూరుపాదాబ్జము ల్నీవు విష్ణుండ నంభోజగర్భుండవు న్నీవ నీవేకదా
హాలి వింద్రాదిగీర్వాణులు న్నీవ సర్గస్థితీచ్ఛేదనాదిక్రియ ల్నీవ నీకుక్షిలో నుండు
విశ్వంబు నీవిత్తు విష్టాథము ల్ని నృశంసింపలే వాగమంబు ద్రిలోకకైకరక్షా
శరన్నీరజాక్షా కృపాసాంద్రపీక్షా హృతస్వర్ణవృక్షా పరబ్రహ్మమూర్తీ విధూతాశ్రి
తార్థి మునిస్వాంతవర్తీ జగత్పూర్ణకీర్తీ విపత్కాలమిత్రా నతాంభోజమిత్రా సము
ద్యచ్ఛరిత్రా సురస్తోత్రపాత్రా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 647

- క. అనిపాగడి మగుడమగుడ, న్వనరాశిపలాశిశాసివరచరణముల
న్దనశిరము మోపి వినయం, బున నిలిచి కరాంబుజముల మోడ్చి సభక్తిన్. 648
- క. విన్నవించె వేదవిద్వేయతావకా, గమనకార్య మెద్దిగారవమున
నానతీవె యనిన నాపగావల్లభు, దిక్కుఁజూచి వాసుదేవుఁ డపుడు. 649
- క. నారాకకుఁ బనివిను మో, నీరాకర వై నతేయునికి నీవెఱుఁగం
బోరానిభిటుఁడు టిట్టిభుఁ, డీరస మిప్పక్షితోడ నెవ్వరి కమరున్. 650
- క. చన దండపిండములఁ దె, మ్మనుడుఁ బ్రణామంబుఁజేసి యబ్రాసివెసం
గొనితెచ్చి యిచ్చెనాలో, వనరాశిం బాసి భక్తవత్సలుఁ డరిగెన్. 651
- క. విమతుని లావణయక వై, రముఁ బూనినవాఁడు వారిరాశిక్రియఁ దై
న్యముఁ గాంచుననుచు శాత్రవ, దమనకుఁ డగుదమనకుం డతని కెఱిఁగించెన్. 652
- ప. ఎఱిఁగించిన నప్పలుకు లాదరింపక సంజీవకుండు దమనకున కిట్లనియె. 653
- క. కలనికిఁ బింగళకుం డెటు, వలె నుండఁగఁబోదు ననిన వాఁడురుదంప్ర్రీ
వెలువడిననదనముం బెడ, తలవాలమునుండ వానతిఱి బొమ్మనియెన్. 654
- క. అని గుఱుతుఁజెప్పి యద్ది, క్కు న నిలువక వచ్చి కరటకునిఁ గదిసి యుపా
యనములను మిత్రభేదము, నొనరించితి ననుచు నాతఁ డుబ్బుచుఁ జెప్పెన్. 655
- క. అప్పుడు గగనమున మోగు, ల్లప్పి మహిం జఱచి విసరె గాడ్పులు టొప్పెం
గప్పలు వడిగం డ్లురిలెం, గుప్పలుగొన సోనవాన గురియం దొడఁగెన్. 656

వ. అయ్యవసకంబున.

657

ఉ. జేవులు సోమకన్యోనలఁ జిప్పిల నూర్పులవెంట నుజ్జ్వల
త్పావకకీలలోలిఁ గనుపట్టఁగఁ గొమ్ములు వంచి కానన
గ్రామములం బ్రతిధ్వనులుగ్రాల ఖణిల్లన జంకెవైచి సం
జీవకుఁడాగ్రహం బడర సింహము పైఁబడియె న్న హోద్ధతిన్.

658

క. సంజీవకపింగళకుల, ఖంజపరాక్రమము లడరఁగాఁ గయ్యముసే
యంజొచ్చి రపుడు మహిభృ, త్కుంజరఘణిఘోణిసూర్తకులపతు లదరన్.

659

క. తొలఁగకఁ కలఁగక వృషపిం, గళకము లప్పాటఁ బోరఁగాఁ జిత్తమునం
గలఁగి వెలవెలని మొగమునఁ, దలఁ గదలిచి కరటకుండు దమచకుఁ బలికన్.

660

క. అతిహీనమానసా నీ, కతమునఁ జేటయ్యె సేలికకు నీ వేను
స్తతి కేగెదవో యెఱుఁగ, న్న తిమంతుం డంద్రు నిన్ను మతు లేవియొకో.

661

సీ. సాంత్యనం బుచితంబు సాంత్యనత్యాగికిఁ బరమగుచ్ఛరపరాభవముగలుగు
వరుసఁ దక్కటివి నెన్నిరిగానిసామంబు ముఖ్యంబు దక్కినమూఁడు బుద్ధిఁ
దలఁప సంఖ్యామాత్రఫలములుఁ నూవె దీపమున నాతపమునఁ బ్రచురత్న
దీప్తిఁ జీకటివోలెఁ దీవ్రాతిమిరంబు సిద్ధసామజ్యోతిచేత విరియు

తే నట్లుగావున నగ్రహ్య మైనదండ, మధిపతికి గ్రాహ్యముగఁజేసి యనియొనర్చి
తకట నీబుద్ధిగాల నీయభినయంబు, గూల నీనేర్పు నీతీర్పు నేలఁగలియ.

662

చ. శ్రవణయుగాంతరావరణచక్రము లగ్గలఁబట్టుఁ దోరపుం
జేవుడు కనీని కావసధసీమకు నుత్పలికాడు దృష్టిపా
టనము దురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుపత్యపుం
దెవులున నైద్యసాధ్య మెడఁద్రెవ్వక యెవ్వనినాశ్రయించినన్.

663

చ. తఱుచొకయించుకేని పరిధానమిడం బతిలాభకార్యముల్
చెఱుచు నరాతిజాతి కెడసేయకవాకొనుమర్త కర్తముల్
గుఱుచలఁ బట్టఁజూచు విభు కూర్చినచోటన కీడు సేయు మే
ల్లఱుచునయారె రాజుఁ జెడు మంత్రి విపజ్జలరాశి ముంపఁజే.

664

చ. కలహము నిత్యకృత్య మపకారము పెట్టనిసో మ్మసత్యపుం
బలుకు బపం బకార్యవిధి ప్రజ్ఞ యనాదరణంబు సద్వృత్తి
బలక కులాగతక్రియ యహంకృతి కీర్తి సుహృత్తిరస్కిరియా
బలము బలంబు నీతి కెడఁబాసి నినుం బురుడించుమంత్రికిన్.

665

చ. వడిచెడి యూఁగుప ల్వెటికిపై చినఁ గూరవిషప్లుతాన్నముం
గడుపునఁ జేరనీక మహిఁ గ్రక్కినగాడిన ముల్లువుచ్చినం

గడుసుఖ మిచ్చినట్లు కొఱగానియమాత్యునియోగిపెన్దన

ల్విడిచి సుఖించుభంగిఁ బృథివీపతి వీడ్కొని మేల్కొనందగున్. 666

వ. ఆత్మభూత్యర్థంబు రాజు వివిక్తుంగాజేసి యొక్కరుండవయుండం బ్రారంభించి
నాడవు రాజు లాకీర్ణ విరాజులగుటెఱుంగ వే సహాయసంపత్తివేనయీతేని వభి
యాతిజాతి విభీతిరీతిం జేల్పుఱుఁచుఁగాదే యని కినిసి పలికి మఱియుఁ గరట
పండు. 667

క. తనబ్రదుకుకొఱకుఁగా దు,ర్జనుఁడు నృపాలున కనీతిచాటు శతంబుల్
పనిఁబూని కఱపుఁ బిమ్మటఁ, దనకీ డెఱుకపడఁ బతికిఁ దాఁ బగఱుఁడగున్ 668

గీ. పతికి నభివృద్ధి దనకు శోభనమునైన, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వో సుమంత్ర
పతికిఁ జెట్టియు దనకు నాపదయుఁ జేయు, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వోకుమంత్ర.

క. అతిరోషుండయి శాంత, స్థితికి మతిం గపటమూఁది చెలిమికి సుఖసం
గతుఁడై విద్యకుఁ బరుష, వ్రతుఁడయి యంగనకు నాసపడఁ జనదెందున్. 670

క. కడుఁదేజ మొసఁగి దయతో, నొడయఁడు దనఁ బెంపుఁజేయు నుబ్బిన భీతిక
నడచుట శోభనకారణ, మడఁకువ భూషణము గాదె యనుజీవులకున్. 671

వ. నీయనుష్ఠానంబున నీతండ్రియు నిట్టివాడని యూహించుచుచున్నాఁడు. 672

క. జనకాచార మవశ్యము, తనయుం బ్రాపించుననుట తధ్యము ధరలో
ఘనకై తకకంటకములు, దనరం దత్ఫలకులంబు దాల్చుటలేదో. 673

క. ఇంగిత మెఱుఁగనిసేతు న, యాంగము బోధింపఁ ద్రాస మయ్యెడు మును దు
స్సంగతి నూచి ముఖాఖ్యప, తంగము కపిచేతఁ బోవదాదుర్యోధన్. 674

క. నావిని దమనకుఁ డినసం, భావితుఁ గరటకునిఁ జూచి పలికెం జెపుమా
యావృత్తాంతం బన నయ, కోపిదుఁ డాయనకుఁ గరటకుం డిట్లనియెన్. 675

ఉ. అంతనితాంతశ్చైత్యకరమై కర మొప్పువహించి మించుహే
మంతము సేనమానసమానబకాఘవళక్షితాఖిలా
శాంత ముపాంతకాంతమిహికార్తజగజ్జనవర్ధితస్యధా
కాంతము కృష్ణసారమదగంధనృపాలనిశాంత మెంతయున్. 676

సీ. స్వవసువిశ్రాణనస్వపితవాసరముల కాయామమదవీయమై చనుటసౌ
హీరానుషక్తిఁ జెన్నారూతమ్ముల కతిశ్రాంతిగాఁ గలదని చింతిలుటనొ
తనరాక మనులోకమునకుఁ బాటిలివశీతార్తి యనుక్షణం బణఁచుటకునొ
సకలసస్యాబివృద్ధికి గభస్తిస్థాతృజీవనం బవనిపైఁ జినుకుటకునొ

తే. పగలురుచివాసి యొకమూలఁబడి సమస్త, సత్రములఁ జేరి యాత్మ తేజమున రెలు

వెలుగు శిఖియున్నకడ కేగవలసెననియె, భానుడక్కా లమునమంద భానుడయ్యె.

చ. సదవనవై భవంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిన్తులా

భ్యుదయ మనూనదానవిధియుం బరిపూర్ణకళావిలాససం

పదమును గల్గిరాజు గనుపట్టె ననంతపవప్రవిష్టుడై

యధిగతి మూర్ఛితప్రసవయై కొమరొందె ధరిత్ర యెంతయున్.

678

మ. ప్రతిదగ్ధవృష్టతమస్సమగ్రరుచిమార్వాచర్యణాఖర్వముల్

హితగంధామృతము క్తతర్షములు భూయిష్ఠస్వమర్త్యాయన

వ్రతము త్నిండె నఖండచాందురతుషారక్షీరపూగంబు లు

ద్ధతహేమంతగవాధిపోద్యమముచేత న్నాజగోజాలముల్.

679

క. అతిశీతలవిమలవిభూ, న్నతపాదాక్రాంతీర్ణనరలోకారా

ధితగాక యునికి చిత్రము, ఖతలాగతయతితుషారగంగ దగంగన్.

680

చ ఒకతృటికాలమేనిఁ బనికొగ్గక మీఁదులు చూచుచుక్కిబం

ట్రకు మడిఁ జేనఁగల్పల కొడంబడి ఘాసము లూడ్చుకూలికాం

ద్రకు నెడసేద్యపుంబనుల డస్సిపడుండఁదలంచు పెద్దయె

డ్లకుఁ గలిగించె దైర్ఘ్యవికలస్థితి వాసరసంతు లూఱటన్.

681

సీ అహరాస్యజటిలనీహారధారాసారశై త్యాపనోదనోత్సాహముననా

మలయశైలాగతానిలఖాద్యమాద్యదర్పాఖర్వగతిరేఖ నరయటకునా

బహుధర్తయుతసుతప్రణిపాతపూజనస్వీకారసంభ్రమో త్సేకముననా

మందేహదేహసంబంధకోణాత్రాణరాక్షసత్రాసదారంభముననా

తే. మారుతప్రియుడాసి పటీరవనము, దాసి శమనుసముల్లాసిఁ జేసి పలవి

కాసి పుణ్యవతీదాసి రోసి వాసిఁ, దిమిరమలశాసి వర్తించె దినకరుండు.

682

ఉ. తోషణకారణైకవసతు ల్పతు లత్తతీ భగ్నసైంధవ

ద్యేషివిషాణగర్భరుచివిస్ఫురితాగురుదారుఖండసం

పేషితనూతనైణమదమిశ్రఘనస్తనద త్తనిర్భరా

క్షేపణలీలఁ దేలుతురు శీతభయార్తులఁ బ్రాణనిర్తలన్.

683

ఉ. భోగులు వుచ్చిరద్దివసముల్ పృథువహ్నిహసంతి కాదిదృ

క్షాగతులం గురంగమదసమ్మితప్రతినవ్యదివ్యకా

లాగురుచందనంబుల మహాయమలీభనదంశుకంబులన్

రాగరసైకపీటికల రాజముఖపరిరంభణంబులన్.

684

సీ. నిర్ణద్రదోషఘూర్ణితమనస్కులభంగి దృఢరవంబుగనొండ్లు దీడితీడి

ధృతిబలోద్ధతవిరోధిత్రాసితులలీల వారక ఐడవడ వణఁకివణఁకి

- యనవిశ్వాన్ని కటవర్త్యమజీవులొ యనఁ జేతు లంసములపైఁ జేర్చిచేర్చి
యాశ్విరవల్లభు లన దలవాకిల్లి నొకట యావులగుంపు లొత్తియొత్తి
తే. సాగుబడి నాటికమ్మరజాతివోలెఁ, గటికినిప్పులకుప్పులఁ గదిసి కదిసి
చాలించి తప్పొందు వోలినచలికతమున, నాకులత నొంది రిలలోనిలోనులెల్ల. 685
- క. శాకపుసరకులుఁ బోకలు, నాకులు గొంగళ్లు గుడుపుటంబరములు శుం
తీకాలాగురువు ల్గానఁ, గైకొనఁ బ్రియపయ్యె శీతకాలమునందున్. 686
- ఉ. ఆరికకూడు పుచ్చనరు గావులవెన్నయు దోసగింజ సు
బారపుటాంబురంబు తనిమజ్జిగ మాకొనకంపుతోడఁ దం
దారగఁ బట్టి రెడ్డిమడియ బ్బలుగోలలఁ బూని యొడ్లకో
పేరులు వైచి దున్నుటకు నేగిరి కోండ్రకు సాలివచ్చినన్. 687
- సీ. చవులవేడబములు చాలించి తలసారె దలక చప్పిళ్లు ద్రావువారు
కాయసంధుల మహోగ్రగ్రంధు లొదవినఁ బెట్టిదంబుగ నూలఁ బెట్టువారు
తనధూమ మఖిలగాత్రచ్చిద్రములఁ బ్రాక నుబ్బలఁ బడి మూల్గుచుండువారు
చీసిగ్గు గాదొకో చేరమాకాటది యన్నఁజెల్లెలి వావి యనెడఁవారు
- తే. కోరి వాలుడుతైలంబుఁ గ్రోలువారు, కుములుకుంపటిశాకముల్ గోరువారు
నైరి యొకకొంద ఁచ్చలినలసవాఞ్, వానిధాటివిహారంబుఁ బూనుటయును. 688
- వ. ఇట్లాభీలంబైన చలికాలంబున. 589
- క. ఒకగహనంబున నొకవో, నొకశీతార్ద్రస్థంగయూధము ఖిద్యో
తకముల శిఖియని కావఁగఁ, ఒకపకసూచీముఖాఖ్యపతగము నగుచున్. 690
- క. ప్రతికీశశ్రుతిపుటసం, గతమై యటసహజనిహ్నిగా దిది శీత
చ్యుతిదీన నగునె యని వి,శ్రుతవాచారభటిఁ జెప్పఁచుఁ న్వలదిరుగున్. 691
- క. ఈరీతి పులుఁగు పిలుని, పేరఁట మేతెంచి చెవులు బీటువడ న్వే
సారక చెప్పఁగ నందొక, కూర్మరప్లవగంబు పండ్లుగొఱంకుచుఁ గినుకన్. 692
- క. నడి నొడిసిపట్టికొని కూ, యిడ నుప్పర మెత్తియెత్తు విరియఁగ శిలతో
నడిచిన నెపుడో ప్రాణము, విడిచె వృథాబోధకుండు వీటిఁడిగాఁడే. 693
- వ. ఇట్టికథ యయ్యెడునని నినుబోధింప వెఱచెద నైనవినుము. 694
- క. అలఘుతరప్రజ్ఞాధన, బలముల నెవ్వఁడు గోత్రభరము వహించుం
బలుకులు వేయేలనిజం, బలముత్తము నోచి కాంచినది తల్లిగదా. 695
- గీ. దేశకాలాంతరంబులఁ దీలపడని, బుద్ధిసౌందర్య మొక్కఁ డద్భుతముగాక
గాత్రసౌందర్య మేరికిఁ గలుగదనిన, దానివిని విన్ననై యుండె దమనకుండు.

- ఉ. వేసటతోడిపల్కుతను చేసనభావము సోషదీర్ఘ ని
శ్వాసము గద్గదస్వరము శంకితద్భష్టికపోలహస్తవి
న్వాసము వాడుచేయునదనంబు స్వయంకృతఘోరకల్తప.
త్రాసితతక్షణంబు లని తత్త్వవిధిజ్ఞులు నెప్పిరేర్పడక.
- 697
- క. ఈరీతి నుండ నేల మ, హీరమణున కిట్టానర్పనేల విచారాం
కూరముఁడుదఁ జిదిమితివని, రారాపున వాని నక్క రటకుఁడు మఱియుక.
- 698
- క. అనయపదుం దగుమచుజుఁడు, తనవారిం జెఱిచి పిదపఁ దానుం జెడుఁబో
మును దుష్టబుద్ధిమాటలు, విని తజ్జనకుండు ధూమవేదనఁ చెగఁడే.
- 669
- క. అనిపలికిన నీతికథా, ధనుఁ గరటకుఁ జూచి పలికె దమనకుఁడో స
ద్వినయాళ్ల న యెట్లీకథ, విననిష్టం బయ్యెఁ దెలుపనే నాకనుడుక.
- 700
- క. కరటకుఁ డిట్లను నొండొక, పురమువ వర్తించుధర్మబుద్ధియనంగాఁ
బరఁగు నొక సెట్టివానికి, సరిచుట్టము దుష్టబుద్ధి సఖుఁడై తిరుగుక.
- 701
- క. వానికి వానికి బ్రాణస, మానమహామైత్రి పెరుగు మఱి యందు మనీ
షానిధికి ధర్మబుద్ధికి, దీనారసహస్ర మొక్కచెసఁ గననయ్యెక.
- 702
- క. కానంగనైన సొంపు ని, జాననమున మొలకలొత్త నవ్వార్త సుహృ
న్దానసమున డాఁపనేరక, పూని సఖుండనుచు దుష్టబుద్ధికిఁ జెప్పెక.
- 703
- ఉ. చెప్పిన నద్దురాత్మకుఁడు శింగఁడు బూరఁడునై సుహృత్తము
దప్పక చూచి పూర్వసుకృతంబున గాంచినసొమ్ము నెమ్మిమై
నిష్పాలిమేర కేసరమహిరుహమూలమునందు డాఁచిపో
నొప్పునొగు ల్లనుంగొనరె యూరి కయో కొనిపోవఁజూచినక.
- 704
- గీ. ఇతరు లెఱుఁగనేల యింటికిఁ గొనిపోవ, నేలనేల యరసి యెఱుఁగకుండఁ
గుండబాఁతి యింతకుండనె చనుటొప్పుఁ, దగ నొనర్చుమనల ధర్మబుద్ధి.
- 705
- ఉ. వంచనసొమ్ముఁ బుచ్చుకొనువాడయి వీఁడిటులాడుచున్నవాఁ
డంచు మనంబునం దెలియ కాతని నిక్కము నెయ్యుఁగా విచా
రించి యొకొన్నిపుచ్చుకొని వృక్షసముజ్జ్వలమూలమందు న
క్కాంచినసొమ్ముఁ బాఁతి నెలికాఁడును దానును బోయి రిండ్లకుక.
- 706
- ఉ. పోయి నిశీధమైనఁ జెడుపోకలకోమటి దుష్టబుద్ధియా
రేయి గృహంబుఁబాసి నగరీజనులం గనుబ్రామి యొంటి నా
చాయకు నేగి కూడుబలిఁ పల్లి పెకల్చి ధనంబుఁగొంచుఁ బే
రాయపుసొంపునం జనియె నచ్చతరత్వర నొంటి నింటికిక.
- 707

- గీ. అతఁడు గొన్నిపూట లరిగిన నింటికిఁ, బోయి తాను ధర్మబుద్ధి కనియె
దెరుగఁ జూడవలదె దీనారభాండంబు, సురిగె నేమొ దిగులుసొచ్చె నాకు. 708
- క. అని వెరవుఁజూపి పిలిచిన, ననుమానము పుట్టి తాను నాతఁడు జోడై
చని ధర్మబుద్ధి వినిహిత, ధనభాండముఁ గానఁడయ్యెఁ దరుమూలమునన్. 709
- ఉ. కానక మానసంబు కలఁగంబడ నిట్లను ధర్మబుద్ధి య
య్యో నిను సద్వయస్కుఁడని యొండొకచి త్తములేక నమ్మి యి
చ్చో నిడి చన్న నాధనముఁ జోరునిచాడునఁ బుచ్చుకొంటి వి
స్సీ నరభోజనుండయినఁ జెట్టఁదలంచునె విశ్వసించినన్. 710
- ఉ. పూని మదీయవిత్త మిటఁ బూడ్చుతఱిం బరికింప నక్కటా
యేనును నీవకాని యెరులెవ్వఁరెఱుంగరు నీవుదక్క నొ
ప్పొ నిజమాఁ బరుల్పారయ రథముఁ గ్రమ్మఁ దెమ్ము దొంగబే
రానకుఁ బాలుపడ్డ నగరా నగరాలుమరాత్త నావుడున్. 711
- క. విని దుష్టబుద్ధి బుద్ధిం, గనలుచు నధర్మబుద్ధి గనుఁగొని పలికెం
గనినాఁడవొ వినినాఁడవొ, చనునే నామిఁద నిట్టిసడి మోపంగన్. 712
- క. నీసఖ్యమునఁ జరించిన, దోసము మోసము న నేఁడె తోడనకలిగెం
బోసరమొ నోరికొవ్వొ, కిసో యిట్లాడ నెవ్వరికి నీడేరున్. 713
- ఉ. ముచ్చదనంబు నాపయిన మోపక నుండిన నెట్టిబిడ్డవే
నచ్చునె నీకుఁ గూడుఁగుడునం గులకామిని ప్రక్కఁబండ్డదే
క్రచ్చఁగ గన్నసొమ్ము తిరుగంబడినం గొనకున్న నెట్టురా
రచ్చకునంచు నీడ్చి పదరంబడి వాఁడు సుహృచ్చిభామణిన్. 714
- ఎ ఇట్లు ధర్మబుద్ధి నీడ్చుకొని చని నగరంబడి ధర్మంబున కొప్పి పిన్న పెద్దలం గూడ
చెట్టిన ధర్మవేదు లుభయవాదుల నాలోకించి తమకింపక అంతునేయ కడ్డంబుసొ
రక యిరువురు గలసి పలుకక యొకరొకరిపూర్వోత్తరంబులు తెలియునట్లుగా
మీమీసుద్దు బుగ్గఁజింపుఁడనుటయు నంచు ధర్మబుద్ధి కృతాంజలియై సభవారి కిట్లు
నియె. 715
- క. ఈతఁడు నాతోఁ జెలికాఁడై తిరుగం బెద్దకాల మరిగె న్వినుఁడీ
భూతలమున దీనారస, మేతవినిష్ఠంబభాండ మేఁ గనుఁగొంటిన్. 716
- క. కనుఁగొని నిక్కము చెలికాఁ, డని పెద్దయు విశ్వసించి యీకథయే నీ
తనికి నతిగోపనంబుగ, వినిపించితి నావివి క్తి వీటింబోవన్. 717
- క. వినిపించిన నాతఁడు నా, కనురక్తునిపగిది ననియె ననఘా యేత
ద్దన మూరియొద్ద నేటికి, నినువేఁడెద నలయు నిచట నిక్షేపింపన్. 718

- క. అని తరుమూలముఁ జూపిన, మనమున నద్దుప్తబుద్ధిమత మెఱుంగక చెప్పినయట్లు నేసిపోయితే, తనయింటికి నీతఁడంతఁడానుంబోయెన్. 719
- క. కతిపయాదివసము లయఁగఁగ, నితఁడు ననుం బిలిచి పలికె నిష్టసఖా నామతినతితాపము వొడమెడు, నతులగతిం జూడఁబోత మావిత్తంబున్. 720
- క. అనపలికి నన్నుఁ దోడ్కొని, చని తరుమూలమునఁ జూడ సంగుప్తధనంబునిచినచో లేదయ్యె, న్ననసెరియం జొచ్చె చైన్యమగునుఁడ నైతిన్. 721
- క. సొమ్మున్నది నీయొద్దం, చెప్పుని నే నదరవైచితే నీతఁడు నన్నవ్వుటలాడి త్రిప్పెం, దిమ్ముకుం జొచ్చి యీడ్చితెచ్చె న్నభకున్. 722
- వ. ఇంతియ యని ధర్మబుద్ధి యూరకుండె నప్పుడు దుష్టబుద్ధి ధర్మసనస్థులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యిట్లనియె. 723
- చ. ఎనసినచెల్లి నుండుటయు నెక్కటిపాటఁ దదర్థభాండముం గనుటయు నాకుఁ జెప్పటయుఁ గప్పటయుం గల దంతనిండ్లకుం జనియొక నాలుగేనుదినసంబులు వోవఁగ వచ్చిచూడఁ బాఁతినకడ సొమ్ములేదు కనితీసికొన న్నహిజంబుసాక్షిగాన్. 724
- క. నావిని ధర్మాధిక్యతుల్, వావాదంబేల యేనువారము లేడ మీరేవివరము నాటననాఁ, దావిస్కృతబుద్ధిఁ దెలుపుఁ దరుగుఁడు మగుడన్. 725
- వ. అనునచనంబులు విని దుష్టబుద్ధి. 726
- క. అవకాశ మేమిటికి న,ట్టివివాదం బింకనేమిటికి శుద్ధాత్మం డవు నితఁడని నన్నందఱు, దగఁ బొగడఁగ సాక్షిఁ దెలిపెదనుమీపాలున్. 727
- క. నా విని ధర్మమువారలు,నీ వెవ్వరి సాక్షిఁ దెలుపనేర్తువు చెపుమా వావాద ముడిగె నన మా,యావాదనశాలి వారి కతఁ డిట్లనియెన్. 728
- క. ఏపాదపమూలంబున, బాపురె దీనారపూర్ణభాండ మహోని త్రేపింపఁబడియొఁ దెలియఁగ, నాపాపవిధుఁడు సాక్షి యగు మీ రడుగన్. 729
- క. అనుదుష్టబుద్ధిపలుకులు, విని యచ్చెరుపాటు గదుర విద్యజ్ఞు లేదినముసకు నేమిప్రొద్దునఁ, జనుదె మ్మరసెదముగాక సకలం బనుచున్. 730
- క. చని రంతధర్మబుద్ధియుఁ, జనియె గృహంబునకు వానిజూడనె తోడ్చి జనియొఁ బ్రతివాది యాలో, దినకరుఁ డపరాధి వారిఁ దెప్పలఁదేరెన్. 731
- గీ సంజచివురించె జీకట్లు సందడించె, గలువ సొంపెక్కెఁజక్రవాకములు స్రుక్కె జుజములు వాడె దిశలఁ దేజంబు నీడె, ఘూకము త్రీతె విహగముల్లాండ్లునేరె.
- వ. అప్పుడు దుష్టబుద్ధి యేకాంతంబునఁ దనతండ్రి యడుగులంబడి యిట్లనియె. 733

- ఉ. చోరుఁడెదుప్టబుద్ధి యతిశుద్ధుఁడుగా కని భూరుహంబుచేఁ
చారులు గుంపులై విన సభం బలికించెదనంటి వచ్చితిన్
జేరెడుమాటమాత్రమునఁ జేకొను మస్తదభీప్సితంపుదీ
నారసహస్ర మెప్పటికి నందనులాభముతండ్రిఁ బొందజే. 734
- క. తరుకోటరమున నీ చొక్కరుఁడన వసియింపు మొరులు కనుఁగొనకుండం
బరిష్ఠజనము రయంబున, నరుదెంచినఁ బలుకుసభ్యుఁ డని ని న్నడుగన్. 735
- వ. అనినం గొడుకునకుఁ దండ్రి యిట్లనియె. 736
- క. చెడుబుద్ధి నీకుఁ బుట్టెం. జెడితివి నన్నుం గృతఘ్న చాటిచెదె యూఁతో
నొడఁబాటుగాదు చిత్తము, వెడఁగులపని పంపునేయవీటిఁడి గలఁడే. 737
- క. మొదల నపాయం బెన్నట, పిదప నుపాయంబు లెక్కఁబెట్టుట తగునీ
నిద గొదలఁ గాదె ము న్నొక; మదికొక్కెర యనుఁగుసుతుల ముంగిస కిచ్చెన్. 738
- గీ. అనిన దుష్టబుద్ధి జనకు నిరీక్షించి, యిట్లు లనియె నకుల మేకతమున
బకిపికాగ్భకముల యక్షించె బకమేమి, నేసె నంతవట్టుఁ జెప్పవలయు. 739
- వ. అని యడిగినఁ దండ్రి కొడుకున కిట్లనియె. 740
- మ. కలదభ్రంకషభూజరాజిశుకపాకగ్రస్తశస్తస్వరు
త్పదృగ్వాక్యము కూలముద్రుజర్ఘరీభంగాంగసంఘర్షజా
విలఘోషప్రతిఘోషితద్విరదవిద్విదీభిమ ముగ్రద్విపి
స్థలకృత్కీలదరీనికాయ మొకకాంతారంబు దుర్వారమై. 741
- ఉ. ఆవిపినంబునం దొకమహామహిజంబున నగ్రశాఖపైఁ
దా వసియించి యొక్కబకదంపతి పిల్లలఁ జేయుఁ జేయ నా
శీవిష మాసమీపబిలసీమమున న్వసించియుండి వా
పోవఁగ నన్నిటి న్నేసవిపోవు సమాసమ నివ్వధంబునన్. 742
- క. ప్రతిసంవత్సరమును నీ,గతిఁబిల్లలఁ బాముపాలుగావించి మనో
గతి బకమిథునము పొగులం, బ్రతికృతిఁ గానక యలంతఁ బగలు నేర్చున్. 743
- వ. అట్లుండఁ గొండొకకాలంబునకుఁ దననాతికిఁ బ్రనూతిసమయం బగుటయు భుజ
గభయానకం బగుబకంబు తికమెకందై సంతతిసంభరణంబునకు విరోధిసంహరణం
బునకు నుపాయంబుఁ గానక తానకంబుఁ బాసి ప్రియసఖుండు నాపజ్జయాభి
ముఖుండును నగుకర్తరీపాణినామకుశీరకుం జేరంబోయి కాయం బడచిపడ బుడి
బుడికన్నీరు గ్రుక్కుచుఁ జిక్కుకొన్నకంతంబునఁ దనకుఁ బాటిలినచేటువాటు
ప్రగంగించి శోకించి పుత్రత్రణవిధేయం బగునపాయంబుఁ జెప్పి యాపత్పారా

- వారతీరంబుఁ జేప్పవే చేర్పుము నన్నీడేర్పుము నీవనికనికరం బొలయఁ బ్రార్థించిన
బకంబునకుఁ గుళీరం బిట్లనియె. 744
- క. భువనవిహారివి నవలా, భువమును లావును గొఱంతగా దెన్నటికె
దివిరివధియింతు వనిమిష, నివహము నీయంతవాఁడు నెగు లెట్లొండెక. 745
- క. శోకార్తులకు నుపాయము, లేకరిణిం దోచు ధైర్య మెవ్విధిఁగలుగున్
రాకడపోకడలకు జవ, మేకొమరున దొరకుఁ గడఁక లెటువలె నొదవున్. 746
- క. ఐనను గీనికీఁ దగుతెఱఁ, గే నీకెఱిగింతుఁ జేయు మిది భవదీయ
స్థానతరునికటగతకా, దే నబింబునకు నకులదృఢబలమునకున్. 747
- క. ఎడత్రైస్వకుండ మిలం, దడవైవుము వానినెల్ల భక్షింపుచు నె
వ్వడి నేఁగి ముంగిపాముం, బడలుపడం గఱచిచంపుఁ బగ నీ కఱఁగున్. 748
- క. చనుమని యాహారంబిడి, పనిచిన నప్పులుగు చనియెఁ బయనందైత
ద్వనిత యొకకొన్నినాళ్ళకు, గొనబై యచ్చోట గూఁట గ్రుడ్లంబెట్టెన్. 749
- గీ. పెట్టి ముదిగుడ్లునడకుండఁ గట్టుగాచి, నామగుటయు నైరకొని కొన్నిపూటలకును
బికిలడింభంబు లాలోన బకవిభుండు, యెండ్రె చెప్పినగతి మీరినిండవైచె. 750
- గీ. కవుచుగాలివారిఁ గవిఁ బాసి వెలువడి, వరుసమీల దినుచు నచ్చినచ్చి
పాముజంపి పాదపముఁ బ్రాకి బకశిశు, ప్రకరభుక్తిఁ దనిసి నకుల మరిగె. 751
- ఆ ఒకఁడు సేయఁబోవ నొకఁడగు నీబుద్ధి, గూల నన్నుఁజెఱుపకుము దురాత్మ
చెడిన నీవ చెడుము చెప్పకు మీమీట, యర్థభాండ మొల్ల నన్యమొల్ల. 752
- క. ఆని ముగియంబలికిన నా,ననమున దైన్యంబుదేఱ నందనుఁ డాసె
ట్టనకాళ్లమీఁదఁబడి యింక, వినునావచనంబటంచు వేఁడుకొనంగన్. 753
- తే. మోసపోనినివాడయ్యుఁ ముదుకడయ్యు, విధివకంబునఁ జెవివ్రేలవే పెట్టి
యర్థరాత్రంబునం దేగి యడగియుండె, గూబచందాన నలన్పక్షకోటరమున. 754
- ఎ. అంతఁ గొంతప్రాద్దునకుం బద్ధబాంధవుండు పూర్వపర్వతశిఖరసింహాసనం బెక్కి
నప్పుడు పిన్నపెద్ద బుభయవాదుల రావించి వృక్షసమీపంబునకు నచ్చి యర్పించి
యయ్యిరువురిలోన పంచకుం డెవ్వఁడు చెప్పమని ప్రాంజలులై నిలిచిన. 755
- క. ఎలుగొందఁగఁ దరుకోటర, తెలమున నద్దుప్తబుద్ధితండ్రె మహాని
ర్థులధర్మబుద్ధి సుగుణో, జ్వలు పంచకుఁ డనియె నెల్లవారు వినంగన్. 756
- క. అందఱు నమ్మాటకు వెఱఁ, గందిరి యలదుప్తబుద్ధి యానందమునం
జెందినటియించెఁ బొరుల, ముందరఁగరతాళగతులు మొరయ న్నెరయన్. 757
- ఆ. ధర్మబుద్ధి నగచి తలయూచి తనలోన, ననియె నేఁడు సత్యమణఁగె ధర్మ
మహని వెల్లెవీరిసె నన్యతంబు చూచితే, నిర్నిష్క్రిత మిట్టినిందపుట్టె. 758

- క. తరువులు సాక్షులు వలుకునె, నరులడిగిన మనుజభాషణంబుల నిదిపో
యరును పరామర్శింపం, గరము ప్రయత్నంబు తోడఁ గల దిందనుచున్. 759
- క. ఆకుజఘనకోటరమున, నాకలములు వైచి యనలమంటించిన న
స్తోక తరకీలసాయుత, వై: కీలు ప్రబ్ధి కొనియె నభ్యంతరమున్. 760
- క. పొగ నుడ్డుకుడిచి మంట, న్నగమరుగం గాలి యేడ్పెసఁగ నన్నగమున్
డిగనుటికి గుప్తబుద్ధిం, దెగితట్టుచు బిడుగుబడుగుదేహము విడిచెన్. 761
- ఎ. అప్పుడు రాజపురుషు లద్దుప్తబుద్ధి సిరీక్షించి. 762
- సీ. చెల్లు సెల్లముల కీక్షింప నిచ్చి, నసొమ్ము మగుడ నీలేనికోమటి గులామ
చేసేత విశ్వసించినవారివెచ్చసచ్చములఁ గిడ్పలుచునై జాతితొండ
తెగిగంటిలేనిపోటుగ నొడ్లయద్దల గిడ్పఁ బొడుచువేగినబిగాది
బూసంబుదరిపి నేర్పున నమ్మి కొనుటకుఁ గరవుఁగోరెడుదోసకారిబుడుగ
తే. యప్పు నెపమున నూతాఱు లడిగి పుచ్చు, కొని నయంబునఁ దీర్చక కోఁకపోఁక
సరకుసప్పుట సరిచెప్పి యరగతాచు, చెడగరపుడొక్కయోరొరిసెట్టికొక్క. 763
- ఎ. అనితిట్టి సొమ్ము ధర్మబుద్ధి కిప్పించి దుష్టబుద్ధిం గొఱతెబెట్టిరి దుష్టబుద్ధి యగు
నాఁడు తనవారినిం జెఱచి తానుం జెడు నిట్లు రాజునుం జెఱచి తరునాత నీవునుం
జేటునొందెద ఐనిపలికి కరటకుండు వెండియు. 764
- చ. కడుఁ జెడుకార్యము ల్దమనకా మనకా భయమయ్యె నేఁడు నీ
నడనడిఁ జూచి నమ్మదగునా నినుఁ జిల్వకుఁ బొలుఁబోసి ముం
గడవనియింపఁజేసి చిరకాలమువెంచిన మే లెఱుంగునే
కడఁగి బడల్పడం గలుచుఁగాక కృతజ్ఞులె ముప్తమానసుల్. 765
- క. దెలియనినరుఁ దెలుపఁగనగుఁ, దెలిసినమానవుని నలదు తెలుపఁగ మదిలోఁ
దెలిసియుఁ దెలియనికఱటికిఁ, గలితిన మెఱిఁగింపఁ గమలగర్భనివశమే. 766
- క. పతి కిట్లొనరించిననీ, కితరు లనం దృణకణంబు లెలకలచే భ
క్షితమయ్యె నినుపత్ర సను, కతెవినవే మున్ను దమనకా నీ వనుడున్. 767
- క. దమనకుఁ జలకరటకుది, క్కుమొగంబై యెట్లు నీతికోవిద యిది స
ర్వముఁ జెప్పుమనిన నక్కఱ, యమలమతిం జెప్పఁదొణఁగె నతఁ డాతనికిన్. 768
- చ. ననిచి కవేరజాతటమున న్నహిసారపురంబునం గృత
ఘ్నునిచెలి మందభాగ్యుడను కోమటి వర్తిలు విక్రయింపనుం
గొనఁ దిన లేమిఁ గూటికిని గోఁకకు నీదిరమై కృశింపుచుం
గనుఁగివఁ బ్రాణము ల్మిలిపి కాటయఁగాఁగ నతిండు నిచ్చులున్. 769

- ఉత్సాహ. కోరిమొక్కఁ గ్రాతపెండ్లికూతుఁ గృష్ణఁ జూచి యో
వారిజాయతాక్షి భాగ్యవంతుఁ గాంతుఁ గాని వి
ద్యారణప్రవీణుఁ గాంచ కట్టిమత్సుతు ల్వసి
చారులైరి చూడుమంచు సాధ్యకుంతి వల్కడే. 770
- ప. అని తెలంచి. 771
- క. అతఁ డొక నాఁడు ధనాన్వన, శుతిఁ జనుచుం గతినలోహమయతులసుహృదా
యతనమునఁ బెట్టితిరిగెం, గతిగలిగెడుననుచుఁ దిరుగగలచోఁ జెల్లెన్. 772
- చ. సరకులకేఁగి వేసరెఁ బసారముఁ బెట్టిన సెట్లఁ గూడి వే
సరె నడుగానఁ గానక యజస్రము గూలికిమూటమోసి వే
సరె మఱియుష్వుఁ గూరయును సంగులగొందుల విల్చివిల్చి వే
సరె నొకత్రోవయు న్ఫలమొసంగదు సెట్టిన భాగ్య మెట్టిదో. 773
- ఉ. అల్లన మందభాగ్యుఁ డగునాతఁడు వేవిధులం గృశించియున్
వల్లముపచ్చగాక విసివాడినమోమునఁ దా నివృత్తుడై
తెల్లముగా సుహృత్తుల దెప్పుచివేడిన నంచనామతిం
గల్గలఁ బల్కె నాతఁ డెలుకల్దినెఁ ద్రా సనియాసపెంపునన్. 774
- క. ఆమాట కఃకిరాట, గ్రామణి దలయాఁచి యట్లగాకున్నసఖా
యీమాడ్కి నాకుఁ జెప్పుదువే మిగుల నపూర్వమిదిసుమీ యేమాయెన్. 775
- క. అని వెగటుదోఁచుకుండ, న్తునుకటివలెఁ దన్ని వేశమున వర్తిలుచున్
దనలో కోయుచుఁ గతిపయ, దినములు గ్రమియించి కలఁకదీతినపిదపన్. 776
- క. బడుగుంగోమటి తుకతుక, నుడుకుచుఁ దులదక్కె ననుచు నున్నాఁడొయిసీ
గుడిఁ ద్రిప్పినకపటాత్తునిఁ, దడయక గుట్టయినఁ ద్రిప్పెదం జేసేతన్. 777
- క. అనితలఁచి యలకృతఘ్నుని, తనయునిచే నొక్కనాఁ డతఁడు నూనియను
న్నను కగునుసిరికపిండియు, జనవునఁ బట్టించుకొని ప్రజల్వీక్షింపన్. 778
- క. స్నానవ్యాజంబునఁ జని, వాని నొకానొకసుహృన్ని వాసంబున నా
లోనిడి క్రమ్ముటయుఁ జిం, తానతుఁ డై వాని కాకృతఘ్నుండనియెన్. 779
- శా. అయ్యల్వచ్చెఁ గదయ్య నీపిటుఁద రాఁడాయె న్నహసాధ్వసం
బయ్యెం జెప్పఁగదయ్య నావు డతఁ డత్యార్థుంబలెం బల్కె నే
నయ్యెట న్సలింబులాడఁగఁ దటన్యస్తాంఘ్రి నాహుద్ధతం
బయ్యో నీసుతుఁ గ్రద్దదన్నుకొనిపోయెన్ భీతివాపోవఁగన్. 780
- క. ఏను వితాకుడనై నీ,తో నీచెడువార్తఁ జెప్పుదుం గా కనుచు
న్వే నిలువక విచ్చితి నన, నాననమటవాడ నాతఁ డాతని కనియెన్. 781

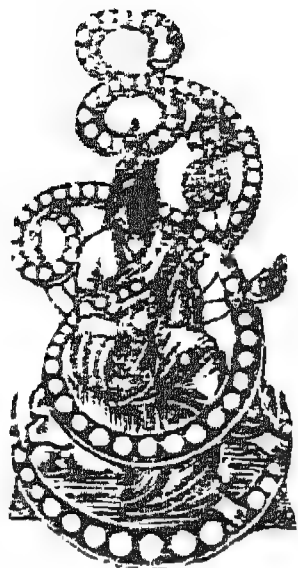
- ఆ చేపజెల్లగాదు చిట్టెల్కాయునుగాదు, పిట్టగాదు కోడిపిట్టగాదు
కొట్టిజుట్టుబట్టుకొనిపోవఁ బసిబిడ్డ, లేద నీలగ్రద్దలేడఁజెపుమా. 782
- క. వినసంగతిగాదు సుతుం, గొనితెచ్చున నతఁడు గ్రద్దగొనిపోయినబా
లునిఁ దేనగు మూషకములు, దినిపోయినయినుపత్రాసుఁ దేబాగై నఁ. 783
- క. ఇనుపతుల నెలుకదినఁగాఁ, గొనిపోవఁగరాదె గ్రద్దకు న్నఖి యుష్మ
త్తనయుని నీమాటలకం, టెను వింతలె తెలియ నెప్పటికి నామాటల్. 784
- క. అని మాటమాట సరిపు, చ్చిన నంచకుఁ డెఱిఁగి యతనిచేతికిఁ దులని
చ్చె నతండును దాఁచినత, త్తనయుఁ గృతఘ్నునకు సస్తుదమ్మన నిచ్చెన్. 785
- క. ఇదివీకు నిదర్శనమగుఁ, గద నినుమడి నమ్మగానుగద యేమనిచె
ప్పెద వొప్పుగులుక నయగుణ, మనెలే దొట్టయిన సత్యమైనన నీకున్. 786
- ఉ. ఆదరమొప్పు నుక్తపరుడై మనువాఁ డుపదేశికిం దృఢా
హ్లాదము సంఘటిండుఁ బరమాదరణశ్రవణంబు పెంపునన్
ధీదశలేమి నస్తదుపదేశ మృదూక్తిశతంబు లక్కటా
నూచులువోలు నీచెవులుసోఁకిన నొచ్చుసహింపకుండుటన్. 787
- క. ఘనగుణములఁ దనుగుణముల, జనుఁ డమరు న్నాగ్యసాధుసంపర్కముచే
వనజనపదపథికుం డగు, ననిలుఁడు పోలెన్ శుభాశుభామోదములన్. 788
- న. కార్యాకార్యవిచారంబు చాలనిగురునయినఁ బరిహరింపవలయునని పలుకుచు దమ
నకుం బరిహరించుకొని కరటకుండు రాజనికటంబున కరిగె దమనకుండును దోడన
జనియె నంతఁ బింగళకుండు సంజీవకుంజంపి విన్ననైన మొగంబున దమనకు నాలో
కించి. 789
- చ. ఇలఁగలఁతేని కేమిగడియింపఁగరాదు హితత్వసత్యని
శ్చలగుణశాలి యైనభటసత్తము నొక్కనిఁ గూర్పరాదు గా
కలపున నిట్టిబంటు చెగటాటె నృథా మతిలేక నీదురు
క్తులు విని చంపితి నివ్వగతదోషుని నమ్మహనీయభాషునిన్. 790
- న. అనినఁ బింగళకునకు దమనకుం డిట్లనియె. 791
- ఉ. నంచకులం బడల్పటిచివైచుట సత్పురుషవ్రజంబు ర
క్షించుట విత్త మాశ్రితులఁ జేర్చుట భూప్రజపై దయాగుణం
బుంచుట రాజవిహ్నములువో యభిషేకముఁ బట్ట బంధము
గుంచెయు మంత్రతంత్రబలగు ప్రియు బుంటికి లేకపోయెనే. 792
- క. అరిసుగణంబునకేలా, పరితాపము నొంద విరసభావముగలవోఁ
బరులేల యగ్రజునో, దరునైనను జంపుదురు మొద ల్రాజన్యుల్. 793

- క. వైరముపుట్టినఁ బోరక, హరులు నిర్బరులు రాక్షసులఁ జంపరె యె
వ్వారికి నిది వింతయె బృం, దారకులును వారు నన్నదమ్ములు గారే. 794
- క. విరసించినచో రాజులు, దురమున నెవ్వారి నైనఁ దునుముదు రలుకక
గురు నగ్రజు ననుజు న్నో, హరమున పథియింపఁ దోలుహరిసుతుఁ డిరయక 795
- చ పరుషసముల్ల సన్నధురభాషిణిహింసయఖండసత్కృపా
నిరతవసువ్యయవ్యసన నిత్యభనాగమకోపసుప్రసా
దరనయసత్యసత్యపరితాపదసాఖ్యదవార కామినీ
సుధరణనసత్యదాప్తిః బొలుచు న్నృపసీతి యనేకరూపమై. 796
- చ అనియిట్లు దమనకుండు బోధించినఁ బశ్చాత్తాపంబు మాని మృగరాజు ప్రాజ్యరాజ్య
సుఖంబు లనుభవింపుచుండె. 797
- క. అని వినిపించినగురునిం, గనుఁగొని నృపపుత్రుని లనికి కమనీయగుణాం
బునిధి రెండవతంత్రం, బనురక్తిం దేటపఱుపుమని యడుగుటయుక. 798
- మ ప్రతిబాధీకృత కామ కామచుజభుక్ప్రీతింసనారంభణ
వ్యతిరంక వ్రతసత్యసత్యవరన్యాపారపూర్ణభవ
న్నతసంకల్ప విశేషశేషరచితామ్నాయోక్తికద్యక్రతో
ద్గతతోమాంచవితానతానవరజాధాతీభిషమ్పంగవా. 799
- క. ఐనజగవతనయమేధా, వినుతవిసితైకదివ్యసృజభజగత్పా
వనపంచతత్త్వమును వి, ధ్వినలోచన సర్వభూతహితసంచారా. 800
- మాలిని. అఐనలయకరాత్తా హరియక్ష్మిత్తవర్తై
వివిధనిగమవేద్యా విశ్వసర్గోపపాద్యా
భవతిమిరపతంగ పర్వచంద్రోపమాంగా
హవిరశనబలిష్ఠా హర్యకల్పజినిష్ఠా. 801
- గద్యము ఇది శ్రీ వేంకటనాథకరుణాల్బనరససాహిత్యనిత్య కవితావిలాస సకలసుకవి
ప్రశంసాభాషణోల్లాస రాజకులపారావాలపర్వశర్వరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గ పరి
శ్రమణదైర్యపర్యాయధిక్కృతసహరపర్వతపర్వరాజకుమార నిస్సహాయప్రబంధ
నిర్మాణభోజభూదారసుధామధురభారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బయినపంచ
తంత్రంబున మిత్రభేదం బనునది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

పంచతంత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

గౌరీవత్సను

భాగాభిజ్ఞాననిశ్చలచపలాసః

భాగభ్రవ్యపత్యస

మాగమసురసింధురూపహరిహరనాథా.

1

ఎ దేవా సుహృల్లాభాభిధాన ద్వితీయతంత్ర మాకర్ణింపు మధీతనీతికాస్త్ర మర్చం
డవ్విష్ణుశర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె. 2

క సాధించెఁ గార్యముల ధన, సాధనములు లేక సారసాహర్దసమా
రాధనమున మున్నూర్జిత, మేధాభృతిఁ గాక కూర్తమృగమూషకముల్. 3

క నా విని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రదియొట్లు నయ
శ్రీవిభవ తెలుపు మన వి, ద్యావారిధి వారికద్ధరామరుఁ డనియెన్. 4

క శతమఖిలనసఖవిటప, స్థితిమహిశారోప్యనగరిచేరువఁ గలద
ప్రతిమం బొకబూరుగు లఘు, పతనకుఁ డనుకాకి దానిపై నర్తించున్. 5

సీ. వసుధ నెవ్వనిసదన్వయకర్త జేజేలతేనికిఁ గుల ముద్ధరించుకొడుకు
పితృకార్యములు సమర్పింతు రెవ్వనికి నాదిత్యరుద్రనస్వగ్రభుక్తిఁ
బొదలు నెవ్వనిగృహంబున మనోహరభారతీభారవహముఖద్విజకులంబు
పథికసంతతి కేరుపఱుచు నెవ్వనికంతమిశ్రితారావంబు మేలుగీళ్లు

తే. ప్రజ్ఞ పెంపున నెవ్వనిబలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన లెక్కఁజెప్పంగచాలఁ
డతఁడు నగరోప కంతచైత్రగవర్తి, పక్షిమాత్రుండె వాయసపరిస్పృధుండు. 6

క. ఆకాకి నాకపథమున, నేకాకిత మేతలాడ నీరము గములం
గీకామండల మగుసర, యూకాననమునకుఁ బోవనున్నెడ నటకున్. 7

చ. వెడవెడఁ జంకఁ జిక్కమున వ్రేలెడుచర్దియు సందిలోహపుం
గడియము క్రూరదృష్టిగలకన్నులు నల్లనిమేను మూఁపునం

బడిశము జాంబాటుందల తపారముజేగురుబొట్టు మేఖలం

గొడవలి గల్గినచ్చె నొకక్రూరకిరాతుఁ డమంధరత్వరణ్.

5

క. వచ్చిన వాయసపతి దనఁయిచ్చ న్వేణబొమ్మపంటియితఁ డెందులకై
యిచ్చటి కేతెంచెనొకో, యచ్చెరు వనుచుండ నద్దురాత్తుం డచటణ్.

9

క. పులుగుడిసెఁ బన్ని వల శాఁడ్వలధరణిం బాఁడుపటిచి ప్రస్సినకన్ను
ల్లలపులుఁగుదీను మిడి యగ్గలపుఁదమి న్నాచియుండఁగా దైవగతిణ్.

10

శా. చిత్రగ్రీవుఁ డనంగనొక్కవిహగశ్రేష్ఠుండు సత్కృత్యకృ

త్వత్రివ్రాతమువెంట గుంపుగొనిరాఁ బైబోవుచున్ శాడ్వల

క్షేత్రస్థేమము దీమము న్గని నభఃక్రీడాపరిత్యాగియై

ధాత్రి న్వాల్మీకే ననాయ మధ్యమునఁ బత్రధానము లోభరణణ్.

11

క. పులుఁగులఁ బినుఁగు కిరాతుఁడు, వలఁదవులఁగఁ దిగిచి తగ్గి వగ్గరపగ్గం

బలఘుతరకీలమున సం,వలనముఁ గావింపుచుండె వలసినభంగిణ్.

12

ప. అంతఁ బతత్రిసుత్రాముం డనుజీవులఁ గేవలయత్నంబునం బిలిచి దుష్కర్తానుకూ

లంబున నిందఱ మిజ్జాలంబునం. జిక్కితి మీయపాయంబున కొండొకయుపా

యం బూహించితి యాగపద్యాభిమానంబున నిందఱ మిజ్జాలంబుం బతత్రజాలం

బునం బెట్టుకొని దూరం బరుగుద మప్పటికి నొకగతిలేకపోయెడునోట నిర్విలం

బంబున లెం డనిచెప్పిన నొప్పుకొని యప్పులుఁగు లొక్కయూఁకుప దెప్పరం

బుగా నుప్పరంబున కెగసిన నున్నాతీతకీలంబై జాలంబు వెంటరాఁగొని యాయుగ్బ

లంబున గగనమార్గంబునం బఱచుచుండె.

13

క. ఆవిధి విధిమూఁడక వడిఁ, బోవఁగ నిది'యననుభూతపూర్వం బనుచున్

ధావనమున వనమునఁబడుఁ, బో విహగముననుచు బోయి వోయె నిబ్బలుఁదణ్. 14

ఉ. ఎప్పుడు నేలవ్రాలు శ్రమ మేర్పడఁ జెక్కలునొచ్చి పెచ్చుగా

నప్పుడ చిక్కు నిప్పులుగు లన్నియు నా కని నిశ్చయించి వాఁ

డెప్పటిభంగి వెన్దగిలి యేఁగుచునుండ విహంగమంబు లా

చొప్పున జాల మెత్తుకొని చూడఁగఁజూడ నదృశ్యమాటయణ్.

15

క. అతిలాఘవమున నలఁఘు, పతనకుఁడు న్దత్తపోతపతివెంబడి న

భ్రతలంబునఁబఱచెం బ,క్షుతియుంకృతు లఖిలదశలఁ గ్రంతుకొనంగణ్.

16

క. జాలగ్రహివిహంగమ, జాలముఁ బరికింపలేక జాఱనిజాలిం

దూలుచుఁ గ్రూరకిరాతుఁడు, ప్రీలినచరణములతో నివృత్తుండయ్యెణ్.

17

క. ఆవెడువున నలచిత్ర, గ్రీవుఁడు దూరంబు నరిగి భృత్యుల నటుసం

- భావించి పలికె నోహో, ధావన మతియిచట వ్రాసె మె యిందఱమున్. 18
- చ. సకలపథీనమానసుఁడు శాంతిసమగ్రుఁ డజాతశత్రుఁ డం
తకనిభవత్యుఁ డిష్టజనతాఘనతాపవిఘాతి సర్వమూ
షకములసార్వభౌముఁడు రసజ్ఞుఁడు ప్రాణముప్రాణ మాహార
ణ్యకుఁ డిటనుండు నాయనదయామతి *నిన్వలనంతఁ బాడుదున్. 19
- చ. నిలువుఁడు నా విహంగములు నిల్చె బిలస్థలభూమి నంత న
క్కలకల మాలకించి పొడకట్టి యనాయగుణాస్పతాంగుఁ గే
వలసఖు జీవితప్రతిము వారితమత్సరు వీతరాగుని
ర్తులుఁ బతగాగ్రణిం గని హిరణ్యకుఁ డశువిమిశ్రితాక్షుఁడై. 20
- చ. పలికె సఖా యఖండనయపారగతుండవు దీర్ఘదర్శివే
వలన విపత్తిఁజేట్టుడనివాఁడవు నిత్యసుఖానుభూయి వి
య్యలమట నీకు నెట్లుదవెనయ్య విధాతకుఁ బాఁడిలేదుగా
వలయుఁ గదయ్య కర్త మెటువంటిది చూడఁగదయ్య ముక్కటా. 21
- క. అనివగదుహిరణ్యకుఁ గనుఁ, గొని చిత్రగ్రీవుఁడనియె గూర్చిసఖా నా
యనుజీవు లలసి రేను, న్వనటం బెగ్గిలితి నఱుకు వలఁ గేవలమున్. 22
- క. ఏవాసరమున నెదైస, నేవయసున నెట్టికర్త మేమఱఁ డెవ్వఁ
డావాసరమున నెదైస, నావయసున నెట్టికర్త మతఁడుభుజిందున్. 23
- క. కలకాలము లే దలమట, కలకాలము లేదు సుఖము కాయము మోనం
గలిగిననటు గొన్నాళ్ళీ, యిల నిటు గొన్నాళ్లు దీనికేలా వగవన్. 24
- క. దైవికములైనసనులకు, వావిడువఁ డవార్యధైర్యవంతుఁడు నయరే
ఖావిభవయెప్పుడటువతెఁ, గావలెనటుకాకపోదుగా యనితెలివిన్. 25
- వ. అనుచిత్రగ్రీవునకు హిరణ్యకుం డిట్లనియె. 26
- క. వేసటనొందక లఘువి, న్యాసంబున నూలుయోజనము లరిగి సుఖ
గ్రాసమునఁ బొదలివత్తు వ,యో సఖ నీకెట్లుమోస మొదవెం జెపుమా. 27
- క. అక్కట యాపల్లతలం, జిక్కక నయసరణిఁద్రొక్కుచిత్రగ్రీవుం
డెక్కడ యీనిర్బంధన, మెక్కడఁ గాలముఁ దరింప నెవ్వరువలఁతుల్. 28
- క. ఆపత్సంపద లలఁతులఁ, బ్రాపింపవు ఘనులగాని ప్రజ్ఞంబొడవై
చూపట్టుచంద్రుఁ †డారెం, డోపతగాధ్యక్ష కలవె యుడుసంహతికిన్. 29

* నిన్వలనంత = వలనలని బాధ. † ఆరెండు = ఆపత్సంపదలురెండు.

- చ. ఉతివిహగ ప్రజంబునకు* నోదముదంతికిముందుచిల్వకుం
బరుషతమోగ్రహగ్రహణబాధ సుధాంశున కంశుమాలికిం
బరమదరిద్రతా ప్తి మతిమంతులకుం గలుగంగఁజేసెనె
వ్వరు సవ తిందునందు బలనంతుఁడుపో విధి నాకుఁజూడఁగాఁ. 30
- చ. గగనమునంజరించుపతంగంబు లగాధసముద్రవారిలోఁ
దగ విహరించుమీలు వలతండములంబడిచచ్చునవిధిన్
దెగించనస్థానశక్తిగలదే పల దేర్పడఁజింతదీనికై
తెగునెడ కెంతదవ్వయినఁ నెచ్చుగదావిధిదేహధారులన్. 31
- క. అని యాఖిలేఖపతి నె, మ్మనమున నస్తోకశోకమగున్మందై వ
చ్చిన మచ్చెలికానిఁ దగు, ల్కొనినయనాయాంశ మెచ్చి కొలుసుచునుండెన్.
ప. అప్పుడవాచ్యధుర్యతుహిన గ్రావుండగు చిత్రగ్రీవుండు సుహృత్లోకశరణ్యుండగు
హిరణ్యకునకిట్లనియె. 33
- క. పరహితచరితా యస్త, త్పరివృతబంధములబోలెఁ బరిచరబంధో
త్కర మేలనటుక విప్పుడు, పరివారములేనిభూమిపతి పూజ్యుండే. 34
- క. సిరిగూడదు కూడినఁ బదు, గురుగలవాఁ డవఁచిపుచ్చుకొనుఁ బరవీరుల్
సరకుగొనరు సిరిదక్కదు, పరివారములేనిరాజుబ్రతుకునె పొడవై. 35
- ప. అనునప్పలుకుల కలరిహిరణ్యకుండు. 36
- క. హితభృత్యులతో నేభూ, పతిక లఘున్నేహసంవిభాగము లమరున్
బ్రతివాసర మతఁడుబలో, ద్ధతుఁడైపాలించుఁజువ్వె త్రైలోక్యంబున్. 37
- క. పరివారముపట్టుననా, దరలేశములేనిభూమిఁ పుఁ డభివృద్ధిం
బారయఁడు సంతతికెడసిన, పురుషునివంశంబు నష్టిఁబొందినభంగిన్. 38
- చ. అదననుజీవితంబిడమియారజమాడుట లేనినేరము
ల్యేదకుట నిచ్చు నప్పరిభవించుట కింకరసంకులంబు నె
మ్మదికెనసహ్యమాట దయమానుట ‡ పిమ్ముటనాడికోల్ప సై
పదవికెఁ బాసి యొంటిపడుబాటులఁబొందునృపాలుచిహ్నముల్. 39
- ఆ పై న్యభాన్యబంధుసత్తుర్థముల నెవ్వఁ, డోర్పు గలిగి వుడమి మల్లసిల్లు
నతఁడునూవె నీడబాధీశ నసుమతీ, హిమమయూఖపదన కింటిమగఁడు. 40
- క. అనిపలికి జాలగుణము, ల్లునియలుగాఁజేసి ఖగపతులవెడలించెన్

* ఓదము=వీన్దులుకూలుటకై మఱుఁగుపుచ్చినగొయ్యి. † ఆఖిలేఖపతి=మూష
కేంద్రుఁడు. ‡ పిమ్ముటనాడికోలు=నున్న మొగముచాటైనతర్వాతమాషించుట.

జనితాదృతి మూషకపతి, ఘను లాప్తులనేగి కోర్వఁగాలేరుగదా.

41

కా. చిత్రస్రేవునిఁ గాఁగిలించుకొని తత్సేనందురంతాదృతి

చ్చత్రచ్ఛాయఁ బ్రహృష్టఁజేసి యభిసృద్ధి నివందుఁగావించి యో

వత్ప్రమణి పోయిరమ్మనిన బాప్పచ్చన్నవక్త్రంబుతో

నత్రాశం దనుఁదానవీడుకొనిపోయెం బక్షియాలోపలఁ.

42

క. జాలమునటికి విహంగము, జాలము బ్రతికించి కొలముసాముల హేలా

లీలం గలపుటఁ గనుఁగొని, యాలఘుపతనకుఁడు మూషకాగ్రణికనియెఁ.

43

సీ. పదధరాధిపభేద కరము నీకరము నీవివరంబుబహుమాన్దవిశ్రితంబు

రాజశేఖరకుమారకమనోహరము నీచర్య నీసంతానసంబుదాత

మవిరళసుగతిహేతువు నీవినీతత్వ మలరునీగుణముధర్మానుకూల

మతిస్పృద్ధిమహిమఁ జెన్నారనీయాకార మిష్టకార్యముల నీయీగి వెరుగు

తే. నీకరుణ లక్ష్మీవాటిల్లు నీరసజ్ఞ, సత్యభారతి నిలుచు నీసన్నిధాన

మభిమతార్థంబు లొసఁగు నిన్నభినుతింప, శక్యమే నాకు మూషకత్వాకళత్ర.

44

క. ప్రతిలేనికరుణ నీడజ, పతిశృతికింబాపి సుగతిఁబడసితి నీసం

గతిగాదే యీయాప, ల్లతలంటినమమ్ముబోటులకుఁ గృతకృత్యా.

45

క. భివదీయస్నేహము నా, కవిరళ తేజోవిధాయి యగు నెయ్యుండవై

రవకవలేక మనఃప్రసారా వర్తింపు మన హిరణ్యకుండనియెఁ.

46

క. కయ్యమునకు నెయ్యమునకు, వియ్యమునకు సమతెవలయు వేటొకఁడైనఁ

గయ్యముగెలువదు నిలువదు, నెయ్యము వియ్యంబు పొసఁగ నేరదు మొదలఁ.

క. బలహీనుడ నేను మహా, బలుండవు నీ వధముఁడెట్లు బలవంతునితోఁ

జెలిమియొనరించు జెపుమా, తలద్రివ్వక మ్రింగఁజూచెదవు వెలువడినఁ.

48

క. అమరదునీపొత్తు స్పృధా, భ్రమఁబెట్టెను భోక్త వీవు భక్ష్యమ నే నం

చుమొగంబోడక పలికినఁ, దచుకింపక మఱియు లఘుపతనకుఁ డనియెఁ.

49

క. బలవంతము కాకము నే, బలహీనుడ ననుచు విడిచిపలుకకు ప్రజ్ఞా

బలమున నధికుడ వదిలో, బలము శరీరస్థమైనబలము న్బలమే.

50

క. తలద్రివ్వక మ్రింగెద విని, పలికెద వేనట్టిద స్వభావుండనే నీ

కలిమిపరాపత్తిదవ, జ్వలనఘనాఘనముగాదె సాధుచరిత్ర.

51

క. నీవంటియుత్తముఁడు సుఖ, జీవితుండై యున్న నేనుజిరజీవిఁ జుమీ

నీవిందుఁగలుగఁ జిత్రగ్రీవుఁడు విషదంబునిధిఁ దరించెనొ లేదో.

52

చ. పరుషవిశృంఖలాలపనపంతుల సాధుమనంబు లీక్రీయం

భారయఁగఁజేయ నెవ్వరికిఁబోల దహో ఖచరాపగాపయో

ధరపరికంభసంప్రమణతత్పరతుంగతరింగహస్తసు

స్తవశరధిం దృణాగ్రశిఖితప్తముగా నొనరింప వేర్చునే.

53

క. అనులఘుపతనకుసలుకులు, విని మూషకరాజు పలికె వెట్టి నీతో

ననుబోటి యలఁతి నెయ్యం, బొనరించినఁ దగు నె లేరొకో బలవంతుల్.

54

క. తనగుణముఁబూనియున్నాఁ, దనిపగతునినమ్మబోల దనిశము మదిలో

ననలశిఖాతప్తదక, మనలునిపైఁ జింది చల్లనార్చునొ లేదో.

55

క. పోలినదిపోలు నెవ్వోఁ, బోలని యదిపోల దంబుపూరంబునఁ బోఁ

జాలునె శకటములీల, నేలం బోతములు నేర్చునే యేఁగంగఁ.

56

క. మోసంబూరకతలఁచుం, జేసినమే ల్తఱదు విశ్వసించినఁ జెలుదుఁ

నాసత్యము దుష్పురుషుం, డోసుగుణా వినుచు చూడ ముత్తమునొకనిఁ.

57

వ. సుజనశబ్దంబు పురాణోక్తంబుగావిచారించెద నిష్టుండయ్యును బహుసుకృతోపలా

లితుండయ్యును దుర్జనుం డంకగతప్రాకోరగంబు చందంబున భయంబుసంపాదించు
చుండునని వెండియు.

58

క. పరపురుషచింత యంతః, కరణంబునఁ గలిగి మగనిఁగరఁగిందుతలో

దరికరణి హృదయకలుషము, మఱుఁగిడి ఖలుఁడాదుమధురమధురతరో మ్తుల్.

59

క. నేరములొనరించిన నుప, కారమునేయుదుము నొవ్వఁగాఁ బల్కినఁగై

వారము మఱవము మే ము, వారలకుఁ ఖలు లకొండవై గులుగారే.

60

ఉ. కావున నిన్నునంటిబలగర్వసమగ్రుతోడిమైత్రిదుః

ఖాసహ మేఁగుమన్నఁ గరటాగ్రణి వహ్నిశిఖానురూపకో

పావిలచిత్తుఁడై పలికె నద్దిర మాటలబోలిఁబన్న నే లా

విను లక్షయైనవదల నినుమూషకలోకపల్లభా.

61

క. చెలిమికి దూరస్థుఁడవై, తొలఁగించన న్నదిఁదలంచెవో యదినాతోఁ

గొలుపదు త్రవ్వెద ధరణీ, తలవివరముఁ ద్రవ్వినల్లఁద్రావెదఁపిదపఁ.

62

క. అనలమునఁగాఁచిలోహము, నెనయించినకరణి వేడినేనియుఁ బ్రజ్ఞా

ధనులఁ దనుఁగూర్చికొమ్మను, మనువచనము వినవె యదియు మత మెవ్వరికిఁ.

63

క. ఖలుఁడుసుఖభేద్యుఁడతిస్య, త్కలశగతి న్సజ్జనుండు గాఢాగ్నిశిఖా

కులతప్తకనకఘటముం, బలె దుర్భేగ్యుండు చక్కఁబడఁడు మృదూక్తిఁ.

64

తే. అట్లుగావున నినునంటి యనఘచరితు, వెఱపుపనినైన సఖునిఁగావించుకొనఁగ

వలయు మేల్గోరు నానంటివాని కనిన, సమ్మదంబంది మూషకస్వామిపలికె.

65

క. ఆరివలెనుండుట క్రియలం, బరమాప్తస్ఫూర్తిఁ దేటవఱుచుట యదివో
యరయ సుహృల్లక్షణమో, కరటా నీయందుఁ దోఁచెఁ గదయీసరణుల్. 66

క మతిశంకలేక మూషక, పతివివరమువెడలి కరటపరివృథుతో న
ప్రతిసుగుణరత్నఖనితో, గతకల్పమతోడఁ జెలిమికాఁడైయుండెన్. 67

న. అట్లు కృతసఖ్యుండగు నయ్యుండురుముఖ్యుండు విందుఁబెట్టి వీడ్కొలిపిన దరి
మ్రనకు నిధానంబునుంబోలె సుహృల్లాభంబుఁ గనుట కలరుచు సింహవ్యాఘ్ర
గజగనయ గండభేరుండ ప్రముఖజంతు వహనంబులగు గహనంబుల విశ్రమంచి
సారంబులగు విన్యాహారంబులఁదెచ్చియిచ్చుచు నచ్చిక బుచ్చికలడరఁ గొంతకాలం
బుఁగడపి యొక్క నాఁడా వాయసపరివృథుండు హిరణ్యకు డాయంబోయి
యిట్లనియె. 68

ఉ. పోయెదనిప్పుడనృపనభూమికిఁ బ్రాణసఖా ప్రమోదసం
ధాయక నన్నుఁబంపు మనినన్విని ధైర్యము వ్రస్సి వెల్వెలం
బోయినమోముతోడ బలిధుక్ప్రవరుఁ బురుషార్థసంగ్రహో
పాయు సుహృద్విధేయుఁ గని పల్కె హిరణ్యకుఁ డార్తచిత్తుఁడై. 69

చ ఇటు నను డించి యేమికతమేఁగెదు చెప్పఁగదన్న యెట్లు లె
క్కటినిజరింతునన్న తృటికాలముని న్నెడఁబాసియున్కి దు
ర్ఘటముగదన్న నాకడనుగల్గినయీభృతియెందుఁబోయె ని
ప్పటికివిచిత్రమన్నవిధిభద్రవిరోధిగదన్నయెన్నఁగాన్. 70

చ అని కనుదోయిచెమ్మగిల్ నాకృతివిస్తృతినొంద మూర్ఛవో
యినబలిభుగ్విభుండు చలియించి గరుద్యృజనానిలంబునన్
దనువిడిఁదేర్చి యోపతమధార్తిక నిన్నెడఁబాసిపోన నే
ర్తునె సకలార్థసిద్ధఫలదుండని చూతుఁగదయ్య నిన్నిటన్. 71

ఉ. నాపయనంబువిన్తు కరుణావరుణాలయ పృత్రశాత్రవా
సాపురకాననోర్వి నొకసారసరోవర మొప్పు నందు పి
ద్యాపరమేష్ఠి మంధరకుఁ డన్కమతాగ్రణి మత్స్యుండు సౌ
ఖ్యారవహుఁ డుఁడు నప్పుఁహితార్థిఁ గనంగొని సాదరంబునన్. 72

ఉ. అతఁడు నాకుఁ బ్రీతిపశుఁడై యొనరించు ననూనమీనమాం
సాతిభుజ క్రియ న్బ్రహ్మగుండనై చనుదెంతుఁ గ్రమ్మఱన్
నీతిధురీణ నన్ననుపు నీవనఁ గన్నులతోకబాప్పుధా
రాతతు బుప్పతిల్లఁగ హిరణ్యకుఁ డాతనిఁజూచి యిట్లనున్. 73

- చ. ఉడుగనివంత నింతతడ వూటలేక పరాకువోలె మే
నడిచిపడంగనున్కిగహనాంతరచింత జనించె నంఘ్రిలి
స్వదకున నూదనైఃపవు కృపానిధి మందరకాంకు డుండు న
క్కడకరుదెంతు నింకడరఁగా ననుఁదోడ్కొనిపోమ్ము నావుడున్. 74
- వ. లఘుపతనకుం డిట్లనియె. 75
- ఉ. కాదన నేలనచ్చెదవుగాక సఖా వెఱఁ గావహిల్లె ని
ర్వేదము నీకు నెట్టులాదవె నివరింపుము నావు డాత్మ సం
పాదిహిరణ్యకుం డనియె బల్కుల కిందెడలేదు నెవ్వడిం
బోదము పోయియవిప్పినభూమి సమస్తముఁ దెల్పిచెప్పెదన్. 76
- క. నావుడు దత్తప్రతిభాషావర్గం డగుచు వాయసస్వామి నయ
శ్రీవిధవు మూషకాగ్రణి, వే వాతన్గలుచుకొని దివిజమార్గమునన్. 77
- వ. ఇఱచి యగాధశరంబగుతత్సరోవరంబున కరిగితీరంబున హిరణ్యకు నునిచిలఘుపతన
కుం డుదారస్వరంబునం బిలుచుటయు సందర్శనకుతూహలంబునమందరకుండచ్చెం
డమ్మికొలఁకు వెలువడి ప్రత్యుత్థానం బాచరించి వారిచరతరసాహారంబున విముక్త
మార్గశ్రములంగావించిస్వాగతాదికార్యంబులు వేఱవేఱనడిగినలఘుపతనకుండుకమఠ
పరివృథునాలోకించి. 78
- చ. అనుదినదూరితాభిలశతా కమతా యితఁ డాఖుఁలేఖరా
జనుఁగుసఖుం డుపాయసఖుఁ డార్తశరణ్యుఁడు పుణ్యుఁ డిట్టియి
మ్మనుపధనర్తి ఎంత నడుమంబొడమం బొడవేఁది యిల్లువీ
డొక్కనియిటకేగుదెంచె నినుఁగూర్చి సుఖస్థితినుండు నాతఁడై. 79
- క. క్షణభంగురములు కపట, ప్రణయంబులు ప్రాణపతనపర్యంతంబున్
గుణవికలత శశశృంగము, ప్రణతమతీ యిట్టిసాధుపథగాములకున్. 80
- క. చావునకుఁ బాపెఁ జిత్ర, గ్రీవుని నిటువంటిపుణ్యకృత్యము లాహా
యేవేశ నెన్నిసేసెనొ, కో వేడుక నీహిరణ్యకుఁడు మందరకా. 81
- వ. అని లఘుపతనకుం డుత్కర్షించిన నాశ్చర్యధుర్యుండై కమఠవర్యుండుహిరణ్యకున
కిట్లనియె. 82
- చ. వీనులనీచరిత్రములు వింటిఁ గృతార్థుఁడనైతి సత్యభా
వానిధి యోగిమానసముచాడ్చున నిర్మలమైననీమహా
మానస మెట్లు దుఃఖిగరిమ నభిజయించె విచిత్ర మివ్వధం
బే నిటవిందుఁ జెప్పఁగదవే యన నాయన కాతఁడిట్లనున్. 83

- ఆ. అనఘ సఖ సఖుండః పగునీకు మామక, వ్యధనకథన మభినయం బొనర్చి
సరసతావకాశ్వసనభాషితంబుల, గాఢసమృద్ధంబుఁ గాంతు నేను. 84
- సీ. విను మహిశారోష్యమనుపట్టణము సర్వసౌభాగ్యవిలసనాస్పదము గలదు
దానిచెంగట వసుంధర బొక్కయొనరించుకొనియేను గౌరవంబున నుఖింతు
నటకుఁ జూడాకర్ణుఁ డనుతుచ్చసన్యాసి చనుదెంచి యేనుండుమనికిలోను
గాఁ గట్టిమరము భిక్షు మనుదినము ధరాత్రిదశులవీటఁబెట్టుదురుగాన
తే. నెట్టుకొని పెద్దగాలంబు నిలువబునీ, స్నానమొనరింపఁ డోంకారజపముఁ దడవఁ
దాంతముగఁజూడఁ దంతవేదాంతవిద్య, కిడుపుకైలాస మరయ నక్కష్టయతికి. 85
- క. నుక్షింధరుఁ డగునలయా, భిక్షుఁడు చేసరక తిరగి భిక్షించినయా
భిక్షము ధక్షింపుదు ర, క్షాత్తుండై కేలఁగోలనదలింపంగన్. 86
- క. ఆయతిహారిమిసఖుఁడు క, ధాయతశతపాదగుఁడు బృహస్వీకనువాఁ
దాయెడ కతెంచె నుతా, మ్నయా యొకనాటిమట్టమధ్యాహ్నమునన్. 87
- క. పచ్చిపుగాణోక్తకథల్, నెచ్చెలి విసుగునుచు నాతనికి రసభారల్
పిచ్చిల వినిపింపఁగవిన, కచ్చెనఁటి పరామఁబోలె నటుమొగమయ్యెన్. 88
- క. అగుటయుఁ గథకుండాయతి, మొగమారసి పలికె మాటు మొగమైతివయో
తగు నే నీతో రసపు,ష్టిగ నేరుపు మెఱసికథఁ జెప్పుచునుండన్. 89
- శా. నాకీచందముఁదెల్పిచెప్పు మని విన్నంబోయినం బల్కెఁ జూ
డాకర్ణుండు సఖాసుఖంబెఱుఁగ కిండ్లం భిక్ష భిక్షించి యం
టాకుంబొత్తికఁ బెట్టి తెచ్చి మరమగ్ధ్యం జేర్చితిం జూడు నేఁ
డీకొండాటపుటెల్క. యుల్కెఱుఁగ కిట్లేపార ధక్షించెడున్. 90
- క. నా కెక్కడిదిపరాక, స్తోకంబగు నలుక నెలుకఁ జూచెద నని చూ
డాకర్ణుఁడు వల్క. బృహస్వీ కాకర్ణించి యుల్లసిల్లుచుఁ బలికెన్. 91
- క. ఇక్కలుఁగున నిమ్నాపక, మెక్క టిమెలఁగుటకు వలయు హేతువుగలుగన్
బొక్కలగములై యుండుట, నిష్కనమిట్లొంటినుండు నేయుందురువుల్. 92
- క. ఒలువనితిలలకు నొలిచిన, తిలీ నత్రాడుపసుమతీసురభార్యా
తిలకమునం దొకకార్యము, తిలఘాతిని యూహనేయదే పూర్వమునన్. 93
- క. ఆకరిణి జాంగలంబున, నేకాకితఁ దిరుగు నెలుకయెడ నూహింతుం
గాక యొకకార్యమనఁ జూ, డాకర్ణుం డనియె నాదృఢప్రజ్ఞనకున్. 94
- క. ఒలువనితిలలకునొలిచిన, తిలీనత్రాడుపసుమతీభార్యా
తిలకమునందేకార్యముఁ, దిలఘాతినినిశ్చయించె దెలుపవె మనుడున్, 95

- వ. బృహస్వీకిట్లనియె. 96
- క. తొలుత నొకానొకభూసుర, నిలయుము కడువసతియుగుట నివసించితి న
న్నిలయపరిష్కారాదువునఁ, గులభామం శ్రీతిఁ బిలిచికొని యిట్లనియెన్. 97
- క. బాలాబుధసంతర్పణ, కాలంబిది యదనుగూడఁ గావింపు శుచి
త్యాంకృతవై చరువన, లీలావతి పతికిఁ గొలుచులే దనిచెప్పెన్. 98
- క. చెప్పినయజమానుఁడు సతిఁ, దప్పకవీక్షించి పలికెఁ దన్వీ గృహమం
దెప్పుడుఁ దఱుగగు కొలు చి,ట్లొప్పునె లేదని విలాసయుక్తులు నెరపన్. 99
- క. సంచయముచితంబగు నతి, సంచయ మనుచితము సర్వజనులకు నెందున్
సంచయలోభంబున నొక, సంచక మారూఢచాపనశమునఁదెగదే. 100
- క. నావినీవాతెరపై నొఱ, పై విన్నాణంపునగవు లత్తమిల న్ల
జ్ఞానతి పతిఁగనుఁగొని తన, కావిధ మెఱింగింపు మనిన నతఁడిట్లనియెన్. 101
- చ. అవహితబుద్ధి విన్తు మధురాధర యామిషగంధచిక్కిణం
బవునొకపక్కణంబున మృగాహృతిలిప్పుడు కూరపుల్కన
ప్రవరుఁడు గ్రాలు నాతఁడు ప్రభాతమున న్న్యగఘోషభీషణా
టవిచొరఁబాటి చేరి యచటం గిరిమేషము నేసె నెక్కటిన్. 102
- క. వాలికతూపుల నేలం, గూలినయలకొండగొఱియఁ గొని తనియక నా
కాలంపటుఁ డొక్కఁడయా, భీలాటవిలోన నిర్లపితుఁడై తిరుగన్. 103
- వి. ముందరనొకశాశ్వలంబున. 104
- ఉ. క్రమ్మి చతుష్ఠరిం జమురు కాలువలై ప్రవహింప రోమపుం
గుమ్మెలఁ బార్శ్వభూజములు గూకలుప్రత్తులుగా ముఖంబునం
దుమ్ములురేఁగ మైమఱచి మున్నుచు ముస్తలఁదెల్చి కుంజముల్
గొమ్ములఁజిమ్ముదాని నొకఘోరవరాహముఁ గాంచియాత్తు లోన్. 105
- క. కలముంబోలినయాయే, కలము మదాహారమునకుఁగా దైవంబీ
పాలముతలఁజూపెఁ బొమ్మని, యలరుచు వాఁ డప్పడమ్మహాకిటి నేసెన్. 106
- ఉ. వీసిన బద్ధరోషమున నేకల మేడైఱఁదూటిపుల్కనా
గ్రేసరు మోర నెత్తితలక్రిందుగఁద్రెళ్ళగవైచి వజ్రధా
రాసునికాతదంష్ట్రికల వ్రచ్చి యచేతనుఁజేసి నొప్పిచే
గాసిలి ప్రాణముల్విడిచెఁ గ న్నరమూసి ధరిత్రిన త్తటిన్. 107
- వి. ఇట్లున్న మృగనరశవంబుల గాలివాఱఁ గాలప్రేరితంబై దహ్యకనామధేయం
బొక్కజంబుకంబువచ్చి కొండగొఱియ రెండుదినంబులకు నేకలంబు పడినాశ్శకు

నరుడు నాల్గవారంబులకుం జాలుఁ గృతసుకృతవిశేషంబునంగాక యీబహు
సంచయం బెవ్వరికినని తలంచి హాలాహాలాభంబగు లోభంబునఁ గొంచెపడునని
యొంచి యందేమిటిని గంటిపెట్టంజాలక పండ్లయూటలు ద్రావుచుఁ గొండొకతడ
వుండి మండుదండియాఁకటిచిచ్చునకుం గాక యబ్బక్కనక్క యొక్కిడిన శరాస
నంబుగదిసి నేడ్డిననుఁ ప్రతిబంధంబునఁ బ్రొద్దుఁబుచ్చెదంగాక యని నిశ్చయించి.

క. ఆపిసినినక్క చాపము, కోఁపంగిట నితీకి నరముఁగొటికినరభసం
జేపార మిడిసి మర్చని, రూపణ మొనరింప నక్కరోజుచుఁగూలెన్. 109

క. అతిసంచయపు మిదిపో, రతిబోటీ పలుగు దాఁపుకంబన నగుచుం
బతికి సతిపలిక దాఁప, న్గతమేమీ ధాన్యమొగుఁగు గాలేదింటన్. 110

గ. తోలఁదిలలుగ్రమ్మితైలంబుఁదివిచిధూ, తాఘవిసరకృసరమాచరింతుఁ
బుడమివేలుపులకు నిడుచున్ననవ్విప్ర, సింహుఁ డబల నట్లచేయుమనియె. 111

క. నూనియఁదివియుటకై తిల, లాసీరజనయన దెచ్చునపు డొకకాల
జ్ఞానిహాలికాలయాగ్ర, స్థానంబుననుండి చేబ జడియన్వాలెన్. 112

క. ప్రాలినఁ జెల్లాచెదరై, నేలందిలాలిక నంతనివ్వెఱఁగున న
స్మీలాలక చూచునెడన్, నాలింపక సతికిఁ బ్రాణనల్లభుఁడనియెన్. 113

క. కలికి యున్నట్టై యీక్రియ, నొలికినతిలతైత్తి దంపు మోర్పున నన న
క్కలకంతి యట్లచేసె, న్గలి భీతిప్రీతులగ్గలములై పెరుగెన్. 114

క. ఆమహిసురశరణమునకుఁ, గామందకి యనఁగ నొక్క గానులది సుతుల్
నేమింపఁ బేసగంపం, గోమలగతి నువ్వులమ్ముకొన నేతెంచెన్. 115

క. ఏతెంచినఁబలుకులసరి, నాతీ ముడినువ్వులితై నా కనివిప్ర
స్త్రీతిలకము ముదలించిన నాతిలది యంటువడియె ననియూహించెన్. 116

ప. అట్లు బుద్ధికౌశలంబున నేను నియ్యుటియ యెలుకవోట నిక్షేపంబుగలదని నిశ్చ
యించితినిచెప్పి ఫాలకుద్దాలంబుల నామెలంగు కలుఁగుఁద్రవ్వి నాచేతఁ జిరస్థా
పితంబగు ధనంబుఁ బుచ్చుకొనియె నదిమొదలు పొదలుటలే కచ్చోటనాహారో
పపాదనంబునకుం గాక వితామండనై మండు నాకఁటికి మిడికినడిఁకె యునికిపొసం
గక మఱియుమఱియు భిక్షాపాత్రంబునలగొనుచుండితి నట్టి నన్నుంగనుంగొని
చూడాకర్ణుం డుపాలంభ గంభీరభాషితంబుల నిట్లనియె. 117

క. అతిరక్షితార్థమంతయు, నితరులపాలయ్యెఁ జెడుగుటెలుకా నీయు
ద్ధతిమాన విఁకనిదేమీ, గతవిధవులు సాధుతరులు గారా పుడమిన్. 118

క. ధనముడిగిన నుడుగచునీ, తనుజనితంబైనదుర్బదము నేడనుచున్

- గన లునికిఁ గనికరంబటి, తనపదిలినకోలచే నతఁడు ననువేసెన్. 119
- క. వ్రేసినవేల్పు దురంత, త్రాసంబున నోహటించి తప్పించుకొనన్
కోసంబున న న్నాస, న్యాసి నిరీక్షించి మఱియు నపు డిట్లనియెన్. 120
- క. అర్థమునఁ బండితుండగు, నర్థమునం బలసమగ్రుండగు నర్థమునన్
బార్థివుండగుఁ బుణ్యుండగు, నర్థమునను భువనపూజ్యుండగు నరుఁడెందున్. 121
- గీ. అన్యవాయవృద్ధు లాచారవృద్ధులు, శౌర్యవృద్ధు లిద్ధసత్యవృద్ధు
లాగమార్థవృద్ధు లఖిలార్థవృద్ధులు కొలుతురర్థవృద్ధుఁ గోరివేడి. 122
- చ. వినఁ డని రోయ రంధ్రుడనివేగరు తుందిలుడంచుగేలిఁగాఁ
గొనరు వికర్ణుడంచుఁదగఁగూయరు వాసునుడంచుఁబోరు య
ర్థునుడనిపాయ రజ్జుడనిమానరు నిష్ఠురరోగపీడితుం
డనరు కునిష్ఠుడంచుఁజెడనాడరు భోగిను లర్థ నంతునిన్. 123
- చ. కనకముఁగూర్చి యెన్నఁబడుఁగాదె సమస్తగుణంబులర్థమే
వ్యనికి వసుంధరం గలను వాఁడె కులీనుఁడు వాఁడె పండితుం
డనఘుఁడు వాఁడె వాఁడ సకలార్థవిధిజ్ఞుఁడు వాఁడె నిక్త వాఁ
డ నయపరుండు వాఁడె ప్రకటప్రియభాషణుఁడుం బ్రసిద్ధుఁడున్. 124
- క. కలవానికిఁ జుట్టంబులు, గలరు హితుల్లరు భటులు గల రఖిలంబున్
గలను మఱి లేని యట్టిది, కలవానికి నీడుబోడుగలదా జగతిన్. 125
- క. చిట్టడుగులేనియిల్లును, జుట్టంబులులేనిచోటు శూన్యము శూన్యం
బెట్టునుదుర్జ నహృదయము, కట్టా మదిసర్వశూన్యకము లేమిసుమీ. 126
- క. ధనహీనుఁ డధముఁ డల్పుఁడు, ధనహీనుఁడ మూఢుఁ డప్రధానుఁడు ధర న
ర్థనహీనుఁడు తలపెట్టిన, పని గ్రీష్ట సరిజ్జలంబు పగిది నడంగున్. 127
- చ. అని భిక్షుకుఁడు నన్నధిక్షేపించిన రోసి నివాసత్యాగంబు చేసినచ్చితి నిన్నుం
డాసితి. 128
- క. త్రిదశవిమానారోహణ, మొదలిన నవమానధరణి నుండుట కష్టం
బదియెఱిగి సేతివిద్యా, విదుఁ డభిమానస్థులంబె నెదకుం బుద్ధిన్. 129
- క. యమయాతన యవమాన, క్షమబాధ యిఁకెద్ది చానిఁ గడచినవిద్యా
గమసౌఖ్యాగమవిత్తా, గమశూన్యంబైనచోటఁ గాదు వసింపన్. 130
- క. పరదేశం బెఱుఁగక తగు, గరగరిక నిద్రువముడువఁ గలిగి నదుమఁ బే
దరికము వాటిలి తిరియ, ద్విరిగిన ననుబోటి కమరునే యింతైనన్. 131
- ఆ వెల్లివిరిసెఁ బెంటివిద్యలు మగవిద్య, లడుగునట్టెఁ గ్రిందు నడిరి బుధులు

హినజాతిపురుషు లెచ్చిరి యాచింపఁ, బోవుటెట్లు నేటిభూమిపతుల.

132

శ. ఏల త్తందనతాన లేమయినలేవే యంచు బోధించునే

నూలంబెట్టఁగఁజాల మూఢనృపుఁ డోహో నామహాసాహితీ

శూలంబు ల్సేవులాడసాన్తుసిలునొచ్చుంజచ్చుఁదత్కల్తపం

బేలా యంజలిచేసి మ్రొక్కెదఁ పదార్థేచ్ఛానిశాచారికిఁ

133

క. అనుచితభాషణముఖరా, ననులమొ విటగాయకులమొ నటులమొ గాఢ

స్తవసంభరనమ్రపథూ, జనులమొ మ మ్మేల రాజు సంభావించుకొ.

134

ఉ. కోరినగద్యపద్యముల గూరిచి యిచ్చెద నంటి నేని ని

స్సారము లంచువిత్త మిడఁజాలక కేరడమాడులోభి యా

నేరుపునేర్చుగాదు తనునిందలఁబెట్టు రసజ్ఞుఁడైనయు

ర్వీరమణుండుగల్గినఁ గవిత్యము సర్వఫలంబు లీదొక్కో.

135

చ. పలుకులశబ్దస్థితపత్రభవంబులు జాతవర్ణముల్

బలుకడుపుల్ నిరుక్తికలు ప్రజ్ఞ లనర్థకము ల్వీచారముల్

నలననితీవినవ్వుఁ బెఱవారి నెఱుంగకతిట్టికూళలే

పాలుపునఁదప్పలాప్పలనఁ బోదురొక్కో సుకవిప్రబంధముల్.

136

చ. మెఱసి బహుప్రబంధతను మెచ్చుటమెచ్చుట యొచ్చమంటి పా

డతీముఱి నెన్ను, టెన్నుట నిరక్షరకుత్సు లధీరశిక్షితుల్

కఱటులు భూగుహాశ్చ పశుకల్పులు మత్స్యతిఁ బ్రస్తుతించినం

గఱగఱఁబోవనాడిననుగల్గవు నామదిమోదభేదముల్.

137

క. పరిహాసకులకు నటులకుఁ, దరుణులకును లంజెదారితమ్ములకుం గా

పురుషులకు గాయకులకుం, బొరయింతురు రాజు లీరుపో సరసులకుఁ.

138

ఉ. ఏపున, సంచిత్కర్థము పరేంగితభాన మెఱింగి యీఁగి మే

లై పొగడొందనిచ్చి నెఱయన్తటచు న్నెఱదాత యిట్టిచో

దాపయిత్యప్రభోధవశతం బొరయింది యనంతరంబు సం

తాపమునొందువాఁ డధమదాత వృధాలపితంబులేటికిఁ.

139

ఉ. దాతలుదాత లం ద్రదియతధ్యము లోకమునందులేఁడుపో

దాత యతండుగల్గినను దాతృతదాసకలార్థులంగునే

లాతులతూఁగకుండు నచలస్థితి నింతయెఱింగి యే నహో

దాతెముఱాను బంధముగదాయనిచ్చి త్తమునందలంచెదకొ.

140

క. తలెత్తి చూడవెఱతురు, నెలవెలనై మాఱుపలుకవెఱతురు నెఱయం

- జలియించిపఱతు రిస్సీ, కొలప గతులు గారె యాచకులు లోభులకున్. 141
- క. చరణములుపడఁకు భీతిం, బరనశమానొడలు రాజుపడు నెలుఁ గాహు
మరణమున నెట్టి చిన్హము, లరయ న్యాచకుఁడుదాల్చు నచ్చిన్హములన్. 142
- ప. అట్లగుటఁ జింతించి యాచకత్వంబునకుఁ జిత్తం బొడఁబాటుగాను దారిద్ర్యం
బునం బ్రజ్ఞాహైన్యంబు వాటిల్లుఁ బ్రజ్ఞారాహిత్యంబున సత్వక్షీంబగు సత్వభ్రం
శనంబునఁ దిరస్కృతివొడముఁ దిరస్కరణంబున సఖిర్వనిర్వేదనం బాపహిల్లు
నిర్వేదనంబు శోకంబుదెచ్చు శోకంబుబుద్ధిబాధకంబగు బుద్ధినాశకారి కావున నిర్భ
నంబభిలవిపదాస్పదంబని పనికి మఱియును. 143
- చ. సముచితభాషణంబులకుఁజాతురిసాలక యున్న మాన ము
త్తమము పరాంగ నాగమనతత్పరుఁడయ్యెడు దానికింపై పం
డమతము మేలు చాడికినొడంబడియుండెడివృత్తికన్నఁ బా
వుమిగులలెస్స యన్యవసువు ల్గొనుకంపెను భిక్ష మొప్పుగున్. 144
- క. దీపమునఁ దమము రోగ, వ్యాపృతిఁ జెలువంబుచారిహారాఖ్యానముచేఁ
బాపమువలె యాచ్ఛాదిధి, వేపాయుగురుత్వ మతులవిజ్ఞాననిధి 145
- చ. అలఘు ఘృత్వమూలమగునర్థిత కంజలిఁజేసి మ్రొక్కిపి
డ్కొలిపి నృపాలురంగొలిచి కూర్చెదఘూరితరాధమంచు నేఁ
దలఁచితి నేని పట్టియలఁతెంబడుటొక్కటి నిర్దయు ఖలు
ల్లులునలు హీనమర్త్యఫలదుల్బరవల్ల భు లీరు విత్తిముల్. 146
- క. తానీఁగొఱమాలినుహా, హీననరాధిపుఁడు భాగ్యహీనుఁడను న్న
న్దానార్హు లనుభటులవి, ద్యానిధులహాలహాలాభమగులోభమునన్. 147
- ప. అట్లగుటరాజసంశ్రయంబును గూడదు ప్రేత్య భావంబు మృత్యుద్వారంబు రోగి
యుఁ జిరప్రవాసియుఁ బరాన్నభోక్తయుఁ బరగృహశాయయు జీవన్మృతులని
చెప్పి హిరణ్యకుండువెండియు. 148
- క. సంతుష్టివర్తసంగు, ప్రాంతఃకరణునకువెఱచునతిశయతృష్ణ
కుంతములుభీతిచింతా, సంతాపక్లశరుజలసంపాదింపన్. 149
- ఉ. వీతఖలీనమై యతులవేగమున న్నొనగాలు ద్రొక్కుతృ
ష్ణాతురగంబు నెక్కి. యలసస్థితిఁజేట్వడకుండు వానికిం
జేతెడు నేల మేరుగిరి సింధువునతృప్తపదంబు దూరతృ
ష్ణాతనుఁడైనవానికి నిజాంకగతార్థము దవ్వు పెద్దయున్. 150
- క. ఆకాశ్యంఖలఁబడినా, నాకాభూములఁజరించునదిహా యసుఖ

- శ్రీశోభితః కై నిలుచును, ధీశరధీ మనుజుఁడొక్క దెసయరుదేరఁ. 151
- క. పొట్టకుఁగా బట్టకుఁగాఁ, బెట్టా మందెలివిలేనిజీవి నిజంబా
నొట్టపు శపథంబవుఁ దనుఁ, బుట్టించినదేవుఁ డిచ్చుఁబో కర్త గతిఁ. 152
- క. కూరలు నారలు చాలవె, పూరింప న్న ప్ప మేల పొట్టకు మఱి యే
నీరైనఁబాలదే ప, స్మిరేటికి నింగిఁగీల్కొనినచిచ్చార్పఁ. 153
- ఉ. ఊయెలమంచము ప్పసిఁడియుప్పరగ ల్లపురంపుపేడెము
ల్తాయనిపుట్టము ప్రచిరమండనము ల్లడలేని క్రొవ్విరు
ల్తాయనగా మన మధురగా నసుఖంబులు గన్నగాని నీ
పాయదె యన్నమాత్రమునఁ బస్తనుజీవికిఁ జక్రవర్తికిఁ. 154
- చ. ఒకరునికిచ్చు నిచ్చి తిరియు న్న టియొక్క తఱిన్తహో గ్రుఁడై
యొకరునిఁజంపుఁ జంపిపొలియ న్న టియొక్కనిచే బలాధ్యుఁడై
యొకరునిఁద్రోయుఁ ద్రోచిమఱియొక్కనిచేఁబడు నేలు నొడ్డ నొం
డొకరునిఁగొల్చు మానవుఁ డొహో సుఖన్పత్తి విపత్తిన్పత్తులఁ. 155
- ఐ. అట్లగుటమేలుగీళ్ళు దేహధారులకుప భోగ్యంబులుగదాయని తెలిసి మదింబదిలంబు
సేసికొని యిచ్చటికివచ్చితి నని హిరణ్యమండుచెప్పినమందరకుండతని నాలోకించి. 156
- క. నెలవునఁ బూజ్యంబులు నఖి, ములు దంతంబులు శిరోజములు గాలగతిఁ
నెల వెడలియుఁబూజ్యంబులు, పులిగోళ్లును దంతిదంతములు చామరముల్. 157
- క. నూరి పెంపునడయుఁ గరి పెద్దరికముఁగను సజ్జనుండు తగఁబూజ్యుండొ
నిరనెడలియునిరనెడలినఁ, గరటముదెగుఁ గుజనుఁ డీల్లుఁగడచనుమృగముల్. 158
- క. అరివిదళన పరుషుండగు, పురుషుండెచ్చోటనయినఁబూజ్యుఁడుగాఁడే
ఖరనఖరవిజితకరిహరి, తిరముగమృగరాజ్యమేలదే పెరియడవిఁ. 159
- క. కదలనినీటికిమీనము, లెదురెక్కు నెయుటిదిఁబాటు నేటికిఁబోలెం
బదవి నిరుద్యోగులఁబాం, దదుసోద్యోగులనకాని ధార్మికముఖ్యా. 160
- క. తనపుణ్యపాపవశమునఁ, దనివిసనన్వచ్చు సంపదలునాపదలుఁ
ఘనతకు నుబ్బక హీనత, కనుతాపం బందకుండునది సుజనునకుఁ. 161
- క. శకటగతచక్రభంగి, న్సుకరములై తిరుగుచుండుసుఖసుఖము లిం
తకు ఖేద మంద నేటికి, నకటా సంతోషయుక్తుడగు టొప్పుఁగదా. 162
- మ. సతతోత్సాహపరుం గ్రియానిపుణు భాస్వద్దీప్త సూత్రుం గృత
జ్ఞతము న్సత్యధురంధరు న్నధురభాషావేది సౌహార్దభా
సితు నారంభవిజృంభమాణుఁ గరుణాసింధు న్సుచి న్నాంతు ని

- ర్జితకాముం దనుఁదా నరించు సిరి నిర్ణీద్రానురాగంబునకొ. 163
- క. అవివేకి నలసు విగత, వ్యవసాయుకొ హీనుఁ గుటిలవత్తను నభముం
గువిచారుఁ జేర దిందిర, యువతీమణి వృద్ధుఁ గవయనొల్ల నిభంగికొ. 164
- క. సరసప్రజ్ఞోత్సాహ, స్ఫురితుఁడ పీ వెచటనున్నఁ బూజ్యుఁడవు గుణా
కర మూషకకులశేఖర, యురగేంద్రుఁడఁ గానునిన్నునుత్కర్షింపకొ. 165
- చ. అడఁగని లేమిఁబొట్టుపొటలయ్యును ధీరుఁ డొకానొకప్పుడుకొ
విడిచిచరింపఁ డగ్రపదవిం గృహణుం డసమానసంపదం
బొడవయి యుండియుం దడయఁబోఁ డదియెవ్వరికేదిమార్గ మా
నడవడి వా రొకింతవిడనాడరుగా గడతేరునంతకుకొ. 166
- క. ధనవంతుఁడనని మదముకొ, ధనహీనుఁడ నని విషణ్ణతం బొందవు హ
స్తనిహతహేలాకండుక, మనఁ బాత్రోత్పాతములు జనా వళికగుటకొ. 167
- సీ. జలధరచ్చాశుయు ఖలమైత్రియును నవసస్యంబు యువతియు జవ్వనంబు
సంచితార్థంబు నీషత్కలభోగ్యము ల్లావున వలవంతగా దొకింత
తెలు పంచగమికి నెచ్చులకుఁ జిత్రత కీరములకుఁ బచ్చదనంబు గలిగె మొదల
నేవేల్పునలన నద్దేవదేవుఁడు పోషకుఁడు సువ్వె మది నేల కుత్తిపడఁగ
తే. జనుఁడు బ్రతుకునూజుసంవత్సరములంత, కాల మెవ్వఁడుండు మేలుతోడఁ
గౌతుకమునఁ గొంతకాలము చను మహా, కష్టవిష్టెఁ గొంతగాల మరుగు. 168
- ప. దానతుల్య యగువిధియును సంతోషసమం బగుసుఖంబును శీలసదృశం బగుభూ
షణంబును నారోగ్యసదృశం బగుభాగంబును లేదుగదా ! యివ్వాటలటుండె
మదీయ స్నేహంబునఁ గాలం బపనయింతురుగాక యని మందరకుండు హిరణ్యకు
నాశ్వాసింపుచుండె నప్పుడు లఘుపతనకుండు. 169
- క. శమితశరాకమరాని, ర్గమనప్రమదంబు హృదయగతచింతాశ
ల్యముఁ బెటికివైవ నీమై, త్రిశునోజ్ఞ విశల్యకరణి ధృతినూహింపకొ. 170
- క. ధరలో సత్పురుషులు సత్పురుషాపద్ధరణ హేతుభూతులు గారే
కరులుబ్బలిలోఁ జిక్కినఁ, గరులెత్తఁగఁ జాలియుండుఁ గాదే పుడమికొ. 171
- క. నిధిసాధకుఁడు ఘనాంజన, విధినిక్షేపంబుఁ జూపువిధమున సుజనుం
డధికాపదార్థులకు హిత,మధురోక్తి నఖండసౌఖ్యమహిమ ఘటించుకొ. 172
- మ. కరనీరేరుహమర్థిపాఁపఁ బ్రతిపత్తుత్రస్తుఁడై వచ్చి కా
తరబుద్ధి న్ననుజుండు మాటుసార నాస్థన్నిస్తులార్థార్థభయా
చరణప్రక్రియలం గృపామతిఁ దదాశాభంగి వైముఖ్యముం

- బారయం గోరనివాఁడువో పురుషుఁడొప్పు న్వానిఁ గీర్తింపగాఁ. 173
- చ. విటపసమృద్ధిభూజముల వీనలుల నివరుల న్నరందలి
టపలివియత్ప్రదేశమునఁ బటులు నారిమరాళమండలం
బెటువలె నాశ్రయించి బలమెవ్విధిఁ గైకొనునేము నిట్టివో
నటువలె నిన్నుఁజేరి ముదనుండెద మోకమరాన్వయాగ్రణీ. 174
- ఐ. అని లఘుపతనకుం డనేకప్రకారంబుల మందరకు నుత్కర్షింపుచుండె నాసమయం
బున. 175
- మ. చకితస్వాంతముతో మహామహిరజశ్చన్నప్రతీకంబుతో
వికసద్వక్త్రముతో బృహద్ధతిజనిర్వేదైకనిశ్వాసవీ
చికతో బమ్మైరపాకతో నటకుఁ గశ్చిల్లుబకత్తోభ మొం
డొకకాంతారమృగంబు భిన్నఖురటంకోదగ్ర మేతెంచినఁ. 176
- క. మ్రానికిఁ బాటియకు సలిల, స్థానమునకుఁ గాక వివరసజ్జలచరముల్
లోనెరసినభీతిఁ బసిం, దానిఁ గనుంగొని యథాయథముగాఁ బఱచెఁ. 177
- క. క్షీతిజాతాగ్రస్థితలఘు, పతనకుఁ డద్దిక్కులెల్లఁ బరికించి యుప
స్థితమైనది కించిద్భయ, మతిభయ మిచ్చోటఁ గలుగదనితెలుపుటయుఁ. 178
- ఐ. హిరణ్యకమందరకులు బహిర్నిర్గమనం బొనర్చి వెగడుపడియున్నమృగంబు నూట
డించి యాతిధ్యం బొనరించి చిత్రాంగదుం డనునామం బిడి ముఖ్యసఖ్యంబున నల
రించి భీతికి హేతువెద్ది చెప్పుమని యడిగిన నది మృగయుత్ర స్తంబనిచెప్పె నమ్మ
వ్వరు నతండొక్కరుండునుంగూడ నలువురై యనోన్యస్నేహవ్యామోహంబునఁ
గొంతకాలంబు గడపి రట నొక్కనాఁడు. 179
- సీ. ఆహారవాంఛఁ జిత్రాంగదుం డడవికి బఱచి యొండొకకుంటఁబడియచోట
నలఘుసధీవరయంత్రవాగురఁ దగుల్కొని భీతినంగము ల్వడఁక గోడు
గుడుచుచుఁ దోనీడ్చుకొనుచు శుష్యద్గ్రీవమై వచ్చుచుండ వృక్షాగ్రవర్తి
యుగుచు దూరమున వాయసనాథుఁ డచ్చెట్టఁ గని నుక్కియెటువంటికవ్వు మొదవె
తే. నేమిసేయుదు ననుచు నహీనవేగ, కలన తెక్కల పటపటాత్కార మెసఁగ
నరిగి బాష్పనిరుద్ధాక్షుఁ డగుచు సఖునిఁ, గదిసి యిట్లనుఁ గంతగాద్దద్య మడర.
- మ. చెలికాఁడా పదబంధ మేవలనవచ్చెం జెప్పుమా నివ్వెఱం
గలఁగె న్నానసమన్న నాతఁడను బల్కం దాల్చితే దెంతయుం
దెలియంజెప్పెదఁ బిమ్మటం బ్రతుకుఁగంటేఁ గ్రమ్మఱం బోయిని
ర్మహృద్ధాము హిరణ్యకుం బిలిచి తెమ్మ బంధవిచ్చితికిఁ. 181

- చ. మనుషఁబ్రియంబయేనిఁ జనుమా యన నాయన నిత్యతత్వరం
జని నిరవద్యహృద్యగుణసారు హిరణ్యకుఁ జేరి చూచితే
చెనఁటివిధాతచేత మునుఁజిత్త్రమృగాగ్రణికృత్తిహగురా
భినిహతపాదుఁడయ్యె నినుఁ బిల్వఁగవచ్చితఁ దత్ప్రశాంతికిన్. 152
- క. నావిని మూషకపతి యః, ఖావేశితహృదయుఁడై సఖా పోవలయుం
బోవలయు జాగునేయక, వేవేగ న్నన్నుఁజేర్పవే నీవచటన్. 153
- ష. అనిపలికిన నతని మృదురీతిం గఱుచుకొని చని హయసకులవల్లభుండు నికటం
బున నిలిచిన రుక్మనకు నౌషధంబును దృషితున కుదకంబును తుధార్తునకు మృష్టా
న్నంబును నగాధజలపతితునకు నోడయు దరిద్రుకున నిధానంబునుంబోలె నుప
స్థితుం డైన హిరణ్యకుం జూచి చిత్రాంగదుం డిట్లనియె. 154
- క. మృగయుభయంబునఁ జీకా, కగుచున్నది మది భుజంగమాకృతిఁ గాలం
దగిలినయురిగొటికి భయా, ధ్వగచిత్రగ్రీవుఁబోలెఁ దగు ననుఁబ్రోవన్. 155
- క. మందరకుండును గరటపు, రందరుఁడును నేను నీపరామర్శ స్తే
లందెదమని తలపోయుదు, మందెక్కడిశంక నీదయకుఁబాత్రంబున్. 156
- క. విచ్చలవిడి వాగురికుఁడు, వచ్చినఁ బ్రాణములమీఁద వచ్చును గృపనేఁ
డిచ్చెట్ట మాన్పు మనవుడు, నచ్చకితునిఁజూచి మూషకాగ్రణి వలికెన్. 157
- క. వెఱవకు వాగురదునియం, గొఱుకుటయన నెంత నీతికోవిద నీకే
తెఱఁగున నీదుర్దశ దెప్పురమై చనుదెంచెఁ దేటపడఁ జెప్పవనా. 158
- క. అనిన నిది నేడ కాదట, మునుగలదన నతనిఁజూచి మూషకరాజో
యనఘా నీతోలుతటికధ, విన నిష్టంబయ్యెఁ దెలుపవే నాకనుడున్. 159
- ఉ. రంగదుపాయపారగుహిరణ్యకుఁ గన్గొని యొప్పుఁ బల్కెఁ జి
త్రాంగదుఁ డిత్తెఱంగుఁ దెలియ నివ్విను మాఱవమాస మేగుదుం
డంగ సుగందనై జననిడాఁపునఁ బర్వి యఖిర్వపర్వత
ప్రాంగణశాఢ్వలస్థటలఁ బచ్చికమచ్చికమేయ నాయెడన్. 190
- చ. నరనుతకీర్తియశాత్కలమునాఁ గటకంబునఁ బుష్కరుండు భా
స్కరకులుఁ డొక్కనాఁడు తెలిగన్నులయన్న లోయారయొప్పుఁ జా
మరము లిడంగ దివ్యమణిమంటపమధ్యమృగేంద్రపీఠి నం
బురుహవిరోధి పూర్వగిరిఁబోలె రహిం గొలువుండె నుండఁగన్. 191
- మ. తుటుమై యొక్కటఁ గూడి గూడెపుఁగిరాతు లేను నీక్షింపఁగా
నటకాలోన హుటాహుటిం బఱచి పచ్చాకుల్ దృషత్సూనము

ల్లిటిదంష్ట్రం ల్లిరిదంతము ల్సనరము త్లేగ ల్లివాశృంగముల్

చిటుకల్వైచిన మ్రోగువారునములుం జేకానుక తేయుదున్.

192

గీ. మ్రొక్కి చేమొడ్చి మాయున్న చక్కిఁజెప్పి, యెన్ని హరులెన్నియేనుగులెన్నిపండు
లెన్నిపులు లెన్నిమనుబిట్లు లెన్నిలెట్లు, చెప్పఁజిత్రంబు వేట విచ్చేయుమటకు 193

స్తీ. కొనవెంట్టుకలబట్టి కూపెట్టసింగంబుఁ బట్టి తేకున్న నీబంటఁగాను
సెలవారసిలసొమ్మసిలవైచి శరభంబుఁ బరిమార్పకున్న నీబంటఁగాను

గండ్రగొడ్డటన వక్త్రంబుఁ జించి గజంబుఁ బడఁద్రొక్కకున్న నీబంటఁగాను

గండభేరుండపక్షముల నెత్తుట భూతబలిఁ జల్లకున్న నీబంటఁగాను

తే. గబ్బిబెబ్బలిడాకాల ద్రొబ్బి విరియఁ, బ్రామి రూపార్పకున్న నీబంటఁగాను

లాచిగవిఁ జొచ్చి యచ్చభల్లములగముల, బడలువాపకయున్న నీబంటఁగాను. 194

వ. అని మృగారాతు లక్కిరాతులు పంతంబులు పలికి మృగయావినోదంబునకు
మోదం బాపాదించినం బుచ్చురుం డలరి వేటసన్నాహంబువీటఁ జాంటించిన. 195

స్తీ. అడంగింఁచుఁబో యిమ్మహాసారమేయంబు జముఁ డెక్కుకాసరస్వామినైనఁ

గుచ్చుఁబో యమ్మహాకుర్తురం బబ్ధిశుముద్దులాయముకాటు మొసలి నైనఁ

గఱుచుఁబో యిమ్మహాకాలేయకము విషగ్రీవు పేరెకిరింతగి త్తనైనఁ

బట్టుఁబో యిమ్మహాభవకంబు తొలుసంజ గన్నమానిసి వాల్తేకంబునైన

తే. ననఁగఁబులిగాఁడుచిలుకుటమ్మచ్చపచ్చి, మిరియమురిద్రాడుకాత్రేఁడుమెఱుపుదీగ

పిడుగుకలగూరగంపను పేళ్ళనలరు, నిడుదకుక్తల పట్టుపట్టెడలఁబట్టి.

196

గీ. పరుసుకరసానఁ దీతినపందిపోట్లు, భూరిభుజపీతములయందుఁ బొందుపటిచి

పరికరంబులఁ గొనుచు భూపాలునగరి, యేలుబడి వేంటకాండ్రు మున్నేచినడవ.

క. వీలలఁ బాడుచుఁ దగ విలు, గోలలఁ గొని నల్లప్రజలు గుములై నడవ

న్నీలాంబరుఁడై విభుఁ డు, ద్వేలాశుకశావిరాజితేజీనెక్కెన్.

198

క. ఎక్కినఁ ద్రొక్కనిచోటులఁ, ద్రొక్కుచు గుఱ్ఱంబునడవ దూరము లగుమా

యిక్కలకు వచ్చె నరపతి, పక్కణవాస్తవ్యసమితిపథ మెరిఁగింపన్.

199

తే. వచ్చి మాయున్నపొలమెల్ల వల్లెవైచు, చందమునఁ జాట్టుకొనినఁ బోసందులేక

చలితచరణంబులును బరాసన్నదృష్టి, గలిగియుండితి మచటఁ గాకపులకరణి. 200

వ. అంత.

201

క. పవిత్రప్రదరంబున, నవనీపతి దుప్పిదుప్పరనఁ బడనేసెన్

నవలాఘవ మేర్పక రౌ, రవబాధకు మొదలుగారె రాజులు దలఁపన్.

202

క. శిఖిధూమశ్యామలములు, ప్రకరగరుద్విసరభాసురము లుద్యజ్ఞాల్

- ముఖరితములు రాజశిలీ, ముఖములు బహుపుండరీకముఖముల వ్రాలెన్. 203
- క. తాళలుచెడ నుడ్డినో, దారగతు ల్నెఱపి గగనతలమున జవవ
దేభరుండము లాస్యముల న, పాఠముగాఁ గొనియె రాజబాణఫలంబుల్. 204
- క. తులలేనిశైత్యములుఁ జిలు, బిలముల బురుడించునొనలఁ బెరిగినశరముల్
పొలములు లానుంబులగళ, ములు మోవగఁ దుండషండములఁ బూరించెన్. 205
- క. నిరవధికదానవిద్యా, పఠఘనుఁడాఘనుఁడు దాత ప్రజ్ఞాని ననే
చరమృగచరజాంగకముల, శరధిపృషత్కముల సరభసంబునఁ గప్పెన్. 206
- క. సమయించె ఖడ్గముల ఖడ్గములం గ్రూరాచ్ఛభిల్లగణముల జగతీ
రమణుఁడు గుర్గాహవన, త్నమఁ గ్రూరతరాచ్ఛభిల్లగణములఁ గప్పెన్. 207
- ప. అయ్యా ఖేటనంబు శాసితపశుప్రకరంబు గావున యజనవాటంబును ధ్వనిప్రధా
నంబు గావున సుప్రబంధంబును భంగదుర్మీరీత్యుంబు గావున బయోనిధానంబును
నఖండ ధర్మసంపన్నంబుగావున గృతయుగంబును నిరూఢముశ్యశ్యంగంబు గావున
విభాండకాశ్రమంబును శిథిలీకృతాచ్ఛభిల్లంబుగావునఁ బ్రభగ్నసంగ్రామంబును
గుంతీప్త విహారయోగ్యంబు గావునఁ బాండురాజార్జునంబును నప్తసింహబలంబు
గావున భీమసేనోత్సాహంబును నసాస్తసింధురాజంబు గావున ఫలితార్జునప్రతి
జ్ఞయు నికుంచితవంచకంబు గావున రాజనగరంబును నిశ్చేష్టితగవయంబు గావునఁ
గుంభకర్ణ సంరంభంబును సప్రకాశితపుండరీకంబు గావున శిశిరకాలంబును ననుకరించె
నప్పుడు. 208
- క. పోలములు వెదకి పక్కణ, పాలురుతలుముటయుఁ దల్లి ప్రజ లుద్ధరజం
ఘాలురు గావునఁ బరచిరి, పోలేకం దగులుపడితిఁబో వారలకున్. 209
- క. నను నంతఁ జిత్రవర్ణుఁడు, గనిఁజంపక తెచ్చి పతికిఁ గైకానుకగా
నొనరించిరి శబరసుతు, ల్విను రా జవ్వేటమీఁద విరిగె నిరిగెన్. 210
- ప. తిరిగి మహిమహిశాకటకం బగుకటకంబునకు నచ్చి రాజు యువరాజునకు నన్నిచ్చె
నిచ్చిన నచ్చెలుపుండు నన్నుఁ గన్ననందనుకంటె నగణ్యాకారుణ్యంబున రక్షించె
నట్లు కుక్షీద్రక్షితుండునై యుండి యంతఃపురంబున వాసగృహంబున యువరా
జొక్కరుండు పవ్వళించియుండ నేనును దత్సమీపంబున నుండితి నయ్యర్థరా
త్రంబున. 211
- క. ప్రతిగర్జితేంద్రియై, యతికంపజ్జంతు హృదయమై నిర్భిన్న
ప్రతిహృత్పుటమై విద్యు, ద్భృతివాంతధ్వాంత మగుచు నొకయులు ముటిమెన్.
- మ. తనకర్ణంబుల కెంతయాఘననినాదం బూర్జితామోదకం
బానరింప స్తుఖమెత్తి వానతటి యయ్యోపర్యతాధిత్యకా

- వనుల న్నద్యనులం గులప్రభులతో వర్తింతుఁగా యంను బా
ష్ప నిరుద్ధాక్షుఁడనై సఖా మనుజభాషం బల్కితిం బల్కినన్. 213
- చ. విని యువరాజు ద్రాసరసవిహ్వలుఁడై సదనంబు నల్లెన
ల్లనుఁగొని యేను నీమృగమకాని యొరు ల్విహరింప రింనుఁజె
ప్పను వినఁగూడు నే మనుజభాషల నిష్పశు నద్భుతధ్వనిం
బనివడి మ్రొసె వేగి తెలుపందగునీతెఱఁ గెల్లవారికిన్. 214
- క. అనితనువు వేఁగ వేగినఁ, దన కాపుష్కరనరేశుతమ్ముఁడు నెమ్మిం
గనుగూర్క వెఱచి యొకలా, కున నంతయు దైవచింతకుల కెఱిఁగించెన్. 215
- క. ఎఱిఁగించి మృగములెక్కడ, తరినేతన్తనుజభాషితము లెక్కడ నే
తెఱఁగో యేయుత్పాతమొ, వెఱఁగయ్యెడు ననిన నవ్వి విద్వత్సింహుల్. 216
- క. యువరాజుఁ జూచి ధరణీ, ధవనందన యేలవెఱచెదవు మృగజాతుల్
పవలూరకుండి నిశనన, నవధంగి మ్మనుజభాషణంబులఁ బలుకున్. 217
- క. నరసంచారవిహీనో ర్వర ననిచెప్పుటయు భయము వదలి నృపాలా
వరజుఁడు ననువిడిపించెను, గరుణాపరుఁడై దురంతకాంతారములన్. 218
- క ఇదినాకు నేడకాద, మ్రొదలం గలదనుచుఁ దెల్లముగ మృగము జగ
ద్విదితుఁ డగు నెయ్యొనకు నా, ర్తదశం దడిలేనినోరఁ దనకథఁ జెప్పెన్. 219
- క. అతివేలచింత నంతట, నెతమదిలో నెరసి సరసి వెలువడి మంద
స్థితి చాయఁ జూచుకొని య, ప్రతిమదయాశరధి మందరకుఁ డేతెంచెన్. 220
- క ఏతెంచిన భీతి విని, స్థాతహతిం ధృతినగంబు వ్రయ్యలుగాఁ జిం
తాతంతుబద్ధమానసుఁ, డై తత్తత మెసఁగ మూషకాగ్రణి వలికెన్. 221
- చ. అరయ నుపాయపాఠగుఁడ వయ్య నయోదధివయ్యు సంతత
స్థిరమతివయ్యుఁ గానిపనిఁ జేసితి నత్తసఖా మృగంబు ని
క్కరటము నేను నెప్పటికిఁ గాల్గవారము చిక్క మేరికి
ట్లురుగతి నీకులే దిచటికుద్ధరుఁడామృగయుండు వచ్చినన్. 222
- చ. అతివిమలాత్ముఁ డైనసఖునందును బెంపొనరించుధారుణీ
పతివరునందు భూరిగణబంధుర మైనకళ త్రమందు ను
న్నతనయతత్వశాలి యగునందనునందు మనంబు సొన్ని యా
గతబహుదుఃఖము ల్దొఱఁగుఁగాదె విచారధురీణుఁ డుర్వరన్. 223
- చ. అనునెడ వేటకాఁ డదయుఁ డప్ప డుపస్థితుఁ డైనదైన్యమా
ననమున మోసులెత్త మృగనాథుఁడు జెగ్గిలినన్ హిరణ్యకుం

డనునయావాక్యము లైతయు నాక్షణ మంప్రిపరీతవాగురం
దునియలు సేసి మందరకు దూటి యథాయథలయ్యె నయ్యెడన్.

224

క. జలచరుఁడు గనవరత్వర, నిలబోవం జేవలేక యెప్పటివో ని

ర్గళితగమనేచ్చఁ గచ్చప, మలనాథుఁడు శిరము ముడుచుకొని యుండుటయున్.

క. సరినురికిఁ బాసి గాఢ, త్వరఁబఱచినమృగముఁ జూచి దారుణచింత

పరితప్తుఁ డగుచు మృతయుఁడు మరుగుచు నచ్చో ముహూర్తమాత్రము నిలిచెన్.

ఎ. అట్లుండి మందర మందరకుం గాంచి పట్టుకొని త్రాటంగట్టుకొని వింటికోపునం
బెట్టుకొని విన్ననైన మొగంబునం దిరిగి యరుగుచుండె నప్పుడు హిరణ్యక లఘుప
తనక చిత్రాంగదు లంతంత ననుసరించి చనుచుండి రందుందురు పుతందరుండు
తనలోన.

227

ఆ. అంబురాశిపారమైనను గనవచ్చు, నిశ్చయింపవచ్చు నింగిపొడవు

బ్రహ్మ మిట్టిదనుచుఁ బలువంగనగు సుహృ, ద్విరహ మింతయనుచుఁ దెలియరాదు.

తే. అదియ సువ్యక్త మది నిజప్రాణతుల్య, మదియ నిర్వాచ్య మట్లుగాదయ్యెనేని
జననిపై భార్యపైఁ దనూజన్తులపయిఁ గలిమిపై మైత్రిపైఁ బోలెఁ గలదె మమత.

సీ. కర్త చేష్టితములు గాలాంతరావర్తితము లగుమేలుగీ శృమరు నైనఁ

గనుఁగొంటి మరిసమాగమవియోగములేల చెనఁటివిధాత సృజించె మొదలఁ

బృథులతో కారాతిభీతిఘాతిప్రమాదసంపాదిస్తీతివిస్రంభభాజ

నము మఱిరెండక్షరములఁ బూర్ణంబైనమిత్రశబ్దముమేర మెఱసి విడిసి

తే. యెట్లునిలువఁగూడు నెబ్బంగి రుచియించుఁ, గూడు కంటికెట్లు గూర్కువచ్చు

నని హిరణ్యకుండు దనలోన దుఃఖించి యపుడు పలికె వాయసాధిపతికి.

230

క. ఈయధముఁ డెంతదూరము, పోయెడునో యెంతదవ్వు పోదము సర్వో

పాయములఁ గానలోపల, నీయెడ విడిపించుకొంద మిమ్మందరకున్.

231

క. నావిని లఘుపతనకుఁడును, లావుపసం బోర నలఁతులము మందరకుం

డేవడువున విడివడు నీ, చేపినికి దిక్కు చెప్పవే వెరవనినన్.

232

సీ. అశ్రుమిశ్రితనేత్రుఁ డైనహిరణ్యకుఁ డనియె నిప్పాపాత్తుఁ డరుగుత్రోవఁ

గలగు చెందామరకొలను దత్తటమున మృగముఖ్య చచ్చినపగిది నుండు

నేమించి యాదల నిలిచి లోఁజెవులను ముకుగోళ్యఁ బొడుచున ట్లొకట గన్నుఁ

గ్రుడ్డూడ్చి మెసవులాగున నుండు ముండిననాపూట కచ్చపనాథుఁ బ్రోవ

తే. వేగఁ గేడించి యగ్నిచు వెనుకఁజేసి, యరుగుమచ్చక్రికనికూర్చి యనుచుటయును
ఖగమృగాధ్యక్షు లరిగి రాఘనులపజ్జ, నంత నంతట దానును నరుగుచుండె.

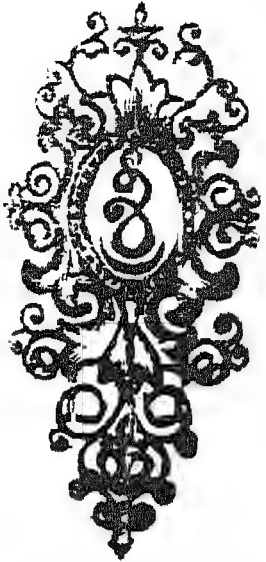
233

సీ. చిత్రాంగదుండు చచ్చినవానిగతిఁ బుతస్సరణసత స్తీతధరణినుండె

- వానిమస్తకమున వ్రాలి వాయసకులాగ్రణి కనుగ్రుడ్డులు గఱచి పెట్టికి
కొని లినువానిలాగునఁ గావుకావున నటచుచు ముటియించునంతలోన
నరుగుచున్నకిరాతుఁ డగ్రభాగమునఁ జిత్రాంగదుఁ గని మేనుపొంగ నురక
తే. కలిగెఁ దెకతేర నేతన్త్యగం బనుచును, మందరకు డించి కాకి బల్లలు నదల్చి
కొనుచుఁ జనుచోట మూషకకులవిభుండు, కూర్మవల్లభుబంధము ల్గొరికివైచె. 234
- క. కొరికిన మందరకుఁడు దె, స్పరపునడింబఱచి సరసిఁబడె మూషకరా
జురికె మృగవాయసంబులు, తెరఁగొప్పగలేచి రెండుదిక్కుల కరిగెన్, 235
- తే. అట్లు విఫలప్రయత్నుడై యడవిఁబాసి, విన్నబాటునఁ జనియెను నేటకాఁడు
కమతమూషకమృగమహాకరటవిభులు, గాఢతరమైత్రిఁ బొదలి రుత్కంతనందు.
- వ. సుహృల్లాభంబున సాధింపరానికార్యంబులు గలవేయని సుదర్శనకుమారులకు విష్ణు
శర్దుం డెరింగించె నెరింగించిన. 237
- క. విని రాజకుమారకు లన, ఘు నయాంశవిలాసదివిజగురు నిజగురునిన్
గని మూఁడవతంత్రము పా, యనిధి మాతోడఁ జెప్పమని యడుగుటయున్. 238
- మ. అతికారుణ్యకటాక్షసర్వభువనై కాధ్యక్షరాధాసుత
ప్రతిపక్షప్రియచర్యకల్పకనిశా రాడ్ధుశ్యచక్రత్రిశూ
లతిరోభూతరవిప్రభూతశుభలీలాపూతరూఢాంధకా
హిత తేజోవిభవప్రచారణదయాహృష్టస్ఫురద్వారణా. 239
- క. మాయాతీతమహానీత, కాయభటికృతమరున్నికాయతపస్వి
ధ్యేయ నిజభక్తరక్షో, పాయ విభూతిప్రధానపాండిత్యనిధి. 240
- మాలిని. నిరనుమితమహత్త్వానిశ్చలానందతత్త్వానిరతసుఖితలోకానిత్యపుణ్యావలోకా
గదుడవృషపతాకా ఖండితానన్యశోకా, మరణజననదూరా మానిచేతోవిహారా.
- గద్యము. ఇది శ్రీ వేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకలసు
కవిప్రశంసా భాషణోలాస రాజకులపారావార పర్వశర్వరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గప
రిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయ ధిక్కుతనీహారపర్వత పర్వతరాజకుమార నిస్సహాయ
ప్రబంధనిర్మాణ భోజభూదార సుధామధుర భాగతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం
బైన పంచతంత్రంబునందు సుహృల్లాభం బన్నది ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

మద్వృషాకపాయీ
రామాసాపత్న్యరోషరసకృత్పరతో
భూమకుటివ్యోమధునీ
వ్యామిశ్రకటాక్షనీక్షహరిహరనాథా.

- వ. దేవాసంధివిగ్రహాభిధాన తృతీయతంత్రం బాకర్ణింపు మఢీతనీతిశాస్త్రమర్తుం డగు
విష్ణుశర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె. 1
- క. ఆకడ వీరుం డగున, స్తోక ప్రతిపక్షిఁ బెనిచి తుది రాజుచెడుం
గాకంబుఁ జేర్చుకొని నుత, లోకబలోద్రేక మొకయలుకము చెడదే. 2
- క. నావిని రాజకుమారకు, లావిపుని జూచి చిత్రమది చెపుమా భూ
దేవకులోత్తమ మాకుము, దావహముగ ననినవారి కతఁ డిట్లనియెన్. 3
- చ. మధురనభోమణిద్యుతిసమంచితరత్నవిరాజమానధా
మధురవిలాసినీశ్రవణమంగళరాగవదీరి తేక్షుహృ
న్మధురదురంతసంప దభిమానతృణీకృతరాజరాజది
జ్జధురచెలంగుఁ బాండ్యమహిమండలిఁ దన్నికటాయతాటవిన్. 4
- చ. ఘోరుచివిద్యుదర్చిఁ దెలుపం బలిభుగ్రుతు లుగ్రగర్జితై
యొలయఁగ బెల్లుగా డిగినయూడలు పుష్కరవర్షధారలై
నిలువఁగ వార్షికాభ్రసరణిం గగనస్థలచుంబియై దళ
ద్దళములకల్తిఁ గావొక్కనునుదగ్రవటం బొకఁడొప్పు నున్నతిన్. 5
- చ. నటన ననేకకాకప్యతన ల్ప్రతివాసరము నృజింప న
వృటమున మేఘనర్థుఁ డనువాయసవల్లభుఁడుండు వాని కు
త్కటభయకంపనంబు లెసఁగ న్నికటప్రకటాటవీకుటీ
వల్లమునఘూకసేన గొలువం బెనుగూబయునుండు నెప్పుడున్. 6

- ఉ. ఆయరిమర్దనుండు మది నచ్చలమెచ్చఁ గృతాంతవాలసూ
లాయుధకంఠఘోర తిమిరాకులమా నొకనాఁటిచీకటిం
బాయనిఘూకసేనఁ బనుపం బెనుపొందినమట్టి కేడ్డెఱుం
బోయి యజాగరూకబలిభుక్పటలిం బరిమార్చి పోయినన్. 8
- క. ఆటెంకిఁ గరటవిభుఁ డొక, కోటరగర్భమున నణఁగికొనియుండుట నా
చేటొదవదయ్యె వానికి, నాఁటికి నదిపోయె మఱుసు నాఁ డుదయమునన్. 9
- ఎ. హతశేషానుజీవకోటిం గూడుకొని యతనిమంత్రు లుద్దీపియు సందీపియుఁ బ్రదీ
పియు నాదీపియుఁ జిరజీవియు ననువా రెవుగుం గలసి రంత నందఱుం గలయం
గనుంగొని మేఘవర్ణుం డిట్లనియె. 10
- ఉ. మ్రాఁకున నిద్రవోవ నరిమర్దనుపంపున వచ్చి ఘూకముల్
గాకముల న్వధించె నిది కక్క సపుంబని నిర్వహించుటె
ట్లీకడ నీతికార్యపరు లిందఱుపోలినభంగిఁ జెప్పఁడా
నాకిపుడంచు రాజడిగిన నివనయవ్యతిషంగచిత్తుడై. 11
- ఎ. ఉద్దీపి యిట్లనియె. 12
- క. ఈదృశబలవంతులతో, వాదులకుం దించి బ్రతుకనచ్చునె యెండేఁ
బోద మశక్తుల కిది మ,ర్యాద నృథా పాలిసిపోవ నగుఫలమేమి. 13
- క. అనునచనంబులు వాయస, జనపతి విని యానతిచ్చె సందీపికి నీ
వును నొకకార్యముఁ జెపుమా, యను డాతఁడు విహితహృదయుడై పతి మొగమై.
- క. ఇది యొకపక్షమ్మున మంచిది యగు నగుఁగాక యేమిచిరవిక్రమసం
పద గలరాజున కుచితమె, సదనత్యాగంబు మానుషమృతిగాదే. 15
- క. స్థానంబు సకలఫలసం,ధానం బొనరించుఁబతికిఁ దగనజకంఠ
స్థాన స్తనమిడు నె యథా, స్థాన స్తనభంగి మధురతరసుగ్ధంబుల్. 16
- క. చేఁగలభూమిపతు లటు, గావునఁ గోరరు విదేశగమనము దేవా
నీవెఱుఁగనికార్యములుం, ద్రోవలు మఱియెవ్వరెఱుఁగుదురు బోకమునన్. 17
- ఎ. అనుమాటలు విని రాజు ప్రదీపి నాలోకించి తోఁచినకార్యంబుఁ జెప్పమని యడి
గిన నతండు. 18
- చ. తడయక బాలవృద్ధవనితాజనతాదులవైరికోటికిం
గడువడిఁ జంపు మంచునిడుకంటె నయంబున సంధిసేయు పే
త్పడ నుచితంబు వైరుల నపాయబలాఘ్నులు రాత్రిచారు తె
య్యెడఁ దగదీరసంబు బలహీనులకు న్ననబోటివారికిన్. 19

- క. ఈవాలునచ్చి రేవం, జావంగా నున్నవారిఁ జంపెద రహితుల
దేవా సంధి యనూనకు, భావహ మొనరింపు మస్తదాదేశమునన్. 20
- వ. అనుభాషితంబు లాకర్ణించి యధిపతి యాదీపినడిగిన నతం డతని కభిముఖుండై 21
- క. సంధికిఁ జనుటె ట్లరులు ది,వాంధులు బలదుర్నిరీత్యులయ్యును దుస్సం
బంధ మిదిగాదె మనము ని, శాంధుల మెట్లమరు దూత కరుగఁ దిరుగన్. 22
- క. అటుగనుక సంధికార్యం, బెటువలె నొడఁగూడు గాత్రు లెదిరికి నెల వి
ప్పటికి మనకదను పగలు, త్కటగతిఁ జని సంహరింపుదము పగవారిన్. 23
- వ. అని యుద్దీపి ప్రదీపి సందీపి యాదీపులు తమకుఁ దోచినట్లు చెప్పినవిని మేఘ
వర్షుండు చిరజీవి నాలోకించి. 24
- క. ఈతం డితఁ డితఁ డీతఁడు, చేతోగతిఁ దోచినట్లు చెప్పిరి పథ్యం
బై తోఁపదు కించిత్తుం, దాతా నీవేమిచెప్పెదవు నాతోడన్. 25
- క. నీసద్బుద్ధిబలంబునఁ, జేసెద రాజ్యంబు నేఁ డజేయదినాంధ
త్రాస ముదయించె నీకిది, పోసమము ప్రాప్తకాల ముపదేశింపన్. 26
- క. హరిపరిణామమునకు ని, ర్భరనీతిపయండు గురుఁడుబలె నాభద్రం
బరయుటకు నీవెకా కె,వ్వరునాఁ జరజీవి మేఘవర్షుని కనియెన్. 27
- క. అఘునయవిన మనిధు లీ, నలువురు విన్నపముఁజేసినా రిస్తుతిమం
తులకంఠెఁ గార్యనిశ్చయ, బలమున నధికుఁడనె యంతపాండితిగలదే. 28
- ఆ. వీరు నీకుఁ బరమవిశ్వాసఘటకులు, వీరినీతిరీతి వినుట యొప్పు
నైన నాకుఁ దోచినంతయు వినుపింతు, నేకతంబువలయు నింతదడవు. 29
- క. హితుఁడని యొకనికిఁ జెప్పిన, నతఁడును దనకూర్పుసఖుని కది బెలుపు నర
క్షితమై నృపమంత్రం వీ,గతిఁ బలువురు వినుటచే విఘాతతనొందున్. 30
- క. అతిగుప్తమయ్య మంత్రము, హితనికరశ్రుతముచేత నివరంబడు ని
క్కత యెఱిఁగి ప్రాంతజనసం, గతి రాజు రహస్య మొసఁగి కావఁగలయున్. 31
- వ. అని యేకాంతంబు వడసి చిరంజీవి మేఘవర్షునకు సంధివిగ్రహయానాసనద్వైధీభావ
సమాశ్రయంబు లనుగుణంబులం బ్రారంభోపాయపురుష ద్రవ్యసంపదేశకాలవిభాగ
వినిపాతప్రతికారంబు లనునంగంబుల సామదానభేదమామోపాయంబు లనుచతు
రుపాయంబులఁ బ్రభుమంత్రోత్సాహశక్తుల విచారించి యం దుచితం బగుదాని
నంగీకరింపుము నాకుఁ దోచినకార్యం బొక్కటి ప్రతిసత్తు లుదగ్రసత్త్వద
త్తులు మనకు సమరసామర్థ్యంబు చాలదు దేశకాలంబులు విచారరమణీయంబులు.
- క. మీనొదవునంతకుం జనఁ, గానక బకముండుకరణి ఘననీతిధనుం

- జైనముతః మూరకుండుం, దానహితుఁడు చిక్కు పడినదను కతిశాంతిఁ. 33
- క. తనసత్వ మెదిరిసత్వముఁ, గనుఁగొన కెవ్వఁ డఖర్వగర్వమునం బో
రునకుఁ దుదఁ గాలు ద్రవ్య, నివ్వును మమ్ముష్కరునిఁబొందు విపదోఘంబుల్. 34
- చ. సురియకరంబునం గొనక హూరుఁడు నీతి కళావిలాసభా
సురుఁడు నధించువైరి విరసుం దవుదవ్యులఁ జెంతనుండియుఁ
సురియ ధరించియు న్నగువచొప్పున నేమియుఁ జేయలేఁడు త
నైరలఁగఁ జేయుమానసనికృష్టుఁడు మాటలు వేయునేటికఁ. 35
- క. తాలిమియు ధృతియుఁ బ్రజ్ఞా, శీలతయుఁ బరాత్తగుణ విశేషజ్ఞతయుం
గాలోచితశౌర్యము గల వాలుమగం డేలువార్ధివళితధరి త్రిఁ. 36
- క. సిరిపొంగును పాయకళా, పరిణతుఁ దనుఁ దానపాయపాఠగుసభయుం
బరుషోక్తిఁ జేరరా దిం, దిరశీలం గురులఁ బట్టి తివిచినయినఁ. 37
- క. గృహపేటినుండుమంత్రో, తృహనాధ్యునకు న్రమాభుజంగినుమంత్ర
గ్రహణవిమూఢున కది ను, స్సహభీతి ననారతంబు సంపాదించుఁ. 38
- క. మతిమంతుఁడు శాంతుఁడు వి, శ్రుతగుణసంసిద్ధుఁడు నివ్వుశుద్ధుఁడు నీతి
ప్రతిరహితుఁడు బలసహితుఁడు, గతభయుఁ డనఘుండుఁ గార్యఘటకులునుమ్మా.
వ విశేషించి యిట్లుచెప్పవలసి చెప్పితిఁగాని యుద్ధ మెప్పటికి నకరణీయంబు. 40
- నీ కోశమంత్రములు దక్కువలు గానుండినఁ గలుగులెక్కలకు నగ్గలము బలము
శాంతులు నిర్తలస్వాంతులు విక్రమోదయులు నిర్భయులును ధర్మమయులు
కఠినశాస్త్రవుని సాగావి త్తవంతుని వేల్పుగాఁ జూచి సేవించు రెపుడఁ
బ్రభుతసహాయనిబంధనం బనిచెప్ప విందుము నీవును వింటివట్లు
తే. కులము గుణము రూపు చెలువంబు మురిపంబు, మానధర్మవిక్రమక్రమముల
వాసిఁ జూడ దబ్బవాసిని నిరపాయ, హూరసంగ్రహంబుఁ జూచినట్లు. 41
- క. వీరీతి జైత్రయాత్ర, ప్రారంభము నెల్లుఁ బతికిఁ బ్రజలేమి నభి
శ్చారత గూడునె పక్షికి, భూతిబలాధ్యక్షపక్షములు లేకున్నఁ. 42
- క. ఘోరారివీరపారా, వారం బెప్పాట దాటవచ్చు సహాయ
ధారతతి తారుఁ గోరక, పారుషసంపన్నుఁ డగునృపాలా గ్రణికిఁ. 43
- క. ధనమంత్రసహాయంబుల, నొనరినభూవిభునకన్నియును గల వట్ల
య్యును సమరమకరణీయము, చన నేరదు సంధి సహజశత్రుల మగుటఁ. 44
- వ. ఘూకంబులకుఁ గాకంబులకు సహజనై రానుబంధంబుననకాదె వాక్పరుష్యం బెన్వ
రికిఁ జేటుఁజేయదు. 45

- క. భీషణశార్దూలతనూ, వేషము దన కమర దొల్లి విశ్రుతసస్యా
 స్వేషణతత్పరమతివా, గ్లోషంబున నొక్క ఖరము గ్రుంగదె పుడమిన్. 46
- క. నావిని వాయుసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
 గీవిధము దేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన నతనికతఁ డిట్లనియెన్. 47
- క. ఒకపురి నొకచాకలవార, డొకదిక్కున నొకనిచేత నొకగాడిదవి
 ల్వకుఁబుచ్చుకొనియెఁ బార, ప్రకరపటిభృతికి మేనుబటువై యునికిన్. 48
- క. ఎలువలు చలువలుసేసెడు, నెలవునఁ బగలెల్ల నిలిపి నిశియగుటయు న
 ప్పలుగాకి చాకి పెనుగ్రో, ల్పలిచర్తము గప్పి సస్యముల కెగవిడుచున్. 49
- క. అది కడుపుకొలదయును నిని, సదనమునకు మగిడివచ్చు సరిప్రాద్దున ని
 ట్లద నరసి యరుగఁ దిరుగఁ, బొది చెడియెం బైరు గొన్నిపూఁటలుచనియెన్. 50
- క. పాల మరయుకర్షకులు మనిఁ, బులిగాఁ దలపోసి భీతిఁ బులిపులి యనుచున్
 దలసాలవెడల రందొక, హలికుఁడు శరచాపహస్తఁడయి నిశ్శృంకన్. 51
- క. నెలవొడిచినధూసరరుచిఁ, గలగొంగడిముసుఁగుఁ దిగిచి కడువడిఁ దనయి
 ల్వలువడి చని కని తనముం, గలబొంచినవానిఁ జెండి గాడిదె యనుచున్. 52
- క. మిండుగ నుత్థాపించిన, దండము గమనమున కెగ్గుఁదలఁపఁగ వీనుల్
 బెండుపడ నోండ్రపెట్టుచు, దుండగపుఖరంబు దన కెరుప్పటతేరన్. 53
- క. హలికుఁడు నీవాయనుచుం, జలివిడిచి ప్రహస మెసఁగ శయములఁ గాళ్లం
 బిలపిల నెదురుగఁ బఱచిన, నలగాడిదెయుం గువాళినటితికివచ్చెన్. 54
- న. వచ్చిన. 55
- క. తగిలి తనపైరు మేసిన, పగ యగ్గలమగుటఁ గినిసి పటుముష్టిని వి
 ల్దిగిచి ఘనతతశతంబునఁ, దెగ నేసిన గార్దభంబు ద్రెళ్ళెం బుడమిన్. 56
- ఇది వాగ్దోషఫలంబని వెండియు. 57
- క. అనిచెప్పిన చిరజీవిం, గని వాయుసరాజు పలికఁ గౌశికములగున్
 మనకు నృగ వాగ్దోషం, బునఁ బాటిలె నంటి విదిచెపుము వినవలతున్. 58
- న. అనినఁ జిరంజీవి మేఘవర్షున కిట్లనియె. 59
- చ. అపరిమితానురాగ మొలయ న్వలయాద్రిపరీతధూపత
 త్రిపటలిమంత్రగుట మొనరించి మదాంధదివాంధము న్నహా
 కుపితముఁ బక్షిరాజ్యమునకుం బతిగా నొనరింపఁ బూనియు
 న్నపు డొకనృద్ధకాక మటకై యరుదెంచినఁ బుట్టులన్నియున్. 60
- క. వెడవెడ నొండొకకొండొక, తడవు విచారించి సమతఁ దమలోననియెన్

- జెడకిది బహుకాలంబులు, గడపినయదిగాన యచితగతి నెఱిగించుకొ. 61
- ఎ కార్యాలోచనంబున నిందఱ మనచుద్ధులము కార్యనిర్ణయసమర్థం బగుదీని నడిగి
మాతమే యనుచు నాతిభ్యం బాచరించి పరివేష్టింపి తమయభిప్రాయంబుఁ జెప్పిన
నప్పక్షులకు పాయసాధ్యక్షుం డిట్లనియె 62
- సీ కర్ణహృత్పుటనూచికాయమానోత్సానవికటఘోషము విన్న నెగటుగాదె
కాలకాకోదరోగ్రస్ఫటాస్ఫుటముఖం బాలోకనముసేయ నభుకుగాదె
భ్రమగుల్తుక భ్రాంతిభాగవీక్షణదృష్టిసరణిఁ ద్రిమృతచుండ జాలిగాదె
కర్కశన్యాయామగరుదమంగళమరుత్ప్రతితిసోఁకినఁ బీడవట్టుకొనదె
- తే. దారుణాకార మప్రియదర్శనంబు, ప్రకృతిరౌద్రంబు త్సుద్రం బపక్షమంబు
ఘూక మేయూరు పికశారికాకలాప, కీరికాముఖభరణ మేయూరుచెప్పుడ. 63
- క దారుణదృష్టివికారా, కార మతిక్రూర మహముఁ గానగు కరుణా
దూరం జెట్లయ్యెడు ర త్సారంభం బెఱుఁగఁజెప్పుఁడా వినవలతుకొ. 64
- క. వ్యపదేశక్రియ మెఱసిన, నృపు నింపెసలార నాశ్రయించినఁ గలుగుకొ
విపులనుఖ మమృతకిరణ, వ్యపదేశతఁ గుశలమంద దాశశ మడవికొ. 65
- క. అనుకాకమునకుఁ బులుఁగులు వినయంబునఁ బలికెఁ దెలుపవే శశకం బ
వ్వనజరిపుని వ్యపదేశం, బున భద్రముఁ గనుట గరటముఖ్యా మాకుకొ. 66
- ఎ. అని యడిగిన వాయుసపుంగవం బవ్విహంగంబులకు నిట్లని చెప్పందొడంగె. 67
- మ. అగశద్ధుర్భరతీక్షణభాస్వదభిషువ్యాఘాతపాతక్షర
న్నగ మస్తక్షతజంబు పశ్చిమమరుద్వృద్ధత్రిధామజ్వల
న్నగ మంతర్జలనిర్ఘ్నంబు మృగతృష్ణావాహినీ సంచితా
ధ్వగ ముష్ణాగమమయ్యెఁ దొల్లి పురజిత్పాలాంబ కాభీలమై. 68
- ఎ. అక్కలంబున. 69
- చ. జలధరము ల్దరాస్థలికి జాతెనన న్దిన నాధరశ్చికికొ
దొలఁగ కహో బయల్తెఱసెనో తిమిరంబులు నాఁగజంగమా
మ్రులగతి గండకంపితగిరు ల్దరులారయ లెక్కకెక్కుఁడై
యలఘుచృగేంద్రభీతిరహితాటవిలో విహతించు నేర్పడకొ. 70
- క. ఏకసరోవర మగునల, భీకరగహనమున నిలువ బెగడి పిపాసా
వ్యాకులితమానసము లపు, డాకరు లిట్లనియె యూధపాధ్యక్షునకుకొ. 71
- క ఇచ్చోటిసరము శరముల్, నిచ్చలుగొన నివిరె మేఘనీశ్వకయో ని
ప్పచ్చరమై యెవ్విధి మన, వచ్చు నవారిగఁ బ్రవారినలె మాకానకొ. 72

- క. అపాతాళగభీరప, యోపూర్ణమహాప్రచాహమైనను గూహ
రాపరిమితసరమైనం, జూపుము విటవిటకపోవజొచ్చెం దనువుల్. 73
- వ. అని వదనోదతంబులఁ జూపి విన్ననయి యున్ననన్నీచదశవశావల్లభుం డరసి నిమి
షంబునుం దడయక యప్పటికి సత్వక్షీణంబులు గానివానిఁ గొన్నిగజంబులం
బిలిచి యనుజీవులారా యప్రతిహతమనోరథంబుల గహనఘంటాపథంబులం బఱచి
యగాధశరం బగుసరంబుఁ గనుంగొని రండు పొండని నియోగించిన. 74
- సీ. మదన నేచరవనూమధురగానధ్వనవివశకుంజక్రోడవిషధరములు
పరిపక్వఫలవిలుబ్ధస్తబ్ధరోమ దంష్ట్రబంకభిన్నగోత్రారుహములు
ధరచరత్పవనబాంధవదన వ్యాయామధూమకల్పితమేఘదుర్దినములు
చరమదిబ్బుఖిపతజ్జరకాసశవిరక్త వ్యాఘ్రబీతఖడ్గప్రజములు
- తే. సువనతరసరసస్తేయసారమేయ, దశనదంశననిష్పాణతరుణహరిణ
నాభిసారభ్యదశడికాంతస్థలములు, ఘోరకాంతారములు కొన్నికొన్ని గడచి. 75
- క. సరినెరసి మెఱసి బిలములు, దరిసి ధృతు ల్బెరసి దొరసి దంతావళముల్
వరశిఖరం బగు నొకమల, సరస న్నరసారసరసి సరసి న్దనియెన్. 76
- వ. తత్సరోవరం బావిష్కృత పుష్కరంబు గావున యాదవస్థానంబును మత్స్యకూర్త
విలాసభాసురంబు గావున యోగిరాజును బ్రకాశితాహిమకరంబు గావునఁ బ్రాతః
కాలంబును నధిగతబ్రహ్మరథంబు గావునం బర్యాప్తవితానంబును నారాధితారి
కులంబు గావున నపారబల సంపన్నంబును బకవిహారయోగ్యంబు గావున నేకచ
క్రపురంబును నూర్తికాభిరామంబు గావున నలంకృతుం బురుడించి యొప్పుచుండు.
- క. కని యనురాగరసాద్ధి, న్తునుము నోలలాడి భిన్నముఖకమలవనీ
ఘనపరిమళగుణచిక్కణ, వనజాకరవారిలో నవారిగ నాడెన్. 78
- ఉ. ప్రాప్యతమాతపోతమృదుప్లవపారణకారణంబునన్
లావువహించి సాంపు వొదల నొబ్బదలం బదలాఘవంబునం
బోవఁగఁ ద్రోయుచు న్నరలిపోయి సరోవరలాభవార్త యా
క్రేవఁ జరించుయూధపతికి నివ్వనిపించె గజంబులన్నియన్. 79
- ఉ. చెప్పిన నప్పు డుల్లసిలుచి త్తమునం గరిరాజు గౌరవం
బొప్ప మహాహితద్విరదయూధముఁ దోకొనిపోయెఁ బోవ నా
చొప్పున దాఁటిపోవ నొకచోటును గానక తత్పదాహతిం
జిప్పలు గుల్లలై పోలిసె శీఘ్రమే పెక్కుశశంబు లచ్చటన్. 80
- సీ. అచ్చెట్టఁజూచియు నంతశిలీముఖుం డనుశశరాజు దైన్యావలంబి
యగుచు మంత్రుల కిట్టులనునీతి నిధులార యధికి వారివాహములువోలె

- సతమున కలఘుత్పస్థాభరంబున నేఁ డవారణ నీదారివారణములు
పఱతెంచుచున్నవి పరికింపు మల్లవె కుందేళ్ళు వీనిత్రొక్కుళ్ల మడిసె
తే ద్రాసకర మైనయీశశశ్రుతయమునకు, నకట యెబ్బంగి శాంతికార్యంబుదొరకు
నేమిసేయును ననునంత నెగుర నిలిచి, వివితనీతికళాశాలి విజయుఁ డనియె. 81
- క. దేవా నేఁ గలఁగఁగఁ జిం, తావారిధి నేలమునిఁగెదవు శశములకుం
గావించెద శుభ మిభముల, రావిడువం జూడు నాపరాక్రమ మనుడున్. 82
- క. పలికె శశరాజు గాఢో, త్కలికన్నయనిధి దేశకాలవిభాగం
బులు నీక తెలియు నిట నీ, కలిమిఁగ్రియాసిద్ధి యెట్లు గాలేకుండున్. 83
- క. ఆలస్య మకర్తవ్యము, కాలం బారంభమునకుఁ గరుణమదరులన్
దోలి శశప్రాణంబులఁ, బాలింపుము నీయుపాయపాటన మమరన్. 84
- క. అని యాజ్ఞాపించిన నయ, వినయపరాక్రమవిధానవిజయుఁడు విజయుం
డనిలతయంబున నెగురుగఁ, జని యూధపుగాంచి మానసము గలఁగుటయున్. 85
- క. గజమంటినట్ల యడచు, న్భజగము మూర్ఖొనినయట్ల పారిగొను ధరణీ
భుజుఁడు నగినట్ల చంపుం, గుజనుఁడు మన్నించునట్ల కొను బ్రాణంబుల్. 86
- క. కావునఁ గరినికటమునకుఁ, బోవం గార్యంబు గాదుపో యిపుడు మహా
భావనమున నుపకంత, గ్రానాగ్రం బెక్కి ముఖ్యకరిఁ బలికింతున్. 87
- చ. అనిగిరి నెత్తమెక్కి శశ మగ్గజవల్లభుఁ జూచి యిట్లనుం
గనలున నీకు రాఁబొలముగాదిది నిల్పిలు చందమామ న
న్ననుపఁగ వచ్చితిం బయనమై యలజాబిలిలో శశంబుగా
మనమున నన్నెఱింగికొనుమా యన దంతి వతంసుఁ డిట్లనున్. 88
- క. ఏమినిమిత్తము శశక, గ్రామణి నిన్నిటకుఁ బంపెఁ గైరవమిత్రుం
డామాట తేటపడఁ జెపు, మా మాకన విజయుఁ డగ్గజాగ్రణి కనియెన్. 89
- క. హేతులు పైఁబడునపుడున్, దూతలు సత్యంబుఁ బలుకుదురు తద్భాషా
వ్రాతమునకుఁ గలఁగరు ధా, త్రితలవల్లభులు నగరు తెగ రెప్పటికిన్. 90
- క. అలనెల తనమాటలుగా, నలవున నీతోడ నాడుమని నన్ననుపన్
దలమోఁచి చెప్పవచ్చితిఁ, దెలియ న్విను యూధపక్షితిప యష్టులుకుల్. 91
- ఉ. చారువిచార యిక్కొలను చంద్రసరోవర మిందుఁ దారకా
ధారుఁడు చంద్రుఁ డిష్టపనితాజనతాయుతుఁడై యథేష్టసం
చారవినోదము ల్పలుపుసంతతమ న్విను మట్లుగాన నె
వ్వారికిఁ బోవరా దెఱుఁగవా లుట కిత్తెఱఁ గింతవంతయే. 92

చ. నికతము నీయరణ్యధరణీసరణిం జరియించునీశశో

త్కరములు నాకుఁ జుట్టములుగాఁ బరికింపుము చంద్రనీరజా
కర మతిభీకరంబు తడగాఁజను నా విహితోపదేశ మా
దరమున వీనుల న్జ్ఞానువు దవ్వుఁ లవాఁడవు గాక నీతికిన్.

93

చ. సరసికి మీ రఖండతభసంబున రాఁ బరికించి యాసుధా

కిరణుఁడు నేఁడు మేరుగిరికేసరుల న్నిముఁ జంపఁ బంపఁగాఁ
పరశువు గోరఁబోవుపనివట్టున నేమిటికంచు మాన్చియీ
తెరువున మిమ్ము నిల్పఁ జమదెంచితి నీతిపరుండఁ గావునన్.

94

క. చావక నోవక యశాదల, పూ వాడక నానియోగమున నెందైనన్

బోవుట శోభన మన దం, తానశ మిట్లనియె శశవతంసంబునకున్.

95

సీ. అదిచంద్ర కాసారమాసారమానసతారలు దాఠలై తనుభజింప

జలవిహారం బందుసలుపు నె నిలుపు నె యొరులెవ్వ రిటకు రాకుండ విధుఁడు
పంచాననముల మాపైఁ బంప ననుకంప మాన్చి యేతెంచితె మమ్ముఁ గావ
నీవంటికారుణ్యానిధి యెన్నిభవములం గలుగు నీకతమునఁ గలిగె బ్రతుకు

తే. మగిడి పోయెద మనుచు నమస్కరింపఁ

బ్రత్యయమువుట్ట నక్కరి ప్రవరుఁ గొనుచు

విజయుఁ డారేయి గొలనిలో వెలుఁగువానిఁ

జంగ్రు ననుబింబితుని జూపి జరుగుమనియె.

96

వ. అవ్వజయు నియోగంబున దంతిపతి వనాంతరచింతం బఱచె నంత శిలీముఖ ప్రము

ఖశశంబు లానందించె గజంబుఁ దిరుగఁ ద్రిష్పట శశంబులప్రళయంబు మాన్చు
టచంద్రవ్యపదేశంబునం గాదే యట్లగుటఁ బ్రసిద్ధం డగు రాజు నాశ్రయింప
పలయు దాన సుఖలాభంబులు దుఃఖక్షోభంబును నగు నీయులూకంబు ప్రసిద్ధం
బగురాజ్యంబున కర్హంబు కాదనిచెప్పి కాకంబు వెండియుం బులుఁగుల కిట్లనియె.

క. సముచిత మెఱుఁగక యుద్రుం, గ్రమరహితుగుఱింపిపోవఁ గడుఁగీడొదవున్

దమలో నొంటక మార్జా, లముడగ్గటి శశకపింజలంబులు దెగవే.

98

క. నావిని విహగములను నయ, కోవిద యారెంటికేల గొదగొదపొడమెన్

జావేలవచ్చె నోతువు, చే వానికి నింతవట్టుఁ జెపుమా తెలియన్.

99

చ. అని తనువేడుకొన్నఁ గరటాగ్రణి పక్షులఁజూచి యిట్లను

న్వినుఁ డలవింధ్యభూమి నొకవీరమహీరుహమాలకోటరం
బునికి యొనర్చి యుమ్మనికెనుండుఁ గపింజల మప్పతత్రితో
నెనసి కుట్రకదేశమున నేనును నుండుదు సఖ్య మేర్పడన్.

100

- చ. తగ గగనప్రచార మవితారివిభాకరుఁ డ స్తమింపఁగా
ఖగము నగంబుఁ బాసి పలుకండువల న్బెనుమంద పెంటలం
జగి నిగుడం జడలె దలు చేఁడెలపండినపూరిదారులం
బాగసినపాశ్చమేపుఁగొనఁబోయి హుటాహుటి రాకతక్కి నన్.
101
- ఉ. డేగకుఁ జిక్కెనో యురువడిం గృతి గాడ్పడి దవ్వుపోయెనో
లాగము దక్కి మచ్చువలలంబడెనో వెరవేదిపాదినెం
దేగెనో పుట్టలెక్కి కడ మేమటి పాములచేతఁ జచ్చెనో
యేగతియంచునో తెలియ దింతయు రాఁడు వయస్యుఁ డక్కటా.
102
- క. అని బాష్పవారిధార, ల్లనుదోయిం జెమ్మగింపఁగా నలుదిమ్మల్
గనుఁగొనుచు వితాకుఁడనై, చన నేరక యుంటి నన్నిశాసమముమునన్.
103
- శా. ఆహాకృచ్ఛపలావిలాస మఖిలప్రాణిశ్రుతివ్యగ్రగ
ర్జాహంభానసమగ్ర ముగ్రరయనద్యంబూర్ధితాంభోనిధి
వ్యూహం బాహతకాననజ్వలన మోహో మింటితో వేలఁ గా
లాహిం గట్టినచాడ్పునం గురిసె ఘోరాసార మచ్చికటిన్.
104
- క. అలజడి యలజడిచేతం, గలఁగి మహాశకము దీర్ఘ కర్ణం డనువాఁ
డలఘుకపింజలకోటర, నిలయంబున సంఘ్రుఘాది నెమ్మదియందెన్.
105
- క. జడిగొన్నవాననేనుం, దడిసితి నాలో నొకింతదడవున కానె
వ్వడి సడలె నడఁగె నులుముల్, నిడిమించులు మాసె వెలుఁగు నిలిచె న్వెలిచెన్.
106
- ఉ. టెక్కునఁ బ్రాంతపక్కణకుటీశిఖరంబుల టెక్కలార్పుచుం
గుక్కుటకోటిమ్రాసె నెసగూరుమిటారులపుట్టినిల్లు గ
బృక్కినమబ్బుశైలగుహ లీఁగె దిశ ల్వెలుఁగొందె నిక్కలం
జక్కనజోళ్లుగేరె జుఁ జాత హితుం డుదయించెఁ దూర్పునన్.
107
- క. పొలమున మేఁపాడికపిం, జు మత్తటి మరలివచ్చి శశము నివాస
స్థలిఁ గనుఁగొని యదలింపుచు, నఁఘుతరక్రోధహృదయమై యిట్లనియెన్.
108
- శా. ఔరా కన్దాన మెండు నీతగవు లెస్సాయెం బురేయ్యవ్విరి
ట్లూరం బుట్లనివిత యన్యగృహమందుండ నివచారింతురే
రారాపు ల్లోటగావు నేఁటి కొకనేరం బోర్చితిం జాన కో
రోరీ యెచ్చటికైనఁ బోయెదవా పోపో యింతక్రవ్వేటికిన్.
109
- క. ఇది నాయది నాకేలీ, సదనము నీకిందు నిల్వఁజనునె దురాత్మా
మదటతన ముడిగి యెంతేఁ, గదలుము లెమ్మనిన దీర్ఘ కర్ణం డనియెన్.
110

- చ. బిరుసులునల్కి నన్ను వెఱపింపఁదలంచెదొ కట్టిపెట్టు నీ
గరువము వెట్టి యీశశశిఖామణిముందర నేడ నెవ్వరె
వ్వరు వసియించి యుండి రది వారిద కాననభూమిజాతకో
టరముల నాఁపువెట్టెనె యొడంబడి పక్షుల కుర్వి చెప్పుమా. 111
- క. చెఱువులు బావులు గృహములు, తరువులు వృత్తులు ననారతము గాచినయా
నరులయవి యనుచు మనువు, తర మొసఁగఁడె తొల్లి దేవతా సంతతికిన్. 112
- క. బలవంతుఁ డైనధరణీ, తలభ ర్తకుఁ బోలునిట్టితగ వకటవకటా
పులుఁగులకును గుండేళ్ళకుఁ, బలుకులు నేయేల చెల్లుబడి గాదునుమీ. 113
- క. జగతీరుహవివరమునకు, ఖగనాథా నీకులేదు కారణమేలా
తెగిపోర నాకు నీకుం, దగ వెక్కడికేని నరుగుదము శమ్మనుడున్. 114
- ప. మదీయమైత్రీమంజులం బక్కపింజలం బిట్లనియె. 115
- క. ఒప్పితి నిటఁ దగ వెవ్వరు, చెప్పెద రెఱిఁగింపు మతనిఁ జేరఁగ నెడతే
కిప్పుడ యరుగుద మనవుడుఁ, గప్పినతమకమున దీర్ఘకర్ణుం డనియెన్. 116
- నీ తపనజాతటమున దధికర్ణుఁ డనుమహావృద్ధమార్జాలంబు విహృతిసల్పు
నది రుద్రచాంద్రాయణాదికార్యంబులఁ దనువు సన్నముఁ జేసికొని విరోధి.
షడ్వర్ణ మణఁగించి శాంతివ ర్తిలుబహువ్యవహారదర్శినయాంబురాశి
యది నేర్చుచున దిక్కువదలింపఁ బెనుజోలి ద్రవ్యక నిమిషంబు దడయకటకుఁ
తే. బోదమావాద మాటడి బోకపోవు, నని ప్రబోధించి శశ ముష్టహాకపింజ
లంబుఁ దోకొని చనుచుండె లాఘుమునఁ, దులు నడుచోటికేగుపాదములు గావె.
క. ఏను గపింజలుఁ జిరమై, త్రీనిధి విడనాడలేక వృక్షలతాగ్ర
స్థాని విడనాడి యెపుడెం, తేనెవ్వడిఁ గూడిపోయితిం జెలికానిన్. 118
- మహాస్థగర. చని కంటిం బ్రాంతకాంతక్షమనిరవధికశ్లాఘ్యసౌభ్యసంప
ద్వనజాతవ్రాత రోధోవనవమధుమధున్యగ్రమత్తాళిగీతన్
జనితశ్రద్ధానిమజ్జజ్జనభవహరణో వృంధకాండప్రపూతన్
వినిప క్తబ్రహ్మనిష్ఠద్విజహితసికతాన్వీతఖద్యోతజాతన్. 119
- తే కని తదంచితమణివాలుకావితర్ది, జరణములు మోఁపి నిర్దతశ్రముఁడ నైతిఁ
గంతవర్యంతపరిమిశ్ గ్రాసమంద, జననపవనాభిగమసమాచారకలన. 120
- నీ. మనికిచో టిదిగాదె యనువాసరాచాంతఖచరజీవిత మరుత్కాళియునకు
నాటపట్టిదిగాదె యరివధాగతగోపవేషబృందావ ర్తివిష్ణువునకు
నిష్టమజ్జనగృహం బిది గాదె రాసన్పత్తాశ్రాంతకాంతావతంసములకు
హలహలంబిదిగాదె హోలోద్ధతప్రలంబారిలాంగలలేవి హానమునకుఁ

- తే. బ్రతిదినము గ్రోల నిది గాడిబావిగాదె, కృతశక్యత్కరినందగోబృందమునకు
క్షేద్ర మిదిగాదె దివసకృజ్జలజమునకు, నని నుతించితి సంవిదాయమునయమున.
- సీ. అచటఁ గపింజల మావృద్ధమార్జాలపతిఁ జూచి చిత్తంబు పల్లటిలినఁ
గదియఁగూడక దీర్ఘకర్ణుఁ జూచి నిజాలతగవరి యని వీనిఁ బొగడితీవు
కుటిలమానసుఁ డతితృప్తుండు కేవలజరరహితకుఁడు మార్జాలజాతి
బెడిదుండు వీని నమ్మెడితెఱుం గెయ్యది యొద్దికిఁ జనఁ జిత్త మొప్పకొనదు
- తే. తగవు దయ్య నెఱుంగు నీతగవుపట్టు, ప్రాణమేటికిఁ దెక తేరఁ బాపిఁకొనఁగ
ధర్మమునకొండుకడ కేగునము దురాత్మ, మగుడు మనుటయుఁ గనలియన్తుదటశశము
చ పలికెఁ గపింజలంబున కపారకృపానిధితుల్యదర్శికే
వలపరిశుద్ధుఁ డార్తజనవత్సలుఁ డుత్తముఁ డబ్బిడాలభూ
తలపతి యిట్టిధర్మ పరతంత్రుఁడు నచ్చినవారిఁ జంపఁ గాఁ
దలఁచునె యేమిపల్కితి పతత్రిపసంశయ మొప్ప దియ్యెడన్.
- చ. ఇన్నియుఁ జెప్ప నేమిపని యింకిట నీవది నంతసాధ్వసం
బున్నబిడాలముఖ్యుకడ కొక్కట నిద్దఱ మేగి సర్వ మ
చ్చిన్నమనీషవిన్నపముఁ జేయుద మూరకవత్తు మందు ము
న్వెన్నును గానలేక పిఱువీకులు నేయ ఖగంబు వీరమై
- చ. యాగపద్యాభిమానంబున శశకపింజలంబులు డాయంబోవుచుండె నప్పు డారెం
టికి నిత్యప్రత్యయం బారాధించుటకుఁగా దధికర్ణుండు ధర్మవాక్యంబు లుచ్చ
రింపం దొడంగె.
- క. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుచున్, ధర్మం బభివృద్ధిఁబొంది తను బ్రదికించున్
ధర్మము శర్మకళం బని, ధర్మం బేమఱు సంతతము దత్వజ్ఞుల్.
- ఉ. ఉపగతులై భజించుతనయు ల్సహజన్తులు గూర్చిచుట్టము
ల్విపులతరై కదుఃఖముల వేగగురు రింతియ రారు వెంబడిన్
నిపుణులకేల తన్నమత నెట్టన దేహి శరీరమూడ్చి చ
న్నపుడును ధర్మమొక్కడ సహాయము వానిఁ ద్యజింపవచ్చునే.
- క. పురుషార్థ పరున కిహముం, బరముం గలదండు సత్యపరతంత్ర సురా
సుర లర్చింతురు గావునఁ, బరహితసత్యములు విడువఁబడ వెప్పటికిన్.
- తే. ఆత్మ వ త్సర్వభూతాని యనుపురాణ, వచనమూని బహుప్రాణివత్సలుఁడయి
సుఖము దుఃఖము సమముగాఁ జూచికొనుచు, దేహి పరలోకచింత వర్తింపవలయు.
- చ. సాలవక మేను కంటకము సోకినఁ గొండొకశోణితంబు పి
చ్చిలి తనకెంతనొప్పి యగుఁ జెప్పెడి దొండొకఁ డేమిదేహముల్.

- గలిగినవారీ కివ్వినముగాఁ దనువేదనలంచు నేరిపై
నలుగుటలేక హింస కడయై చనఁగాఁ జనుసద్వివేకికిన్. 130
- క. అనుదధికర్ణునిపలుకులు, విని నిర్భయవృత్తిఁ గొంకువీడ్కొని కదియం
జనితనతనవాగ్వాదము, లనుదానికి శశకపింజలంబులు సెప్పెన్. 131
- సీ. చెప్పిన నప్పు డాజీర్ణోతువారెంటి కనియె మీరేమనియెదరొ వినము
తెగనిచాంద్రాయణానిప్రతంబుల దేహ మతికృశం బొనరించుకతనఁ జెవులు
తానకనూత్తుశబ్దస్వీకృతిం బాటిగావు గావున నీవు నీవు నిపుడ
శ్రవణము ల్గదిసి యుచ్చైస్స్వనంబులఁ బల్కుఁ డేర్పడఁ మీసుద్దులెల్లఁ దెలియుఁ
తే గదవె మమునంటిమునులకుఁ దగవుదీర్ప, వేపురుండంగ మము మీరు విశ్వసించి
దూర మరుదెంచితిరికానఁ ద్రోవరాదు, జాగుపనిలేదు మాకనుష్ఠానవేశ. 132
- క. అరుదెండని నికటంబున, కరిగినదధికర్ణుఁ డంఘ్రిహతి నారెంటిన్
దొరకుపడఁ బట్టుకొని కం, ధరవిరీయం గొటికిచంపి తగభక్షించెన్. 133
- సీ. తుద్రాశ్రయంబు నొచ్చుటకు జచ్చుట కాదికారణం బనిచెప్పి కాక మఖిల
ఖగములఁ జూచి ఘూకంబేడఁ బక్షిసామ్రాజ్యాభిషేకసంరంభమేడఁ
బనిగానిపని మానుడన రోసి గూడినపులుఁగులు చదలఁ బేరెలుఁగులెసఁగ
వెసఁగన్నదెసఁ కుబ్బెసలారఁ బఱచినదర్పాంధ మద్దివాంఁకంబు గనలి
తే పసపుజేగురుకొఱకచ్చు మిసిమిదేరు, మిట్టకనుగ్రుడ్లు మిడిమిట్లు మిడిసిపడఁగఁ
గంఠఘూత్కారములదిశ ల్లంఘరింప, గర్వదుర్లోకమునకుఁ గాకమున కనియె. 134
- క. ఏమినిమి త్తము కుటిలా, త్తామత్స్విమితకు నెగ్గుఁదలఁచితివే నీ
కేమిదురితం బొనర్చితి, నేమంటి భవద్విరోధినే యిదితగవే. 135
- క. శైలవనసహిషిఖిలం, గాలిపొదల్పొదలఁ బరకుగతిఁ ద్రెవ్వి మనున్
సాలములు సత్కిరీమాప్రతి, కూలపవోదగ్ధముసురుకొన దింతై నన్. 136
- ఉ. కుచ్చితమేమిగూడు సమకూడినరాజ్యము వీటిఁబుచ్చఁగా
వచ్చినలాభమేమి మఱవంబడదా తరువాత నిట్టిని
యొచ్చుఁజేత సౌఖ్యమున నుండుదుగాకని పక్కిపోయె న
వ్వొచ్చఁజూమి విరోధ మొదవెం గరటాళి కులూకజాతికిన్. 137
- క. నావిని నాయసపతిచిత, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా హితసం
భావన కింక నీతడవే, లా వేగమ తెలుపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 138
- స. సంధివిగ్రహంబు విచారణీయం బాసనము బలిష్ఠమయ్య నుపస్థితరిపుస్థానం బగుట
నదియునుంకూడదు యానంబునకు లావు చాఁదు స్థానత్యాగంబు లాఘవమూలంబు

ప్రత్యాసన్నవిరోధికులం బభావంబగుట ద్వైధీభావంబు పాసంగడు సంశ్రయం
బన్నిటికిం గర్జవ్యంబు విను శరీరపతనపర్యంతంబు నీకార్యంబున కే బాటుపడఁ
గలవాడ.

139

పలువురుకృతవైరుల మతి, బలధుర్యులు వినుతులున్నఁ బరకార్యంబుల్
పాలిసిపడుగ జెడు మునుధూ, ర్తులు మేకం గుక్క జేసి తోలచె విపుణ

140

నావిని వాయుసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీవిగము తేటపడజెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్.

141

నీ చెనఁటి యాకులపాటుచే నలంగినసాధుతరుల కుబ్బాసఁగు నాదరణమూర్తి
భీమతీవ్రాంబకాభిహతిస్రక్కి. న మహావధురధర్తునినొప్పి మా నప్పవెజ్జ
ఫలభంగమున మాటపట్టుజాతిన పైకమునకు సత్యోక్తు లిచ్చినసుదాత
హాళినున్న త్తచండాలర మాధవార్చనధురంధరులఁ జేసిన ఘనుండు

తే. కాలగతిఁ బేర్చు నలజశ్శఁ గలఁగఁబడిన, సరసులకు నిర్మలత్వంబు సఁఘటించు
సౌఖ్యసందాయకుండు సాక్షాత్క రించె, సన్నతానంతుఁ డవనివసంతుఁ డంత.

142

నీ. ముక్తపత్రవ్యాజమునఁ జీరసడలించి కళికలఁ న్నులకల గలుగఁజేసి
పాలిపోనితావులఁ బూవుదండలఁ జాట్టి కడలేనిమధుసాత్వికమునఁ బెల్చి
రణదళిర్గుంకారమణితము ల్లుటియించి దీవించక్క రలూలు మోవియాని
సరవినున్న తఫల స్తనములఁ గబళించి కళ దేలుతనువల్లి గొంగిలించి

తే. కలికిరాచిల్కపల్కుఁ బల్కుల నలర్చి, సురభికర్పూరరజముల సాంపానర్చి
కలితనలక్ష్మీఁ గూడి రాగము వహించె, మాధవుఁడు హృష్టనిఖిలక్షమాధవుండు.

న. ముత్యము నవ్వసంతంబు కళికాభిరామంబై యుదాహరణంబును శుకనూక్తి సందర్భ
గర్భితంబై భాగవతంబును గలకఁఠీకలాప దీపితంబై రాజాఁరోధంబును బ్రకాశిత
ప్రవాహంబై సముద్రతీరంబును సందృష్ట శారికాజాఁబయి వీణాయంత్రంబును
బురుడించు నక్కాలంబున.

144

చ కలఁ డిల ముగ్ధభూసురుఁ డొకానొకఁ డాయనయధ్వరార్థమై
బలిసినమేకపోతు మెడ పగ్గమునం బిగియించి యాడ్చికొం
చలవున నింటికై యరుగ నప్పడు గొండలు ధూర్తు లిచ్చలో
పలఁ దలపోసి యయ్యజముఁ బాపఁదలంచిరి దుర్జయంబునన్.

145

క తలఁచి యొకఁడొకఁడ చని లో, కులు నవ్వ నివ్రకుక్కఁ గొనిపోయెడు నీ
నులశీలంబులు వఱదం, గలపితి విక నేమియని వికావికననుచున్.

146

క. ఈగతి నర దలు యజన, చ్ఛాగముఁ గుర్కు రముఁజేసి చనుచుండంగా

- నాగరిక మేదివిప్రుడు, వేగలమున నిలిచి భ్రాంతి వికలుం డగుచున్. 147
- క. ఒకరిరువురు గా కందఱు, నకటా ఛాగంబుఁ గుక్కయని పోయెద రే
టికిబ్రమసి వేసిఁ దెచ్చితిఁ, దుకతుక నను నన్వకుండుదురె తత్త్వజ్ఞున్. 148
- ప. అని విహరణస్థుడచ్చాగం బగుభాగంబు విడిచి విప్రుండు పూర్ణశరం బగుకాసా
రంబునకు స్నానార్థియై చనియె నప్పుడు ధూర్తులు ప్రహసభాసమానానను లగును
నొండొరులకరంబు లప్పశించుకొనుచు నయ్యజంబుం జంపుకొని భక్షించి తట్లు
ప్రజ్ఞాశౌర్యధైర్యాదిగుణంబులు గలవారలు పరులకార్యంబుల విఘాతంబునేసి
స్వకార్య ముద్ధరింతురని మఱియుఁ జిరజీవి మేఘవర్షు నాలోకించి. 149
- క. తనలావుఁ జూచి మృతకా, కనికాయశరీరరక్తకణములు మేనన్
జినికివటతటమునందిడి, చనుఁ డుపహతిరహితభూమిజాతంబులకున్. 150
- క. అరిమర్దనుండు సరిస్త్రా, ద్దరుదెంచుం గెరలి తరలి హతశేషురట
త్కరటహృతికటభజింతున్, హరుఁ డాపగవారిఁబోలె నాపగవారిన్. 151
- ప. భజించి నీకార్య మార్యసమ్మతంబుగా నిర్వహింపం గలవాఁడనని పలికిన మేఘవ
ర్షుండు లంఛితగరుజ్జాలం గావించి విస్త్రం బగు కాకజరరాస్త్రంబుఁ జినికి యచ్చి
రజీవిని న్యగ్రోధాగ్రకోటరంబునం బెట్టించి సపరివారుండై నిరుపహతిస్థానం
బున కరిగె నాసమయంబున. 152
- చ. అరుణగభస్తిబింబ మపరాద్రిఁ దిరోహితమయ్యెఁ బన్నగా
భరణి శిరోధిహాలహలభంగి నిలు ల్పెరసె నిర్వరోధిభీ
కరగతి వంతకూఁబపరిగాఢమహీధరభూజదుర్గకో
టరములు నిర్లమించి వికటప్రకటాననము ల్లుడించుచున్. 153
- క. అరిమర్దనుఁ డనుపబల, స్ఫురణోల్లోకములు ఘూకములు నటకరటా
హరణేచ్చఁ గదలి బహుపా, ద్ధరణీరుహ మాశ్రయించి తద్విటపమునన్. 154
- క. కాకములు మెదలకున్నన్, ఘూకంబులు కర్ణఘోరఘూత్కారహతా
శాకులము లగుచుఁ గ్రమ్మటి, పోకకు నత్రాదుచున్నపుడ భూజమునన్. 155
- క. మతివిదులకు నుచితమనూ, ద్యతనము సారంభుఁడయ్య నాకృతకార్య
స్థితిఁ గడఁగనియునికి మహో, న్నతియని మను వానతిచ్చినాఁ డట్లగుటన్. 156
- క. అనితలఁచి నిలిచి తీవిం, బనివడి చిరజీవి యేయపడ నొకనెట్టెం
బొనరించినఁ గ్రమ్మటి పరి, మునుమై యత్తోలులఁ జాట్టుముట్టె నృట్టెన్. 157
- క. పట్టుకొని చంప నొంపం, గట్టాయితపడక యరుగుఁ గావున నతనిం
జాట్టుమువలెఁ గొనిచని పతి, కట్టెదురం బెట్టి కాశికంబులు నిలిచెన్. 158

- క. దూరితగరుదుత్కరువి, స్రా రుణఘనలోహితాకృతాకృతి నతనిన్
దేరికొనఁ జూచి గర్వస, మారంభోక్తు విరోధిచుద్దనుఁ డనియెన్. 159
- క. ఓరీ నీవెవ్వఁడ వీ,తీరేమిటికై తి వనిన ధృతిపెంపున నా
పేరు చిరజీవి యనిన య,సారగుఁ డాయన యులూకపతి కెఱిఁగించెన్. 160
- క. ఎఱిఁగించిన మించిన ని,వ్వెఱ నిట్లను ఘూకలోకవిభుఁ డిట్లగుటే
తెఱఁగు చిరజీవి నిన్నఱ, మఱలే కక్కాకరాజు మన్నించుఁగదా. 161
- చ. దివస్పతికి బృహస్పతియుంబోలె మేఘవర్ణునకు ముఖ్యప్రధానుండవు నీతిపథికుండవు
ధన్యుండవు నీయట్టి కృతకృత్యునకు నిన్నీచదశ రా నేర్చునొకో సర్వంబునుం
జెప్పమనిన జిరజీవి యరిమర్దను నాలోకించి. 162
- చ. తనపెరుగాకిమూఁకల నదాటున నీభటకోటిమట్టి కా
ననితఱిఁ జంపి చన్నమఱునాఁడు మృతేతరభృత్యవర్గము
ల్లనుకనిఁగొల్వ నన్నిలిచి కార్యము వాయుసభర్త వేఁడినన్
మనమునఁ గొంకులేక యరిమర్దనునిం గనుమంటి నాతనిన్. 163
- చ. ఘోరబలుం డగాధతరుకోటరచుర్దవిహారిరాత్రిసం
చారనిరంకుశుండు పటుశౌర్యధనుం డరిమర్దనుండు కూ
గోరగధంగిఁ జంపఁదలనుండఁగ నెవ్విధి నిద్రవచ్చు నీ
వారికి నీకు నెట్లుమనవచ్చు శుభంబు భజింపుమా యనన్. 164
- క. అరిమర్దను నిటఁగని మని, తిరిగినజమునోరు దన్నితివి నాబుద్ధిం
జరియింపు మనిన వాయస, పరివృథుఁ డందులకు మండిపడి నానంకన్. 165
- ఉ. చూచి హితప్రధానుఁ డనుమ న్నదిఁబెద్దయు నమ్మియుండు ని
న్నీచు విరోధిపక్షుఁ డని నేరనయో తుది నిశ్చయింప నిం
దీచెడుగొట్టుకాల్పి లిచె నేనిఁజెడుంబ్రతుకందు నూఁచిపో
వైచి యులూక భుక్తి కినవత్సఁడై విడిపించె మట్టిపైన్. 166
- తే. ఎఱుక పిడికెడుగనమందు రిదినిజంబు, నెరయనీమూఁకమున్నున న్నెఱుఁగుఁగానఁ
గనలి చంపక కొంపక గౌరవమున, దేవ నీపాదములమ్రోఁ దెచ్చి నిలిపె. 167
- తే. తోడిమంత్రులజాడ నాదుర్తదాంధుఁ, డాడిన ట్లాడ కుచితకార్యంబుఁ జెప్పి
సిగ్గు గోల్పోతినని చిరజీవిజాతి, బాప్పుఁడై చెప్పెఁ దనచేటుపాటుఁ బతికి. 168
- క. ఆవేశ ఘూకపతి నయ, కోవిదు లగుమంత్రివరులఁ గూర్చి ప్రభుత్వ
ప్రావీణ్యంబున నచ్చిర, జీవచరిత్రంబుఁ బ్రీతిఁ జెప్పెం దెలియన్. 169
- తే. చెప్పి వాయుసూజన్యశేఖరునకు, మాననీ యుండు ముఖ్యప్రధానుఁ డితఁడు

- దీని కయ్యడితెఱఁగు వేర్వేరపలుకుఁ, దనిన నయదత్తుఁడంగు రక్తాత్తుఁడనియె,
 క. చేరినమృత్యువు రిపుఁడ, క్రూరాత్తుఁడు చిక్కినపుడఁ శౌంకకచంపం
 గోగుట నీతివిధానము, వైరికి దయఁదలఁచువెట్టివాడుం గలఁడే. 171
- నీ ఇతఁడు వాయుసభరావతికి మాన్యుఁడు ముఖ్యదండనాథుఁడు నీతిధాముఁడనుచు
 నానతిచ్చితి నిట్టివానికి నిట్టినుర్వేషంబు నచ్చుట నెఁగుగాదె
 ప్రత్యర్థి కర్తవ్యము లెఱుంగుటకు రాజ్యప్రతిష్ఠకు నిట్టిసాధుమతులు
 విను నీచవేషమైనను బూని బద్ధవైకులలోఁ బ్రవేశించి చెలిమిఁజేసి
 తే. చిచ్చు దొలిసొచ్చి నృత్యంబుఁజెఱచినట్లు, పొదివి నానాటి కభివృద్ధిఁ బొందిపిదప,
 జెఱచి పోదురు వీనిరక్షింపనేల, చంపి రాజ్యంబు సేయు నిశృంక నధిప. 172
- క. అని రక్తాత్తుఁడు దెప్పిన, వినఁగూడక ఘోరభర్త విశ్రుతనయధీ
 ధనదత్తునిఁ క్రూరాత్తుని, గనుగొనుటయు నతఁడు మధురగతి నిట్లనియెన్. 173
- క. శరణాగతురక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ బరమం దురగా
 ధ్వరఘమం గలదనియె, యరిమర్దన కావు మిమ్మహాచిరజీవిన్. 174
- తే. అనుచు క్రూరాత్తుఁ డాడిన నద్ది నాంగ, పల్లభుఁడు విని దీప్తాత్తునంకఁ జూచి
 నీకుఁ దోఁచినకార్యంబు నీవు నెప్పు, మనిన నంగీకరించి యిట్లనియె నతఁడు
- క. క్రూరాత్తునినీతి సుధా, పాకంపరి యెట్టినుస్వభావుఁడు జంపం
 గోరఁడు శరణాగతు ననఘా రాజుకు నీకుఁ దగవు గానేర్చునొకో. 175
- క. ఈరీతి నీతిగలిగిన, సూరిజనుం డేలచెఱుపఁజూచుం జనతా
 వైరి యగుదొంగబం టుచు, కారము వృద్ధునకుఁ దొల్లి గావింపఁడొకో. 176
- క. నావిని యరిమర్దనుఁడురు, భావుని దీప్తాత్తుఁ జూచి ప్రభునీతికళా
 సేవధి విన నింపయ్యెఁడు, నావిధ మెఱిగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 177
- చ. కుండినరాజధానివసుగు ప్తుఁడనంకఁ బ్రధానసార్థవా
 హుం దఖిలార్థనంతుఁడొకఁ డుండు నతండు ప్రియావియుక్తుఁడై
 పండినమూర్తితోడ నగుబాటున కుంకువఁ దన్ని నొండునో
 నండజయాన రూపవతి యమ్మలకన్యకఁ బెండ్లియాడినన్. 178
- క. అలరంబ్రాయపుఁగన్నుల, కలికికి ముదిమఁగడు బూచిగావున గవియ
 ద్దిలతైలమువలె నెనయక, తొలఁగుం జెలిసెట్టిఁ గన్నఁ గుప్పననుమియన్. 179
- క. వెతలంబొగులుచు నెట్టిన, రతిగతికిం బిన్నపడుచ రారమ్మనుచుం
 బతిమాలి పిలువ విన దది, పతిఁబట్టిన చెవుడు దన్నుఁ బట్టినభంగిన్. 180
- మ. పలితశక్రశ్రుశిరోజురోగలతికోపఘ్ను న్దనుర్భంగురున్
 నిలియుగ్వక్త్రునిత సతశ్చలితనిస్వస్థో త్తమాంగుం గర

స్థులుష్టిం బటలావృతాక్ష విగళద్దంతు న్వయోగర్వని
స్థులయోషిత్కుల మేర్పడం బరిహరించు న్నాలవానింబలెక.

182

సీ. పాటవేయుటెకాని భక్త్యంబు లిచ్చిన వాతెర నంట దవ్వాలుగంటి
చించివైచుటెకాని చీరలిచ్చినఁ గటీరమునఁ గైసేయ దాఱంపులాడి
తొలఁగఁబెట్టుటెకాని తొడవులిచ్చిన సొంపుపస మేనబూన దప్పలువచెలువ
మగుడనిచ్చుటెకాని మాడలిచ్చిన ముల్లఁ గట్ట దాజగఱఁగ కలువకంటి

తే. యింటిముంజూరు పెండెలో నిడుటెకాని, పుప్పులిచ్చిన ముడువ దప్పగరుమగువ
కుడిచి కూర్చుండి యిదియేమిగొడవఁజేసె, వార్ధకంబున నానార్థవాహకుండు 183

ఆ. చెనఁటిభార్యపేరుఁ జెప్పగ పెటబోటి, పేర సిగ్గుఁ దొలఁగఁబెట్టె సెట్టి
ముదిమినేడ రోత యిదె నాకవిటవిటీ, జాతివశ్యభేషజంబు లడుగు.

184

సీ. మొరడువంగిన సెట్టిమునుకకు జవరాలిమోము గాననివాని ముకురమయ్యె
నగ్గుభర్తకు నాఁతి వాతెర చండాలువాటినండిఁ పిండినంటలయ్యె
గొయ్యలూడిన పెండ్లికొడుమకుఁ జెలినవ్య విసినమండలిఁ గాయువె న్నెలయ్యె
ఎయసుపోయిన బేరివానికి సఖిచన్ను గొండలందనిమానిపండులయ్యెఁ

తే. బలితునకుఁ గోకిలాలాపజిలుగుటెఱఁగు, బధిరునకు నయిన సంగీతపాకమయ్యె
మెలఁతనీక్షించి గ్రుక్కిళ్ళుమ్రొంగుఁగాని, సౌఖ్య మేమియు నెఱుఁగఁడజ్జరతముఁడు.

చ నెల కొకనాఁడు గట్టెగుర నిల్వఁగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు వీ
మల కొకనాఁడు మాటవిన నోచినవాఁడును గాఁడు నవ్వులక
వలపులఁ జల్ల మేల్లనినవాఁడును గాఁ డతఁడెందువాఁడు గాఁ
డలజవరాలితోడిరతి యందనిమానిఫలంబు సెట్టికిక.

186

న ఇట్లు సన్నిహితవిశేషవేద నాజాత భేదంబున నారాటంబు బుట్టి యడియాసపస మను
రుఁ బరిత్యజింపంజూరక ఈలకలుమకొని యెడతెగక నిగుడు నమందోష్ణనిశ్వాస
మాతరిశ్వంబున నధరపల్లవం బల్లలనాడ నతం డొక్క నాఁడు శయ్యాతలంబున
నొడలుపడవైచి దాసీజనంబులు తనకాచరించునూడిగంబులఁ గోడిగంబులం జేసి
కూడునీళ్ళకుం బాసి గాసిపడుసమయంబున రజస్వరాంభోజినీదివాసంగమక్రీడా
సంప్రాప్తదురిత ప్రాచుశ్చిత్తార్థంబు భృగుపాతం బొనర్చినవిధంబున దపనుం దపర
గిరిఁ దిరోహితుం డయ్యె నయ్యెడ.

187

సీ. పిసవెట్టిఱంగుగుబ్బెతలతప్పలు దప్పదాల్చట కిది కన్నతల్లియిల్లు
కడుపుకక్కుటితిపిల్పుడుగను ముదిలంజె నఱదుల కిది పిన్నన మనుచుండు
గడికన్నగాండ్ర యక్కఱుకు నిలుచూఱ పొరువుసొమ్మిడనిది పూటకాఁపు.

- కలవర్తకుల కన్నులగలఁ బాయనినిద్రఁ గదలింపనిది నిమ్మకాయపులుసు
తే. ప్రభకుఁ బాసినకుముదినీపత్రనేత్ర. చంజనంబున కిది విశుద్ధాంజనంబు
నాఘనాఘనకాళిమోన్నతి వహించి, కటికిచీఁకటి జగ మెల్ల గప్పుకొనియె. 188
- తే. మానసాటవి నేర్చుచున్నధవనాగ్ని, బాహ్యసంచారమునకుఁ బాల్పడియె ననఁగ
దీపముఁ సార్థవాహుమందిరమునందుఁ, బ్రకరశిఖ బుల్లసిల్ల జూపఁబ్రేనపుడు. 189
- క. ఆరూపనతి ససాగా, హారంబుల దృష్టిఁబొంది యపుడొకభంగిం
బోరామి ఘోరనరక, వ్యూరమువలె వృద్ధపతినివాసముఁ జొచ్చెన్. 190
- తే. చొచ్చి చచ్చినచండాలుఁ జూచుచూడ్కిఁ, జూడకల్లంత నోసరిందుచు గృహాంత
కాంతభిత్తికఁజెంతఁ గంకటికి నరుగు, బిటికి నీక్షించి యప్పటిపెద్దసెట్టి. 191
- తే. విరహదహనగ్రహంబున విగ్రహంబు, కొలిమి నూఁదినగతి వేడి గలిగియుండ
సెజ్జ నారాఁపడుచు నక్షిణవిధపు, భల్లకంపితభవు మనోభవుఁ దలఁచి. 192
- ఉ. తేరె ధనుర్ధరు బృతమి లెక్కకు మిక్కిలి యొందు రెండుగా
వా రడరింతు రేటి నెఱవాదితనం బదిరెండు నొండుగా
నారసి వేయ నేరవలదా మఱినీవలె నెంతవెంత యా
నీరజగర్భుఁ డుండుఁ గడునీకరకాశల మెన్న మన్నఘా. 193
- ఉ. ఇంపున నన్యచాపధరు లేసినతూపులు బాహ్యమాంసముం
జింపక మర్తభేదనముఁ జేయఁగఁజూపు బాహ్యమాంసముం
జింపక మర్తభేదనము సేయు భవద్విశిఖంబు లెల్లుగీ
ర్తింపుదు నీదుచాప మవధీరితశంబరకాంచనాంబరా. 194
- క. తీరనికొలపగయుంబలె, నీరమణీమణికి నాకు నెనయదు విరహం
భోరాశి నెట్లుగడతు, న్వీరోత్తమ నన్నుఁ గూర్పవే కలకంఠిన్. 195
- క. అని వెన్నునికొమరు మరు, నివసితామరు విరహిభయదవిధనమరుఁ గన
త్కనకమణినిచ యచామరు, ననుకృత్యమరు దూఱి యతఁ డున్నంతన్. 196
- తే. కుశలగతి మజ్జనములాడి కుడిచి కట్టి, ప్రజలు నిద్రించి రయ్యర్థరాత్రవేళ
ఖడ్గభేటకపాణియై గస్తుదిరిగె, బెద్దతనవి కింకరోపేతుఁ డగుచు. 197
- న. అంత. 198
- సీ. భవనదీపాహిత భ్రమరపేటిక వాలుకాగ్నిస్త్రీతలమ శృంగద్దగోళ్ళు
ములుదోరణముబట్ట మొలత్రాటికులువాడికైదువు దెసకట్టు కాపుబొట్టు
జిలుఁగుగన్నపుఁగత్తి బలపంబు మొగమాయమందు తొలపుటాకు మైలగోఁచి
మడుపుటాకులు పోకపొడికాయ మోరచ్చు చెప్పులు భుజగవృత్తికచికిత్స

తే. సుప్తివృద్ధికరౌషధక్షోద మసిత, వసనభంగంబు పెడతలవంకసికయుఁ
గాలునునుమేను నెఱ్ఱనికన్నులమఱ, దూరితత్రాసుఁడపుడొక్కదొంగబంటు 199

సీ. వచ్చి త్రిమృతులవరులు గన్గొనకుండ బవరిచుట్టును బలపమున వ్రాసి
ముంచి కన్నపుఁగత్తి మొనకెత్తిపెట్టించి యొయ్యనొయ్యన శిలలూడ దివిది
వివర మేత్పఱచి యావెంబడి బదములు నడపి నల్వంకలు దడవిచూచి
ఈ యలికిడిలేకుండఁ దెలిసి యిల్పొగఁబాటి వాకిటిగడియ నెవ్వడిసడల్చి
తే. గాలిరాకుండ వెలుతురు గాకయుండఁ, గఱకుగఱబట్ట గన్నపుగండిగప్పి
యొడలిసొమ్ములు వేర్వేర నొలిచికొనఁగ, సరస కేతేర బరికించి జలదరించి 200

క. కచభరము విరియ హార, ప్రచయం బల్లాడఁబఱచి పరిరంభించెన్
రుచిరగతి రూపవతి నిజ, కుచలికుచాగ్రములు నాటుకొనఁ బ్రాణేశున్. 201

సీ. యువతిసేసిన యపూర్వోపచారమునకు వెసమిన్నుముట్టి యమ్ముసలిసెట్టి
యిచ్చనచ్చెరువంది ముచ్చటయినను మొగతి బీనిరక్కెస దనుదాన వచ్చి
ననునిటు గొఁగిలించినది నేఁడించుకుఁ గారణం బేమేనిఁ గలుగవలయు
ననిలేచి నల్వంక లరసి యొక్కెడ భయంకర హేతికరునిఁ దస్కరుని గాంచి
తే. యితఁడుపో మూల మీశుభస్థితికి ననుచుఁ, బెన్నిధానంబుఁ జూచిన పేదవోలె
నీరదోదయ మరసిన నెమ్మివోలె, సమ్మదంబంది యాపరాస్కంది కనియె. 202

క. పొడపులుపుంబలె ననుఁ దన, కడకన్నులఁ జూడరోయకన్నులకలికిం
గడువేడ్కఁ గూర్చితిఁక నె, క్కడఁగలఁ డిటువంటిచెలిమికాఁ డారసినన్. 203

క. మానగునుహిజక్రోడ, స్థానంబున వెలుఁగుమదనదావానలకీ
లానివహము చల్లార్చెను, దీనిపయోధరము లద్వితీయచరిత్ర 204

క. చోరకుఁడవె యతిసమ్మద, కారకుఁడవుగాక తీర్చగలనే నీస
త్కారర్థ మీభవంబున, దూరీకృతకలుష వడ్డితోడంగూడన్. 205

క. తనగృహమునఁ గలవాసో, భనక నకము ల్లేగిక్కిడిను ధృటిమిఁక
గొని చనుమని యంజలిసే, సినఁ జోరుఁ డతిప్రసన్నచేతన్కుండై. 206

చ. నెఱయఁ జెలంగియున్నయతనిం గని యిట్లను సార్థనాహయి
తైటన భనన్నియోగమునఁ ద్రిమృతదే యదిక్రొత్తగాదె నా
మఱఁదివి నీవు చెల్లె లిది మమ్మవలోకముఁ జేసికాదె బ
ల్యెఱపున నిన్నుఁజేరి పొదవెం దనచక్కనిసోగచేతులన్. 207

క. నీనిలయంబునఁ గలసో, మ్రేనొల్లం బడుచుకరణ మిచ్చితినిది నీ
తో నలగిన వేసారిన, చో నను మదిఁదలఁపు మలయఁచుం బఱతెఁతున్. 208

- క. చెలియలనిచూడఁ గినిసిన, దలఁ గోయుదుఁ బతికి సమ్మదముగానిది య
వ్వలకేల హితులకేటికి, లలనామణి యిది మొదలై లఁగు నీయాజ్ఞాన్. 209
- వ. అని ధయంబుఁ బుట్టించి కృతసత్కారుండై చోరుండు సార్థవాహు వీడ్కొని చని
యె నాసమయంబున. 210
- సీ. రాజాస్యముఖితామరసవాసనల గ్రుక్క నానుముక్కునబంటి యైనదనుక
ధరపయోధరసుధాధరరసంబునఁ జొక్కుఁ బంచబాణపిపాస పాయుదనుకఁ
జంచలేక్షణఘన స్తనగుళుచ్చకముల నలముహస్తగ్గాని చొఁఁగుదనుక
నాతిగాఢాలింగనమునఁ దెప్పలఁదేలు బొంది తాపము శాంతిఁ బొందుదనుకఁ
తే బ్రాయ ముడిబోయి కసరింకఁ బాటియుండు, పంటిచాల్పున నెఱవేరుపడినయొడలి
పరుసునెట్టన బీదచే పడినపగిదిఁ, గురుగుబృతవయసెల్లఁ గొల్లలాడె. 211
- సీ. ఉదయవేళకుమున్నె నిదురమేల్క నిచ్చి ప్రాణవల్ల భుపదాబ్జములన్రాలు
వ్రాలి నిర్మలతరజ్వలనతప్తసువర్ణకలశోదకంబుల జలకమార్పు
జలకమార్చి సపర్వశర్వరీశాతపొత్తాలచేలంబులఁ దాల్పనిచ్చు
నిచ్చి పొచ్చుములేక హేమపాత్రంబున నిష్టాన్నముల భుజియింపఁబెట్టుఁ
తే. బరిమళముఁ బూయుఁ గపురంబుసురటి విసరుఁ
బూవుదండలఁ జాట్టుఁ దాంబూల మిచ్చు
బడక సవరించుఁ జిటిపాటినడుగులాత్తు
నలముఁ గొఁగిట నాతిచోరాతిభీతి. 212
- ఉ. ఏరికినైనఁ జోరుఁడు సుహృత్తముఁడే యతఁడేలనే సెన
త్కారము సార్థవాహునకుఁ గన్గొన నిచ్చిరజీవితావకీ
నారికి ముఖ్యమంత్రయగు నైనను నీతిపరుండు గాన నే
తీరుననైన నిట్టిసుమతిప్రవరుం డశుభం బొనర్చు నే. 213
- క. అని దీప్తాక్షుఁడు చెప్పిన, విని యరిమర్దనుఁడు నీతివిధనవిలాసున్
వినుతాసువక్రనాసుం, గనుఁగొనుటయు నతఁడు కౌశికప్రభు మొగమై. 214
- క. కంటకులు రిపులు దమలో, నొంటకపురిఁబాసి యూర నొకఁడై వినుమి
ట్లొంటిఁ గృశియింపుచుండుట, గెంటనిశోభనముగాదె క్షీతిపా నీకున్. 215
- ఉ. ఈతఁడు మేఘవర్షునకు నిష్పము గల్గినవాఁడు సత్కిరీయా
నీవుతుఁడు రాజకార్యపరినిష్ఠితుఁ డీతఁడు లేమి లేమిను
వ్చాతని కూరితై కవిజయస్థితి నీ కితఁ డున్నిఁ జేసి వి
ఖ్యాతిపహింతు కత్తుబల్లహౌన్యము నీకు శుభంబు గాదొకో. 216

- క. వైరులు రాయుట హితస, త్క-రమునక యసువులిచ్చెఁ దస్క-రుఁడు లఘు
క్షీరమహాగోద్వితయము, రారాపున గృహికి బ్రహ్మరాక్షసుఁ డిచ్చెన్. 217
- క. అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, నన మలరఁగ వక్రనాసునకు నిట్లను ది
గ్వినుత నయప్రథ యక్క-ధ, వినవేకుక యయ్యెఁ దెలుపవే నా కనుడున్. 218
- ఎ. వక్ర నాసుం డిట్లని చెప్పం దొడంగె. 219
- చ. కృతవిదధీశ చెప్పెదఁ బరిగ్రహలబ్ధము భూరిదుగ్ధగో
ద్వితయము పొల్చు నొక్క-జగతీసురు లోఁగిట దానివంచనా
మతి నొకటన్ హరించుటకు మందచరుం డనుతస్క-రుం డలి
ప్రతినవకాలకూటరుచిబంధుర మైనయమాస నీఁకటిన్. 220
- క. నె ప్పెలుఁగక చనఁ గానల, చొప్పన నొక బ్రహ్మరాక్షసుం డరుగుచు నా
దెప్పరపుముచ్చు నచ్చోఁ, దప్పక పిక్షించి యదృఢతధ్వనిఁ బలికెన్. 221
- క. ఓరీ యిలులూఁతెడునీ, దరుణనిశి నెందుఁబోయెదవు చెపుమా దు
ర్వారత్వర ననుటయు నల, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కిట్లనియెన్. 222
- క. జయసిద్ధి యనుధరామరు, నయనంబునఁ గలదు గోద్వయము దాని నతి
ప్రియతం గొని చనునాతఁడ, నయిపోయెద నొంటి నిష్ఠహారాత్రమునన్. 223
- ఉ. కందెనదాయచాయకొఱ కన్చులమేళము లక్షగోళము
ల్లందెనమారునోరుపసిగొయ్యలదండులుపండు లిట్టిరూ
పెందును జెప్పఁ జూప నరు దెవ్వఁడవీరి వేఁడినం దరా
స్కందకి బ్రహ్మరాక్షసుఁడు సత్యపురస్సరభాషనిట్లనున్. 224
- క. ఈనిశ నిట నేవిపుని, ధేనువులం ద్రాట నీవు దివియుటకై చో
రానేఁ డరిగెద వత నిన, తానకమునఁ జంపఁబోయెద నృలలాశిన్. 225
- క. నావిని చోరకుఁ డంతం, బోవక యనునిన్నిశీధమునఁ గ్రోధమునన్
భూవిబుధుఁ జంపఁబోయెదో, కో వాఁ డెటువంటి నేర మొనరించెనొకో. 226
- క. కారణముఁ దెలుపుమన నల, చోరకునకు బ్రహ్మరాక్షసుండను రజనీ
చారపలాయనమంత్రక, భారూఢుఁడు గాఁడె యరయ నవ్విపుండ్రున్. 227
- చ. జరతకపిత్థరంధ్రములు సాలబిలంబు లగాధనింబకో
టరములు మఱ్ఱిమానితొఱట ల్పెనురావులతొఱ్ఱలు న్నహా
నిరనధితంత్రీణీమహిజనిర్వ్యధనంబులు తొంగిచూడరా
దరసిన బ్రహ్మరాక్షసుల కద్ధరణీసురుచేతిరాయడిన్. 228
- క. మెఱమెఱసి యద్ధరామరుఁ, బఠిమార్పం బోవరాదు బ్రహ్మకునైనన్

- మొఱఁగి నిదురించువో నిది, తటి యగుటం జంపఁబోయెదం బదమనుచున్. 229
- ఎ. ఇరువురు చని యవ్వప్రగృహంబు ప్రవేశించి రందు బ్రహ్మరాక్షసుండు ప్రతి
రోధి కిట్లనియె. 230
- క. తొలుదొలుత నరిగి విప్రుని, బొలుపాఠం జంపి కడకుఁ బోయెద నాలొఁ
దలఁకక నీ వరిగి నిరాశులృత్తిం బసుల నాఁచికొనిపా మొకటన్. 231
- క. తీరిదియని చెప్పినవిని, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కను నీద
ర్పారంభ మెఱిఁగిరెని మ, హారభసము పుట్టు నీగృహంబున నకటా. 232
- క. ఈనెటి నలికిడిపుట్టిన, భేసువులను మ్రుచ్చిలింపఁ దీటునె నాపూఁ
పైనతరువాత దూము, గా నరిగినమీఁదఁ జంపు కాదన విప్రున్. 233
- ఉ. నావిని బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నన్నిటులాడఁగ నెంతవాఁడ నీ
లేనడి నిన్ను వేడ నవులేకలేగెం దొలుదొల్త నిద్ధరా
దేవునిఁ జంపెదం గనలు దీఱఁగనం చడరంగ దొంగయుం
బోవకు పోకు మం చతనిభూరితరధ్వని నడ్డగించినన్. 234
- ఎ. అక్కలకలంబు విని బ్రహ్మణుండు మేల్కనియె నప్పు డతనికి విశ్వాసంబుఁ బు
ట్టింపందలంచి. 235
- క. మును బ్రహ్మరాక్షసుం డిట్లను ననఘా తాపకీన మగుగోద్యయమున్
గొన నున్నత్రాసదీపితుఁ, డని చోరునిఁ జూపె నిజకరాంగుళికోటిన్. 236
- క. చోరుండును బటురాద్రా, కారుండై నినువధింపఁగా నదయుండై
చేరినక్రూరుం డితఁడని, యారాక్షసుఁ జూపె భూసురాధ్యక్షునకున్. 237
- క. నేరముఁ దప్పించుకొనం, జోరుండును బ్రహ్మరాక్షసుండును దనతో
నీరూపునఁ జెప్పినముఖ, సారసరిపుమీఁద హాసచంద్రిక మెఱుఁ. 238
- క. ధరణీసురుఁ డిట్లను మీ, రిరువురు పరమా ప్తు లనఘు లించెవ్వరిపైఁ
గెరలెదము చనుఁడు గాఢ, త్వరఁ గ్రమ్మఱ మీరు మీనివాసంబులకున్. 239
- క. దీవింపవలెవ దవనీ, దేవిత లామోదవనధిఁ దేలిన శాపం
బీనలవ దలఘుసంతా, పావిలచేతస్కు లమృహామహులయినన్. 240
- ఎ. బ్రహ్మణద్వేషంబులేక బ్రతుకుం డని వీడ్కొలిపినం బోయి రాచోర బ్రహ్మరాక్షస
వివాదంబు జయసిద్ధికింబోలె మేఘవర్ణ చిరజీవి సంవాదంబు నీకు నిస్తులకల్యా
ణంబుఁ జేయునని విన్నవించి వక్రనాసుండు వెండియు. 241
- సీ. తనమేనికండలు దటిగి డేఁగకు మేఁపి ఖగముఁ గావఁడె శిబిత్నావరుండు
గరుడుని కాహారకశమై నాగేంద్రవరుఁ బ్రోవఁడే మేఘవాహనుండు

- నిజకళ త్రద్రోహి నిర్దయాత్తుఁ గిరాతు మరుపఁడే నిర్ణీతమైత్రీపత్రి
శత్రుసోదరువిభీషణు సమిద్భీషణు రక్షింపఁడే తొల్లి రాఘవుండు
తే సకలదిక్కామినీకుచ స్తబకములకుఁ, దారహారకలాపమై తద్యశంబు
నేఁడు నాఁడును నున్నది నిత్య మగుచుఁగంటె శరణార్థి మరుచుటకంటె శుభము.
- సీ అని వక్ర నాసుఁ డిట్లాడుమాటలు విని నుందఱ వేర్వేరు నడుసుబుద్ధి
నపుడు దినాభీతనృపతివికారకర్ణునిఁ జూచి తోఁచిన ట్లనఘ నీవు
పోలినతెఱఁగుఁ జెప్పుగుగాక యనునంత నెడసాచ్చి కత్తాత్తుఁ డిట్టులనియె
నేకార్య మెఱుఁగును రిందఱు పలుగూఁత లఱచెద రవివేకి వగుటఁజేసి
- తే. మంత్రులకు నై జములు మృగుమధురభణితు, లవి యథార్థీకరించి వాయుసముఁబెంచి
యేలచెడిపోయెదవు నేన నేలచెటిచె, దహితు నిర్జింపు నాబుద్ధి నాదరింపు 243
- క. నేరము ప్రత్యక్షుండై, చేరువ నుండంగ సంతసిల్లి సజారక
దార న్నాధూత్తుల రథ, కారుఁడు శిరసావహించుకథ యిదియయ్యెన్. 244
- క. అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, యన నాలోకించి యోనయ్యార్జన యిది యె
ట్లనురాగంబునఁ జెపుమా, వినియెద నన నతఁ డులూకవిభునకు ననియెన్. 245
- క. కేరళ దేశంబున రథ, కారప్ర మదానుతల్లి గల దవ్వికచాం
భోరుహముఖి యువజారో, దారన్యసంబులకు వల్లెత్తాడై మెఱయున్. 246
- ఉ. జారులకొంగుపు త్తడి యసభ్యులచేరునపంబు మన్నథ
ప్రేరితకోటి కేడుగడ పెన్నిధి గాముకజాతికిం బర
ద్వారులపట్టుగొమ్మ యుపవల్లభ సంపదపాంధబృందమం
దారము పల్లవాంగణనిధానము దానివిలాస మారయన్. 247
- ఉ. క్రొవ్వి నచన్నదోయికులుకు న్నునుబయ్యెదఁ దెల్పుఁజూచిన
నువ్వునఁ బర్వచూపులదరు ల్చెదరం బటుపాంధమర్తముల్
ద్రవ్య మెఱుంగుమేనిచెఱవం బెడఁజేయకచూడఁ గోడెకాం
డువ్విభులూఱ నూర మెఱయు న్రథకారవధూటి నీటునన్. 248
- చ. మెఱుఁగులఁ గ్రుమ్మరించుకనుమించులు త్రొక్కనిచోట్లు ద్రొక్కఁ గి
క్కి టిసినగుబ్బచన్ను లెడయాక విరోధులజోక నొండొక
ల్లోఱయ నితెంబబింబమున నొక్కొకయిందుక జాఱఁగట్టుఁగ
ట్టుఱపు ఘటింప నేగునలయుగ్గలి మారుపుటేటినీటికిన్. 249
- శా. అన్బొత్తిస్తని రూపలక్ష్మీ కనువిందై యుండ నిర్గ్రాహమా
హ వేశక్షుభితుండు గానినరుఁ డిష్టాహారసంచారని

- ద్రాక్షేముఖ్యము లేనివాఁడు గృహకాంతాకాంతసంతానచి
స్తావైరాగ్యనిశుండు గానిజనుఁ డెన్నఁ తేఁడు లేఁ డొక్కఁడుకా. 250
- సీ పలుమెఱుంగులు మోవి పై నటింపఁగఁ గేరి నవ్వు నొక్కొకసారి అవ్వనవ్వు
జారకర్ణగ్లాని చేరి నారజముగా బలుకు నొక్కొక సారిపచ్చిపలుకు
ముఖదృష్టియునమర్తములు గ్రుచ్చి పారంగఁజూచునొక్కొకసారి చుఱుకుఁజూపు
గిలుకుమెట్టైఱుఱుతు బెళుకుసంపాదింప నడుచు నొక్కొకసారి బెడఁగునడుపు
తే. పదనుగా జాజుచేసినపసిఁడితేను, పోల్కిఁ జూపట్టు మాతికపోతలము
తమ్మరస మంటఁగఱుచుబ్రాయంపుకలిమి, మురియు నొకసారి నష్టంగి మోహనాంగి.
- సీ ఏతెంతుననియు పొక్కిడిపోయి మత్తాళిచూడ నాకట తొంగిచూడనయితి
చేసేత నపుడ యచ్చికబుచ్చికపుమాటలాడ నాతో మాటలాడనయితి
కష్టావిరుచుఁ జొక్కించి తింతియముద్దుగుమ్మగుబ్బలఱొమ్మ గుమ్మనయితి
నను నేకతమున రమ్మని యొప్పి రప్పించి తెఱవ యేటికిఁ దల్పుఁ దెఱవనయితి
తే. నీకుఁ జరణానతుఁడ నైతి నేత్రజితచ, కోరనన్నిచ్చులో నేలకోరనయితి
వందు రాత్తప్రపంచకు లైనజారు, లెరురుతాఁకైన నన్వాడవది నెఁగూర్చి. 252
- తే పరుషటంకకు తారసంభరణకరణ, జనితతాపరసక్లాంతశాంతికాంత
హస్తములఁ దేర్చునొక్కొక్క యవసరమున, శైత్యభైషజ్యమున దానిచన్నుదోయి.
- క కై సేసిబిడ్డపాపల, తో సందడిలేమి నొడలు నొడలుం బిఱుఁదిం
తేసికుచంబులు మెఱుఱుం, గా సుందరి పోతబొమ్మగతిఁ జూపట్టుకా. 254
- క. చెలిచెలువు తెరువుఁజెసగుం, బలె నానాపథికభోగసాత్రంబై న
ర్తిలుచుండ దానిచెడుపో, కలు చెలిసెం బతికిఁ గొంతకాలంబునకుకా. 255
- క. తెలిసి యొకనాఁడు వాఁడా, లలనాతిలకంబు తలతలం బట్టుకొనకా
వలయునచి తలఁచి వెంగలి, కలికిం బరికించి నిర్వికారతఁ బలికెకా. 256
- క. ఏలినయీకేరళనర, పాలుఁడు నా కానతిచ్చెఁ బయనము చాఁకా
గాఁవిళంబన మోమహి, వాల్మీకి దెమ్ము సంబళముఁ గంబళముకా. 257
- క. వేఱూరికిఁ జని యిట కై, దాఱుదినంబులకు నత్తు నద్దినసము లా
ఱ్ఱూఱుసుమీ నీసంగతి, జాఱుట నాకనినయోష సంతోషమునకా. 258
- సీ. చివురువాతెర అచ్చసేయుఁబో వేఱూరి యొసపరిగానిపల్లొత్తుకెంపు
తమిగుబ్బచంటిపాళెముడ్డుఁబో వింతగుమ్మచిమ్మటవేలిగోరి తాఁకు
మోముదామరతావి ముదమంగుఁబో క్రొత్తబాజుఁగుకస్తురిచుక్కబొట్టుతేఁటి
చిన్నారిమేనవాసిండుఁబో పొఱుగింటికిలికిచుట్టము ఱొమ్మకమ్మపూత

- తే. తనచొకాటపుఁజెక్కుటద్దములఁ బ్రతిభ,లిందుఁబో మాటుమగనిక్రొమ్మించుకూపు
ప్రాత్రపోరాట మొందురఁ బఱచెననుచుఁ బొంగె లాఁబ్యాసీను వడ్లంగితేను. 259
- క. తలపేనుపంటిసందిది, పులుకాలనుముల్లు వస్త్రమున యూకకటి
స్థలితీఁటపాదరక్ష, శిలవోలెం బ్రాత్రమగఁడు చే టెవ్వరికి. 260
- ఆ. నెరసుతోడఁబోలె నేత్రంబు దుర్భర, వ్యాధితోడఁ బాసి యంగకంబు
కాలతి నుల్లసిల్లుగతి వీనిఁబాసి యి,చ్చానుమాపవృత్త నగుదు నేను. 261
- క. అనిమూపులు మూఁడై లా,లనరథకారునకు సంబళము గంబళ మి
చ్చి నిలిచి కుహనార్తి గడ,ల్కొన నప్పుడనిలిచి పేరుకొని పతికనియె. 262
- ఉ. నిక్కువ మూరికేగెదవె నీకు దయారహితాత్ముఁడైనరా
జెక్కడఁగల్గె నిన్ను నొకయించుకనే పెడఁబాసి యుండలే
నిక్కడ నేను మీపిఱుఁద నిప్పుడవచ్చెదఁ దోడుకొంచుఁబో
మ్మక్కఱదీఱ నాహృదయ మక్కట నీవశమాటెఱుంగవే. 263
- క. నిమిషము దివసంబై ది,సము నెలయై మాసకంబు సంవత్సరమై
సమయగమై చింతించెద, రుణా భవదీ యయోగ రాహిత్యమున. 264
- ఉ. ఈచెలు వీకళావిభన మీగుణ మీకమనీయవిగ్రహం
వీచతురత్వ మీగరిమ మేమగవారికి లేదు చూచితీం
జూచితీఁ బ్రాణనాథ నినుఁ జూచినకన్నుల కాలతాతనా
రామఁడుఁ బట్టఁడివు మగరాజవు రాజవు నిక్క మింతయు. 265
- ఉ. కేవలసాధనంబు లిరుగేల వహించి నటించునమ్మహా
భావజునట్ల యుక్కుటులిబాడిసయుం గొని నీవు మానుకీ
నానసధంబున నైలఁగ నచ్చరచాద్వునఁ గన్నులార్ప కిం
పావహిలంగఁ జూతు దరహాసపరిస్ఫురితాననాబ్జనై. 266
- క. విడిఁగలమాణిక్యము పు, త్తడితోడం గూర్చినట్లు తనతో నిమసాం
పడరం గూర్చినబ్రహ్మకుఁ, దడయక చేయెత్తి మ్రొక్కుదమె ప్రాణేశ. 267
- క. తడసినఁ జత్తు న్వడి ని,క్కడి కేతెత్తునుచు ముచ్చ గన్నీరొలుక
బుడిబుడియేడ్పులతో న,వ్వెడమాయలప్రోవు మగనివీడ్కొల్పుటయు. 268
- ఉ. పంచనఁజేసి వాఁడు తలవాకిలి వెల్వడి పోయిపోయి య
స్తాచలకుంజకోటరమునం దినుఁ డేగినఁ డక్కుబెట్టి యా
ముంచినచీకటి న్నసలి ముచ్చవలెం జొరఁబాటి యింటిలో
మంచముక్రిందఁ దూలుకొని మానముఁ గైకొనియుండె నంతట. 269

- ఆ. జలములాడి మేనఁ గలపంబు నలఁది య,చ్చెలువచలువ వలిపెచీరఁగట్టి
ముడిచి కుడిచి లేచి విడియంబు నేయుచు, మొదలియామమయిన యద నెఱింగి.
- ఉ. ఆతెలిగంటిగంటి నెరసై నవిభుం డరిగె నిర్విరతుశ
ప్రీతి రమింపవచ్చు నిటఁ బిల్వము నీవనితొన దూతి యా
శెరిఁ బోయి చీరనగవీప్రతిరధ్యమునుం గొనర్చి సుం
జాతకుతూహలం డగుచు జారుడు దశ్యదనంబుఁ జేరఁగన్. 271
- ఆ. కోళ్లుమూ యుద్దుగొంగడిఁబఱచిన, మంచమునకుఁ గ్రొత్తమగనిఁ గొనుచు
కులుకువడల నరిగి హర్షుండె దానిక్రిం, దింటిమగఁడు డాఁగుపెఱుఁగలేక 272
- చ. ప్రవిసుటితామరూపదృఢబంధ మరుంధరమోదకృద్గళా
రదము కటికపోలముమర స్తనదృష్టనఖక్షతంబు కై
తనపరిహాసభాషితమతాంతచపేటమసా స్తలజ్జమ
ప్రసాదుసకూహ ముల్లసిల సంగమ మిద్దఱకు నిర్మాంశ్యమై. 273
- క. సాధీయాకృతధారా, సాధారణకరశిఖరనికాతనఖంబుల్
సాధింపఁగ రతినాథా, యోధానసాధనములయ్యె యువయువతులకున్. 274
- క. ఆసతి యుపపతియును నిజ, పసతిం జెలఁచెఁగి యట్లచారణగాఢో
ల్లసనమునఁ బెనఁగ గుసికిలి, కన నచ్చెలికాలు మగని వెన్నొలుయుటయున్ 275
- క. దిబ్బచెడక యద్ధరిత్రీ, కటిమదిలో నిచ్చయించెఁ గవలన నీచీఁ
కటి నెక్కటి నిక్కడికం, కటిక్రిందిలునచ్చె గట్టిగా మగఁ డనుచున్. 276
- క. గతితృప్తిఁ బొంది యయుగప, పతి నాతిం జూచి పలికెఁ బద్మముఖీ నీ
పతినితిలో నారతిలో, మతిఁ దలఁపఁగ నీకు బ్రయతమం బెయ్యనొకో. 277
- క. నోరార్పక నిక్కము జెఱుమా రామా ప్రేమ ననిన నది వానిదెసన్
గూరిమిఁ గలిగియు నలరధ, కారమనోరంజకంబుగా నిట్లనియెన్. 278
- చ. *పతికందర్పరహస్యకేళికిఁ దలంప న్నాక్షరోచ్చారణ
స్థితి ముంగొంగుపసిండిగాదె మది నాతిం ప్రీతిఁ జేసింపఁ గా
కతివారాగతుడై విరక్తిఁ దొడఁగంగఁ జేరుజారుండు నీ
సతమేదెప్పుకు వానితోడిరతి నిస్సారంబు రాజాస్యకున్. 279
- క. ఇదియేటిమాట యేలా, ఎదిరెమ నిను నీవెఱుంగనా నారమణుం
డుదధిచిఱుపడియ వీన, ల్లది నే నవపన్నఁ దెలియదా నీమదికిన్. 280
- క. రోతనినువంటిమానిసి, శ్రోతికి నామగనిఁ బేరుకొనఁ జక్కెరకున్

* ప్రతిప్రాణేశరహస్యకేళికి ననిపాఠాంతరము.

జేతికిఁ గలవాని సుమీ, కాతాశముగాదు నీకు ఘనఁ డాతనికిఁ.

281

ఉ. ఒండననేల నామనియొద్ద కనించుట యింద్రభోగమై
యుండునయో యనుంగువిభుఁ డూకికిఁ బోవుటెఱింగి యొంటి ని
ట్లుండఁగ వచ్చి పట్టికొని యోరిదురాత్మక సిగ్గుగొంటి వీ
వెండయుఁబోలే వేడి ఘటియింపదె నాకిటుఁటిమారముకొ.

282

ఉ. రాచకును ల్వహించి నలరాచకుమారునినంటిదేవుఁ డ
య్యోచని కాళ్ళతో నరిగె నూరికి నెన్నడు వచ్చువాఁడు లే
లే చవిగావు కండ్లు పెకలింపుచు నున్నవి ప్రాణబలభుం
జూచినదాక యెట్లునిలుచుం దనుకెట్లు సహించియుండునొకొ.

283

శా. కాయం బెక్కడనుండెనేమి పనిలొకందర్పుఁ బ్రాణేశ్వరుం
బాయంజాలవు ప్రాణము ల్చనసురుబృహదాశ్వుగాఁ జేయుటకొ
డాయ న్వచ్చుఁగదా పయోధిరుము లంటం గొఁగిటుండేర్చి యా
చాయం బైకొని చెక్కినొమ్మరతిరాజ్యశ్రీలఁ దేలింపునొకొ.

284

చ. అగునగు బైసిమాలిచితి నంచు విజృంభణస్మృతి నివ్విధి
నొగయనిమాటలం జెప్పు నూడకు నైచినదానఁగాను నా
మగనికి నిన్నువంటికోటమాలినమానుసులీడె *భర్తతోఁ
దెగి యెడద్రెవ్వికం బ్రదికితే మని యైదువనై సుఖించెదకొ.

285

చ. అనుతనుమధ్యభాషితము లారథకాయఁడు సాదరంబుగా
విని యిది నాయెడం బ్రణయవిశ్రుతయౌ నటుగాకయుండినకొ
నను ననుకూలుఁడంచు నుపనాథునితోడ శతాననంబుల
న్వినుతి యొనర్చునే పరిధివింపక చంపక కాతు మెచ్చితికొ.

286

ఉ. ఏను బ్రవాసినౌ టెఱిఁగి యింతట నంతట నాకుమా టెవ
రైనె డెఱింగి కన్గొని చలింపక వీడిలుసొచ్చి యుద్ధతుం
డై నిలుపోవలేక కదియంబడెఁ గూతలు రోతలందు ల
జ్ఞానిధిగాన మెత్తబడి నాధ్వి రతిస్థితి నూరకుండెడుకొ.

287

ఉ. చిక్కితి వీనిచేత రొదసేయుట సిగ్గులచేటు సొందఁ
జొక్కక వేగ నిల్వెడలఁ జూడఁడు మచ్చలఁ దీర్చుకున్న నీ
డుక్కున సేమిసేయునొ భయోదయ మయ్యెడునంచు నోడి యీ
చక్కెరముద్దుగుమ్మ సరసప్రియభాషల నింపానచ్చెడుకొ.

288

* భర్తకుం దెగి యెడద్రెవ్వికం బ్రదుకదే యని పాఠాంతరము.

- క. అతివా నారతిలో నీ, పతిరతిలో నిష్ట మెద్దిపలుకం దగునం
చితఁ డడిగిన హితరూపా, నివృత్తుడని నన్నబల పొగడె నీనిం దెగడెన్. 289
- ఉ. పంచన యిప్పు డీతులునవంకజనించె జనించుఁగాక యీ
చంచలనేత్ర నాయెడఁ బ్రసన్నమనోరథ దీనిమాటలన్
గాంచితి మోదమంచు రథకారుఁడు వేగ సజారదారతో
మంచము నెత్తికెత్తుకొని మంజుగతిం జని వాడవాడకున్. 290
- ఉ. వాకొని యెంతశాంత యెటువంటిపతివ్రత యెంతయుత్తమ
శ్లోకవివేకరాశి యనుచుం బ్రియ నెన్నుచు హస్తతాళమా
నైకలఘుప్రచారగతి నాడెఁ బ్రహాసవిలాసవస్తులై
మూఁకలుగట్టి నాగరికముఖ్యులఁ తన్బరికించి నవ్వగన్. 291
- వ. ఇచ్చరిత్రంబు సాపరాధుం డగుచిరంజీవిం జేపట్టిన నీ కుదాహరణం బగు నని
రక్తాక్షుండు చెప్పిన నప్పలుకు లాదరింపక నులూకేశ్వరుం డూరకుండె నంత నయ్య
భిప్రాయ మారసి. 292
- క. తనకు నులూకత్రాసము, మనుగడ కుపహతి యునబహుమానత్వము లే
డని తెలిసి తెలివిఁ గలయా, ననమునఁ జిరజీవి ఘూకనాథుని కనియెన్. 293
- క. నీరిపుచే నూరక యవ, ధీరణఁ గాంచితి జగద్విదితమతి నయ్యున్
గ్రూరాగ్ని కాహుతిగ దను, ధారణ మిఁకజాలు వేల్చెదం బ్రాణంబుల్. 294
- క. నావిని రక్తాక్షుఁడు చిర, జీవిం బరికించి చచ్చి చేసెడుపనియే
మీవివరపుట్టఁ జెప్పుమా, నీవనుటయు నాతఁ డాతనికి నిట్లనియెన్. 295
- క. ఈకాయ మనలముఖమునఁ, బోకార్చి నులూకయోనిఁ బుట్టి బలిమిమైఁ
గాకముల గర్వరేఖా, స్తోకములం ద్రుంతు మనసుతుందుడు కాఱన్. 296
- వ. అనిన విని రక్తాక్షుండు. 297
- క. లోకదృశుఘనసమీరమ, హాకుఢరంబులనరింతు నని కాదాపూ
ర్వాకృతికి వచ్చె నొక్కతె, కాకికి నీకేల కౌశికత్వము గల్గున్. 298
- క. అనురక్తాక్షునిఁ గనుఁగొని, ఘనుఁ డచ్చిరజీవి వలికె గాఢప్రజ్ఞా
ధన వినఁగోరితి నిక్కఱ, యనురక్తిం జెప్పుమనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 299
- స్తీ. కైటభాహితపదాంగదమాక్తికచ్ఛాయ విధిక్మండలుసమన్వితమరాళి
మారారిమకుటమందారమాలికవియత్కృష్ణధేనుక్షరత్తి రధార
సాధుజీవంజీవచంద్రికసగరజస్ఫాటికస్వర్గసోపానపంక్తి
చింతపోవిత్తసంచితభిగీఢకీర్తి వారాశిహృదయకర్పూరవర్చ

- తే. పరుషవాసిష్ఠకాపసంప్రాప్త్యమాణః, మిత్రసహపుత్ర గీర్వాణశత్రువేష
సముదితక్లాంతిహృతిసమ్యగమృతవృష్టి, గంగ పోగడంగ నెగడు రంగ త్తరంగ 300
- సీ. తజ్జలంబుల నొక్క-తపసి యాస్వాదింప శయపుటం బల్లనఁ జాపువోటఁ
దటకుటానిలనబద్విటపకాండనిషణ్ణ ఘనగృధ్ర చంచునిర్దళిత యగుచు
మూషికపడియొ నమ్ముని దానినిజతపోషహిను నొక్క మనోజ్ఞ మహిళఁజేసి
కన్నకూతునకంటెఁ గడుగారివంబునఁ బోషింప నొకకొన్నిపూటలకును
- ఆ గుటులుగూడె మేనుమెఱుఁగెక్కఁ బాలిండ్లు, బయలు మెఱసెఁబిఱుఁచుబలీసెనడలు
ముఱిప మెఱిఁగె సిగ్గుమోమున నిపులొత్తె, దోయజాన్య కరుఁ బ్రాయమైన.
- క. కలితరుచిమించునించున, ఫలముంబలె నూఁగునూఁగుఁబ్రాయము చెల్లిపై
నిలువం గని ముని మనువీ, వలినని తలపోసె నధికవాత్స్యమునకొ. 302
- క. ప్రతినూతనర్తువేశా, నివృత యెవ్వతె యవ్వధూటి వృతలి యగు న్ద
త్సతిపాణిగ్రహణముఁగా, మతిఁ దలఁపరు సుమతుల నభిమతమై యునికొ. 303
- ఎ. ఇంతకుమున్ను వివాహంబు సేయలేనైతి నిచ్చిపుచ్చుకొనువారికిఁ గులధనాది గౌర
వంబులు సదృశంబులునయిన ననురాగంబు పెరుగురూపయకావనాదులు పరస్పరాను
రూపంబు లయియుండిన సతిపతులకుఁ జేమాంకురంబులు వృద్ధిబొందుఁ గావున
నివ్వనజగంధి మహానుభావుండగు సూర్యదేవునకుం బరణయంబు సేసెద నని య
మ్ముని తీవ్రధాము నాకర్షించి. 304
- సీ తనునోరఁ బేరుగ్రుచ్చినవారి కారోగ్య మిచ్చువాఁ డఘములవ్రచ్చువాఁడు
పరరాజసంబాధ విరియుచక్రముల రక్షించువాఁ డిటులశిక్షించువాఁడు
వేదాంత శుద్ధాంత వీధుల నొలగంబుండువాఁ డాపద ల్పెండువాఁడు
దుష్టమండేహ సందోహంబు నెలగోలు తరమువాఁడు మురారితిరమువాఁడు
- తే. సంప్రదోషవచస్థితిజలదరించు, ననినిజనులకు దృష్టిపాటవము నిచ్చి
మించువాఁ డెల్లదిశల దీపించువాఁడు, సారసా పుండు మునికి సాక్షాత్కరించె.
- చ. ముని యలతీవ్రధాముని సముజ్జ్వలధామునిఁ బూజసేసి యి
ట్లను దిననాథ యిక్కి-సలయాధర పెంపుడుబిడ్డ నాకు నీ
కెన సుముహూర్తవేశ వరియింపుము నీకిదె యిత్తునన్న న
వ్వనరుహబాంధవుండు శ్రుతవంతుఁ బ్రశాంతునిఁ జూచి యిట్లనుకొ. 305
- తే. అనఘ నాకన్నఁ బర్జన్యఁ డధికుఁ డభ్ర, సంచయంబున నను నిరోధించుఁగాన
నమ్మహాత్మున కీకన్య నఖిలమాన్యఁ, బరణయము సేయు మదినీకుఁ బరమశుభము.
- క. అనిచెప్పి తపసుఁ డరిగిన, ననఘుం బర్జన్య నంత నాకర్షింపకొ
జనుదెంచి నిలిచె నతఁ డ, ముని యవ్వేల్పునకు నెయ్యమున నిట్లనియెకొ. 306

- క. కన్య నభిషేనత్రయశః, వ్రాన్య ననన్య న్వరింభమా యిచ్చితి నీ
ధన్వత్వ మమక ననః బన్ధన్యం డిట్లనియె మానిజనమాన్యనకుఁ. 309
- క. మరుదభిహతిదూదిక్రియం, దరలుదు నాకన్న ఘనుఁ డతం డాయన కి
త్తరకాక్షి నిచ్చి సంయమి, పర పెండ్లి యివర్చు మనుచు వాఁడుం బోయెఁ.
- క. పవమానుఁ గ్రోహతరై, పవమానుఁ దలంపఁ దపసిపాలికి నతఁ డా
ర్జుణము లమరవచ్చిన, వివిధాతిధ్యముల గాఁవింపుచుఁ బలికెఁ. 311
- చ. ఉచితసభాయితాఖిలపురోపననాపవనాసురాసుర
ప్రచయములందు నీసవతు రాఁ డొకఁ డిష్టజనప్రసన్నతా
రుచుల నకౌ టెఱింగి గుణరూపవయోనయధన్యఁ గన్య నీ
కచలచునీష నిచ్చెద సదాదృతిఁ గమ్ము వివాహ మీవనఁ. 312
- చ. నరులు సుర లభివాద్యకులు నన్ను మహాబలుఁడం డ్రు సత్కృతా
పరపరమేష్టిశైలము లపారబలంబులు నేనెఱుంగుదుం
బరు లనమన్న నేమి కనుపట్టిన పట్టిధరాధిభర్త కా
దరమున నిత్తుఁగాకని సదాగతి పెప్పియభేచ్చ నేగినఁ. 313
- క. ధరములఁ దటఘటితపయో, ధరముల సంగీతముఖరదైవశివిద్యా
ధరముల శ్రీగరుడసుధా, ధరములఁ దలఁచుటయుఁ బర్వతము లేతెంచెఁ 314
- క. ముని యద్ధరణీధరములఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె నాత్మ కన్య ననన్యఁ
జనలోకమాన్య నిచ్చెద, గొనకొని యొండొకఁడు పుచ్చుకొనుఁ డింపెసఁగఁ.
- చ. అతిశుభలగ్న మోసమయ మన్న నమస్కృతు లాచరించి ప
ర్వతములు వెల్కె నేఁ డబలవంతులమందురు పాదజర్జరీ
కృతులము మమ్ము లెక్కఁగొన వెల్కె లు వానికి నిమ్ము నిర్మల
వ్రతభవదీయ ప్రీతి కనివారణ లేకని చెప్పినపోయినఁ. 316
- క. ఎలుకలఁ బిలిచి మహాముని, కులవల్లభుఁ డనియె నిత్తుఁ గూతు న్నోదం
బొలయ విరియింపుఁ డొకఁడని, పలికిన నవి కరము వెఱఁగుపడి యిట్లనియెఁ.
- క. ఎలుకలకు మనుజునతులకుఁ, గలయిక లెట్లనిన మాని కమనీయతపో
బలమునఁ గ్రమ్మఁ గూతురు, నెలుకంఁగాఁ జేసి యొకటికిచ్చెం బుచ్చెఁ. 315
- చ. అట్లగుటఁ గాకె వగునీకు ఘోకజన్త మెట్లుగల్గునని కేరడం బాడి యధిక్షేపించు
రక్తాక్షుని వారించి యరిమర్ద నుండు ప్రసాదపురస్సరదృష్టిఁ జిరజీవి నాలోకించి.
- ఉ. క్రూరతిరావలోకములు ఘోకము లాదృతి నీకు నీప్పితా
హారము లిచ్చు నిర్భయుఁడవై ధరణీరుహదుర్గకోటరా

గారములం జరింపుచు సుఖస్థితి నుండు కొంతలేక యో

భూరివివేక యందుఁ గడిపొనని శక్తి బహూకరించినాఁ.

320

చ. కృతకృత్యుండ నయితినని ధైర్యవిజితసహారాచలాన్యశ్రమచారంబున దుర్గ బాహ్య
భ్యంతరంబులం బ్రచర్తించి యన్నియుం గనుంగొని శరీరాస్థానవ్యంతంబు చింత
దొరలకుండ భూకింబులం గలసి మోలసి పక్షంబులు వ్యవహారదక్షంబు లగుబయు
నొక్క నాఁ డెడలు నేచి యలూకమాలోత్పాటనంబునకుఁ బృథ్వీరుహదుర్గకోట
పద్మాంబుల నీరంబులుగాఁ బూరిఁగూరి నీ సేంగ వంబులు నుచీఁగి కరీషిండ్లుం
డంబులు గ్రుక్కి యక్కడ నిలువక మేఘునర్థుఁ గానంబోయి యవ్వా యసపతిచేత
సంభావితుండై యప్పు డుపస్థితంబైనకార్యంబు విన్నవించి చిరజీవి యిట్లను నీవు
ను నిన్నుం గొలుదువాదును నీరసతపశాఖలను గొజవులను బట్టుకొనిరండు వైరిసం
హారసమయం బిదియని తెలుపుటయు.

321

క. ఎరవలిగట్టినకొండల, కురువడిఁ జని కాకిమూఁక లొక్కటఁ గొర్రుల

పరపరవలైనపిడకలు, తరిగైకొనిపోయి ధీరతం దరికొన్నాఁ.

322

మ. తొక నత్యుద్ధతి మిందువాయువులచేత వ్రాజితోడ్డోన క్రొం

బొగ్గనై కీలలు పర్వి నిక్కఁ జేతునిప్పు ల్రచి యుక్కుమ్మడిక

గగనం బంటి ఘనస్ఫులింగములు నాల్కల్లోయనచ్చిచ్చునల

బగిలెం బ్రేకనడెం దినాం గులము ల్భ్రష్టంబులయ్యెం దుదిక.

323

క. ఈనడువున నిశ్చేషము, గా వైరుల సంహరించి కౌతూహలసం

భావతుండై యప్పుడు చిర, జీవికి నలకాకరాజశేఖరుఁ డనియెక.

324

క. పగివానిగ్భహము మృత్యువు, మొగచుచ్చో నన్నిదివసములు గట్టా యే

పగిది జరింటితి నీవని, నగచినఁ జరిజీవి మేఘవర్ణుని కనియెక.

325

చ. అవశవఁ గార్యకాంక్షి యగునాతఁడు దేజము డాచి దుస్థితు

ల్గుడుమచు నీరుఁ గొల్చి పీరుగుం దివిపల్లయులై ధరిత్రిఁ బే

ర్పడినసహోదరు ల్దవహఁ బ్రాపుగ నుండియుఁ బుణ్యగాళలం

గడపఁ డె మత్స్యగోబాననుఖంబున ధర్మసుతుండు కాలముక.

326

ఉ. పౌరుషము న్న హాబలముఁ బండితభావముఁ గల్గివట్టియా

ధీరుఁడు కార్యదాహనిరతిఁ బరుఁగొల్పుచుహానసాగ్నిధూ

మాదుణతాత్ములు న్నలినమైనకటంబు మహావిభూషిత

కారము దర్శియు నైఅయఁగా నలభీముఁడు మాత్స్యఁ గొల్పఁడే

327

ఉ. పౌరుష ముజ్జగించి నగుబాటున కోరివి సాధుగ న్నిత

- కారతః గాలకాంక్ష సాసఃగ నిజకార్య మొనర్చుగాండీన
బ్యారవదేవద త్తనభసత్తుభితాప్త హరిత్కరిశ్రుతి
ద్వారుఁడు గ్రేడి మత్స్యపురి నాఁడు బృహన్నలయై నటించఁడే. 328
- చ. ఒకదెసఁ గార్యదాహమున నుండక యేరికినైనఁ దీఱ దం
తకనిశసత్కుఁ డాదరణధామకటాక్షుఁ డఖండవిక్రమా
ధికుఁడు విలాసవిశ్రమణదేశము మాదిరిఁ దొల్తపుత్రుఁ డా
నకులుఁడు మత్స్యరాజభవనంబున సాహిణియై చరింపఁడే. 329
- చ. భుజబలశాలి నీతిపరిపూర్ణుఁడు రూపవిలాసవారిజ
ధ్వజుఁడు హరిజ్జయాభిముఖవర్చుఁ డతిప్రియభాషుఁ డాశ్రిత
ద్విజనిధికార్యదాహనిరతి నిజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
న్రజములఁ గాచునాఁడయి విరాటుపురి నృహదేవుడుండఁడే. 330
- ఉ. కాలము దాఁలు నెవ్వ రిలఁ గాల్గలవారలు నారిగొళికి
లాలపరీతభూతవిపులాన్యపరాజముభీశిరస్థం
స్థాలఘురత్న భానునిక పాతీసమున్తి పదంఘ్రిపద్మపాం
చాలతనూజ తొత్తుపని నల్పచై దై వగతి న్నధేష్ఠకుఁ. 331
- చ. అనిచెప్పి బాష్పనిష్పిడితాత్మండ్రై వాయుసాధ్యక్షుండు చిరజీవి నాలోకించి. 332
- క. పరదేశ మభిలముఖా, కరము మదీయోపదేశగమ్యుఁడవై కా
ర్యరథసముకోర్చి రిపుఁడు, దివిమున నెబ్బంగి నుండితివి చిరజీవీ. 333
- క. ఘూకములు చెగడ ఘూక, త్తైకాంతుఁడు గౌరవంబు సలుపఁగ బ్రతిప
త్తైకమున నుంటి విదృశ, నాకతమున నీకుఁ గలిగెనా చిరజీవీ. 334
- సీ అని విన్నవయిన వాయుసరాజు నీక్షించి యచ్చిరజీవి యిట్లనియె మట్టి
తరువున నీయాజ్ఞఁ దలమోచి యేనుండుతటి మదాంధదేవాంధతతులు వచ్చి
కెలఁకు నీక్షించి మీసాలకువ లేమన్న తెరలివచ్చినత్రోవ మరలిచనఁగ
నున్నకన్నెటిఁగి నేనొకశబ్ద మొనరించి క్రమ్మటించితిఁ గార్యకరణబుద్ధి
ఆ. నపుడు వికృతమూర్తినైయున్నన న్నులూ, కములు గాంచియెలుఁగుఁ గానఁదొలుత
నింపుకలిమి సంహరింపక నొంపక, నాదరమున భర్త కప్పగించె. 335
- చ. అప్పుడు ఘూకనల్లభుండు నన్నుం జూచి నీ వెవ్వండవని యడిగిన మేఘనర్ణు
నకు ముఖ్యదండనాథుండ నగు చిరజీవి ననిచెప్పితి నప్పలుకులు విని మంత్రులరా
వించి మంత్రకూటంబున నన్నుం జూపి యితని కుచితం బగుకార్యం బొకరొకరు
చెప్పుండనిన నందు రక్తాక్షుండనువాఁ డొక్కరుండు దక్కఁ దక్కి నవారందఱు
నాపక్షంబ పలికిరి రాజును వారివాక్యంబు లంగీకరించి నీతిదక్షుం డగు రక్తాక్షుని

చెన నాదరణంబు నేయండయ్యెఁ గాలపక్వంబును నట్టిద.

336

క. జనియింపం గలకౌర్యము, మనమున దగ నిశ్చయించి మంత్రి సునీతిన్

వినిపించిన విననొల్లని, చెనఁటికి ముకుబంటిగాదె చేటుంబాటున్.

337

తే. గగనమంటిన దోషాగ్నిగాధశాంతి, నీరమున శీతలమునేయ నేర్చుమంత్రి

నిరహితారంభపరుఁ డైనసేవకుండుఁ, గార్యనిర్వాహకులు సూపె కరటముఖ్య.

క. తానెంత కార్యపారగుఁ, డైనరహస్యమున మంత్రి నడుగక ధరణీ

జానకి నేకార్యంబుం, బూనందగ దుద్ధతప్రభుత్వప్రజ్ఞన్.

339

ఉ. ముప్పదిమూఁడుగోటుల సుమూర్తులవేల్పుల నేలువజ్రియ

ప్పప్ప యవార్యశౌర్యకరుణాదులపట్టున నిందుకేనియున్

జెప్పనివాఁడె యట్టినయశాలి బృహస్పతిగోపనంబునం

జెప్పినపంపునేయక విశృంఖలవృత్తిఁ జరింప నేర్చునే.

340

క. కావున రక్తాక్షుఁడు నయ, కోవిదుఁ డమృతమృతచూట గురుమంత్రముగా

భావింపలేక కోటఁడు, పావకకీలాఠిఁ గాలి భస్మంబయ్యెన్.

341

చ. అరయఁగ దుష్టమంత్రినినహం బనువారము గల్గియుండ నే

పురుషు ననీతిదోషములు పొందవు రోగములే యపధ్యబం

ధురుఁ గలఁగింప వేజనునిఁ ద్రుంపదు మృత్యువు లత్తియెవ్వనిన్

జిరమదగర్వదర్పితునిఁ జేయదు పైకొనవేరి నాపదల్.

342

స లోభికిఁ గీర్తియు ఖలునకు మైత్రియు నష్టక్రియునకుఁ గులంబును ధనాశ్చనతత్పరు

నకు ధర్మంబును నలసునకు విద్యయు గృహణునకు సౌఖ్యంబును బ్రచుత్తసదివ్రా

డగు జగతీపతికి రాజ్యంబును లేదు వెండియు నీరసేంధనంబుల నహ్నియు మూర్ఖ

లందు శోకంబును జపలచిత్తులయందు గోపంబును గాంతలందు విత్తంబును

దయావంతులందు ధర్మంబును మహాత్ములయందు ధైర్యంబును వృద్ధిఁబొందు నది

యట్లుండె.

343

క. ఎలనగునంతకు బగతుం, దలనిడుకొని తిరుగునీతిత త్వజ్ఞుఁడు మున్

జిలువయొకం డట్టిడయై, మలుగందినదే యనేకమంహాకములన్.

344

క. అనినవిని మేఘవర్ణం, డనురాగరసాబ్ధి నోలలాడుచు విద్యా

ఖనికా యెట్లీకథ చెపు, మను డచ్చిరజీవి వాయసాగ్రణి కనియెన్.

345

సీ. విను పూర్వమున నుండవిదుఁ డనుకాలాహి యాహారకాంక్ష నహర్తుఖమున

బలచి యొండొకచోట బహుభేకకలకల ప్రతిభిన్నసకలదిగ్భాగమైన

ప్రాదము గన్గొని లోనికరుగ నెద్దిక్కున చెరువుగానక తీరధరణినిల్చి

కుంభిని ఫణమూదికొని డిల్లచెడినట్లు పరవశుగతి రుగ్గుపగిదినుండఁ

- తే. బలిక మంఠాకపతి యహోఘణివతంస, ప్రాణములు లోచనంబుల బటిలపట్టిచి
యెఱచి యొల్లక యిట్లుండ నేలనేల, చింతలేమిటి నేని భక్షింపరాదె. 346
- క. తలద్రివ్వక మ్రొంగుచు కేవలము మహాబలునియంతవాని నయోనీ
కలతంబడ నేకార్యము, గలిగెనొకో యన్నఁ బన్నగం బిట్లనియెన్. 347
- తే. ఓదయానిధి దైవోపపాదితుండ, నైననాకేల వొరకునాహార ముఱక
నొరులు వెట్టినదనుక బస్తుండవలయుఁ, దనకు నావుడు మఱియు నద్దర్శరంబు. 348
- క. అనిలాశనవల్లభచె,న్న నహో చిత్రంబు పస్తు పారణ లుండన్
వనరం గారణమున్నను, వినియెద జెపుమనిన నుండవిదుఁ డిట్లనియెన్. 349
- క. కేవల మాహారేచ్ఛం, బోవఁగ నొకనాఁటిరేయి భోగం బద్రువం
గావడిద్రొక్కిన నొకభూ, దేవకుమారకునిఁ గఱిచితిని బడలుపడన్. 350
- క. కాటుపడి భీతిఁగాయం, బూటాడంబరచి జనకునూరుద్వితయా
స్ఫోటితమ స్తకుడై శిశు, వేటుపడినకురరివోలె నేడ్చుచునుండెన్. 351
- క. అడలునలముద్దుపట్టిం, జడియసుమని వీపుజటిచి జనకుం దురమం
దిడికొని మునుగడ పుడమిం, గడునడకున నున్ననన్ను గని కోపమునన్. 352
- క. ఎసుధామరుఁ డిట్లను వెలి, విసరినతమినోరి విసపువిత్తానోరే
పసనాడెఁ గటకటా యి, క్కనుగంగుం గుంగులేక కరనన్ బంపన్. 353
- ఆ. కుటిలగతికేఁ బుట్టుగుడ్డికి ననుదిన, శ్రుతివిహీననకును గ్రూరమతికి
బాపజాతికేలప్రాపించుఁ బరహితా, చరణవిద్య నిన్ను సైఁపఁదగునె. 354
- చ. కడుదొడుసైన యిద్దురితకర్తము నిన్గొని మంచుగాక యె
క్కడఁ జననిచ్చుఁ బుట్టపురుగా కొఱగ కెపు డస్వతంత్రతన్
మడుఁగుభజించి భేకముల మస్తమున నభిరియించి కొల్చి యె
ప్పు డవి దయామతిం గడుపు పోయఁగనుండు పాకారిపామునన్. 355
- క. ధారాశచింత నంతం, గ్రూరతచెడి మిమ్ము మోచికొని తిరుగంగా
నోరాజా వచ్చితి నా,హారము మీరిడకలేదయా నాకనుచున్. 356
- క. ఆరోహణకాతూహల, సౌరభ్యము మోసులొత్త జలపాదుఁడు దు
ష్టోరగభాషణములు మా,యారూపము లనక నిజము లని తనలోనన్. 357
- క. తలఁచి యలచిలువకిట్లను, నెలకొనిననుఁ గొలువనిలువ నీహృదయమునం
గలిగిన నాహారం బిడి, తలకుం గ్రొవ్వెక్క నడపెద న్నే ననుడున్. 358
- ఉ. మందవిదుండు కప్ప డనమాయకు లోనయి చిక్కె నంచు నా
నందమునొంది భేకతమణభ్రమణాదులు నాకులేవు నీ

- కందువచేరి భోగఫలకింబున నీపదము ల్బహించి యుం
దుం దుదిముట్టనందనుకఁ ద్రోవక దగ్గఱఁ జేర్చుకొ మ్మిటకొ. 359
- క. నను విశ్వసింపు మెప్పటి, కనుమానము మాను చచ్చునంతకు నెందుం
జననని దేవరనగరికి, దనపేరం గమ్మకట్టెదం గొనుచునుచుకొ. 360
- అ కడుపుఁజూపి చానగా నింక నెన్నఁడు, నడుపుకొనియె దనుచు చెడుగుఁబురుగు
చెప్పరాని ప్రియముఁ జెప్పినహృదయంబు, గరఁగి భేకరాజు తెరువుచూపి. 361
- క. ఆరోహింపఁగవలె గృహ్లాఠగ యీసరియవెంట నొద్దికిఁ జనుచె
మ్మా కయమున ననుటయు ని,ర్వారణనది సొచ్చి కదియ నచ్చెం గప్పకొ. 362
- క. అప్పు డనురాగమొప్పుం, గుప్పులుగొని క్రోతిగొమ్మగొన్నట్లు వడం
గుప్పించి కప్పఁజేడ, పుప్పుఫణిప్రవరుభోగ మారోహించెకొ 363
- క. జలపాదుని బాదుకొనం, దలనిడికొని త్రాచునేచునటనం దటభూ
ములకొంతనేపు ద్రిమ్మరి, యలసినగతి నూరకుండె నట్లుండుటయుకొ. 364
- ఉ. పన్నగభర్తఁజూచి జలపాదుఁడు వలె నిదేమివేగసం
పన్నము గాకయున్నయది మందవిదా భవదీ. గువిగ్రహం
బన్నభుజంగ మిట్లను దయామయ యాఁకటదీలుపడ్డ నా
కున్నదె యానశక్తి కడు పోమినమీఁదటఁ జూడు చిత్రముల్. 365
- క. దొరలు తమవేడుకల జూ,తురుగాని వహించి తిరుగు తురగంబులఁ బ్రో
వరు మేపునీశ్వతఱినిడి, యుదవిద్విధ మనిన దద్దురాగ్రణి మదిలోకొ. 366
- క. కలతెర గిట్టిద యనుచుం, దలఁచి యయో విప్రశాపదశ దనయిచ్చకొ
వలసిన యాహారము గొన, గలుగమి నిచ్చిలువ నొచ్చెగద యకటకటా. 367
- క. భారవహం బిదిలేదా, హారము నే నిడక కటికి యాఁకట నిపుడే
కారెడునిట్లుండిన నా, యారోహణ కేళి యేక్రియం గొనసాగుకొ. 368
- చ. అని తలపోసి మందవిదు నారసి యజ్జలపాదుఁ డిట్లుచుకొ
ననుఁ దలఁదాల్చి యాడజవనంబువలెం జతరానలంబురాఁ
జన యపుడెల్లగప్పు విశృంఖలవృత్తి భుజించి లావుగై
కొని విహరింపుభోగికులకుంజరనాదములకొ హ్రదంబునకొ. 369
- చ. అని నిరప్పణగాఁ గప్పులఁజేడు నెలవిచ్చిన బలవంత మగుట నీరంబున ననర్గళ
ప్రచారంబునం బేరెంబులు వాటుచు నొడిసియొడిసి బడలుపడం గతిచి కిమకు
కిమకురనక కతిపయదినంబులకు జలపాదావశేషంబుగా నిఖిలభేకంబులం భక్షించి.
- క. తలనంటి పట్టుకొని చి,ప్పలువిరిగి నడంకుచున్నవాని నహో య
జ్జలపాదు విడిచి రోషా,విమనసుఁ డగుచు మందవిదాఁ డిట్లనియెకొ. 371

- క. తగునే భోగశిరోమణి, నగునే నొకవేళ నలఁగి యరుదెంచినఁ బై
నెగురుకొనఁ గొండయొక్కడ, దగరెక్కడ వలదె తారతమ్యం బరయన్. 372
- క. నలఁకువ ధర నెవ్వరికిం, గలయతియ మహాబలారిగా యితఁడంచుం
దలఁపక గౌరవమింతయు, సలుపక నను నసదుసేయజనునే నీకున్. 373
- క. అతిమణిఘృణిసంభరణో, చిత మగునాఘణము కష్టశీలా నీకు
త్పితపుటడుగులకు నర్హమె, తతినిక్కనలాట మ్రొగెద న్ని న్ననుచున్. 374
- క. పడి నొడిసిపట్టుకొని దెస, పడ నొడలుం దొడలు బడలుపడ నొక్కి ముదం
బడర దిగమ్రొంగి వలసిన, కడ కరిగె న్తందవిదుఁడు కాకాభ్యుత్థా. 375
- ప. ఏ నమ్మందవినుచందంబున ననమానంబున కోర్చి ప్రతిపక్షిక్షయం బాపాదించితి
సనిచెప్పి చిరజీవి మఱియు మేఘవర్ణున కిట్లనియె. 376
- క. మూలముల జెఱుప ననల, జ్వాలలు తరువులనకాని చందనశైత్య
శ్రీల మగుగాడ్పుచెఱుచు, న్నూలంబులతోన వృక్షముల శీఘ్రమునన్. 377
- క. ధనమున ఋణశేషము సా, ధనముల రిపుశేష మాషధంబునఁ దనుసం
జనితగదశేష ముదకం, బున శిఖిశేషం బశేషముగఁ జేయఁదగున్. 378
- చ. ముడివడియున్నదుర్వ్యసనము న్నడలించి దుడంతెరోషపుం
గడలి సుశాంతిసేతువునఁ గట్టి సమాసమదేశకాలముల్
కడఁగనిచిత్రగుప్తి పాసఁగ న్ననుతేనికి వేయునేల యి
ప్పుడమిఁ గరస్థలామలకముల్గద సంపదలు న్ముభంబులున్. 379
- క. శరములఁ బడరుమనీషా, శరములఁ బడినట్లు రిపులు సమరమువలయున్
శరములకు వలచు ప్రజ్ఞా, శరములకుం గ్రాహ్యమెద్ది సరియారెంటన్. 380
- క. అలఁతులకు దైవయత్నము, బలవంతంబైన నెల్లపనులొదగు మహా
బలుల కది లేకయుండినఁ, బలుకులు వేయేల కడమవడు సర్వంబున్. 381
- ప. సుచరితఃఫలంబులంగాక సకలకార్యంబులు చేకూడవు త్యాగంబున ఖారుండును
వైదుష్యంబునం బ్రియుండును గుణంబుల లబ్ధిండును నగుచు రాజు రాజ్యంబు
గావింపవలయు నిందొక్క టితక్కినం బురుషాకారంబు నిరర్థకం బని విందు మది
యట్టిద. 382
- సీ. ఘనరూపనిధి యనంగునకా యనంతగత్వ ముచితమే బలి కహివ్యూహవసతి
పాండునందనునకా బహుకాలవనవాస మిభపురాధిపునకా యేటిచొరవ
యదుకులాధ్యక్షునకా శాపమరణంబు జాహ్నువీసుతునకా శస్త్రశయ్య
నలరాజుకా మహానసపాకభజనంబు నహుషునకా ఘోరనాగమూర్తి

తే. మతిత్రిశంకునకా పచ్చిమాలతనము, దృఢదనందనకా రాచతోత్తుపాటు
మనుజుఁడెవ్వఁడు కర్తస్వతంత్రుఁ డరయ, నీశ్వరుఁడు గాక సమకూర్పనిట్టిపనులు.
ఎ. ఇదియెఱిగి ప్రజ్ఞాన్యాయంబు లేమఱక యుండవలయు దైవబలంబు గలవాఁడవ
గుట నీకు శీఘ్రకాలంబునఁ గార్య సిద్ధియయ్యె నిరమిత్రుండవయితి ప్రాప్తమి
త్రుండవయితి వింకఁ బ్రాజ్యవైభవంబున రాజ్యంబు సేయుమని చితజీవిచెప్పిన
మేఘనర్ణుండు సకలసంపత్పరిపూర్ణుండై రాజ్యభోగంబు లనుభవింపుచుండె. 384

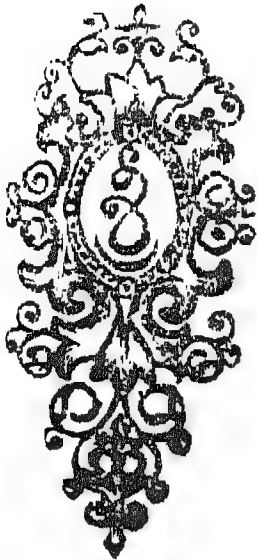
క. అని చెప్పిన ధరణీవర, తనయులు నిజగురునిఁ జూచి తాత్వికముఖ్యా
వినఁ బ్రియమయ్యెడు జెపుమా, మనువారఁ జతుర్థతంత్ర మనియడుగుటయున్.
చ. అతనుభియంకరై కవిషమాంబక సమ్యగ నంతభోగసం
గతవిగతాంతరాయగతి గాఢవినాయకవ త్తచి త్తజా
దృతిబహుపద్మజాండమణిదీపితకుక్షీకరంకమందరీ
కృతపరత త్వవిజ్ఞటిమృగేంద్ర వికస్వరయోగపుష్కరా. 386

క. రంగ త్తరజాతమహా, గాంగేయ స్తపనఘటితఘనపులకాయ
త్నాంగనిచోళ యచుప్రా, గ్రంగస్థ మధ్యసంచరణజై లూషా. 387
మాలిని. కలుషమశకధూమా క్లాంతచింతామరామా
ప్రళయకరణరోషా ప్రాణిసంగు ప్రితోషా
విలసదచలధర్మా విశ్రుతశౌతకర్తా
సులభభజనలోలా సుస్థిరశ్రీవిలాసా. 388

గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథకరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకల
సుకవికృత కైవారభాషణోల్లాస రాజకులపారావార పర్వ శర్వరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గ
పరిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయధిక్కుత నీహార పర్వత పర్వతరాజమూర నిస్సహాయప్ర
బంధనిర్తాణ భోజభూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బైన
పంచతంత్రంబున సంధివిగ్రహం బన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.
పంచతంత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

సత్యాలోకనజని

తాసమశరకరణసంభ్రమాధికనరక

త్రాసవిధిప్రాధరణా

భ్యాసభుజార్గళసనాథ హరిహరనాథా.

1. వ. దేవా లబ్ధనాశనాభిధానచతుర్థతంత్ర మాకర్ణింపు మధీతనీతిశాస్త్రమర్తుం డవ్విష్ణు
శర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె. 1
2. క. పరకపటాలాపపరం, పరకేర్పడ భ్రమసివిడుచు ప్రాప్తార్థముగా
పురుషుఁడు విడువఁడె మును సా,గరమునఁ గపిశింశుమారకము గుప్పణితిన్. 2
3. క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రవతంసుఁ బలికి రదియెట్లు నను
ప్రావీణ్యా యాకథ జెపు,మా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియెన్. 3
4. నీ. నీరడపధికపానీయనికేతంబు మేదినీయుపతిక టీదుకూల
మంబరచరవరాభ్యవహారసత్రంబు సరిదలంకృతికార్యకరణశాలి
కార్పణ్యభయదవీక్షణవధూజనికర్త రాక్షసజిద్విహారస్థలంబు
మునిరోషనష్టనాకనిసర్గశుభదాయి నిస్తులరత్నపూర్ణితకరంక
తే. ముగ్రశతధారధారాసముగ్రభీతి, పరవశాగత బహుకుభృద్భరణనిపుణ
మతనుసత్వ మలక్షితౌర్వానలంబు, వెలులదక్షిణశరధిసర్వజ్ఞశరధి. 4
5. నీ. ఇమ్మహాగాంభీర్య మెవ్వనికొదవు నీవాహినీభరణ మెవ్వనికిఁగలుగు
నీగోత్రరక్షణ మెవ్వనికబ్బు నీయనిమిషావాప్తి యెవ్వరికిదొరకు
నీసత్యసౌభాగ్య మెవ్వనికెసఁగు నీఘనహితాచరణ మెవ్వనికి నొదగు
నీగాఢజీవన మెవ్వనికుండు నీకనకరత్నోర్తు లెవ్వనికి వశము
తే. నీలలితరాజసన్తాన మెవ్వనికి లభించు నెవ్వని కిట్టియొప్పదము నిత్య
మాతనికెకాక యని లోకు లభినుతింపఁ, గ్రాలునిద్భరవిభుఁ డాపగావిభుండు. 5
6. 6

- క. ఆపరిమితం బుడుచితర, ణ్యుపసక్తం బభిలజలధరోపాస్యం బా
త్తపదస్థానిమిచంబు, ద్విపులాక్షౌమం ఒనంతవిధ మెఱిగించున్. 7
- క. ఆనీరధితటమున బహు, మానుం డనువాఁడు వృద్ధమర్కటుఁడు మహా
వానరులు ముఖరసత్ర. స్థానరులు భజింప సుముఖుఁడై పర్తియిన్. 8
- ఉ. వానికిఁ గంటిలో నెరసువఁటివిరోధి సమీపపర్యత
స్థానమునం జయొస్తుఖుఁడు తామ్రముఖుండు చరించు నమ్మహా
వానరసార్యభౌముఁడు ప్లనజ్జనసంగబహుప్లవంగనే
నానతగోత్రుఁడౌచు నొకనాఁడు సమిత్కరణేచ్ఛ వచ్చినన్. 9
- క. కైకొనఁగలబహుమానుం, డాకంఠక్రోధవివశుఁడై ప్రతివీరా
నీకినిపై బలధిక్కృత, నాకపుల న్దపులఁ బనిచిన న్నిశ్శంకన్. 10
- క. ఆహవ మొనరించె సము, త్సహత నిరునాఁగు దొడరి దంతాదంతిన్
బాహాబాహిముఖాముఖి, నాహావాజ్జుఖరఖచర మై నధి మొప్పున్. 11
- శా. లావు లేర్పొక్కని నొంతు రుగ్విఁ బిడికిళ్ళం ద్రెళ్ళ పార్శ్వచల
గ్రానంబు ల్పెకలించి టువ్వునురు మ్రగ్గ న్నొగ్గ నృత్తాగ్రశా
ఖావగ్గంబుల నెత్తి మొత్తుదురు స్రుక్కం జిక్కఁ గంతచ్చటల్
గావుల్పట్టుదు రొండొరు ల్దదమణంగం బ్రుంగ నవ్వానరుల్. 12
- క. చఱతురు పెడిచేతులనోఁ, గఱతురు తెరనోళ్ళఁ బిసితఖండంబులు రా
విఱతురు పెళపెళ నెమ్ములు, పఱిబోవనికలిమిబలిమిఁ బ్లనగాధ్యక్షుల్. 13
- క. విరసము నెఱసాహసమున్, బురిగొన నిట్లుభయపైన్యములు పోర న్ర
క్తరసతరసములు గదురఁగ, శరనిధిగత్వములు వెలివిసరి రాదొడఁగెన్. 14
- ప. అష్టవంగసంగరం బావిష్కృతౌరుణంబు నన్యక్తతారకంబు నగుచు నహర్తుఖం
బును లుంతితాగమనంబు లుంఛితశ్శక్తు రోమంబు నగుచు బౌద్ధకర్తంబును నదృ
ప్తశాస్త్రంబు ననక్షతపరికరంబు నగుచు యావనవివాహంబును బరీభ్రంశితచరణం
బుం బ్రణప్తవశీవిలాసంబు నగుచుఁ గుకవికవిత్వంబును ననుకరించె. 15
- క. అంతఁ దనఘనబలంబులు, పంతము దిగనాడి యోడి పఱచిన సంప
ర్తాంతకుఁడన బహుమానుఁడు, తాంతేతరతామ్రముఖపతాకినిఁ దోలెన్. 16
- తే. అప్పు డూర్ధ్వశిఖుం డైనయనిలసఖుఁడు, పోలె మత్తామ్రముఖుఁడుచూపులనతిస్ఫు
లింగసంఘాత ముదయింప నింగినింగి, దాతుచంచాన బహుమానుఁ డానసించి. 17
- చ. తఱిమివధింప శత్రునకుఁ దానసమీకసమీకరంతయై
యతిముఱిఁ బల్కె నోరిజరరా పెఱరావునకేగునాబలం

- బెటిఁగియుఁ జూననేలయిపు డీ వన నబ్బహుమానుఁ డోరి ద
బృజులకు రావ తాఁకువెడపల్కుల కోర్చినవాఁడఁగాఁ జూమి. 18
- క. పందకుఁ గాక పలాయన, కందళిసాహసునియందు గలుగునె యని మి
న్నందినకోపంబున వై, చెం దామ్రముఖుండు పుల్లసిల శిలనలుకఁ. 19
- క. మఱియొకకుటవిటపంబునఁ, జలచి ఘనక్రోధదృష్టి సమకొనముష్టిక
బటియపడ నురముఁ బొడిచిన, మఱియుఁబడకపుడు తామ్రముఖుఁ డుగ్రుండై. 20
- క. బలవంతు మాల్యవంతుం, జలధికడం గడఁగి నొంప సమయింపం గాఁ
దలఁచుహనుమంతుఁడును, నలసృద్ధం గ్రుద్ధముష్టిహతి క్షీలిఁగూల్చెక. 21
- తే. కూల్చి చంపక యుసురుతోఁగూడ నతని, నతనికాంతాళిఁ గైకొని యతులగతులఁ
బఱచి వారాశిరాశితత్ప్రాంతకాంత, ధరఁ జిరాదృతిశైత్యకృత్యము లొనర్ప 22
- క. కొండొక కాలమునకుఁ గపి, మండలపతి మూర్ఖఁడేటి మహిరహితోఁ గూ
ర్చుండి కనువిచ్చి రిపును, దండపరాక్రమునిఁ గాంచి తలవంచుకొనెక. 23
- ప. అగణ్యాదాక్షిణ్యాభిముఖుం డగుతామ్రముఖుం డబ్బహుమాను నన్వర్థనాముఁ
గావించి పంచిన. 24
- చ. జరతకపీంద్రుఁ డట్లరిగి సాగరతీరమునందు మానితాం
బురుహభవాండపండపరిభూషితుఁడైవెలుఁగొందుచున్నయా
శ్వరుఁడన నుజ్జ్వలజ్జటిలసారఫలంబులఁ బూర్ణమై మహా
గరిమ పహించుదాని మధుగర్భమునాఁ జను మేడివోఁచినక. 25
- క. పరికించి యయ్యుదుంబర, తరువెక్కి తదీయపక్వతరఫలసేవా
గరిమం బ్రాణానిలసం, భరణముఁ గావించికొనుచుఁ బ్లవఁగుం డుండెక. 26
- క. అలకపిచేతిపచేలిమ, ఫలము ప్రమాదమున జారి పాథోధిజలం
బులఁ బడియెఁ బడిననొండొక, బుళబుళశబ్దంబు సంప్రభూతం బయ్యెక. 27
- క. అనినదము కర్ణంబుల, కానందవిధావిధాయి యగుటయు గణనా
హీనము లగుతత్ఫలముల, వానరుఁ డక్కడలి నీటనై వఁగఁ దొడఁగెక. 28
- క. వనచరకరము క్తములై, వనధింబడు మేడిపండ్ల వారణలోలోఁ
దినుచుఁ జలింపక క్రకచుం, డనుదారుణశింశుమార మవ్చోనుండక. 29
- క. ఆధిః తమోదుంబరఫల, మధురరుచిం జొక్కి శింశుమాశము మాసా
వధిగా నవ్చోటన కర, మధివసియించె న్నిజప్రియావిముఖుండై. 30
- చ క్రకచునిభార్య కూర్చిచెలిఁ గన్గొని యిట్లనుఁ బ్రాణవల్లభుం
డకట యెఱేనిఁబోయి తడవయ్యె విలంబనహేతు వెద్దియో

- తికమకమైతి నా నెగులుఁదీర్పుము నీవిపు డేఁగిచూచి నా
యకసుఖవార్తఁ జెప్పుమని యంచిన దూతికపోయి ముందరకా. 31
- క. ఒకచో వికచోదుంబర, నికటంబున ముసలిక్రోతి నెయ్యంబునఁ బా
యకయున్న శింశుమారుం, గ్రకచాంకునిదూతి ప్రీతిఁ గని చని యెదురకా. 32
- చ. చెలువటియున్న కూర్చిచెలిఁ జేరి వినం గన గ్రొత్తలైనవో
చెలితెలియంగ నంతయును జెప్పెద రోయకవిన్న నేను నీ
యలఘునియోగమూఁది చని యక్కడ నొక్కడఁ జూచి వచ్చితిం
దొలఁగక వానరప్రమదతోఁ గనఁబాయనివాని నీపతికా. 33
- క. నేనెఱుక చేయుకొఱ కిట, వెనువెనుకకు వచ్చినచ్చి వెలఁదికొలందికా
జననీపనిచెప్పితిఁ బర, వనితారతి లుబ్ధుఁ డేలవచ్చు న్నగుడకా. 34
- క. నావిని కాపుర మెటువలె, నీవిధమునఁ బ్రాణనాథుఁ డితరస్త్రీమై
త్రీవశుఁడయి యుండఁగ నని, పాపకశిఖిపోలె మండిపడి యది మదిలోకా. 35
- చ. కనుఁగవ నశ్రులోడికలు గట్టఁగఁ దైలనిషి క్తయై నిజా
నన మరవాంచియుండె సదనంబున నత్తటి శింశుమారుఁ డ
వ్వనచరనాథువీడ్కొని యవారిగఁ దియ్యని మేడిపండ్లుగొం
చు నిలువ కేగుదెంచి యిటుసొచ్చి కులాంగనఁ జూడఁ జూడ్కికికా. 36
- ఉ. ఒండొకభంగిఁ దోఁచుబయు నుల్లము రుల్లనిపల్కె శింశుమా
రుండు ప్రియానయాతిగవిరోధినె హృత్ప్రియదాప్రచూది నే
యండకువచ్చినం బలుక వక్కట నీవన శింశుమారిని
ష్ఠండవిధానమైనయలుకం దలయై త్తగు చూడ దెంతయుకా. 37
- క. అదియట్టిద యుప్పనికిం, బాదరగుటం దూతిప్రీతిఁ బురికొనఁ బలికెకా
జమరాలికిఁ దెవులెత్తిన, యదిసీతో నెట్లుమాటలాడం గూడుకా. 38
- క. మందులు దెచ్చునిచెప్పిన, మందులు నినుఁ గొలుచుధిటులు మాతోఁ దమలో
నిందెవ్వరుఁ బలుకరు నీ, చందముగా నెట్లు సాధ్విజా రుజ మానుకా. 39
- క. నావిని క్రకచుం డను మ, జ్ఞీనము లౌసధము లయినఁ జేడియ కీలో
సేవింపఁజేసి నిర్గదఁ, గావించెదఁ జెపుము దాఁచఁగా నేమిటికికా. 40
- క. అని కూర్చి తేటపడఁ బ, ల్కినపల్కులు శింశుమారి గెంటనివేడ్కకా
విని నీతి తంత్రమంత్రం, గనుఁగీటిన నతఁడు చేరి క్రకచుని కనియెకా. 41
- క. ఎలనాఁగ రోగమణఁపం, గలమందులు చెప్పుడనిన ఘనశాస్త్రకళా
బలవేద్యులు వైద్యులు గే,నూరీతిం గ్రోతిగుండె వలెనని రధిపా. 42

క. అది ముదిత కొసగకున్నన్, బ్రతుకదు చెడచెడగరాదు పరిణామమనన్
మడిగదిరిన వెఱగ్రకమం, డిది యెవ్విధినిరస భార్య నెట్టిదేర్తున్. 43

క. బహుమానుం డొకఁడున్నాఁ, డహితుఁడు గాఁ డతఁడు హితుఁడు హాహముక్త
స్వహగృహతార్థము దు, స్వహపహనాప్రజ్ఞ నెట్లుచంపుదు నతనిన్. 44

చ. నితతము విశ్వసించు నతినిర్తలచిత్తున కెగుసేయుకా
పురుషుఁడు దక్క భూరికులభూమిధరంబులు గావు సప్తసా
గరములు గా వరణ్యములు గావు భరంబని ధాత్రిమైత్రి నా
సిరివరుతోడ విన్నపము నేయదె వేడిన నట్లుగావునన్. 45

చ. కడపట భార్యనిల్కడనుఁ గాఁ జెలికానికి నెగుసేత యె
క్కుడుదురితంబు కాపురము గూలఁగఁ జూచుటయు న్నహాఘ మి
ప్పడఁతుకపట్టున న్నఖునిపట్టున నింతి విశేష మింతకై
చెడుపనియేనియుం దగిలి చేయక మానఁగరాదు గొబ్బునన్. 46

చ. అని నిశ్చయించి బహుమానవధోద్యోగంబునం దిరిగి వచ్చె నప్పు డుప్పొంగునమ్మ
దంబునం బ్లవంగపుంగవుండు. 47

క. క్రకచావికచాదృతియొ, ద్దమఁ గ్రమ్మ నరుగుదెచెదవు కులకాంతా
నికట మకటా యసహ్యం, బాకొ సత్యముఁ జెప్పుమనిన నునచరుఁ డనియెన్.

ఉ. ఏను భవన్నియోగమన నేగి ఫలంబులు కానుకిచ్చినన్
మానిని పల్కె నీ వరిగి మాసకమయ్యెఁ బ్రవాస మెవ్విధిం
బోనిది నీకు నెద్దిగతమో గతమోహభవద్విగంబు నా
తో నెఱిఁగింపుచున్న భయదూరసదాదృతి నంటి దానికిన్. 49

చ. తనరుననూనధామతిమిధామతెటంబున లెక్కకెక్కుడౌ
ఘనఘరాజిఁ గ్రాలు మధుగర్భమునాఁ జనుమేడి దానిపై
మను ననువాసరంబు బహుమానుఁడు తత్కపిచక్రవర్తిప్రో
పున నితరం బెఱుంగక యపూర్వసుఖస్థితి నుంటి దాలిమిన్. 50

చ. మఱువఁగ రానిసఖ్య మది మాటలు వేయును నేల పుట్టి బు
ద్ధఱిఁగితిఁగాని యట్టిజగ దేకపవిత్రునిఁ జూడ నెందు నో
తెఱవరొ యంచుఁ బాతకుగతిం గృతి నీయుపకారకృత్యముల్
గుఱిగడనం బ్రియంబుతమిఁ గొండలు కోటులుచేసి చెప్పితిన్. 51

ఉ. చెప్పిన నంతరంగమున సింగఁడు బూతఁడునై ప్రియంబుసాం
పుష్పతిలంగఁ బల్కె నది యొయిక్యతఘ్నుఁడ వీవుగావె య

- ప్పప్ప సుహృత్తముం డయిన యాయన నింటికిఁ దెచ్చి వేల్పునే
చొప్పునఁ గొల్తు రట్లు పరిశుద్ధసపర్యల దేల్చుటొప్పుదే. 52
- ఉ. ఎక్కతి మేడిపై నిలువ నేటికి నేటికిఁగాదు నిల్చుఁగా
కిక్కడఁ బెద్దకాల మఖిలేప్పితభక్త్యము లావహింతు నా
మ్రొక్కనిమ్రొక్కి పెక్కుప్రియము ల్పయము ల్పచరించి తోడితె
మ్మ క్కపినాథునంచుఁ బ్రియయ ంచిన నిన్దొనిపోవవచ్చితిన్. 53
- క. కారణవిముఖంబై యుప, కారముఁ గావింపలేరుగద లోకము కై
నారం బగు నిట్లన ని, హ్కారణవత్సలుఁడ వీవు కారణజన్తా. 54
- క. కపివర నీచేనందిన, యుపకారపుటప్పుఁ దీర్పనోప న్గరుణా
నిపుణమతి నాగృహంబున, కిపుడీ వేతెమ్ము పూజ లిచ్చెద భక్తిన్. 55
- క. ఇలువాడిమ్మగులిడి కూ,రలు గూ శ్లమరించి యేలరాఁదాయెనొకో
వెలలెం బ్రొద్దని యట నీ,చెలియలు నేఁ డెదురుఁజూచు నేవించుటకున్. 56
- క. రారానిచోటుగాదు కృ,పారాజితపిచ్చుకుంటుపైఁ బర్వినభా
గీరథివిధమున నస్తద, గారమునకు తమ్ము కపిశిఖామణి యనుదున్. 57
- వ. ప్లవంగపుంగవుండు. 58
- ఉ. రాసిరణం బొనర్చి నిజరాజ్యముఁ గైకొని నన్ను గాసి గాఁ
జేసినవైరిఁ గన్గొనుచుఁ జెంగటనుండుట కష్ట మిందునా
కోసఖ యట్లుగానఁ బదమూఁద సహింపదు వంతువెంబడిం
గాసిలియుండువారిలకుఁ గాననిక్రంతలు మేలుగా వొకో. 59
- క. అనఘా నీనిలయమునకుఁ, జనుదెంచెద మీకుఁగాక జలసంచారం
బనువగునే మముఁ బోలిన, వనచరులకుఁ జెప్పు మనిన వాఁ డిట్లనియెన్. 60
- క. నీవాక్యము లుచితంబులు, గావె పయోవిహృతియేడఁ గపులేడ యేటే
నావీపున ని న్నిడికొని, యావాసముఁ జేర్చువాఁడ నరుదె మ్మనినన్. 61
- వ. తదృశిషితంబులు మాయాదూషితంబు లగు టెఱుంగక. 62
- చ. మెఱసి యుదుంబర ద్రుమముమీఁద వసించినకీశరాజు చే
టెఱుఁగనికూన తెప్పవలె నేడ్డెఱు దోఁచినశింశుమారుపై
నుటికెఁ దదీయపృష్ఠమున నుండినవాఁడు విశృంఖలత్వరం
బఱచి హుటాహుటి న్తనికిపట్టున కేగెడుత్రోవ నేర్పడన్. 63
- క. నీరము తెరువునఁ గొండొక, దూరము చని యలసి నిలిచి సుర్దాంతవిషా
దారుఢహృదయమై చింతాతతి నది యీ రెలుంగునం దనలోనన్. 64

- ఉ. నన్నితఁ డంతరంగమున నన్ని యయో చనుదెంచుచున్నవాఁ
డెన్నిభవంబులం దొలఁగు నిష్టులఁ జంపినఘోరపాప మెం
దు న్ననునంటిదుష్టచరితుం బరికింపదు లోక మాక్రియల్
గన్నవిగావు విన్నయవిగా వొనరింపఁగఁ బాసె సఖ్యముల్. 65
- క. నడనడి పురుషుని భారం, బిడి భూరివృషంబు తాత హేనుము నొఱయం
బడు శుద్ధిశక్తిరుచులకుఁ, బడఁతులహృదయంబు లారయఁ బడ వేగతులన్. 66
- మ. పరమద్రోహపురస్కరంబులు నయోపాయక్రియాదూరము
ల్లరితచ్చన్నము లన్యతాపకరణోద్యోగంబు లప్రత్యయా
కరము లన్యతాపరాజ్ఞులుంబులు సమగ్రతాంతివల్లిశిత
క్షురము ల్దంభమయంబు లెల్లెఱుఁగవచ్చుం గామినీచిత్తముల్. 67
- క. ఈమనసులు గలిగినమహా, శామాయామయతరోక్తులకు లోనై య
యో మదినమ్మినకీశ, గ్రామణిఁ దెగటార్పవలసెఁగా నా కనుచున్. 68
- క. అలక్రకచుఁ డల్లనల్లనఁ, బలుకఁగ విని వానరాధిపతి భూరిభయా
కులమానసుడై యపుడో, దళితాఘా యేమిపలికదవు నీ వనుడున్. 69
- క. ధృతిఁ గ్రకచుఁ డపుడదత్త, ప్రతివచనం డగుచు నుఱకపఱచుచునుండన్
వితతప్రజ్ఞం గపి యు, ధృతు వానిం గ్రమ్మఱించెదం గా కనుచున్. 70
- క. భీతిప్రవాహ మతిధృతి, నేతువుచే నాఁగి పలిక చెలికాఁడా నీ
శాతోదరి నాసోదరి, కాతుకమున నున్నె భవదగారం బమరన్. 71
- క. ఇది వినవలతుం జెవుమా, మది వొదలఁగ ననిన శింశుమారుఁడు పలికన్
గదబాధిత యయియున్నది, గద నీయనుకత యెట్లుగా ధరియింతున్. 72
- నీ. భార్యలేకయొనర్చుపండువు దండువు కులకాంతపెట్టనికూడు గేడు
పత్నితోఁ బలుకనిపలుకులు చిలుకులు గృహిణిలేనికబంధకేళి జాలి
జాయవాటింపనిసరసము ల్వీరసము ల్పాణేశ్వరికిఁగానిపాటు చేటు
దయితకై చేయనిప్రియములు భయములు వల్లభవెలియైనయిల్లు పొల్లు
తే. ముద్దుకులకాంతసుద్దు లేస్తాద్దవినని, చెవులు గవులు వృథావేయుఁజెప్పనేల
యకట సతిలేనిబ్రతు కేల యర్థ మేల, వాహనములేల కరులేల వసుధయేల. 73
- క. నావిని బహుమానుఁడు బా, స్వావృతముఖుఁడగుచు వాని కనుఁ గ్రకచా నీ
దేవి రుజ మాన్పుటకు లే,రే వెజ్జాలు మందుఁ జెప్పరే వా రనినన్. 74
- క. చెప్పిరి వానరహృదయం, బప్పనికి నవశ్య మనుచు నగదంకారు
ల్లప్ప కదిహేతువుగ ని, నిష్పష్టదు గొనిచనుట యని యహితుఁ డతఁ డాడెన్.

క. నగచరుఁ డదివిని వెఱఁబం, డ్లిగిలిచి వడనడ వడంకి యెదపడి చెడితిన్
దెగితిఁ గడచనితిఁ బొలిసితిఁ, బొగరున నిట్లయితి మోసపోయితి ననియెన్. 76

వ. అని. 77

క. దారుణగహనంబున నా, హారోతలఁ బెట్టుముదిమి ననురుసురై కా
మారంభం బుడుగని యల, ఘోరాఘఘలంబు గట్టి కుడిపెడునన్నున్. 78

క. భీమాటవిలో నున్నం, గామాంధుని బొదవుబాతకంబులు రాజ
గ్రామముననున్న దూరిత, కాముని గల్త్యము లంటఁగా శంకించున్. 79

క. చిరకాల మరిగె సురిగెం, దరుణిమ యిక నేడ గామతంత్రం బనుచున్
బరలోకచింతనేయని, పురుషాధముఁ జేటుపాటు పొందచె యనుచున్. 80

చ. క్రకమని చూచి వానశిఖామణి యిట్లను నీవిచార మే
టికిఁ జెడిపోయె నేమిటికి డిందె భవన్త తిప్రాణమైనభా
త్యకు రుజమాన్వఁ గీశహృదయంబునకుం జనుడెంచువాడ వీ
వకట యెఱుంగఁజెప్పవలదా మునుగల్గగ నాకు నింతయున్. 81

ఉ. చెప్పిన నాయురుంబరపుఁజెట్టున నెప్పుడు దాచియుండు నొ
క్కప్పుడు మామకీనహృదయంబు సమర్పణఁ జేసిపుత్తు నీ
చొప్పున నింతదాచెదరె చుట్టమఁగానె విరోధినే వృథా
త్రిప్పటజేసి తింకొరులు దెత్తురె నిన్గడవం బ్రతిక్రియల్. 82

క. హృదయము దరువున నున్నది, గద నాకాయమున లేరుగద మునుగా నా
కిదిచెప్పక పనిచెటిచితి, గద రిపుడెవుగాని చెలివిగా వంగనకున్. 83

నీ. ధర్మార్థకామచింతకులకు భూదేవధారుణీనగవధూదర్శనములఁ
జనరాదు రిక్తహస్తములను గామ్యార్థి వగునీకు మున్నపాయనమువలయు
హృదయంబు మేడినున్నది పోకమరలు నిర్తుండితారినికాయ గుండెకాయ
చేయార నీకు నిచ్చెదఁ బుచ్చుకొని చేరి జాయ నిరామయఁ జేయవయ్య
తే. యనుచుబహుమానుఁడాడుమాయామయోక్తు, లాగమోక్తులుగానప్పుడాత్మఁదలఁచి
తిరిగి యాశింశుమారుఁడేతేరఁ దీర, వృక్ష మెగఁబ్రాకి కపి వాని వెక్కిరించె. 84

క. కనినుస నాకట ఘలము, త్తెసవుచు జలివిడిచి మేడిమీఁద న్నోదం
బెసఁగ నటియిందువానరు, మసలక వీక్షించుశింశుమారుం డనియెన్. 85

చ. కుజమున నున్నవానరునిగుండియ దండియశంబు నీకుఁగా
భుజబలసార యిము కొనిపోయెద నాయెదదీఱ మల్ప్రియా
రుజ కనఁ బల్కెన్ గాననచరుండు దురాత్మ విచారమూఢ యే

- కుజముననుండు వానరునిగుండియ యొక్కడిజోలిపొ మ్మిసీ. 86
- చ. స్తుతులఁ గరంచి నాగృహము జాతువు రమ్మని తోడుకొందుఁబో
యి తగవుమాలి నన్ను బొలియింపఁగ యత్నముఁజేసి తేను నీ
గతి భవదీప్సితం బొసఁగుకై పడి నిన్తరలించి మేనిబ్రో
చితి జిరకాలజీవి మతిశీలుఁడ మోసము నాకుగల్గునే. 87
- క. కదలుమిఁక ననినఁ గ్రకచుం, డెదపడి యేవలన మోసమెఱుఁగనినను ని
మ్మదిక్రోతి మోసపుచ్చెం, గదరాయని విన్ననగు మొగముతో నున్నఁ. 88
- ప బహుమానుండు. 89
- క. దొరకిన నను విడుచుట క,బ్బరపడకుము నీకుఁ దోడుపోయినధరణీ
సురుఁ డొకఁడు లబ్ధమనుజే, శ్వరకన్యక విడిచి రిత్తివాఁడై చనఁడే 90
- క. నానీరచారుఁ డాబహు, మానున కిట్లనియెఁ దెలుపుమా వినవలతుఁ
దానేలవిడిచె నయవి, చ్యానిధి బ్రాహ్మణుఁడు భూతలాధిపకన్యక. 91
- సీ. అనిన శాఖామృగాధ్యక్షు ఁడాక్రకచుని గనుఁగొని పలికె నిక్క ధ వినంగ
దగుదువు నేనును దగుదు నీకెఱిఁగింప మును విశాలాపురంబున సుకీర్తి
యనురాజు రాజిలు నమ్మహిజానికి భువనమోహిని యనుపుత్రి గలగు
చానికి మందాభిధానుఁ డొండొకధరాత్రి దళుండు సుముఖుఁడై చరువుఁజెప్పు
అ. నట్లు కొంతకాల వరిగిన నపరఁజి, పసిఁడి కలరుతావివలె మనోజ్ఞ
ఫలము చెఱుకునందుఁబలె నేమిచెప్ప లే, బ్రాయమయ్యె నానృపాలసుతకు. 92
- మ. సితరోచిర్ముఖికప్పుగొప్పు సుమనస్సేహం బధిష్ఠించి కృ
ష్ణతనొందంగని యోర్వలేక వదనాబ్జాతంబు గాంచె నివధూ
న్నతిజన్ముంగవ యచ్యుతాప్తి బొదలెన్ మధ్యంబు దాల్చెన్ హరి
స్థితిరోమావళివల్లిచ క్రితభజించె నిన్విప్రియాసక్రియన్. 93
- శా. బింబోష్ఠంబు మధూద్ధతంబు పరహృద్భేదు ల్గటాక్షంబు లా
స్యం బుద్యద్దీప్తజరాజమండలపరిస్పర్శాళు వాకర్ణదీ
ప్థంబౌ గ్రాల్గనుదోయియుం గువలయప్రత్యర్థితారాపథా
లంబు ల్వాల్గరులేలాకో పొగడుజాలం జాలముల్లోకముల్. 94
- శా. లీల న్రాగరసోభయస్ఫురణదాల్చెన్ మైజగద్గీతస
ర్వాలంకారపదప్రవీణయది యాహో యట్లుగాకుండినన్
వాల్గ్రంధివరాళిమోవి నునుదీపంగూడి తోరంబులౌ
పాలిండన్ ఫలమంజరీగరిమ జెప్పం జూడనౌ టెవ్విధిన్. 95

- మ. అతిభాస్వ తర కాంచనంబు చెలినాసాంగంబు కల్యాణ మా
శతపత్రేక్షణమేనుమేగుకుధరాంచత్కాటము ల్దానియు
న్నతవత్సోజము లేమిచెప్ప నదియంతాయంతబంగార మ
ప్రతిమం బానరనాథుపట్టి గణుతింప నృక్యమేయేరికిన్. 96
- క తనకుఁ బయోధరభృతివ్రేఁ, గని మి న్నెలనాఁగమభ్యమయ్యె నట్టెనన్
జనను పయోధరభారము, జననాంతరకర్త మేల చను నెందున్నన్. 97
- క. పరమాణువు పరిమమహ, త్పరిపూర్తి స్తోచరించుపరమమహాత్మన్
బరమాణువై కనంబడు, దరుణీమధ్య స్తనేక్షత త్వజ్జాలకున్. 98
- క కన్నులకు మొగముచాలదు, చన్నులకు నురస్థలంబు చాలదు వెన్నుం
బెన్నెరివేణికిఁ జాలదు, కన్నియచెలువంబుఁ బొగడఁగా నాతరమే 99
- వ. ఈదృగ్విలాసభన్య యగునారాజకన్య చకోరికాపరివృత యగుచంద్రికయుంబోలె
సఖిజనసహాయయి వన్నెమెఱసి యొక్కనాఁడాస్థానంబునకు వచ్చె నట్లేగుదెం
చిన కుమారీరత్నంబు సౌహార్దభాసమానోల్లాసంబునం దిగిచి యంగపీఠంబున నునిచి
సుకీర్తిబంధుజనానుతోడఁ దత్సౌందర్యసౌశీల్యాదిగుణంబు లుగ్గడించుచు గొలు
విచ్చియుండె నాసమయంబున. 100
- సీ. చిలుతకెంజడలఁ గీల్చినజాతిపటికంబు గళమున రుద్రాక్షకంఠమాల
యపరంజిపసిఁడికామాక్షులుడామూఁపుపై గొండ్లిఁగావించుయోగపట్టై
చిన్నారికంటె గ్రుచ్చినశింగినాదంబు గుత్తంపుజిక్కులకుట్లుబుట్టి
కరమునఁ బెనుచొఱగరిముల్లు మాయూరబర్హ నిర్మితమైనబవరిసురటి
తే. భసితభస్మిక పులితోలుపచ్చకంబు, నాగబెత్తము దంతపుయోగవాగ
లమరఁ జెట్టునడిగినట్టు లవనినాథుఁ, జేరనేతెంచె నొకమహాసింధుఁ డపుడు. 101
- క. ఏతెంచినఁ గాంచి ధరి, త్రీతలనాథుఁడు హృదంకురితనిర్జీద్ర
ప్రీతి నెదురేఁగి నతుఁడై, యాతిధ్య మొనర్చి యమ్మహాయోగీంద్రున్. 102
- క. వినయమునఁ దెచ్చి కనకా, సనమున నిడి రాజుపలికె సదయా మీచూ
డనిభూషులు వానం దడి, యనివారలు గలరె మిమ్ము నడిగెద నొకటిన్. 103
- క. రాజకుమారులబో రతి, రాజకుమారుల సురూపరసవిక్రమల
క్షీజయములమించినవాఁ, డోజగదానాథ్య కలఁడె యొకఁ డట్లున్నన్. 104
- క ఆగర్వజ్ఞున కపర, వ్యాసా కులగోత్రజాత యగునీనుత ను
ల్లాసగుణవసతి నిచ్చెద, నాసక్తిం దెలుపుచునిన నతఁ డిట్లునియెన్. 105
- క. ఇలఁగలరాజకుమారుల, దెలివిపడం దిరిగిచూచితిని బాటలపూ

- ర్మిలయుఁడు జయనేనుఁడనం, గలఁడాతఁడు నీకుమారికనుఁ దగుఁ గూర్పన్. 106
- క. ఆత్మలోక్యశ్లోకిత, గాత్రుఁ బ్రశంసించనేల కనుఁగొను మనుచుం
జిత్రరస మావహిల్లం, జిత్రించి మునీంద్రుఁ డధిపుచేతికి నిచ్చెన్. 107
- చ. ఇచ్చినం బుచ్చుకొని యచ్చిత్రరూపంబుఁ జూచి యచ్చెరువంది యస్తునోహరా
కారంబు తనయనుంగుతనయనుఁ గానంజేసి యజ్ఞచునేనుండు దనకు మేవల్లం
డు గావున సదృశసంబంధంబున కలరుదు. 108
- క. జనపతి మునిపతిఁ బూజా, వినుతి నతిక్రియలఁ బల్లవిలఁజేసి ప్రియం
బున వీడుకొలిపి తానుం, జనియెఁ గొలుపువిరిసి రత్నసదనంబునకున్. 109
- ఆ అట్లురాజపుత్రి యాచిత్రరూపంబు, గన్నుదనియఁజూచి కంఠదఘ్ను
సోహసింధుపతితయై హార మాహార, మాళిజనవిహార నురుచిపుట్టి. 110
- న. చింతించుచుండ నెచ్చెలు లారామంబునకుం గొని చని. 111
- సీ. కలకంఠి కతిశయోత్కలికావిలాసంబుఁ దార్పణే యారామధామకేళి
లీల నేతత్ప్రియాళికి నమందానందలహరిఁ బుట్టింపవే లతలు విరులు
వికసిల్లునీపద్మినికి సదామోదంబు జరుపదే కాసారసారవిహృతి
శిఖిబర్హతులితకై శికకు సంతాపంబుఁ బాపదే ఘనకదంబకకులంబు
- తే. సడలెనుగదమ్మ లావుకాంచనకలాప, షరిచయము మానెనమ్మ దెప్పరపువంత
వాడెనుగదమ్మ మాతోడ నాడదమ్మ, కొమ్మ మ్రాన్పాటు కెల్లొర్చుకొనఁగవచ్చు.
- చ. అని నెచ్చెలు లచ్చెలి నాలోకించి సుముఖిగాఁ జేయువారయి శిలీముఖప్రముఖం
బులం జూపి యిట్లనిరి 113
- చ. కరకులసౌంధునం గడపుఁగాలము బల్లనగంగమంబున
ద్విరుగుఁ గుజాతమైత్రి నెడత్రైవ్యక శీనువుఁగ్రోలు మాలలం
దనసిననుండు మ్రోత తటు చాత్తభవై కసుపర్వసర్వముం
గుటుచయొనర్చు నెట్లుపొసఁగుం జెలి దీనిప్రియాళిగాఁ గొనన్. 114
- చ. కలగుణము ల్ద్యజించి పలుగాకులవంటి వనంగవచ్చునే
ఫలదశపారణ ల్వివయపాటవము ల్తటిప్రాప్తకాలభా
షల సుమహత్తరు ల్చేలిమి స్వఘ్నగనున్కి దగుం దృగంగదీ
ప్తులు వెలిగఁ దపస్వినులు వోకలకంఠులు మాకుఁజూడఁగన్. 115
- మ మురిపంబుల్ గలమిండ తేటికడియంబుల్ మారుతోక్షభ్రమిం
దిరుగం భాసురకేశరేక్షుకణి కాధిష్ఠానకించిద్విక
స్వరపుంగ్రోవ్విరితోళ్ళఁ జైత్రహరినించం జంచరీకాలకా

మరిసెం బుష్పరనైక్షవంబు చిగురాకుం గొప్పెరల్నిండగన్.

116

చ. సరసులలో సువర్ణపరిషక్తములై కనుపట్టుకోశముల్
గర మనురక్తిచూచి మృదులస్వర ముట్టిపడ న్నుభాషితో
త్కరము విధాత కెక్కుడగుగౌరవ మొప్పుఁ బరించుఁ జూచితే
హరిణవిలోచనా పరమహంసవతంసము లూర్జితస్థితిన్.

117

మ. గమకంపుంబసనేలకై దిగినశాఖల్ హస్తపాద్విభ్రమ
శ్రమఁ బుట్టింప లతాంతబిందుకులముల్ పైదేర నుద్యద్ద్రవ
త్సుమధూళీమదధారలూర నళిపంక్తుల్ గప్ప నుద్యానపా
నమహిం గానఁగనయ్యెఁ జూచితివె పున్నాగంబు తింబాధరా.

118

ఉ. ఉన్నతి నంబరం బొరసి యొచ్చె మొకింతయులేక కొమ్మలం
గన్నులపండువై బవరిగా నరుదెంచిన ప్రాసవాసవో
త్పన్నయురం బగడ్డదెలుప న్దులపాలికయొప్పె జూడు మా
సన్నబలైకపత్రకవిశాలము సాల మఖండమూలమున్.

119

చ. చదువులమేలులేదొ శుకసంతతిగాదొ వినీతరీతి చా
లదొ భజియించునీచతురుల న్నటిమాటకువచ్చునిచ్చలుం
బదివదిగా నొనర్చుఫలభంగము నెమ్మెగ మెట్టజేయున
ల్లదె పరికింపుచిల్కహృదయంబున గోపముజిల్కె దొయ్యనీ.

120

చ. సరళగభీరశబ్దఘనసారసమృద్ధిఁ బ్రసిద్ధిగన్నయా
సరసులఁగూడి చారుగతి సద్వితతు ల్భజియింప బాదవి
స్ఫురణఘటింపుచుం దొడుసుపుట్టక యుజ్జ్వలధారచే నుదా
హరణము జేయుచున్నకవి నారసిచూడు మరాళగామినీ.

121

క. నిరుపమఘనరసపుష్టి, స్ఫురణం బాదములు మెఱయ భూభువనమునన్
సరిజెప్పఁగలదె యిందిం, దితకుంతల యీనసంతతిలకంబునకున్.

122

క. విరికొఱవులఁ బథికపఠం, పర జూడుంజూడు మిట్టిపరుపపలాశో
త్కరమునకు నెట్లుగలిగెం, ధరణీసురదండవిధిసుధామధురోష్ఠీ.

123

చ. గళితఫలాశఁ బూజకలికాచ్ఛలనంబున విస్ఫులింగము
ల్చిలుకుచు మత్తకోకిలవిశృంఖలఘోషమిషంబుచేత గ
ర్జిలుచు ధరాపరాగముల రేచి వడి న్నుడిగొంచువచ్చెడిం
దెలుచమనోజమాంత్రికుఁడు పెంచిన గాలిపిశాచిఁ జూచితే.

124

ఉ. వేవెడఁగేల డీలుపడవ్రేసినఁ బైబడ వక్త్రశీధుని
 స్త్రీవన మాచరించినవడిం జరణంబున దన్నిన న్రహిణ
 బోవనిపార్థివస్ఫురణఁబొందియు నుత్కలి కాప్తినొందుపే
 లావతి యిట్టిసీచతరులం బరికించితె యిష్టహావనిన్.

125

సీ. నెలఁత నీపలుకులో నిదికర్ణకారంబు వనిత నీనగ వెఱింగినది పొన్న
 మెలఁత నీకనుసన్న నలరుబొట్టుగముద్దుపాలఁతి నీచేసంజ్ఞఁ బొదలుమావి
 ముగుద నీసమ్ముఖంబున గ్రాలుసంపెంగ రామ నీహృదయపాఠగము క్రోవి
 పడఁతి నీపదమాసపడునశోకము వినఁ బ్రియపడునీపాటఁ బ్రేంకణంబు

తే. అతివయుష్మత్పదగ్రహశ్రితము పొగడ, యువిదవావిలియలరునీయుగుకుకలిమి
 బంధుమధ్యమ మివ్వనాభ్యంతరంబు, విద్రుమాధతకన్నిచ్చ విశ్రమింపు. 126

సీ. ఘనసుమనఃకులంబున నెట్లుపుట్టెనో యెరులచేరున నున్ననుడుకుఁ జూపు
 బహుపత్రభరణసౌభాగ్య మెట్లందెనో యుగగంధస్ఫూర్తి నుల్లసిల్లు
 నిరవధికామోదభరిత మెట్లయ్యెనో మహిబుణ్యతరులకొమ్మలఁబెనంగు
 సతతాభివృద్ధి రాజసమెట్లుగల్గెనో కఠినకంటకమైత్రిఁ గడపుఁబ్రొద్దు

తే. ననుచు బెనుచూరపోలె జెల్లాటమెసఁగ, నసమకుసుమాపచయకౌతుకాప్తినడది
 సంపెఁగలమల్లికాగుళుచ్చములఁ బొన్న, విరులమఱిగేదఁగుల రెమ్మివెలఁదులంత.

ఉ. కోయెలనోరుసోఁకనిచిగుళ్లు నికారపుఁజిల్క భిన్నము

తేనెయనిపండ్లు కాలవడి లేవడితెమ్మెరకూనరాశిగా

వ్రేయనికమ్మపుప్పొడి ప్రవృద్ధపిపాసమదాళికుత్తుకం

బోయనితేనియల్లమిచి పూవిలుకానిభజింప నంగనల్.

127

సీ. కలకంఠముల నోరికడిదివ్వివలె నంచుఁ జికిలిగుబ్బెతలు గోసిరి చిగుళ్లు
 చిలుకమూఁకలకూడు చెఱుతమా యని పువ్వుబోండ్లు మాఁగినపండ్లు పుచ్చుకొని
 యుదుటుదుమ్మెదలఁ బస్తునుతమా యని ముద్దుకొమరాండ్రు విరితేనె కొల్లఁగొనిరి
 మదటగాలి వయాళి మాస్తమా యని కుమారికలు పుప్పొడు లావరించుకొనిరి

తే. అతనువిలు మూలవేయింతమని సుధార, సాధనలు తావిపూవుల నపహరించి
 రంత నాక్రీడ భూక్రీడ నలసి యలసి, తాంబూజాక్షులు కంకళిహళి వ్రాలి. 128

సీ. మోమాటనలరుతమ్మలతావు లగలింప గనుసన్న మనురుషకముల నలపఁ
 జూడనాగవమైత్రిఁ జొక్కినయళిరేప నరగు త్తికగుసంకు నలటఁబెట్టఁ
 గైవసం బగుబిసాగ్రముల నున్మూలింప మాటకు లోనై నమధువు లొలుకఁ
 జనుమానమంచినజక్కవలనురేప దండఁబాయనికుముదములఁ జెండఁ

తే. జరణముల నాశ్రయించినసన్నరాశ, నీడజములపయోభూతి నేలఁగలస

ఉ. నెత్తుకొని రెంతనిర్దయు లీలతాంగు, లనఁగఁ గంకేళికాంతుఁ గా లాఁగ కరిగి. 130
ఉ. చేరువగాంచి రక్కలికిచేడియ లవ్వనపాలిఁ గేళికా

సారము దుంగభృంగకులఝంకృతిభాంకృతిసంగమంగళా

గారము గుంజపుంజబిసఖిండనచండమరాళలోలవాః

పూరము దారకోరకితపుండ్రగపూగకుటీరతీరమున్.

131

చ. కని బిసదండపత్రపుటికాపరిపూర్ణనువర్ణకర్ణికా

కనకఘటీన్ముటీభవదఖండసహస్రదశాతపత్రముల్

దినపకరోష్ఠఁ దీర్ప నిరుదిక్కులఁ బత్రము లాశ్రయింప ని

ల్చినయలరాజహంసపటలిం గని సమృద్ధవార్ధిఁ దేలుచున్.

132

చ. వడిఁ బుటమెత్తి వ్రాలునిడువాలువచాలుపులింతనంతపై

నిడువెలిగుంచెలం దెలుప నీదరగాడ్పులఁ గ్రిందుమీఁదుగాఁ

బడుజలజచ్చదంబులు శుభవ్యజనక్రియఁజేయ రాజుకై

వడి గనుపట్టునంబురుహవాసముఁ జూచి ముదాప్తి నొందుచున్.

133

ఉ. చుట్టినమాఖ్యమాలికలచొక్కపుఁదావులు సోడుముట్టఁ జూ

పట్టునిరల్పకంకణవిభ ల్నయనోత్సవ మాచరింపఁగా

మట్టపుటూర్తుల నైఱయ మంజుసరోరుహరాగపూగముల్

పట్టపురాణిరీతిఁ గనుపట్టుసరోరమఁ జూచి యుబ్బుచున్.

134

ఉ. పొంగ నఖండతుండరవము ల్లవముల్ ఘనపక్షనిర్భరా

సంగమునం బహుప్రసనజాకలరేణువు లంటిరాఁ బరి

ష్వంగితసాధుశీధుమదసంపద నింపొదవించుతుంగసా

రంగములం గనుంగొని మృగాక్షులు సమృద్ధవార్ధిఁ దేలుచున్.

135

చ. సరసమృణాళనాళతనుసంభృతము నివ్వికచచ్చదస్ఫటో

ద్ధరణము కేసరప్రసరదంష్ట్రము ఝంకృతిభాగలీనభూ

త్కరణమిషంబునై సొగసు గాడ్పులదూలుచు మాగుతుండిక

ద్విరసనభంగి నొప్పునరవిందముఁ గన్గొని సోలియాడుచున్.

136

ఉ. జాతకుతూహలాప్తిఁ దమచక్కఁదనంబులఁ గాంచి యద్భుత

ప్రీతిరసంబు లుట్టిపడ బెద్దల నొదలయూఁచు లోకవి

ఖ్యాతసరోరమాలలనకమ్మల మించినక్రౌంచమండలీ

భీతిఁ దళుక్కున న్బెళుకుబేడసలం గని క్రేళ్లు దాటుచున్.

137

చ. సిరిగలచోటులన్నియును జేకొని బంధురధారసత్రసం

వరణబలంబు నిత్యమయి వర్తిల దారుణమైనవిక్రమం

- బురుభవనంబులంబొదల నున్న మహామధువుంగలంచి దు
స్తత మగునచ్యుతాతిశయచక్రము గన్గొని సంభ్రమింపుచున్. 138
- చ. మిళితగరుత్కలాపముల మించుకుమారశిలీముఖాశిసోఁ
కుల నిజహృత్పుటు ల్విరిసి కోమలపత్రవిశాలలోచనాం
చలముల నీరుగప్ప మఱిజాబిలిరాకకుఁ గాక మోహినీ
కళ దుశ్శకంచుపద్మినులఁ గన్గొని గంధగుణంబు నొందుచున్. 139
- చ. తనభువనప్రశస్తబలదర్పమునం జననీక నిచ్చలుం
దనివిననం బహుద్విజవతంసములం దినుచు న్నిరంకుశ
ధ్వనిఁ బ్రకటైకచక్రసవిధస్థలిఁ గ్రాలుబకు న్నహత్తరు
ల్దను శిరసావహింపఁ దగులావరిఁ గన్గొని తెల్విసొందుచున్. 140
- ఉ. బారులుగొన్న నీరకణపంక్తులు క్రొచ్చవిరచ్చదెల్ప నిం
డారినకేసరంబులు శుభాక్షతరేఖఘటింప సారకా
సారవధూటిసాంగజవసంతున కీనమరించు పచ్చరా
యాతపశ్చైరంబుల క్రియం దగుతామరపాకుఁ జూచుచున్. 141
- ఐ. కదియంజని ప్రహృష్టచక్రంబుగావున రాజహంసాపలాలితంబయి సిద్ధసంతాన
వేష్టితంబుగావున మత్స్యకూర్మకుక్కుటాద్యాసనభాసమానంబయి విడంబితశంబ
రారంభంబుగావున నాక్రాంతపాతీనాంకంబయి కుముదప్రకాశోదయంబుగావున
నావిష్కృతపుష్కరంబయి యలరుచుండుట కలరుబోండ్లు. 142
- క. ఒసపరినడకలు మృదుసా, రసవిసరవిజేత లగుకరంబులు గంధో
ల్లసనము కొమ్ములు నమరఁగఁ, గుసుమాస్తునిమదపుటేనుఁగులగతిఁ జెలువల్. 143
- ఖ. కాసారంబుప్రవేశించి. 144
- మ. పొగడంజొచ్చినభంగి రత్నవలయంబు ల్లోయఁ జేయెత్తి కెం
జిగురుంగొమ్మునవై చె నోర్తు నొకరాజీవాస్య యవ్వాటునం
బగులం గంచుకముబ్బి చన్నుఁగన చూపట్టె న్నుఖాగ్రంబులం
దగ నండంబులువ్రచ్చి వెల్వడునరిద్వంద్వంబుచందంబునన్. 145
- ఉ. పూని ఛటాత్కృతు ల్తారయ బుట్టుటకొమ్మున నీరునించి యకా
రా నెఱజాణ నా నొకధరాకటి యొండొకబోటివై ఐ నె
మ్మే నదరంటఁ దాకి నెఱిమించినఁ బయ్యెదప్రయ్య నంత న
మ్మానిని యొప్పె పేరొఱఁ దెమల్చినపూవిలుకానివా లనన్. 146
- చ. మరువిరితూపురూపుపసమాపు నొయూరపుఁజూపు నూరెలం
దిరువులుగట్ట విభ్రమనతీమణియోర్తుక యన్నుగన్నులం

దొరలజలంబుఁ జల్లె నది దోయిటవక్త్రముఁ గప్పె రోహిణీ
చిరవిరహోర్తినొందినశశిం జిగురాకులఁ దార్చుచాడ్పునన్.

147

ఉ. చేనొకబోటి కెంజివురుఁ జిమ్మనగ్రోవియొనర్చి తమ్మిపూఁ
దేనియఁబీల్చి సోగవిరిదిండుగ నొందొకకొమ్మజిమ్మనె
మ్మే ననుకైన నమ్మెలఁత మించె జగంబులుగెల్చి శాంతిరే
ఖానియతి న్నరుండు గడుగం గడుఁగ్రాలుమెఱుంగువాలనన్.

148

చ. పొలఁతుకయోర్తు గెంజివురు బుట్టటకొమ్మనస్సుక్క నొక్క నె
చ్చెలి చలివీడివైవ నది చిత్తజుఁ డేడ్డెఱఁజూచి వైచుకే
ఐలకరవాలసంహతులవై ఖరి గానఁబడంగ దానికే
ఐలకరవాలసంహతులవంచి వికావికనవ్వెఁ గ్రొవ్వునన్.

149

చ. విరహులమారుమారుఘనవీరబలం బని పాంధకంధర
ల్లఱుగురమాకుమారు నడిదాలనిరాగవియోగజాతకా
తరగుణదాతృమన్తధపతాకనితేంట్ల నదల్చి కమ్మదా
మరలఁ గదల్చి వారిచరమండలిసొంపు వదల్చి రంగనన్.

150

చ. గతి యతివేలరాగకరిగా నెఱిగాంచినవాలువాలముల్
ప్రతిరహితాంఘ్రులం బెనఁగఁ బైపస ముద్దులుగుల్కు సమ్మద
స్థితి మితిమీఱఁ గొమ్ములనుజేతులు పుష్కరలక్ష్మీదెల్పఁ గా
హితసరసిం జయించి రలయింతులు కంతునిదంతులో యనన్.

151

ఉ. కొమ్ములతోడిహస్తములు గుత్తపుముద్దెలముద్దుగుల్కుపొం
దమ్ములనంగవృత్తజఘనద్వయసాంబులనిల్వ రేగి పైఁ
దుమ్మెదలాడఁ జూడ నవదోహదధూమమిశ్లతావితా
నమ్ములజూడఁ గుందరదన ల్గననైరి మనోహరాకృతిన్.

152

ఆ. ప్రపవభాగ్యమహిమఁ బ్రబలియు నెటువంటి, ముసిమియో యెఱుంగ విసువులేక
తాతసించి ముద్దుతమ్ములఁ జివురాకు, బోండ్లు కొలనుసొచ్చి పుచ్చుకొనిరి.

153

క. నాళీకజైత్రనేత్రలు, హళిం గేళీసరోవిహారశ్రీలం
దేలి కఠీఘటితపటీ, జాలములు కలాపవేషసంగతు లమరన్.

154

ఉ. మందమరుత్కిశోతహతి మవ్వపుఁదేనెలజాలువారుపూ
బందిలిక్రిందఁ గప్పరపుఁబల్కుల దిద్దినగద్దె నిందిరా
నందనునిల్చి వృత్తజఘన త్రివర్ణితభారతిం దదా
ళిందమునం ఘటించి కదళీదళగర్భలతాంతసంతతుల్.

155

- క. కరములఁ గైకొని చెలువ, ల్పరుజాపగుణీకృతభ్రమరుఁ బ్రతివినతా
మను జైత్రార్పితమణిచా, మరు నారాధించి తప్రమత్తప్రజ్ఞాఁ. 156
- క. ఆరాధ్యద్యుమణిప్రభు, నారాధనవిధులఁ దనిపి యతిశయవర్షా
ధారాధరవేణుల మధు, ధారాధరభణితి వినయతాయుత లగుచుఁ. 157
- సీ. తలయేఱుపట్టించె నెలదాల్పునకు భవత్కంఠనిష్కుంఠహుంకారశవము
వికుటిలత్రోటికోటికిదెచ్చె భారతీకాంత దావకభయంకరశరంబు
ముష్కనిర్భేదనంబున సాధుజేసె నీపైరంబు మఱిదివ్యవృషవతంసుఁ
గన్నచాయకుఁ బోయెఁగాని నీనెఱదాడిఁ జేరఁడు గ్రహరాజశేఖరుండు
తే. నీప్రతాపాగ్ని దపియించి నీరజారి, సంశ్రయించె సురాచార్యశరణభూమి
సదృశులెవ్వరు నీకు ముజ్జగములందు, శంబరామశవిమతహింసారిరంస 158
- సీ. వివిధాగమాంతప్రవేశచాతురి నెన్నదగుశుకాగులు వినీతతఘటింప
మహిసురాప్తిసుహృత్తమహిమ గాంచినయుత్తమాళులు హితవృత్తి ననుసరింప
ఘనదానవేగరాగముల మీఱినజగత్ప్రాణుండు నీమనోరథము గడప
నాశువాగ్గ్రహణమేధాశక్తి మాధవాదృతి భజించినమహాద్విజులు గొలువ
తే. గువలయస్త్రీతికాముఁడై నెవఁడు రాజు, గాఢరూఢప్రసన్నతఁ గాంచి తిరుగ
సాధుబుద్ధివి గావైతి శంబరారి, వేమునకు బోయఁపాలయ్యె వృద్ధసేవ. 159
- ఉ. పూతమరందబృందకరము లృతము ల్పృతిపర్వసంధిసం
జాతమధూద్ధతంబు విలుసారసమీరకుమారవారణో
ద్ధూతసుజాతచూతరసతుందిల మౌర రమాకుమార నీ
చేతిగుణంబుమాన వదెచేతిగుణం బిటులయ్యె నక్కటా. 160
- సీ. ఆర్తిపహించు నీయస్త్రపీఠమునకు నిలుపుగన్నులనీక నివ్వటిలై
నతిముక్త మగుతాపకాయుధంబున కహో దొరకె జండాలురతోడిమైత్రి
వ్రంతఁబాయని భవద్ధ్వజవాశ్చరమునకుఁ గలిగెఁ బేరలుఁగులఁ బొలిసి పోవ
బుట్టుగ్రుడ్డైన నీబూమెరతేజికిఁ దగిలె మహావినీతప్రతీతి
తే. యకట జాతికిఁబాసిన యనుఁగుఁజెలికి, నెసఁగె మఱివేళవేళ మానిసితనంబు
నొడలుమాపిన నీకయ్యె నుగ్రకృత్య, మంగభవనిందితులకు మే లావహిలునె. 161
- మ. అమదప్రక్రియ మూఁడుగాళ్ళజరతుం డైయున్నతండ్రిం ద్రివి
క్రమనిం దమ్ములఁ జేరి తత్ప్రబలపత్రచ్చాయ వర్తించునా
దిమసాధ్య న్రమఁజేర రమ్మనక యుద్వృత్తి నివృజృంభింతు నీ
తిమనీషోదయలాభమెట్లు జనికర్తృద్రోహియా వానికిఁ. 162

ఉ. అల్లనఁగాచి మిత్రగృహ మారటఁబెట్టుసఖుండు నీతిపాం
దొల్లఁడు మంత్రమానులకునొప్పమిఁజేయురథంబు నీవునుం
బల్లవధర్త మూఁది రతిపైఁ దమివర్తిలు దట్టినీకు ను
త్ఫుల్లదయానయాదిగుణము బ్జనియించునె శంబరాంతకా. 163

న. అని యనంగునంగనారత్నంబులు దూటి తన్నాతులుండగునీతజారిం బేరుకొని. 164

ఉ. నీదయ పంచబాణశరనిర్భరతాపదవాగ్ని గ్రాఁగిపో
నీదయ నీదయోదయసమృద్ధి సహవేదచల్లుచుండుఁ దా
నీదయ సేదఁ దేర దొకయింత యిదెక్కడివిత నేఁడు నీ
పాదములాన మావికచపంకజనేత్రకు సారసాంతకా. 165

ఉ. కాలగతిం ద్వదీయజనిక ర్తప్రతిక్షపము న్గరాశ్శక్తో
త్తాలకృపీటజన్త పరితశ్శిఖిలం గడుగ్రాఁగునాతనికొ
బోలి కళంకినై మొదలఁబుట్టినవానికి నీకు శైత్య మే
వేశ జనించు విత్తొకటివీ త్తినఁ జెట్టొకటొనె జాబిలీ. 166

చ. పరుషమహాకృపీటభవభానము నీయెడసత్య మత్తైఱం
గరయక నిన్ను శీతకరుఁడందూ రటేని సుజాతశీతల
స్ఫురణ పయోధికిం గలదె పొంగుకళంకముపేరఁ గ్రొంబొగ
ల్గరియుదె మింటనాలికలు గ్రోయుదె లోలకశాచ్చలంబునకొ. 167

చ. పరిధిమిసంబునం గుడుసుపడ్డశరాసముఁ బూని శైత్యవి
స్ఫురణమెఱుంగులీను ఘృణిభూరిశరంబులవేడిగా రహికొ
విరహిజనాళినొంచెదవు వేఱుమనోభవుఁడేల నీపయికొ
సరసతలే దనంతసదసంశ్రయ మేమయిపోయె జాబిలీ. 168

ఉ. గోత్రులు రాకపోక నినుఁ గోల్కొననీరు దురంతశీతరు
జ్జైత్రిదృఢాంబరాశ్రయము మానవు ని న్నవిరోయు నీకళా
మాత్రవిభూతి నిట్టియిడుమంబడితో హరిణాంక వారిరు
ట్పత్రసుగంధలం గిరణపాతనశాతనరీతి నొంతురే. 169

ఉ. కందళితానురాగములు గావు మనంబులు విన్నయంతలో
నందఱు పారవశ్యపదమందురు చల్లఁదనం బొకింతలే
దిందున శంకరాభరణ మెట్లయితీవు శశాంక నీపదం
బుం దుది నంతశూన్యమగుఁ బో వివరింపఁగ మాటలేటికికొ. 170

చ. సదవనవై భవంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియు స్సఖిలబృహటుప్రసాదసం

పదబలవత్తమోదళనపాండిత్యముం దగురాజవైన నీ
కదయత కామినీజనులయం దుదయించుట పాడియేశశీ.

171

మ. కృతదక్షాపకృతి న్నహామయుఁ గళంకి న్నోదరీమందిర
ప్రతిపక్ష న్నజనీచరుం గురుకళత్రప్రాప్తభూయఃకళా
పతను నిన్ నిరసావహించెఁ ద్రిపురప్రత్యర్థి సర్వజ్ఞు లా
శ్రితదోషస్త్వతివిస్త్వతివ్రతులుగాశే రోహిణీవల్లభా.

172

ఉ. మేదిని నర్జునస్ఫురణ మించి చరించుట సింధుచక్ర
క్షాదృతి నీ కనంతతిలకాంతమువో హరిణాంకకృష్ణప
క్షోదయము స్తూరూపకృతియున్ ధుషకేతువిరోధివిక్రహ
హ్లాదములే దదేమిచేపుమా వెఱఁగయ్యెడు నీకు నక్కటా.

173

న. అని హాలాహలవిరోధి శిరోధిగృహమేధి యగు నవ్వనజవిరోధింబలికి చెలికిఁ దాపో
పళాంతిఁ గానక వరారోహులు గంధవాహు నుద్దేశించి.

174

నీ. కాండభృద్భనబాధ గాసినొందినమిత్రు నోమవే నుఖిన్పత్తి నుల్లసిల్ల
మోచివచ్చినకార్యములచోటనొసఁగవే కుసుమబాణునకు నెక్కుడుధనంబు
చెలిమిఁ బక్షీకరించినమహాశిఖికిఁ జేరుపవె లావరిసమారోహణంబు

మొదలనిన్ను సహస్రముఖములఁ గొనియాడుచక్రి కీవె నితాంతసత్త్వగరిమ
తే. నీవిహారంబు దాక్షిణ్యనిర్భరంబు, నిను సదాగతిగాఁ జూచునిఖిలలోక

మోజగత్ప్రాణ నీవంటియు త్తమునకు, నర్హమే పాంధ యోషానిబర్హణంబు. 175

మ. సలిలాహారుల గణ్యపుణ్యతరులం జంద్రాస్యలంగాక నీ
బల ముత్కృష్టబలాధినాథులఁ దరల్పంజాలునే నిన్నుఁ గే
నలముం దైవము దెచ్చి మూలఁబడవైన న్నించునీలావు లం
కలపాలై చన నీభవంబు దునియల్గా కృష్ణవర్మప్రియా.

176

చ. గరళగళప్రసాదమునఁ గన్నునుతున్ హరివంటివానిఁ గే
సరిసతి కీవె తజ్జరజజ్వలనైకశిఖాప్రళాంతికై
పరుషగతి న్నహామనులఁ బల్లటఁబెట్టవె యట్టినీకు నో
కరువలిమేఘవేణికల గాసియొనగ్చుట ధాత్రిఁ జిత్రమే.

177

ఉ. కొమ్మలచోట నీకుఁ బ్రతికూలతపుట్టుటయెంత చొక్కపుం
దమ్ముల సాధుమత్సరమునం దలఁకింతువు నిచ్చలుంబరా
గమ్ములరేతు వేమఱవు కాలుపదం బిటునంటినిన్నుఁ దా
నమ్మకచెల్ల సర్వభువనానువుగాఁ దలపోయఁబోలునే.

178

వ. అని సమీరుదూఱు ననసశంబున నలరాత్రి.

179

- క. స్మరమృగయు విశిఖబాధా, పరవశయయి యున్నదానిఁ బద్దీని గాఢ
త్వరఁ బరుషరీతి రుచిమ, త్క్రరణ నఖాగ్రములఁ జంఘ్రకేసరి నొంచెన్. 180
- క. యువతికిఁ బ్రాణంబయ్యుం, బవతుగతిం బ్రోదిసేసె మలయక్షితిభృ
త్పవమానుఁడు దూరితరై, పవమానుఁడు మోహదావపావకశిఖలన్. 181
- వ. ఇట్లు మారతారేశకుమారసమీరబాధావిధురయై యచ్చుధురభాషిణి శోషిల్లునుల్లం
బున నొల్లంబోయి నెచ్చెలులఁ గలయ నాలోకించి. 182
- సీ. కనలునుక్కలరాజుకంటఁ బుట్టిన నేమి గాడ్పు పేరెమువాటుఁ గాకయేమి
కంతుఁ డాకృతిఁ బెంచుఁగాకయేమి కుజాతకలితుఁడై మధువుండుఁగాకయేమి
హంస మాపగవారికై పోవుఁగాకేమి గండుఁదుష్టెద మ్రాయుఁగాకయేమి
చిలుక వాదులకు విచ్చినవచ్చుఁగాకేమి కలకంఠి గలహించుఁగాకయేమి
- తే. కమ్మదిగురాకుచే మించుఁగాకయేమి, కళిక లంతంత మొనఁజూపుఁగాకయేమి
వెఱపు నాకేల వెన్నెల వెల్లిద్రెల్లి, ప్రాణసఖులార నలనంతఁ బాయుదాన. 183
- క. అని మోముదమ్మి వాద, న్ననసిజశిఖిమండ సకలమర్తస్థలముల్
దనువూటాడం గన్నియ, పెనుదెగున న్దుబ్బతిలిన భీతిలి రతివల్. 184
- క. కామాస్త్రములకు నాశీ, గ్రామణి వైషమ్య మొదవుఁగా కెప్పటికిన్
సోమకుమారీమణి యీ, కాముది దా నెట్లసౌమ్యగా నేర్చునొకో. 185
- వ. అని జననాథకన్య నాలోకించి. 186
- సీ. దరహాసలేశధిక్కరణ మున్నదియే నీవంకవెన్నెల కేల వహ్నిగురియఁ
గినిసిమాటలు నేరవనుచు శిక్షించితే చిలుక కేటికి వశావళి యొనర్పఁ
బ్రతిపక్షియని తిరస్కృతిఁజేసి తే సాధుపికమునకేల వాబిటుసుఁజూపఁ
జూడఁబోలనిచూపుఁజూచితే చంచరీకమునకు నేల భిద్రములు వెదక
- తే. గోచరింపక యొకమూలఁ గూలి చనక, మందతనహింప కిట్లుత్రిమ్రరఁగ నేటి
కని యుదాసీనుఁజేసితో యభ్రవేణి, యనిలశిశు వేల వీచివాటయ్యె నిపుడు 187
- సీ. మనసుగన్న రమాకుమారికాసుతునకుఁ బూర్వాశ్రితుం డైనపూర్ణశశికి
జీవమునంటి దక్షిణసమీరమునకుఁ బేరైనకుసుమాస్త్రబృందమునకుఁ
బలుకుమారనిముద్దుచిలుకకు నెయ్యంపుఁబైక మై దీపించుఁ బరభృతాళి
కతులాళియయిన గయ్యాళి తేటికిబెట్టుచెట్టెనలేఁ బ్రోదిచిగురుమావి
- తే. కకట భయమందలనె హా యనఁగవలనె, బెగడుపడియుండవలనె గంపింపవలనె
నాతురతఁ గూరవలనె బిట్టయవలనె, జలదరింపఁగవలనె వే జడియవలనె. 188
- ఉ. చేరునమావికంజివురుచేతికి లోనుగదమ్మ పద్మ కాం
తారమరాళిమానసము నమ్మిన దింతెగదమ్మ కంతుబ

- ల్యారునమైనచిల్క మిగులాతగులాయమెఱుంగునమ్మ నీ
పైరుగదమ్మ మల్లికలు పల్లటమందఁగనేల వానికిఁ. 189
- ఉ. దారుణభంగిఁ బేర్చుచినతాపదనజ్వలనోష్ణమంటికం
తీరవమధ్యతాంతదశ నీతను నల్లనహించినం దగుం
గైరవసోదరస్ఫురణఁ గాంచిన నీనిడువాలుగన్నులే
లారజనిం గుభృజ్జనికశానిధిరాకకుఁ దల్లడిల్లెడిఁ. 190
- క. అకటా యని చింతింపును, లిసుచెనుచ ల్పిలుచు సంబలింపక శుకముం
బికము న్నలయానిలశా, బకము న్నదిఁ దలఁచి వినయపాటన మమకఁ. 191
- ఉ. మాటకు రాకు ప్రోదిశుకమా యొకమారు జయింపరానికై
లాటముజేసె దేటికి భాషికమా యిక మాను బోటి నీ
సాటియె ప్రాణమయ్యు వడచల్లుదురే యిటులై నబోటి యె
చ్చోటికిఁ బోవు నీచును చూపవనా పవనాఘనాద్భుతిఁ. 192
- క. అనిపలికి కలికిచెలువలు, పునసిజతాపాతపోష్ణమందద్యుతియై
తనరువధూతనువల్లిక, ఘనశీతలరీతిఁ దేవ్పఁగాఁ దగు ననుచుఁ. 193
- చ. చెలువల కిష్టమూలములు శీరము లంజ్వలదంపమత్పలా
దళములు వెన్నలంబులు సదామృదులాకృతి మంచివారిలో
మెలఁగుమృణాళముల్ గగము మెచ్చొదవిందుమధూళి మాటలో
పలియవి యన్నిటం జెలికిఁ బంచశిలీముఖతౌష మారజే. 194
- ఎ. అని శీలలోపచాడంబు లాచరించిన. 195
- నీ నునుమావిచిగురుపానుపు మహాతను శస్త్రశయ్యగాఁ దలఁచుఁ గంజాతనయన
కడిపోనివిరులకంకటి గణింనువధూతకంటకా స్తరణంబుగా మృగాక్షి
వలపుగుండుమపువ్వుతలిను మంగళివాగ్నిశిఖగా విచారించుసింహమధ్య
శీరముకప్రపుఁబల్కు సెజ్జ సొక్క పుఁగాముశరముగా వగదుయోషాలలామ
తే. మంచిపడమటిపన్నీరు మకరకేతు, విషముగా బుద్ధి నూహించువిద్రుమాస్థి
తావిపుప్పొడి శంబరాంతమపరాగ, మని వితర్కించులలన మోహైకకలన. 196
- ఎ. ఇట్లు మనోభవమోహదాహంబునం బొక్కి పోరలుచున్నకన్నియనెచ్చెలులు నికేత
నంబునకు మరలఁ దోడ్కొనినచ్చిరంతఁ గొంతకాల మరిగిన నొక్కనాఁ డేకాంతం
బున విద్యామంటపంబుననుండిచదువుఁజెప్పుచు దదీయసౌందర్యవయోవిలాసంబు
లీక్షించి మన్తధాతురుండై మందుండు భువనమోహిని కిట్లనియె. 197
- చ. నిరవధికత్వరం బఱచి నీచనుగొండలసంధిడెందపుం
దెరువరిమారవోరనిహతిం బడి మోహవిదాహవేదనక

- బొంలేడుఁ దేర్పుపుణ్య మిదిపో యధరామృత మిచ్చి యిందునం
దరసినగల్గునే పరహితాచరణప్రతిమానధర్మముల్. 198
- క. నవలా తానకమోహా, ర్జన మేమిటగడతు దు స్థరము వివరింపక
భవదీయ స్తనకుంభ, ప్లవ మబ్బినగాక యీవిపత్సమయమునకె. 199
- క. అనిద్రాసుఖతంబులు, గానేరవు లోచనములు కంఠద్వయసం
బై నీలావణ్యరసం, బో నవలా త్రేన్పు వెడలకుండుటపలనకె. 200
- క. హారవిలాసము గలని, న్నారసి చీకాకుపటుప కతినుఁడు ముక్తా
హారవిశేషము గలన, స్మీరగుమున గాసిసేయు టీ వెఱుఁగవొకో. 201
- క. గొడరుచి స్రుచిరం బనఁ, గూడదు నీయధరము ధరకుచచించై కా
మ్రేడితము కానివో నే, లా డాపునఁ జూచువారలకు నోహారుకె. 202
- క. ఇన్నియును జెప్పనేటికిఁ, బన్నినమరుగాసివాసిఁ బాసితి నో రా
కన్నియ వన్నియమెఱయం, గన్నెటికపుభిక్ష నాకుఁ గరుణింపఁగదే. 203
- క. అని దీనాననుఁడై మో,డ్చినకరములతోడఁ బ్రియముఁ జేకొ మ్మనుచుం
దనుఁ బ్రార్థించుధరాసురుఁ, గనుఁగొని రాజన్యకన్య కామణి పలికెకె. 204
- క. గురుఁ డనఁగఁ దండ్రి యఘసం, హరణగుణా శిష్యురాల నైనప్పుడె కూఁ
తుర మేర దప్పి కామా, తురబుద్ధిం గోర్కి సేయుదుర నావోటకె. 205
- మ. నరకద్వారకవాటభేది యవమానప్రాప్తిమూలంబు దుః
ఖరుజాపధ్యము పుణ్యలోకగమనఘ్నం బస్థలత్కిర్తి సా
గరమంధాద్రి జనాపవాదహుతభుక్కాష్టంబు సత్కారసం
హరణోజ్జ్వంభము గీడుగాదె పరభామాసంగ మెవ్వారికికె. 206
- ఆ. నీతి సాధువృత్తి నీయది ధరణీసు,రుఁడవు వేదపారగుఁడవు ధర్మ
తరులతాపరశ్వధము చెల్లఁబో యిట్టి, నీచచిత్తి మెట్లు నీకుఁ గలిగె. 207
- తే. ఏను రాజన్యకన్యక నితరజాతి, భామగా నెట్లుపాసఁగు నీపాపవృత్తి
భూసురుఁడవైన యిది నీకు బుద్ధిగాదు, బ్రహ్మహాని తపోహాని ప్రాణహాని. 208
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల బోధించుచున్నయన్నీలవేణికి బ్రహ్మాణుం డిట్లునియె. 209
- ఆ. నీవు మాటలాడనేర్తువు గురుఁ డేల, చెప్పకొను విరాళి శిష్యురాలిఁ
గవయరాదు ప్రాణికల్పన నేర్చిన, పలువనలువ గూఁతుఁ బట్టికొనఁడె. 210
- క. మరుబారిఁ బాటి చంద్రుఁడు, గురుభామం బ్రేమఁ బిలుచుకొని వినుతబుధుల్
పరిణతముని విబుధుబుధుల, గరిగమనాగమనలీలఁ గాంచుట వినవే. 211
- క. గౌతమభార్య నహల్యకె, శాతోదరిఁ బదరి పళ్ళికాఁ గాలా
తీత మొనర్చియుఁ గూడిన, యాతని కింద్రునకు నేమియయ్యెం జెప్పుమా. 212

- అ. ఇట్టివట్టిసుద్దు లేటికి నీయంగ, సంగలాభ మైన జాలుఁ దెలువ
నెఱవ మెఱసి మీఁదఁబఱతెంచు నత్యుగ్ర, పాపమునకు నరకకూపమునకు. 213
- చ. కడసక నీవు నాపలుకుఁ గాదని వేదనిసర్గమార్గమం
దడిగెదవేని మేనియడియాసఁ దొఱంగి లతొంగి ప్రాణముల్
విడిచెద నీవుచూడ నలవేవడిఁ బాపములోన దీనిలో
విడిదలగాక వే కలఁచి వేచెడి దెయ్యది చూచితొ వ్వునన్. 214
- శా. ఆఘోరోక్తులు వీనులం బడిన నాహా పుట్టిరాపట్టిని
గోఘం బీయనమాట తుచ్చదురితంబు ల్ధర్మకర్త క్రియా
శ్లాఘ న్నాన్చుకొనంగవచ్చుఁ దుదిఁ ద్రైశ్శంఖోనియా బ్రహ్మహ
త్యాఘం శేమిలుఁబాయు నాకొకయుపాయం బెద్ది యీచేతకున్. 215
- క. కులగోత్రశీలములకు, న్వెలియైనం దగు మహాగ్రవిప్రప్రాణా
నిలవిచ్యుతి కే నొప్పం, గలదాననె యింతకంటెఁ గలుషము గలదే. 216
- క. అనుచితకార్యము లేమే, నొనరించినయత్న మొప్ప ను త్తమజను లా
ర్తుని విప్రుని విధ్వస్తా, త్తుని నెప్పుడు సంతరింపుదురు మేలగుటన్. 217
- ఉ. కావున నొండుపాయములుగావు మహీసురరక్షణంబ మే
ల్లె విలసిల్లు నేమితెఱఁగై నను మంచిదె యంచు బుద్ధిలో
భావనఁజేసి యచ్చెలువ పల్కె- ధరాసుర రెండుజాలలో
నీవది కేగుదెంతు సరణిం జలియింపకయుండు మి త్తటిన్. 218
- వ. అని యతండు విశ్వసించినట్లుగా నందులకుఁ గొన్నిశపథంబులం బలికి యక్కలికి
నగరి కరుగుచు నపరాహ్ణగతుం డగుగగనమణి నాలోకించి కీర్తించి కరంబు లురో
జాగ్రంబులఁ గీలించి యిట్లనియె. 219
- క. ఓలోకమిత్ర యోకరు, జాలయ నీకులముదాన నవనీసుర దు
శ్శీలంబు మాన్చి యిట నా, యీలువు చెడకుండఁబ్రోవవే నేఁ డనుచున్. 220
- క. చేరఁ జనుదెంచి యలసర, నీరుహహితుఁ డబల యట్లచేయుదు చింతా
భావంబుఁ ద్రోఁచి కదలు మ, గరమునకు ననుచుఁ బఱచె గగనంబునకున్. 221
- వ. ఆసమయంబున. 222
- చ. ఇనుఁడు వసూద్ధతుం డరయ నెన్నఁడు వానికి నీతిలేదు వీఁ
డినుఁడు వసూద్ధతుండు నయమెయ్యది తద్బిసినీదివారతిం
దనిసి ప్రదోషకాలమునఁ దానిదె వారుణి నానియున్నవాఁ
డని యలకంబలె న్నరలె నా నడచెం దగ ఛాయ ప్రాచీన్. 223

సీ. ఇవి చెందిరికచీరలవుగదా తిగిచికుచ్చెలబోసి కటులఁ గీల్కొలుపవచ్చు
నివి కుంకుమరసంబులవుగదా గబ్బిగుబ్బలజొకటంబుగా నలఁదవచ్చు
నివి చెంగలఁనెజ్జలవుగదా కాఁగిల్లఁ బ్రియులుండ మెఱసి నిద్రింపవచ్చు
నివి చిగిర్చినమావులవుగదా కటికివేసవులనీడలఁ గ్రీడ నలుపవచ్చు

తే. నివి సరోజాతరాగంబులవుగదా బెడంగడరు పేటికలఁ బెట్టి డాపవచ్చు
ననుచు ఐరుణావరోధకామినులుపలుక, న స్తగిరిఁబ్రాఁకె జరతారుజాతపములు, 224

మ. తనచి త్తంబునఁ బద్మినిం బవలఁపొంద న్నారుణీకేశికిం
జనఁ బైకొన్న ప్రదోషపీడకు నహించ న్నేర్చె నింకెట్లుగా
దనువో మంగలవాఁడనంచు భృగుపాతప్రీతి నేతెంచెనో
యన నేవించె సరోజబాంధవుఁడు ప్రత్యగ్భూమిభృత్యూటముకొ. 225

తే. అపరపర్వతశిఖరసింహాసనమున, గొంతదడవుండె గ్రహరాజు గ్రంకుటుడిగి
సమయరమ మజ్జనంబాడి సాగరంబు, దండనుంచిన కుంకుమపిండ మనఁగ. 226

చ. కరటనిష క్తఖర్జు వడఁగం జరగర్వసమగ్రమంజన
ద్విరదము పాయుతన్నదస్మృతిం బొడుకెక్కినయ స్తసానువం
దరదముఁ జారఁ బైనడుగు లానక యుర్వికి డిగ్గు నుద్ధత
త్వర ననఁ గ్రుంకె భానుఁ డవధాననికుంచితభానుహస్తుఁడై. 227

సీ. పరిపక్వబింబవిభ్రాంతి దవ్వులరాజకీరడింభములు గ్రుక్కి శృమింగఁ
బ్రత్యగ్రశోణితభ్రమ నుపస్థితములై శంచాననంబుల బయలునాక
సల్ల కీపల్లవచ్చదనశంక సగంధకరులు రి త్తెకురి త్త కరముసాఁపఁ
బుంజీకృతక్రవ్యబుద్ధి నిర్ఘరవృద్ధశార్దూలములు నోళ్ళుచప్పరింప

తే. గైరికద్రవవిచికిత్స గాన నాట, పాటలోఘ్నులు పాలిండ్లఁ బ్రామఁ దివురఁ
బ్రత్యగవనీధతంబునఁ బ్రాకుడెంచె, నపుడు దివసావసానసంధ్యామరీచి. 228

తే. చరమదశఁ గన్నవాసరస్వామిఁదలఁచి, తమ్ము లామోద మఱివంతఁ దలఁకుచుండ
న స్తముషగోత్రమయ్యురాగా ప్తిఁబొదలె, మొదలఁ బాశ్చాత్యకృత్యమట్టిదయకాదె.

తే. సద్విజ్రేణి దివసావసానవేళ, చలువఁదేరు వనప్ర దేశములఁజేరి
కన్నులరమోడ్చి విస్ఫుట్టగతులమీఱ, నారవవ్యాజమున నుపం బాచరించె. 229

సీ. తావులకొండనె త్తము డిగ్గి చెంగల్వదొనల చల్లనినీటఁ దొప్పదోఁగి
పరిగొన్నసచ్చక్ర పుదుమారమురెచి తరుణపల్లవపరంపరఁ డెరల్చి
వికసితప్రసవజాలక రేణువులవంటిగంధసంపద దేటిగములఁ బ్రోచి
బలిమి గాననపరంపరల నుట్టుటలూచి తీవపందిళ్ళలోఁ జరిగితిరిగి

తే. యెండ పొడదూరక పగళ్లునిర్లు గవయు; తియ్యమవులకేనీడఁ దెరువుసాగ

- కల్ల నష్టినఁ జనుదెంచె నతనుభద్ర, వారణంబన సాయంసమీరణంబు. 231
- చ. సరసులసంగతిం గలుగుచక్కనితమ్ములఁ జేరఁబోయి క
న్నరమొగిడించి వ్రాల్చుచిగురాకులడగ్గటి పత్రము ల్నిశా
కరదృశదోఘముల్ గదిసి కళువుపడం బరిముక్తవృంతకే
సరములఁ జెంది కందునొకబక్కవ దారివియోగవేదనకా. 232
- సీ. నిండారుకమ్మదేనియ మజ్జనంబాడి కడిమిపుప్పొడివన్నె మడుగుఁగట్టి
రేకుగన్నుల జంచరీకాంజనముఁజేర్చి తనవల్లి ఫేనచందనముఁబూసి
తులలేతతూఁడుజేతుల నూర్చి కలుదాల్చి జలకణమా క్తికచ్చటలుపూని
మొగ్గపాలిండ్ల సొంపున హిమాంబువునుంచి యామోదసంపద నతిశయిల్లి
తే హంసకంబుల నిజపదం బలవరించి, భువనమోహన మైనవై భవముఁగాంచి
కలువవిరిబోడి రాజురాకడదలంచి, పొలిచె వాసకసజ్జికా సుస్థరణ నపుడు. 233
- తే. యుంక్పతివ్యాజమున హళేసన్నతళి, యూజడింపఁగఁ దనకన్న వారిలోన
ననవధిక్లాంతిమిత్రమోహార్తి భిన్న, తమ్మికొమరాలు పత్రనేత్రములు మోడ్చె.
- సీ. కనలుసంధ్యార్చిఁ బేర్చిననభఃకరిమేన బుటములెత్తిననీరుబొబ్బలనఁగఁ
గాలమాంత్రికుఁ డంధకారదానవబలిక్రియకు గాల్చినపేలగింజలనఁగఁ
దాండనభ్రమిఖమూర్ధజకుఁ డంజలిపుటంబున విధిర్చినకమ్మపూవులనఁగ
మైరవసింధుసంపర్కశర్కరదేవమును లొనర్చినలింగమూర్తులనఁగఁ
- తే. గమలగర్భాండగోస్తనీకాయమాన, జటిలపరిపక్వఫలగుళుచ్చములనంగ
నఖిలజనలోచనోత్సాహం బాచరించెఁ, దామరసన్నైరికులదారితారకములు 235
- ఉ. స్నేహవిరక్తిఁ గాలగతిచేఁ గని మిత్రుఁడు చామగక్రియా
మోహతుఁ డౌటఁ గన్గొని ప్రమాదవిధిం దనుఁజేరె నీగురు
ద్రోహి శశాంకుఁ డెట్లనక దోయనిపూనినశక్రద్విగ
న్తోహినిమోమువిన్నదనమో యనఁ బాండిమదోఁచె నెయ్యెడకా. 236
- సీ. బలభిద్దిశావశాప్రతిమ గామినిముద్దుగులుమఱిరికనవ్వు తెలివిచెప్పి
యుదయమస్తక్రీడ నూడికోలులుమోవఁ గూలినచౌదంతికొమ్ముఁబోలి
గగనవాహినిరొంపి గాడికొండొకదోఁచు కమలా పురధరథాంగంబు దొరసి
కాలకాపాలికాగ్రణికరంబున నెత్తిచూచు క్రొన్నెమలీకసురటి నొరసి
- తే. యంచు గనుపట్టి మఱియించుకంత మెఱసి, సగముపర్యాయకమునసాక్షాత్కరించి
బింబమంతయు వెలికి దీపింప నిలిచెఁ, జదలఁ బూర్ణకళాసీమ చందమామ. 237
- సీ. అది నుధాకరబింబమా కాదు మడికానునన్నె వేలుపుటన్నవత్తిగాని
యది చంద్రమండలంబా కాదు చదలేటఁ దేలుదంతపుటరిగోలుగాని

- యది నిండుచలివెలుంగా కాదు మబ్బుటేనుఁగుఁదోలుతెఱనోటి మెగముగాని
యది చకోరములవిందా కాదు దుగ్ధాబ్ధికడ జనించిన వెన్నకరుడుగాని
తే. యది నిశామిత్రమా కాదు మదవియుక్త, యవఘరట్టశిలాపలయంబుగాని
యని జనుల్పాచి కీర్తింప నతిశయిల్లెఁ, బ్రోవజాబిలికలుచపూఁబోడికలిమి 238
- సీ. ఇనకరాంకురముల కెవయినానిమానిక్రీనీడజాడల డొంకి నిలెచెఁ గొన్ని
మధురసప్రస్నిగ్ధమాక్షికచ్ఛత్రభాగవులలో గవులలో నడఁగెఁ గొన్ని
కలనైనవిటుగెఱుంగనిపోటుపరికరాచూరుకత్తులమాటు జొచ్చెఁ గొన్ని
చేసేతెబడి తలంచినలేను బంతి యన్నలువకొమ్మలదాడిఁ బఱచెఁ గొన్ని
- తే. త్రాసమునఁ బొంది పద్ధతి భ్రంశనముల, గూపకుహరాంతరంబులఁ గూడెఁ గొన్ని
యిరులు తెస్కరు లన నప్పడేమిచెప్ప, రాజు బరచక్రహరణసంరంభుఁజూచి 239
- సీ. ప్రాయమింకినవాలుసాలిండ్ల మోయాండు పడుపుపుట్టక మూలఁబడి కృశింప
నేపురేగినరంకులెల్లదీఁగబోఁడులు వింతకాఁగితిలేక నెతలఁబొందఁ
కడిపోని తెరనాటకపుటూరుజంగాలు కేళికల్ గూడ కోగిరము లెత్త
తడక ప్రోపరిముచ్చపాదువులు మఱి దొంగపనిచుక్కవాలైనఁబస్తుపాఠు
- తే. గంటవేటల దిరుగాడుకఱుపటెఱుకు, మూఁక వెఱజిక్కికాళ్ళు మోములునువానఁ
బిండిచల్లినచందానఁ బేదవారి, దివియువెన్నెల సాంద్రదీధితి నహించె. 240
- సీ. చేపువుట్టినగభస్తికలు ముక్కులఁ గ్రుచ్చి క్రుచ్చి యూరటలేక క్రోలుఁ గొన్ని
యఱ్ఱులానఁగఁ ద్రావి యసుమరుచ్చరణకుఁ బోటుచాలక నేలఁ జూచుఁ గొన్ని
కడుసిగ్గుచేరుతొల్పడుపుదోమటఁ జొక్కి యానందమున జిందులాడుఁ గొన్ని
నిగఠంపుమోవి తేనియలతోన దొరల్చి చెలువలిచ్చిన సంతసిండుఁ గొన్ని
- తే. యోలములడాఁగి తలచూపనోడి తల్ల,డించు నరికోటిపైఁ బుక్కిలింని యుమిసి
బయలుఁబట్టించి పేరెము ల్వారుఁగొన్ని, కైరవాప్తాతపములఁ జకోరకములు, 241
- ప. ఆసమయంబున. 242
- సీ. కట్టినజనుగునీర్కా విధోవతి పింజయాపార్జిల్లంబియై యతిశయిల్ల
శ్లోతోత్తరీయవస్త్రములోను శుభ్రశుభ్రంబులై బ్రహ్మనూత్రములు మెఱయఁ
గనకవీరుద్గ్రంధికలు కపోవాలావాలసీమబచ్చనిఁదాలు చివురువెట్ట
నామోదరసపుష్టి నచ్చిద్రమై ఫాలతలమున గోపిచందనము గ్రాల
- తే. నవటతటభేలనంబున నమరుబిల్గ, సికచొకాటంబువిరులతోఁ జెలిమిసేయ
నడుమ జగజంపుదోఁపుఁబచ్చడము దనర, వైదికబ్రాహ్మణుఁడు నిండువన్నె మెఱసి.
- తే. క్రముకభంగపరంపరాకలితమయిన, ఎన్నెఱికతి త్తిమేఖలావల్లి నిటికి

- యాకు లర్థించి యలబలం బడఁగుటరసి, యునికివెలువడి బ్రాహ్మణుం డొక్కరుండు.
 ఉ. అప్పు డధిజ్యచాపధరుడై మరుడేర్పడి వెంటనంటి రాఁ
 జొప్పున జాలిమాలి యఘశూరుఁడు పాటుఁడు వచ్చివచ్చి యా
 యొప్పులకుప్పరామికి నయో విధియం చుదితాశ్రుధారలుం
 గప్పఁగ మోమునిశ్వసనకంపితచారుతరాధరోష్ఠుడై. 245
- క. చెదరెడిమేనును జెక్కున, గదిసినకెంగేలు గ్రాలఁగా విప్రుఁడు లే
 నిదురెఱుఁగనికంటంబడి, వదియగుమయమంట మంటపంబున నుండెన్. 246
- ఆ. చీమ చిటుకుమన్నఁ జిమ్మెట బుజ్జన్న, నెదురమూసకములు మెదలుకొనిన
 నిదురలేక భూమి నిర్జరుం డాలించు, నప్పు డబలకాలిచప్పు డనుచు. 247
- క. రాదాయెఁ జూచితే యను, రాదా యడ్డంకిబట్టి రాదను నిర్త
 ర్యాదలు సీమంతినులను, హా దైవిము ప్రాద్దుపోయె నని తలయూఁచున్. 248
- క. ఎదురుకొన నతిగి చాయకు, గదలుతలారులకు వెఱచి క్రమ్మరు నేన
 మ్మదవతికి నేలదాదులు, పొదివికొన న్నిదురపోయెఁ బొమ్మని పలుకున్. 249
- వ. ఇట్లు మోహనలంబున దేహంబు విదాహింప నయ్యుర్వీగీర్వాణుండు చలితవియో
 గిప్రాణుం డగుపంచబాణుం డలంచి. 250
- మ. ద్వీజరాజం దలదాల్చుకొన్నతనిదృగ్దృష్టిప్రభూతాగులన్
 తజమై పోయిననిన్ను నీతిరసదూరా మార యీకేవల
 ద్వీజరా జల్లిన నేమిసేయునొ ప్రశాంతిం గాంతి మత్స్యయక
 ప్రజముం గూర్పకు నారి నారి ననుకూర్పం దేర్పఁ బుణ్యంబగున్. 251
- చ. శివ గణనాయకా యనిన శీఘ్రమై కార్యము లడ్డపాటులే
 కవు యరునాధపంచవిశిఖా యన హస్తపదాస్థికాండముల్
 చివికెడువట్టినొప్పు లొడిసె ల్రసపోక్కులు గంట్లు బిబ్బపుం
 డ్లవు నిటువంటిపుత్రుఁ దగవా కన నమ్మధుకై బభారికిన్. 252
- వ. అని పనివి పనివి యనంగబాణమూర్ఛితుండుంబోలే నమ్మండు నిద్రాముద్రా
 లోచనుం డయ్యె నయ్యవసతంబున. 253
- క. అనిశ ధరణీసురునకుఁ, దా నిచ్చినమాటపట్టుదలఁచి తదీయ
 స్థానీయపాలనీయ, ధీనాకృతిగాక నగ రతిత్వర వెడలెన్. 254
- క. జలధరమాలికలోపలి, తొలుకార్తెఱుఁగనఁగ యమవిధుంతుదహాలా
 హలకాచమేచకద్యుతి, గలనీలాంబరము ముసుఁగుగాఁ గైకొనుచున్. 255
- క. పరివృత్తకంఠయై దిశ, లరయుచు నడ దడవడంగ నరుడెంచి ధరా
 ఘరు నిద్రపోయెదే యని, కరసంజ్ఞం దెలుప మేలుకని వాఁ డంతన్. 256

- వ. ఆదిత్యవోదితుండై క్రోధించి. 257
- శా. అయ్యో నేడిట కేగుదెంతువని నీ కాశించి యిచ్చోట గ
న్తయ్యంజాలక నిద్ర గాచి యిపు డేమోమూర్ఖితి న్నామజా
లయ్యె న్నాలవజాముఁజొచ్చె దడవాయ న్వచ్చి విచ్చేయునీ
సయ్యాటం బిఁకఁజాలు రోసితి ననుష్ఠానార్థి నై పోయెదన్. 258
- చ కడువడి రెండుజాము లగుగం బరిరంభణ మీఁదలంచి నీ
కడ కరుదెంతు రానిపనిగల్గిన వాఁటికిఁ దండ్రఁ గాశిలోఁ
బొడిచిన క్రూరకర్తమునఁ బోవును నంటివి నూన్యతంబు నీ
కొడుకయిపోయె రాక కిదిగో గురులింపజరాత్రిపాపముల్. 259
- క. కడుసరసములకుఁ బ్రొద్దై, క్కడిది దురంతోపగూహగతులకుఁ బ్రొద్దై
క్కడిది యొకసెలవు నేసి తె, కడజామున వచ్చి చాల్చాకాటునుబుద్ధిన్. 260
- ఆ. కొదవలేక రతుల గోవావుఁగోడెనై, పొదలఁ బెద్దతడవు ప్రాదులేదు
నొరసి తెడ్డు నాఁకి యుపవాసకర్తంబు, చెఱుచుకొనఁగ దీనిచేత నేమి 261
- క. అని చిందరేఁగిన ట్ల, చెప్పనఁటిధరాసురుఁడు చెంతఁ జేపడిననిధి
న్తుని గాలఁ దన్ని చనుగతి, ఘనజఘనంబొసే యబ్బగాఁడుగఁబోయెన్. 262
- క. చనఁ దనకు మనసునెచ్చిన, పనియది గా మనికీదీరఁ బట్టుక చనుఁగా
కని యూరకుండె నట్లుం, డి నరాధిపకన్య దననుడెందములోనన్. 263
- క. సరిప్రాదున నరుదెంచితి, నరుణోదయసమయ మెట్టులయ్యె దురంత
స్తరమాయాంధుఁడు గావున, నరరే విప్రుండు తుర్యయామం బనియెన్. 264
- క. కామాంధోపి నపశ్యతి, నా మును నే విన్నదాననకదా వెఱఁగే
లా మందునిమాటలకని, యాముద్దులగున్తు మందహాసముఁ దాల్చెన్. 265
- క. నానీరచగాగ్రణి బహు, మానున కిట్లనియె నట్లు మహిసురుఁడన్య
స్థానస్థుఁ డయినపిమ్మట, నా నెలఁతుక యేమిసేసె ననఁ గపి పలికెన్. 266
- క. మహిసురుఁ డెట్లరిగిన న, మ్మహిశారత్నంబు తొడసుమాలితి నని దు
స్సహారయమున భయమున నిజ, గృహమునకుం బోవఁ దత్తరింపఁగ నంతన్. 267
- చ వనదసమృద్ధి నీలికడవంబలె నంబరమొప్పుఁ జంచలల్
మినమినలీన వోన నుతిమి న్వడి గండులు వ్రాలె వ్రాలె దొ
ల్చినుకును దూర్పుఁటిదరొలసెం బలసెం జడివానసోనజో
రనఁ బుతవిద్విషద్రశసహస్రభవాకృతిఁ బర్వెఁ జీకటుల్. 268
- క. ఇది రాయిరప్ప పల్లం, బిది మిట్టిది మాకుమట్ర యిది పామిది గా
మిది యని వివరింపఁగఁ బె, ట్టిదమై యొప్పెసఁగు నక్కఁటికిచ్చిఁకటిలోన్. 269

- చ. సుడినడి యింటి త్రోవయనుచుం బెరచొప్పునఁ బోయిపోయి య
ప్పడఁతి దృషద్వతీసరిగుహంతదురంతననాంతరంబులం
బడి మునుదీనలుం దవిలి భంగములై కురులుం దుకూలముం
దొడివినకందుకం బెడలఁ దొట్టినభీతి నొడ ల్వడంకఁగాఁ. 270
- క. ఈరము లూఱట నొందక, దూఱుచు నో రలయ నలున దూఱుచు రొంపిం
జాఱుచు నెంతేవెలవెలఁ, బాఱుచు రాజన్యకన్య పఱచి యలంతఁ. 271
- శా. ఆయుగ్రాటవి నొక్కచోట భయదంబై తోఁచురత్నోపట
చ్చాయం బీనుఁగుఁ ద్రొక్కి కోమలకరాజ్ఞాతంబునంబట్టి య
యో యీమానవుఁ డెవ్వఁడొక్కొ మృతికేమోహేతు పందు నివ్విచా
రాయత్తం బగునాత్మఁ బోఁ దెరువులే కచ్చోటఁ దా నున్నెడఁ. 272
- క. ఆవటమునఁ ద్రింశద్వ, ధ్వావధిగా నున్నభూసురాసురుఁడు విశా
లావరపుత్రికి హితసం,భావన సాక్షాత్కరించి పలికెం బ్రీతిఁ. 273
- క. మనుజులు మిట్టాడని యీ, ఘనగహనంబున నిశీధకాలమునం జ
చ్చిననరుచక్కటి తెక్కటిఁ, దనుమధ్యా సంచరించెదవు నిశ్చంకఁ. 274
- తే. నుంచు కన్నీరు మంచున మోమునన్చి, వాఙ్మయున్నది దీర్ఘనిశ్వాసనిహతిఁ
దల్లడిల్లెడునభిర్మోహిల్లనంబు, ఇంతవెలనంత నన్వి నీ వెన్వి రనుచు. 275
- క. అనుమానింపక తనుభృ, త్తినువిసర వపారసప్రదానవిధాన
స్వనదుల్కుకంబు వదనం,బున ద్రిష్టపలాశి కిందుముఖి యిట్లనియెఁ. 276
- క. వినయవికాల విశాలా, వనిపాలునిపుత్రి దైవవశమున నస్త
జ్జననీజనకుల జనకుల, వినతులపా త్తెడసి యాటవికసతి యయితిఁ. 277
- శా. ఏ నిల్సేరుట యెట్టు లీపడినవాఁ డెవ్వఁడు వక్షాతమః
పానఃపున్యముఁ దెల్పునబుచ్చపలాప్రత్యర్థ లాలోకముల్
మేనభ్రంలిహ ముగ్రమృత్యుముఖగంభీరంబునో రెవ్వ ర
య్యా నిష్టాచిన గుండె రుక్మరనుఁ దధ్యం బానతీవే యనఁ. 278
- మ. ఆతఁ డత్యంతతమ ప్రసన్నహృదయుండై పల్కె నే నంచిత
శ్రుతిసంపన్నుఁడ బ్రహ్మరాక్షసుఁడ నిచ్చోఁ గాపురం బుండురుఁ
మతి భీతిల్లకు నీకు నొజ్జ లితఁడమ్మా నీకు నేకారి యీ
క్షీతిజచ్చాయ మనోజగ్దాహుతి నొచ్చె న్నాట లింకటికిఁ. 279
- క. గురుఁడ నిది శిష్యురా, లీతరుణీసుణి గవయ దుష్కృతం బని మదిలో
నరసి యెఱుంగనియీదృశ, నరపశువుల మేలుపొందునా యెందైనఁ. 280

- క. నూరిశ్రేష్ఠునకు ఐరా, చారగరిష్ఠునకు నీకు సద్విప్రా యీ
ఘోరనిశాచరవేషం, బేరూపునఁ గలిగె ననిన నెఱిగింతుఁ జెనీ. 281
- నీ. మొదల గౌశాంబి నుండుదు వేదశాస్త్రార్థచతురుండ నాపేరు చండశర్మ
కులకాంత శాంత యచ్చెలువతమ్ముఁడు మూలఘటకాంకుఁడతఁడొక్క-కన్యఁ బెండ్లి
గాఁబోవుటయు గోడిగములకు నేనును బనిబూని యటువాని ననుసరించి
యతిసభ్యునట్ల పోయితఁ బోవ నను పెండ్లిపెద్దగాఁ దలఁచి యాబిడ్డతండ్రి
తే కదిసి యల్లునిగుణరూపగౌరవములు, వేడుటయు నావివేకంబు వీటిఁబోన
నవగుణంబులప్రోవు మూఢాత్ముఁ డంటి, ననిన నమ్మాట లతఁడు సత్యములఁ జేసి. 282
- క. కాతాళంబున నిచ్చిన, కూతు నతం డీక వెడలఁగొట్టిన నపుడా
చేతకు నాహృదయం బు, ట్టూతఁ జేంభోశనప్రయోజన మానెన్. 283
- క. మఱిది యని యుబుసుపోకల, నెఱుంగక యిట్లాడి లోకు లెగ్గింపం బెం
పరినై కూడినపెండిలిఁ, జెఱిచితి నాకన్నఁ గప్ప శీలుఁడు గలఁడే. 284
- క. ఈయుగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నయో హృత్ప్రతీపపరితాపశిఖిం
గాయము వేగెడునని పల,చేయి కపోలమునఁ జేర్చి చింతింపచుంటిన్. 285
- చ. అగణితధర్మకర్తరతుఁ డంచట ము న్నరుదెంచియున్నవాఁ
డగుట మదుగ్రకృత్య మపు డారసి ముద్దలనామతైర్థికుఁ
డగలక నన్నుఁజూచి కుటిలాత్మ కళత్ర సహోదరు న్నహా
సుగుణధురీణుఁగానిమనుజుండని యూరక పల్కఁబోలునే. 286
- ఆ. వేయుబాంకి పెండ్లిసేయుదు రుత్తమ, జను లతిప్రయాసమునకు నోర్చి
చెనఁటిసేత నిట్లు మనువులఁ జెఱిచిన, విసపువిత్తుఁ జెప్ప వినముగాని. 287
- ఉ. మోఘముగాక నీవు తలమోచియొనర్చిన యట్టియిద్దరం
తాఘము నేఁడు పిల్లకొలయై చరణంబులఁ బ్రాచుసజ్జర
శ్లాఘనయోగ్యభూమిసురజన్తము వీడ్కొని కానలోగ్రశా
ఖాఘనవృక్షనర్తినయి క్రాలునిశాచరవేష మేర్పడన్. 288
- ఉ. వంకరకట్టెకింగలము వైద్యము నీకిది వోలునంచు ని
శృంకనవృత్తి ముద్గలుఁడు శాపము నిచ్చిన శోకబాష్పధా
రాంకితనేత్రపంకజుడనై చరణంబుల వ్రాలి యోదయా
లంకృతచిత్త యోబుధకళానిధి యోగుణధుర్య కావవే. 289
- చ. అనుఁగుమఱిదిగానఁ బరిహాసపురస్సరభాషలాడ నీ
పనిజనియించె నీచరణపంకరుహంబులు సాక్షిగా మదిం

- గనలు నహించి యిట్టికొఱగానిప్రయోజన మాచరింప నీ
యనుపమదివ్యదృష్టి కొకఁ డడ్డమె చూడుము నేర్పునేరముల్. 290
- క. అని యేను మేను నడఁక, న్వనితాజనతార్తిఁ బొగల వారించి ప్రబో
ధనిరీక్షణములసర్వముఁ, గనుఁగొని యితఁ డనపరాధిగా యని శాంతిన్. 291
- ఏ ముద్గలుండు న న్నాలోకించి యిట్లనియె. 292
- చ. కెలసముఁ బూని పెండ్లిపనికిం బ్రతికూలుఁడ వైతి విట్లు మొ
క్కల మిదిగాదె నీమనఁ సకల్తప మౌనటులైనఁ గేరడం
బుల కిది చోటె మోఘమయిపోవదు నావచనంబు గన్నచా
యల నిక బ్రహ్మరాక్షసుఁడవై యిల నీవు చరింపుచుండఁగన్. 293
- ఉ. అల్లినవంతమూలఘటకాంకుఁడు భూమినిలింపకన్యకా
హల్లకభల్ల భగ్నహృదయస్థలుఁడై తను వుజ్జగించి మ
త్సిల్లున కుద్భవించుజయ సేనుఁడు నా నలవిప్రకన్య యు
త్ఫుల్ల సరోజనేత్రప్రియపుత్రికయై పొడము నుస్కీర్తికిన్. 294
- ఉ. ఆయెలనాగ దైవగతి నర్థనిశం గతిదప్పి సీతరు
చ్చాయకు ఏచ్చు నాసరసిజచ్చదనేత్రకు నన్వసుంధరా
నాయకనూతికిం దగులొనర్పము సంశయమేది యంతలోఁ
బాయుమహీసురాసురత బ్రహ్మపదంబు భజింతు పిమ్మటన్. 295
- మ. అని శాపాపధిఁ జెప్పి ముద్గలుఁడు పోవం బోవ నాలోన నె
ఱ్ఱనిగుడ్డుం గులిశంబులం దెగడుకోఱి లాబ్ధబహుస్సౌజ్ఞతా
ననముం జంజురువెండుక ల్భయదకర్ణద్వంద్వముం గల్గి మే
దినికి న్వేగిగుగ బ్రహ్మరాక్షసుఁడ నైతిం జంచరీకాలకా. 296
- ఏ అట్లుర్వీపూర్వగీర్వాణుండనై సకలప్రాణిభక్షణంబునఁ గౌక్షీంభర్యంబు ప్రవర్తిల్లి
నివ్వటపి నాశ్రయించి యుండితి నిప్పటికి ముప్పదిసంవత్సరంబులు గడచె నమ్ముద్గ
లుండు చెప్పినట్లు నామరంది జయ సేనుండై పుట్టె నవ్విప్రకన్యకపు నీవు నిన్నన్నర
నాధకుమారునకుం బరిణయంబు సేసి యాసురం బగు నివ్వేషం బపనయించెద
ననుటయు నలరు మొగంబున రాజన్యకన్య భూసురాసురున కెట్లనియె 297
- క. ఇచ్చోట నానిమిత్తము, చచ్చిన యవ్విప్రు సుప్రసన్నత్వము నేఁ
డచ్చుపడ మనిచి పురికిం, బుచ్చి బగద్వినుతకీర్తిఁ బొగడొందఁగడే. 298
- క. భూసురహత్యాఘమహా, త్రాసమునకు వెఱుతునని పదంబులఁ బడి గా
ఢాసక్తిం బ్రార్థించిన, నాసురకులశాత్రుఁడు దయాభిముఖుండై. 299

- ఉ. ఆవిరితీవబోఁడికృప కద్భుతమంది భవన్నియోగ మే
లావృథయకా ఫలింపక బలాయబలా యని విప్రుఁగొంచు ర
క్షోవిభుఁడేగి పీనుఁగున సుప్రదతీర్థమునం దొరల్చి సం
జీవితుఁ జేసి మందిరముఁ జేర్చి భజించి కుమారి కిట్లనుట. 300
- క. చనిపోయిన నీయొజ్జలు, మనుగడఁ గనియె న్వసించె మందిరమున నో
తనుమధ్యా మొగిడించిన, కనుఁగవతో నిలువు రాజుకడ నినుఁజేర్తుట. 301
- చ. వలదు విలంబ మన్నఁ బ్రతివాక్యము లాడక మోడ్పుకంటితో
నిలిచిన బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నిర్భరవేగధురాధురీణుఁడై
పొలఁతుక నప్పు డెత్తుకొనిపోయె మనోజవుఁ డౌట నిల్చెఁ బా
లనగరోపకంకనిబిడద్రుమకాంచనసాధవీధికట. 302
- ఎ. ఆసమయంబున. 303
- శా. గొందు లీడ్వొక్కని పక్కణాంతంకుటీకూటాధ్వసంధు ల్వరా
స్కందు ల్పాడ నపక్రచక్రములు ముచ్చట్లాడ నిచ్చారితక
గ్రిందు ల్లేదులుగా సతీపతులు గౌఁగిల్పూడ దీప్తు ల్లిశ
ల్పొందుల్ గూడఁ ద్రిభంగిభంగి మొరసెం బుంసుక్కుట వ్రాతముల్. 304
- చ. అతికృతికన్య నందినమురారివిరాజదనంతభోగసం
స్థితి ప్రతివారముం బొదల శిష్యులు పుణ్యజను ల్జయక్రియో
న్నతులు దురంతశాస్త్రకలనం బ్రతివాదుల నోర్వ సర్వతో
గతమతికుండు నిల్చెఁ గవికాశికదిక్కటకాగ్రపీఠికక. 305
- చ. వరవసులక్ష్మీ నుల్లసిలువారికి నేమిగొఱంత యీవిభా
కరునకు సంజనిచ్చి తిరుగంబడి లక్ష్మీ హరింప నెట్టివో
నెరవులసొమ్ము సత్యమగునే యని వెల్వలనయ్యె నిహ్నినాఁ
బరిగళితద్యుతి న్వెలకఁబాఱె నిశాంతనిశాంతదీపముల్. 306
- చ. కనుఁగొని చైత్యనిత్యపథిక ప్రవిభోధకరంబులై ఖగ
స్వనము లుదగ్రబాహ్యవనవాటికల నివననయ్యె నయ్యెడక
ఘనమదభృత్తమఃకరటికంపితదిగ్విటపసుఫలన్నభో
వనరుహసంక్షరత్కుసుమవర్ష ముచాడ్పున జాఱెఁ జుక్కలుట. 307
- సీ ధారాధరస్తయోదయవియచ్చికురబంధమునఁ దారాలతాంతములు రాలె
రోదసీతనుసమారోహంధకార్తెణమదవిలేపనరేఖ మసలిపోయెఁ
జక్రవాకస్తనస్థాత్మనీహితఘర్తాంబువు ప్రత్యక్షమై యడంగె
మధుపకజ్జలభాసమానకై రవలోచనముల నిద్రాముద్ర ననలుపెట్టె

- తే. మలయనిలయసుగంధసంబంధమంద, పవననిశ్వాసవీచిక ల్బారుదీరె
సంప్రభూతకళారమ్యసౌమ్యగమ్య, గంగసంగశ్రమాయామయామవతికి. 308
- చ తగఁ గుసుమాస్త్రకేళి దిగఁదన్నినచీరలు గౌఁగిలింతలుం
బగఁగొని యడ్డగింపఁగఁ దెమల్చినహారములు నభరంబునన్
దిగిచినసొమ్ములు న్నదవతీతిలకంబులచేత వేఁకువ
న్తగుడ సపర్యఁ గైకొనియె మాన్యులు గారె గుణప్రదీపకుల్. 309
- చ కవసి కవుంగిలింప నవకాశము చాలక ప్రాద్దుఁజూచి లోఁ
జివికెడువారు హస్తములజీవితనాథుల గ్రుచ్చిపట్టి వే
గవరులమోవులాని యరగన్నిడువారును శయ్యలం బరా
భవ మొనరింపలేక ఎగపాల్పడువారును నైరి జన్వనుల్. 310
- శా. నానాదీపమరీచికల్ గొనియెనో నాఁ జూడ నిద్రాపరా
చీనస్త్రీనయనంబులం బ్రియదృఢాశ్లేషప్రకుబ్జీభవ
స్తీనాక్షీకుచము ల్దిగం కనికరామ్రేడికృతోత్కాంతకాం
తానుష్ఠాధరము ల్జపాసుషమ చెన్నారెన్నిశాంతంబునన్. 311
- మ. తులనప్రేమరసోల్లసన్తిథునచేతో జాతసంగ్రామకాం
క్షలవారిం చె నుషఃప్రసూచకగతుల్ శాలాజరదీపికా
కళికల్ వై త్యదృఢ స్తనస్తబకముక్తాహారము ల్వాసనల్
గలయం జల్లెడుపూత లిష్టరుచికృత్కర్పూరతాంబూలముల్. 312
- సీ. శ్రమవార్షిమజ్జనజటిలాలకంబులు సంధూతకుంకుమస్థాసకములు
జాగరారుణితలోచనసరోజంబులు కాంతదుంబనము క్తకజ్జలములు
కరచపేటనిర స్తకరినక్రచిత్రంబు లభినవదిగలంకృతాధరములు
సృణినమత్కరికాభరణభృద్గళంబు లనూననిద్రాముద్రితాననములు
- తే. గాఢపరిరంభసంభ్రమక్లామ్యదచల, గురుపయోధరభరహారకువలమణులు
కలితతాంబూలరసరక్తగల్లతలము, లమరఁ గొమరాండు పొలిచి రహర్నఖమున.
- శా. ఆశాఖద్గమిశ త్తమోమలినహృత్యర్థంబు నిర్వంశ్యసం
ధ్యాశిల్పిప్రభుకల్ప్యమానకురువిందక్షోదసమ్మిశ్రలా
క్షాశాణం బనఁ బ్రాచిదోఁచె బిసినీకాంతుండు జాగత్పురో
దేశాంగారకరాజినాఁగ మొదలం దీండ్రించె సంధ్యాప్రభల్. 314
- సీ. ప్రసవితద్యుక్షేత్రఘసృణసస్యంబులు హల్లకప్రియసౌలపల్లవములు
తిమిరేంధనప్రవర్ధితదావశిఖ లుషఃపవనభుగ్వృతభోగధలకమణులు

హరిపురం ద్రీకుసుంభాంబరంబులు ఘనప్రాకృతివాడటార క్తిమములు
గంభోళిఖండితోదయపక్షరుధిరంబు లై గానజాంగసింధూవరజము

తే. యక్షివృత్తిప్రమోదకృద్యామినీవి, యోగదనధూవ్యధాతిభిన్నోదురమణి
నవ్యహల్లకతల్పము ల్పాఁ జెలంగె, నంబరంబున నపుడు బాలాతపములు. 315

ఉ. ఇమ్ములఁ బశ్చిమాంబునిధి కేగునెడం దగ వారక న్తయూ
ఖమ్ముల నెన్నికుంచితముగా నొనరించినవ్రేళ్ళర క్తిలోఁ
గ్రమ్మఁగఁ బ్రాకృతివృద్ధరవిరక్తులఁ బద్ధినివేగుపాటునం
గ్రమ్మఱ లెక్కఁబెట్టె ననఁగా వికసించె సహస్రపత్రముల్. 316

ఉ. గాసిలి రాజు మన్ననలు గాంచిన నే నొరుఁ జూడ నంచుక
స్తాసినభంగిఁ గైరవిణి మోడ్చెఁ బతివ్రతవోలెఁ బద్ధిని
వాసరకృద్వియోగవనహిమ్మసముత్థితధూమరాజులో
నాసరసీజగర్భనదనంబులఁ బాసి నటించె భృంగముల్. 317

తే. ఇట్లు సూర్యోదయంబైన నేకతమున, బ్రహ్మరాక్షసుఁ డద్ధరాపాలుఁ గదిసి
పూర్వవృత్తాంతమంతయుఁ బొసఁగఁజెప్పి, యబ్జముఖిఁజూపి పెండ్లిగమ్మనుచునిచ్చె.
ప ఇచ్చిన. 319

క. ఆరామామణిఁ గైకొని, యారామరుఁ డావరార్పితాతిథ్యుండై
యారామన్యగ్రోధధ, రారుహసౌధమున బ్రహ్మరాక్షసు నునిచెన్. 320

క. ఉనిచి ప్రణమిల్లి క్రమ్మటి, చని యవ్విప్రాసురువకు సరసాన్ననివే
దనవిధికిఁ బుణ్యభూసున, జనుల నియోగించె జనితసౌహార్దమునన్. 321

ఉ. కూరిమి తండ్రిపాదములకుం బ్రణమిల్లి సుకీర్తికన్య నం
భోరుహలోచన శృంగవనమోహినిఁ జూపి ధరామరు న్నిశా
చారుచరిత్ర మేరుపడ సర్వముఁ జెప్పినఁ బుత్రుమెచ్చి యు
ర్వీరమణుండు బంధుపృథివీసుం బిలిపించి యిట్లనెన్. 322

సీ ఘనులార మనకు రక్తస్పర్శసంబంధి గాఁడె సుకీర్తి విఖ్యాతమూర్తి
దైవయోగమున నాతనిపుత్రుఁ గాంచనప్రతిమానగాత్రి చేపడియె మనకు
మనజయ నేనకుమారున కాపూర్ణశీతాంశుముఖిఁ బెండ్లిసేయవలయు
లాలన నవ్విశాలానాథుఁ డిచటికి వచ్చినఁ జుట్టంపునరుసగాదె

తే. యతుల నయమార్గరతుల దండాధిపతుల, ననిచి రప్పింతమా యమ్మహామహంబు
నతఁడు వీక్షించుఁగాకన్న నాస్తమిత్రు, లుచితమిక్కార్య మొనరింప నొప్పుననిరి.

క నావిని మత్సెల్లుఁడు హే, లావీక్షితవీరీతంత్రుల న్తంత్రుల సం
భావించి పనుదుటయు న, స్పృశనచతు లరిగి విన యపాపవ మమరన్. 324

- సీ. హోహిణీవిరహాభీరుక్షపాకరబింబ మన ఘనగ్లానదీనాస్య మమర
నొడలునిండారి వెల్వడినశోకరసంబుతీరున వేడికన్నీరు దొరుగ
మెఱుఁగుటద్దపుబిళ్ళమీదికెంపులతెరక్రియ గపోలమునఁ గెంగేలు మెఱయ
నతిమరుచ్చలమానలతభంగి నిశ్వాసధారచంద్రిక మోవి దల్లిడిల్లిఁ
- తే. దనయ నీలోన లేదుగదా ధరిత్రి, చూపుమా యందు ప్రార్థించుసోయగమున
దగ శిరసునంచి తనలోన దానపలుకు, నునుజపతిఁగాంచి ప్రణమిల్లిమంత్రినరులు.
- క. నతులై వినయవిచారో, న్నతులై నిలుచుటయు వదననలినములఁ దరం
గితదృష్టిచంచతీక, ప్రతతులు నటియింప ధరణిపాలుం డనియెన్. 326
- క. అరుదెంచితి రెవ్వరు మీ, రయదారం జెప్పఁ డనిన నలికతటాంత
సుస్థరదంజలిపుటు లై య, స్మరనాధుం జూచి దండనాధవతంసుల్. 327
- మ. క్షీతినాథోర్తమ నేడు నీమఱఁది మత్సిల్లుండు పుత్రేర వ
చ్చితి మాలింపు తదీయభాషితము లస్తేయవ్రతబ్రాహ్మణ
క్రతుభుగ్వైరివంతసయోగమున నీగారామునెచ్చాలి యొం
డితరతోణికిఁ బోకచేరె మము నీ వీక్షించి పోరాఁ దగున్. 328
- క. అని దేవరతో విన్నప, మొనరింపం బంపె విక్రమాపేతపతా
కినితో సంబంధిపురం, బున కరుదెం డనిన భూవిభుఁడు సుముఖుండై. 329
- వ. అస్తుంతులకుఁ బసదనంబులిచ్చి యంతఃపురంబున కరిగి యింతికి నంతయుండలిపి
విన్నయదిప్రాద్దుగా సభార్యుండై చతురంగబలంబులు గొలువ వచ్చి సుకీర్తి సు
ధ్యాహ్నుకాలంబునకు బాటలీపురోపకంతంబు గదిసె నప్పుడు. 330
- ఉ. ఇంకనితీవి శాన తనయింటికి వచ్చినఁ జంద్ర సేనుఁ డ
భ్రంకపసమ్మదాభ్యుదయభాసురుండై యెదురేగుదెంచి ప
ల్యంకిక నున్నయప్పచరణాబ్జములం బడి కాంతకాంతిను
త్పంకజరాగపూగకృతధామకవీధికిఁ దెచ్చె దెచ్చినన్. 331
- ఉ. ముందఱ నేగి యబ్బువనమోహిని వాహినిపోలె నుబ్బునం
తం దలచుట్టు కన్దొగల దట్టముగాఁ బ్రవహించునశ్రువా
రిం దులితేతర స్తనశరీరములం దిగుపారఁజేయుదున్
వందన మాచరించి విరివాతెరతో మొగమెత్త కెడ్చినన్. 332
- సీ. కడుపులోఁ జేపెట్టి కలఁచిన ట్లగుటయు భక్తిఁ గూరిమిపట్టిఁ బట్టియెత్తి
శిర మురంబునఁ జేర్చి చెఱువు వ్రస్సినరీతి నోడి కల్గిట్టి పెల్లులులు నశ్రు
ధారల నతితాంతదశఁ గన్నతనువల్లి దడుపుచు గద్గదధ్వానలీల
భాషణంబుల నెంతపనియయ్యె నట్లుండె విధికృతం బనుదు నుర్వీవిభుండు

తే. గూఁతు నొండొకచందానఁ గు స్తరించి, యార్తి వారించి నలిసీట యాళిపాట
పాటలాధరవదనదర్పణముఁ గడిగి, యుచితకాంచనపీఠిఁ గూర్చుండె నంత. 333

ఉ. చిత్తము చెంగలింప జయసేనుఁడు సాఁగిలిమ్రొక్కి నన్నదో
న్నతవిరోధిరోధిరుచిమద్ధ నమూర్తి సుకీర్తిని క్రిమై
నెత్తి కవుంగిలించె నపు డింపెసలాకఁగఁ జంద్రసేనుఁ డు
ద్యత్తరసత్యభాషణవిధానుఁడు బావకు మ్రొక్కి యిట్లచున్. 334

క. దళితారి నీకుమారి, నిశితాంగవిలాస మైనమేనల్లున కీ
వలదే యిపుడని బద్ధాం, జలి యై ప్రార్థించుటయుఁ బ్రసాదోన్ముఖుఁడై. 335

ప. బ్రహ్మరాక్షసోద్యోగంబును బాంధవ్యంబునుం దలంచి సుకీర్తిని తమానలగ్నంబున
మిథ్యానలగ్నజయసేనులకుఁ బెండ్లిజేసెద ననియె నమ్మహోత్సవంబు వీటఁబాటిలి
ననాగతసంబంధిబాంధవంబును నాయాతశైలూషితైలూషంబును నాగచ్ఛదఖిలా
వనిపనికరంబును నాహూతబ్రాహ్మణజాతంబును నాబద్ధశుద్ధమాణిక్యతోరణంబును
నలంకృతవిపణిమార్గంబును నభీరచితరంగవల్లీమత్తలికంబును నారాధితనవగ్రహం
బును నఖండవాద్యమాననానాతూర్వంబును నై యమ్మహామహంబు ప్రవర్తిలై నా
సమయంబున. 336

ఉ. బంగరుపీటఁ బెట్టి దడివంచిడి రాజకుమారి దానిమీఁ
దం గదియించి తూర్యనినదంబుల రోదసి ఘూర్జలంగ రీ
విం గడుపాటిపాట నరవేండుకలం గొమరౌసువాసినుల్
చెంగట నక్షతంబు లిడి చేఁడియకుం దలయంటి రాదృతిన్. 337

క. సుమతైలప్లుతి నలరా, కొమరాలికి నలరెఁ గురులు కోకనదాంత
స్సమధూళిమగ్నమంద, శ్రమరీసమరీతినయనపర్వము లగుచున్. 338

తే. బుగులుకొనుతావిసిరము కప్పరముతోడ, వడుపుదివ్వనిఘుస్పణద్రవంబుతోడఁ
బొందుగా మేళవించినచందనంబు, నాఁతికొండొకకలకంతి నలుగుఁబెట్టె. 339

ఉ. అజ్జలజాక్షీవస్తునుమహన్న తిమజ్జనశాలిబాలిక
ల్లజ్జనశాలఁ జేర్చి మణిమంజులసీతముఁ బెట్టి దువ్వి పై
గొజ్జఁగినీరుచల్లి మెఱుఁగుల్గాన విప్పి విదిర్చి యొక్కచం
చజ్జఘనాంగపెట్టె ఘనసారయుతామలకంబు నేర్పునన్. 340

ఉ. తోరపుజాళువాపసిఁడితోట్టు నొట్టినపశ్చిమంబుప
న్నీ రపరంజిబుంగలను నించి మనోహరకక్షకాంతిబం
గారునసంతమాడఁ గరకంకణరుంకృతు లుల్లసిల్లి హే
లారతి నార్చె నొక్కనవలా జలకం బలకంబుకంతికిన్. 341

- సీ. జిలుఁగుపావడిమీఁదఁ జికురధిక్క్రతమిళిందాళియొక్క-తిన మాంధాళిఁ గట్టె
తడియార్చి నేరుపేర్పడ చువ్వి యొకముద్దుకలికివాల్లంటి గీల్లంటునై చె
నిలువుటద్దముమ్రోల నిలిపి యొండొకవధూతిలకంబు తిలకంబు దిద్దె నుదుట
నెరివుట్ట నొకదిట్ట నెఱనాదితనమూఁది కనుచెలు లెవ్వఁగంద గంధ మలఁదె
తే నొకశుకాలాపహారవల్లికలు నైచె, నొకవిలాసిని మణులకంచుకముఁ దొడిగె
నొకలతాతన్వి పెట్టెఁ గేయూరకంబు, లొకతటిన్నేత్ర యిడియె బాలికకుసొమ్ము.
- క. అక్కరిణీనిభగామిను, లక్కరణి నలంకరించి రాలో ధరణీ
భుక్కులచూడారత్నము, నక్కడ గైసేసి రావు లగువా రంతఁ.
- 343
- మ. కదియుంబోయెఁ బతంగుఁ డస్తకుధరా గ్రత్తోణిసత్కృంచము
ల్పదలెన్నిద్రమార్గపల్వలమునఁ భూరిజ్వలజ్వాలలుఁ
మెదలెఁ జాగృవియాపణాగ్రముల నెమ్మెల్సేసి దీపచ్చట
ల్వదలెం జోళ్ళు రథాంగదంపతులు విల్వంచెఁ మరుం డత్తఱి.
- 344
- సీ. సూరెల వెలుఁగుపంజలశరీరన్యస్తభూషామణిస్ఫూర్తి ప్రోదిసేయఁ
గైవారముఖరమార్గణవిలోచనకై రవముల నాననశశి వాడుదేర్ప
విమలబంధుస్వాంతవిధుకాంతముల గటాక్షజ్యోత్స్నవిరవిర గరఁగుచుండఁ
గృతదృష్టికరణసంగతవధూటీహాంసికల నీరజాకరము పిలువ
- తే. గలువచెలికాఁడు పొడవుగుబ్బలివనించు, గతి నలంకృతసామజస్కంధ మెక్కెఁ
బటహనిస్సాణముఖతూత్యపటల మెఱఁగ, బుధజనాశీరవము లుబ్బ భూపసుతుఁడు.
- వ. తార్జ్యరోహణం డగు నారాయణునికరణి నేనుంగునెక్కి జయసేనుండు నర్తకీ
నర్తకగాయనీగాయనమాగధీమాగధ బ్రాహ్మణీబ్రాహ్మణనాట్యగా నస్తవనాశీర్వాద
విశేషంబు లానందసంధాయకంబులు గా స్థానీయమీనలోచనమరీచికావీచికాకవ
చితరాజమార్గంబున నేఁగుదెంచుచుండ.
- 346
- ఉ. నీరము లాడి యాడి మదినిండినసొంపుపసం గట్టిస్తలిం
జీరచెఱంగు వీడిపడఁ జెక్కుచుఁ దక్కినకొంగు నేలపై
జీరగఁ దన్నుఁ దామఱచి చెచ్చెరఁ జూడఁగవచ్చె నొక్కనీ
రెరుహపత్రనేత్ర యధగీకృతకంతుని రాజనందనుఁ.
- 347
- చ. మసుమసుగంధి యోర్తు నృపకుంజరుఁ గన్గొని మోహితాత్మయై
యసురుసురన్నదాని నికటాంగన యారసి నీకు నేటి కి
ట్లుసురన నన్న నింటికడనుం డిటకుం బరువెత్తివచ్చును
క్కస నుసుతంఱిఁ బొమ్మనుచుఁ గ్రక్కునఁబోలఁగ బొంక నయ్యెడఁ.
- 348

ఉ. పొంగినకిన్కఁ దోచినటు పోరుచు మంచముడ్గినీక చ
న్నం గబళించుపుత్రునిఁ గనుంగొని యక్కట వీడు నాకు బ
ల్సంగడమయ్యో నేడనుచు శయ్యపయిం బొసలించి త్రోచి వ
చ్చెం గలకంతి యోర్తు నృపసింహమునెంతయుఁ జూడవేడుకన్.

319

ఉ. కే లగలించి పట్టి రతికిం బిటువీక్షులు సేయువల్ల భుం
జాలుఁబొకాలు నిల్పిలుపు నైచు మొకించుకతాళు మాను మీ
వేళ నిశాననం బనుచు వీడ్వడనాడి యురోజగౌరవా
ర్తాలసమధ్య యోర్తు కదియల జనుదెంచెఁ గుమారమన్తధున్.

350

చ. ఆరవిరిబాగుతమ్మరస మంటిన కన్నులు డిల్లపాటు క్రొం
జిటుచెమట ల్సను ల్తానపుచెక్కులు చిక్కులు గొన్నహారముల్
విరిసినకొప్పు నిశ్వసనవీచికలం దగ వేగ నోర్తురా
మఱుఁ గికనేల యీవిధము మంచిది పొమ్మని నవ్విరంగనల్.

351

ఉ. మించి జయంబుఁ గైకొనునిమిత్తము నెత్తము లాడి యాడి యో
డించి పణంబు దెమ్మనుచుఁ దెమ్మనఁ బట్టినప్రాణనాథుఁ
స్త్రాంచల మించుకేని విడనాడక నెవ్వడి నీడ్చుకొంచు శం
కించక నేగుదెంచె నొకకేసరిమధ్య గుమారుఁ కేరఁగన్.

352

* ఉ. కీలు ఘటిల్లువేణిగతికిం బ్రతికూలత నొందఁ జంద్రజం
బాలిత మైనచన్నుఁగవ మధ్యముపై దయదప్ప ముత్తరు
ల్లేలిమి రాజిరాడఁగను మించులు శంపల గ్రమ్మటింప మం
దాలసవృత్తి నొక్క జవరా లరుదెంచెఁ గుమారుఁ జూడఁగన్.

353

వ. ఇట్లు పురస్తీరత్నంబులు నిజదృష్టిమసారసారంబుల నలంకరింప నేగివచ్చి సుకీర్తి
మందిరద్వారంబున నవ్వారణావతరణం బొనరించి నారీజనార్హిత నీరాజనంబు
లీక్షింపుచుఁ గత్యంతరంబులు గడచి చని ముందట † నతిముక్తాభిరామందై
బ్రహ్మసభను పుణ్యద్రవ్యసమీచినందై యజనవాటంబును బల్లవకుసుమవిలసితందై
వశంతసమయంబును బ్రసిద్ధవర్ణగౌరవందై సంగీతంబును నాట్యకార్యంబునం

* ఉ. మూలకుఁ దార్చి సందుసుడిమూతులు నాకెడుగిండిచాని న
వ్వేళకు నొద్దఁబెట్టి యిదె వే విడె మిచ్చెదఁగాని చూచెదం
గోలతనంబు పెండ్లికొడుకుం దలవాకిట నంచు వెళ్ళనీఁ
జాలనిభర్తఁ దేర్చి యొకచంద్రనిభానన వచ్చె వీధికిన్.

ఇది ప్రక్షిప్తమని తోచెడు.

† ఈస్థలంబున నుపమానోపమావాచకంబులు సాధారణార్హవాక్యంబులకు ముందు

దనరి భరతంబును పర్వధూర్వహంబయి భారతంబును సర్వతోరణవిహారంబయి
జయశీలుని విబుధభవనసామ్యంబయి గ్రహమండలంబును రంభాలంకృతంబయి
స్వస్థలోకంబును విశ్రుతావితానవితానంబయి కురుక్షేత్రంబును బ్రతిష్ఠితదధిము
ఖిపాత్రంబయి మధువనంబును ననుకరించువినాహమంటపంబు డాయంబోయి.

ఉ. మోహనశీల నంత నొకముద్దియ గద్దియఁ దెచ్చిశక్ మహా

త్సహతభూమిపాలతనుసంభవుఁడెక్క ననంతరంబ దీ

నాహితనీతिसంచితగృహార్తుఁ డొసంగె సుకీర్తిభాసుర

వ్యాహృతి కుందనంపుహరిబాణమునన్ మధుపర్క మయ్యెడన్.

355

క. దానవశాత్రవుఁగా జయ, నేనుని నారాచకూఁతు సిరిగా మది న

మానవపతి దలపోసి య, ధానియతిని ధారఁబోసెఁ దనయన్ సనయన్.

356

క. లగ్నంబు గడిసె గగనవ, లగ్నం దెచ్చునిన బుధులు లలితగతి న్తున్

న్తగ్నలు గుచభరకించి, గృగ్నలు నగుచెలులు సొంపుతోఁ జని కడకన్.

357

క. తుద కొప్పు మెఱయ గవిసెన, గదియించినమరునివింటిగతి నతిశయిలన్

దుద కొప్పు మెఱయ నింతికి, ముదితలు చిత్రంబరమున ముసుఁగిడి వేడ్కన్.

358

క. నడపింపఁగ మడుఁగులపై, మడురాజనిభాస్య యడుగు లొప్పెం గడున

య్యడుగులు కూర్తము లగునట, మడుగులపై బొరయకేల మానఁగ నేర్చున్.

359

* ఉ. మోవవశముగాని తెలిము తెచ్చుసొమ్ముతోడికమ్మపూఁ

దీపలవంటిబోంట్లు కవదివ్వెతోఁ జెలిఁ దెచ్చి రద్ధరి

శ్రీవరపుత్రుఁడేర నధరీకృతరోహిణి రోహిణిం బ్రమో

దానహజక్క నుక్కు తునియల్పరిణాంకునిఁ జేర్చుచాడ్చునన్.

360

కొన్ని ప్రతులందుఁ గానంబడియెడిది. ఐన నీకవి యింతకుము న్నీ గ్రంథమున నే
యిట్టి ఘట్టంబుల రచియించినరచనం బట్టియుఁ గొన్ని ప్రతులయం దుండుటం
బట్టియు నిట్లు సంస్కరింపంబడియె.

* శా. రాకాచంద్రనిభాస్య నెచ్చెలులు దేరం వ్రీతి నత్యుద్జిత

శ్రీకిం బట్టగుమంగళాయతనముం జేరంగ నేతెంచుచోఁ

గాకల్పారసమత్తకోకిలలజోక న్సూరెలం డాసి ల

క్షీకల్యాణముఁ బాడి రంతఁ బురహంసీయాన బుప్పొంగుచున్.

ఈపద్యము గొన్ని ప్రతులలోఁ గానఁబడదయ్యెడు.

ఉ. ఆహరిణాక్షికేలు పతిహస్తమునం బతికేలు తజ్జగ
 న్నోహినికేల నుల్లసిల నూతనసాత్వికకంకణాంకుర
 వ్యూహముతోడ రాజతనయోత్తమహస్తమునకొ మహావరా
 రోహకరంబునం దిడె గురుండు సమస్తకకంకణాంకముల్. 361

ఉ. అంతటఁ జిత్రభాగ్యవనికాంతరితం బరతశ్చరద్ధరా
 కాంతపటావకుంఠవృతకామినిఁ గన్గొనరామి వక్త్రసం
 క్రాంతవిలాసలక్ష్మీఁ గనుకై వడి గడ్డముపట్టి యెత్తి ధి
 మంతుఁడు రాజనందనుఁడు మంగళనూత్రముఁ గట్టె నింతికిన్. 362

చ. అపుడు ఐధూకరోన్నమితయై తెలిముత్తెపుసేనఁబ్రాల్గరా
 ధిపసుతునొదల న్నదవతీమణి నించె విభుండు నమ్మద
 ద్విపనిభయానమాళిఁ బొదివెం దలఁబ్రాలవి జాతికెంపుల
 ట్లసరిమితప్రియాప్రియకరాంబుజశోణిమ నొప్పె నెంతయున్. 363

చ. సరిమెటుఁ బ్రాలపుట్టికలసందున బట్టినపట్టుపుట్టముం
 దెరఁ దెరలింపఁజూచె సుదతిం బతి యవ్విభుఁజూచె నింతి య
 య్యిరువురజూపులం గలసి యేసెఁ బరస్పరమర్తలక్ష్యము
 ల్పరముల నిల్చి నెన్నడుమ సాతసబాణుఁడు సవ్యసాచియై. 364

క. విడువనితగు లిరువుర కి,వ్వడువున ననుకరణి నుభయవస్త్రాంచలము
 ల్విడిదేరునక్షతలతో, ముడిఁబెట్టిరి పంచశరుఁడు ముడిఁబెట్టంగన్. 365

ఉ. అంబరదంశితాఖిలసముగ్రమణిస్ఫుటవేదికాంతరా
 గుంబరపీఠి నుండిరి ఐధూవరు లయ్యెలనాఁగ యగ్నిహో
 త్రంబున వ్రేల్చె లాజలు ధరావరసూనుఁడు సంభృతాసురా
 గంబున నేమిచెప్పఁ దనకాఁగిటి కింతిమొగంబు వ్రేల్వఁగాన్. 366

క. ఆగామిప్రణయరణో,ద్యోగం బణఁచుటకు నేఁడ దొరకొనె నితఁడం
 చాగుగుకుచనగ నయరె, ఖాగురుఁ డడుగూఁది సన్నెకలు మెట్టించెన్. 367

సీ. అవలోక మొనరించి రసురఘస్తరపదధ్యానసంపాదినొత్తానపాది
 నేడ్వరుబుఘలతో నీక్షించి రురుకుచ శ్రీజితాహర్యవసిష్టభార్య
 గళితచేలాంచలగ్రంధులై మ్రొక్కిరి యిలువేలుపులకు బెద్దలకు భక్తి
 నుర్విసుధాశనాశిర్వాదపూతాక్షతములు మస్తకములఁ దాల్చుకొనిరి

తే. రాజకన్యక యంతఃపురముననుండె, బెండ్లిచవికెకు నేతెంచెఁ బెండ్లికొడుకు
 విశ్రులకు బంధుజనులకు విద్యవారి, కుభయనరనాథు లీప్పితం బొసఁగి రంత. 368

- చ. నిరుపమశోభనాక్షతలు నించినపశ్చేరము ల్ధరించి సు
స్వరమునఁ బూని యొన్నఁదగువర్ణములం బరియింపుచుం ధరా
మరుల బహూకరింప గరిమంబున మూఁడవనాఁడు వర్తిలెం
బరమనుహృత్తనోజ్ఞమయి ప్రాఁకెనయమ్ములు నాఁటివేకువన్.
369
- మ. నరలం గూర్చినకొప్పుతోఁ బసపుమిన్న లేలు నెమ్మోముతో
గరిమ న్నాగమసానిప్రోలుదిరుగం గాఱుంతులై తూర్వముల్
మొరయంగాఁ గడునొప్పె నాకబలియాలోశాటికాపేటికల్
సదసాప్తిం జదివించి రాపు లగురాజన్యల్గురు శ్రీఱగన్.
370
- చ. అతికృతులై నృపోపకృతులై హితులై తనరారుధారిణీ
పతు లతులప్రభం బురముఁ బాసి గృహంబుల కేఁగి రంత రు
డ్వ్యృతిపరిపంథి రాజసమువ ర్తి సుకీర్తితనూజ కిచ్చె నూ
ర్జితగుణరత్న పేటికలఁ జేటికలం బదివేల ప్రేల్చిడిన్.
371
- క. ధాటీఘోటీఘటితవ, రాటీబోటీహృదార్తరపుఁ డజ్జగతి
తాటంకవతీపతిపట, పేటీకోటీశతంబు బిడ్డకు నిచ్చెన్.
372
- శా. సౌరభ్యాహృతివిశ్వభూజనమనస్సంతాపము ల్విస్తృతాం
భోరుద్రాగకరంకహృద్విహరణంబు ల్సారకర్పూరక
స్తూతీసాంకవగంధసారఘృణస్తోమంబుతో నిచ్చె సు
భూరత్నంబున కేడువారముఁ సొమ్ము ల్రాజుదేజంబునన్.
373
- ఉ. ఆహతగంధవాహముల నద్భుత హేషణదంభదూషణ
వ్యాహృతిభర్జితద్యుమణివాహములం గతిభిన్నమానస
వ్యూహములం గులీనమహిమోజ్జ్వలవాహములం గతోరవీ
రాహతచిత్తభల్లుఁ డగునల్లుని కిచ్చె సుకీర్తికీర్తికిన్.
374
- మ. కటకస్థాతృమతంగ జప్రభుమదౌత్కంఠ్యంబు వారించి యొ
క్కటన తోణిపుచేతఁ బ్రాభృతముగాఁ గైకొన్నవైంధ్యద్విప
చ్ఛటలం భిన్నదిశావశాప్రియలఁ జంచజ్వంగమగ్రావధి
ఘటనసూర్తుల నిచ్చె నల్లునకు భూకాంతుం డుదాత్తస్పృహన్.
375
- క. అరదంబులఁ గుటిలాహిత, దరదంబులఁ గేతుపవనదళితప్రాప్య
ట్చరదంబుల భరనతది, గ్ధిరదంబుల నిచ్చె భూమివిభుఁ డల్లునికిన్.
376
- ఐ. వెండియుం బేరుగలవస్తువు లిచ్చి జామాత నాదరించి తాను నుపకృతుండై సుకీర్తి
యాఁడుబిడ్డ నాలోకించి యప్పు డశ్రుమిశ్రితాక్షుండై యిట్లనియె.
377

క. జనియించినయింటికిఁ జొచ్చినయింటికిఁ గ్రొత్తగ్రొత్తసిరిగా సరిగా
ననబోండ్లు మేలుమేలన, మనుమి మనుమితుల మైనమా కిం పొలమున్. 373

చ. మలసి ఋణానుబంధమహిమన్ హృదయేశ్వరుఁ డత్త నత్తమా
మలతల గాకయుండఁ బతిమాన్తురు కాంతలు వారికెన్నఁడున్
గలుగవు వన్నెవాసు లటుగావునఁ బుట్టినచోటు బుద్ధిలోఁ
దలఁచి తదంప్రీతి క్తి పరతంత్రవు గమ్ము సుమారీకామణీ. 379

చ. కృతనుతనీలయైనసతికిం బతివంటిగురుండు లేఁడు ని
శ్చిత మిది యుమ్మనీషికి విశిష్టగురు ల్దలిదండ్రు లమ్మహా
మతు లునురన్న విప్రుఁ బరిమార్చినపాపము వచ్చుఁ గాన నీ
మతముఁ దలంచి యత్తకును మామను నేనయైనయ్య మోర్పునన్. 380

నీ. అత్తమామలచిత్త మలర వర్తిలవమ్మ ధవుని దైవంబుగఁ దలఁపవమ్మ
తోడికోడండ్రపొత్తును బాయనీకమ్మ మఱఁదులఁ గని మని తిరుగవమ్మ
యనుఁగుఁజుట్టములపట్టువ వెట్ట గాకమ్మ వఱవుళ్ళపై తక్కి వదలకమ్మ
కాఁగానిచెలుల డగ్గటి చరింపకుమమ్మ యుత్తమస్త్రీలపాం చుడుగకమ్మ
తే. తోడుతోనైన నందనుతోడనైన, నొంటిపాటున భాషించు టుడుగవమ్మ
పనులఁగొనకమ్మ భూసురాంగనలచేత, వ్రేలఁ జూపించుకొనక జీవించవమ్మ. 381

ఉ. శ్రీవరవర్ణనీదనుజశిక్షణదీక్షులయట్లు దేవియున్
దేవరబోలి నీవు భవదీయవిభుండు నఖండసౌఖ్యసం
భావితులై మహాతనుకుమారు నఖర్వసుపర్వధర్మ నా
శావినులైకశక్తిధరు జంపతు లూర్జితశీలఁ గాంచుఁడీ. 382

శా. తల్లి నిన్నెడఁబాసి యుండొకముహూర్తంబైన నైరింప నా
యుల్లం బోర్చునె పుత్రునీక నిను నయ్యో దైవ మిట్టిచ్చెనే
వెల్లింబోయినవంతఁ గుండలలసె నివ్యయంబుఁ బ్రార్థించి వి
ద్యుల్లేఖానిభదేహ నిన్నిఁవఁబుత్తున్ శీఘ్రకాలంబునన్. 383

ఎ. అని సుకీర్తియార్తిం దలవంచుకొనియె నంతఁ దదీయసతి కాంతిమతి పుత్రిం గవుం
గిలించుకొనుచుఁ గన్నీరుకరతలంబునం దుడిచి డగ్గుత్తికఁ బెట్టి యెట్టకేలకు ధైర్యంబు
చిక్కంబట్టి యిట్లనియె. 384

క. నాయనుజుఁడు మత్సిల్లుం, డీయిలు నాయిలు సునేనుఁడీజయసేనుం
డోయబలా నీపెనిమిటి, పాయసమున నేయిదొరుగుబా గేర్పడియెన్. 385

చ. ఇరువుర మేను లాఠయఁగ నెక్కడ నుండిన నేమి యిక్కడం
ధరల్లదు గాదె మాయసునితానము నిన్నదె వర్తమానఫ

- త్సరమునఁ బిల్వబంచెద విశాలకు నెత్తుదినుండు పోయి క్ర
మృతీయెద నంచుఁ బుత్రిఁ దగుమాటలఁ దేర్చి సగౌరవంబునఁ. 396
- న. వివిధాభరణంబులు చిత్రనస్త్రంబులు పరిమళప్రముఖంబు లగుసర్వవస్తువు లిచ్చి
బంధుజనుల నియోగంబు నడసి చతురంతయానాధిరూఢ యగుచుఁ జతురంగసే
నాపరివృతుం డగుసుకీర్తితోన మరలి పురంబున కరిగి సుఖం బుండె. 397
- ఉ. ఆజయసేనుఁ డంతఁ బరమాదరణంబున బ్రహ్మరాక్షసుం
బూజలఁ దన్ని కేల్తాగిచి పొండిఁక మీరన నుత్సహించి గో
త్రాజరదైత్యుఁ డానరవరాత్మజ మన్నన నేసిపోయె నం
భోజభవాలయంబునకుఁ బుష్పకమెక్కి సుర ల్భజింపఁగఁ. 398
- న. ఆరాత్రి మజ్జనభోజనాదికార్యంబు లాచరించి. 399
- సీ. చంద్రికపూవన్నెజలుఁగు గువ్వలువమేల్కట్టుదంతపుఁగోళ్ళపట్టెమంచ
మొలుగుబిల్లులుపట్టుపటుపుకప్రపుఁబల్కు సురటి క్రొవ్విరులు కస్తూరిరాయి
పూపుగట్టినగందపొడికదంబముపెట్టె కలపంబుచికిలి బాగాలబరణి
పండుటాకులు నానవాల్పానకములును గండచక్కెర తెల్లపిండినంట
తే సంజసరిపట్టుబక దారిజాతిపారు, వములు గుజరాతికెంపుదీపములు బూతు
చిత్రపటములు కుడినీరుచెంబుగలిగి, తనదుసదనంబు రాజనందనుఁడు సొచ్చె. 390
- సీ. మంచికప్రము మేళవించినపన్నీట సరసాళిజనము మజ్జనముఁజేసి
జలుగుమాంధాళి కుచ్చెలఁబోసి కట్టి దేహమునఁ గుంకుమరసం బప్పళించి
చికిలిపైతాణికంచుకము గీలించి చొక్కము లై నమణులహారములువైచి
సోగసుగా నుడుటఁ గస్తూరిరేఖ యమర్చి కళుకులు ముద్దుచెక్కుల ఘటించి
తే. గోరజవ్యాదిపదనిచ్చి గూడదువ్వి, కుసుమగర్భంబుగా జాటుకొప్పుఁబెట్టి
చవులచేర్చుక్క సీమంతసరణిఁగూర్చి, కన్య నిష్టాన్నసంతుష్టఁగా నొనర్చి. 391
- ఉ. కూరిమి బుజ్జగించి యనుఁగుంజెలువ ల్దనుఁదేర సప్తదాం
కూరమహావిలంబమునకుం బనిలే దనఁ బోకుపోకుమం
చూటటలేక సిగ్గుతరువుండగ ముందఱఁబోయి పిష్టుటం
గ్రూరవిషాణమేషమయి కొమ్మ చనుం జనలేక క్రమ్మలుఁ. 392
- ఆ. వనిత నిలిచి నిలిచి వచ్చుచు మంజీర, మండనములు మాని మాని మొరయ
లజ్జ విడువరాదు లావణ్యవతులకుఁ, బ్రాణనాథుతగులుఁ బాయరాదు. 393
- న. ఇట్లు కేళిమందిరంబు చేరందెచ్చి 394
- ఆ. చెలులు బలిమిఁజేసి పిలిచినఁ దల్పంబు, చేరగాక సిగ్గు చేర్చుకొనఁగఁ
గ్రొమ్మడియును మోము కొండొకమాపట్టఁ,దలుపు దండగొనుచు నిలిచియుండె.

- క. రతిబోటులంత మంద, స్థితచంద్రికవదనపర్వశీతద్యుతులం
దతులగతి మెఱయుఁ దేజో, నివృత్తునకు నృపనూతి కిట్లనిరి నేర్పొలయున్. 396
- క. ఈపాఁపపూఁప నయసుది, నీపాదములాన మెత్తనిది పేర్కొనరా
దేపనిపాటలనేనియుఁ, గాపాడుగుగాని గాసిఁ గావింపకుమీ. 397
- తే. ఎంతతమకంబు గలిగిన నిగురుబోండ్లు, చేర నొల్లరు మగవారు చీరుదనుక
నది యథార్థీకరించి నీయలరుబోడిఁగదిసి పిలుతువుగాని కొంకెదవునుమ్మి. 398
- క. అని నగుచు మగువలందఱు, పని నెపమున నొక్క-రొకరె పఱచిన లజ్జా
వనతాస్య యగుచు నంగన, మనమున నునుసిగ్గుదేరి మారాకెత్తన్. 399
- ఉ. ఉవ్విళ్లులూఱుచు నివ్వకసితోత్పలలోచన చూచు పల్లభున్
దవ్వులజూచుభర్త దను నర్తిలిఁ జూచినఁ జూచి దంతలో
బువ్విలు వంచిఁబాణ మరి బోసి రయంబున డాసి శింజినిం
జివ్వునఁ బాపి యేసె నలచి త్తజుఁ డిద్దఱ స్యసాచియై. 400
- క. అత్తటి రాజకుమారుం, డెత్తినతమకిమున ననునయోక్తుల సరసా
యత్తవిచేష్టలఁ గన్నియ, చిత్తము గరఁగించి సజ్జజేరఁగఁదెచ్చెన్. 401
- నీ. మగువ నీకంకణమణుల నర్ఘ్యము లని పరికించునెపమునఁ గరముఁబట్టె
నెత్తమితావు లీనెడునీమొగం బని మూర్ఖునువిధమున ముద్దుఁబెట్టె
లేమ నీకంతమాలిక వొడ్డసా మ్మని తడవులాగున ఘన స్తనములంపె
బిలుచుట్టుబిగువున విలుగదేనడు మని సడలించుగతి జీరముడి వదల్చె
- తే. నాఁతినీటొమ్మనాటొమ్మనకు సమాన, మయ్యెడినొకాదొయకఁగాములరయపలయు
నని మహాకై తవంబున నధిపపుత్రుఁ, డంబుజాననపరిరంభ మాచరించె. 402
- ఉ. వేడుక లంకురింపఁ బృథివీవరుగౌఁగిలి మందుసోఁకిసి
గ్నాడనిబాడిన న్నగుఁ బ్రియుండు హసించినఁ బిల్వ మాటుమా
టాడుమొగంబునం దెలివి యచ్చుపడం దటితోడ నిమ్మనన్
వీడియ మిచ్చుఁ గన్నులకు విందగుచుం గలకంఠి వేమఱున్. 403
- ఉ. జీనునముక్కుతోడఁ బ్రతిసేయఁగవచ్చిన గోరఁదీరుగా
నీనియ లొల్చి చుట్టి తనకిచ్చిననాగరఖండ ముర్వరా
జానిసగంబు వోఁ గొటికి చానరదంబుల కందియియ్య నా
లో నవినొప్పె ఏజ్రములలోఁ దళుకొత్తెడుకుందనం బనన్. 404
- ఉ. చాతురిమీఱ మస్తకము సందిట బిగ్గరఁ గ్రుచ్చిపట్టి యా
నాఁతినుధాధరంబు రదనంబున నొక్కి నఁ దాళలేక ధీ

రాతిశయస్య మేది బామలార్చనం కన్నరమూసి పల్లభం
జేతుఁడ్రోచి రాజముఖి నీతక్రణం బొనరించెఁ బల్కఱున్.

405

ఉ. అంగజసాంపరాయము సమాప్తివహించిన నిర్భరత్రపా
లింగితచిత్తయై యబల లేచి కటిన్యదులాంబరాచలం
బుం గదియించి హేమమణిపుత్రిక చాటున కేగుచోఁ బున
స్సంగమవాంఛ పుట్టె నృపజన్తున కిష్టవిలోకనాయతిన్.

406

వ. ఇట్టిచ్చాచుకూపవిలాసంబులం బొదలి సుఖించి రద్దంపతులు మఱియును. 407

సీ. సురభిపుష్పామోదఁ జొక్కించె నారామసీమ నారాజన్యచిత్తజుండు
కలహంసగమనఁ దెప్పలదేల్చెఁ గాసారతటముల నాన్యపోతమసుతుండు
కంఠీరవవలగ్నఁ గరఁగించెఁ గృతకాద్రిగుహల నద్భూతీశకుంజరుండు
కలకంఠి కనురాగ మొలయించెఁ జివురుఁజప్పరముల నవ్వైరిభంజనుండు

తే. గారుడాశ్చచ్చటాచ్చన్నకనకసౌధ, పాళికల నావిత్తిర్ణ విభ్రాజితుండు
రతులఁ బొలయించె నాశరద్రాజవదన, నతిశయప్రీతిలతిక మాతాకులిడఁగ. 408

క. మహిళారత్నంబును న, మృహిరమణసుతుండు భోగమహనీయకళా
వహలీల నుండి రని యల, బహుమానుఁడు క్రకచుఁ జూచి పలికె న్నఱియున్.

క. దొరికినవిశ్వధరిత్రీ, షరకన్యక విడిచె వెట్టివాఁడై యడవిన్
మరణమయి మనినమందుఁడు, పురుడింపఁగ నీకు దోడుఁ బోవఁడై క్రకచా. 410

ఆ తనకుఁ దెవులు మూఁడె నని భార్య నెప్పిన, నీవు దానిమాట నిజముసేసి
నెయ్యుఁ డనక నన్ను నిర్జింపఁజూచితి, చెడుఁగ నిన్ను విశ్వసింప నగునె. 411

క. వెడిమాయలపుట్టి ల్లగు, చెడుగుం గల్కలు పాపశేషంబునఁ జే
పడినకతంబునఁ గాఁపుతి, గొడు కొక్కఁడు రాజబాధ గుండఁడై తొల్లన్. 412

క. నావిని జలచరతమణుం, డావానరవిభుని కనియొ నదియెట్లు ధరా
దేవస్తుత యాకథఁజెపు, మా వినియొద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 413

సీ. ఆరసాతలగభీరాపారజలభేయ మానాకరమృసాలాభీరామ
మాచంద్రమండలవ్యాయామమణిసౌధ మాబ్రహ్మశుద్ధవిప్రాన్వవాయ
మాప్రాణపవనశౌర్యారూఢనక్షత్ర మాథలోద్యమసముద్యమకిరాట
మాదార్ద్యధర్మకార్యారంభచరణజంబాచక్రవాళశైలాశుతురగ

తే. మాంబరప్రాంశుదానధారాధ్యనాగ, మాధ్రుప్రస్థానపథశతాంగాతిశయము
బ్రహ్మకై నమ బ్రస్తుతింపఁగఁడరంబె, భూపదురునూపురంబు కాంచీపుగంబు. 414

క. ఆలకాంచితమయి తనరిన, యలకాంచీవిహారభద్రుఁడనుపేర మహా

- హలికుఁ డొకఁ డుండు నలుది, క్కులబారుం గలిమిచట్టుకొడు కితఁ డనఁగన్.
- సీ. ఆలగుంపులు గొటియలదొడ్లు లేఁబూరియెనుములమునిమంద లెడ్లకడుపు
లులుగఠంబులు వాఱుపొలమువాకిటఁ బదికట్టుబండ్లింటికిఁ జుట్టుమగులు
తలుపుదూలము కొట్టములు సోగరాగాడిమచ్చు ముంగిట రెండు రచ్చమాకు
లీనుగోడిగ వేగురింటిబిడ్డలు మాళ్లతార్పులు నూబపాఁతిఱలఁ గొలుచు
- తే. కలుపుకలిలేరుదండయుఁగమ్మతేగ, పొగడము పూసె నానెట్టె బవిరెఱడిగె
చుక్కబొట్టును జిటిపాటిసొమ్ము గలిగి, కాఁపురము సేయునవ్వీటఁ గాఁపుకొడుకు.
- క. వానికి నిచ్చావతి యనఁ,గా నొకయిల్లాలు గలదు కమనీయవయో
నూనవనంబున నది జా, రానందలతాలవాలయై వర్తిల్లున్.
- ప. అది యొక్కనాఁడు.
- చ. తలఁ బెనుగుండఁ దాల్చి వితత స్తనభారమున న్వలగ్న మా
కులత వహింపఁ గాఁప వలిగుబ్బెత పట్టపగ ల్జలాశ ని
ల్యలునడి మన్నఘాస్త్ర పటలీనిశితాక్షకటాక్షమాలికల్
గెలఁకులఁబర్వ వేగవతికిం జని త త్తటిసీతటంబునన్.
- ఉ. కోమలధూళిధూసరితకుంతలు నాతపర క్తర క్తదృ
క్తామరసుంగటీరపరిధాననిబద్ధకరాసిఁ బాదర
క్షామిశ్రదంఘ్రిమద్విముఖసం స్తరణేతరచిత్తు గాఢచిం
తామయుసూద్రు నభ్యజనితశ్రమపీడితుఁ గాంచె నొక్కనిన్.
- క. కాంచి దృగంచలశోభా, చంచచ్చంద్రతపమున శాంతశ్రముఁ గా
వించి యలవిందునకు మదిఁ, గొంచించక హాలికలికుచకుచ యిట్లనియెన్.
- మ. నిలునం జోటులు లేవె నీకుఁ జెపుమా నీరాటి కీవేల హా
తెలిసెం బాంధగతాగతైతదిభృష్యధ్వీభృతువరస్త్రీకళా
కలితాస్యద్విజరాజబింబకృతసాక్షాత్కారసంభావనా
కలనన్ దూరపథప్రయాణజనితగ్లానిం ద్యజింపం జామి.
- క. కలదుగదా యని మోవిన్, బలుమించులు సందడింపఁ బలికినఁ జింతా
కులహృదయుఁ డగుట వాఁ డ,చ్చేలిమాటలు వినక సరకుసేయకయుండెన్.
- ప. అట్లద త్తప్రతివచనుండై యుండ నమ్మిండత వెండియుఁ దెరువరి నీక్షించి.
- శా. అంపంజాలము చింత నీమనసు చీకాకాట నామాట లా
లింపం గూడదు నేఁడు క్రొమ్మెఱుఁగుదూలె న్నేను వీక్షించినన్
సోఁ పొక్కింతయు గానరా దెఱుఁగవచ్చుం జెల్లఁబో చుట్టమా
కొంపం బో రుదయించి రావుగద నాకుం జెప్పుమా నీకథల్.

- క. అని సరిదాఁకంబలికిన, విని కొండొకమనసు పల్లవించిన దానిం
గనుఁగొని యతఁ డనునా; డువఁ దెలిసితి వింటఁబోరు పుట్టుట తరుణి. 426
- ఉ. నేర మొకింతలేమియును నిర్దయ యైనను గన్నతల్లి గు
మ్మారత కోర్చి రాయుఁ దనకోడలి శేలు పగళ్లు కంట న
గ్గోరము జూడలేక మదిఁ గుందుచు ని ల్దిగనాడి పోయితిన్
వారణలేక రాజుఁ గొలువం జిరకాలము దండుఁజేసితిన్. 427
- ఉ. నా కవనీశుఁ డిచ్చె నదనం గదనంబున నస్త్రదీయబా
హాకరవాలధారభయదారులు గూలినఁ జూచి మెచ్చి కో
రాకృతకృత్యయందు సవరాలు వరాలు సరాలు రూకలుం
గోకలు మానికంపుఁదళుకుల్ మృగనాభిజవాదికప్రముల్. 428
- ఉ. ఆకమనీయవస్తుతతు లన్నియుఁ దెచ్చి నమస్కరించి యు
త్సేకరసం బెలర్పఁ దనచేతిక నిచ్చిన వాని నన్నియున్
గైకొని జల్లి బాష్పకలికాతరళీకృతలోచనాంతయై
కాకుతనంబునేనె గొడుకా యిఁక నేమననేర్తుఁ గోడలిన్. 429
- ఉ. తిట్టినఁ దిట్టు బెట్టుఁ జిటిదిండికిఁ గొల్చిన కొల్చు సాగ ది
చ్చిట్టకమన్న మాతులకుఁ జేతులు సాఁచు నొకప్పుడేని యి
ల్పట్టగు సంతకూటములఁ బాయదు చేయదు చెప్పినట్టు నీ
ఱట్టడిజంత యిల్పెటిచె రాతనయా యనయానుషంగతిన్. 430
- క. కావరమున వెండియు నది, గావించినపనులు పెక్కుగల వివి నాకే
లా వినుపింపఁగఁ బిమ్ముట, నీవె యెఱింగెదవు డాఁగునే యపకీర్తుల్. 431
- క. నీవఁట యదియఁట వలసిన, త్రోవం జనుఁ డింక మమ్ము దూరఁగఁబనిలే
దీవెఱదను కారోఁతల, దేవశ్లంబడితి విసివితిం గోడలిచేన్. 432
- చ. కొలపగ గాక యత్తమను గోడలికిం బరికింప నెయ్యముల్
గలవె విలాసిమచ్చరముఁ గైకొని యీముదిముండ చెప్పెడున్
బలుమఱు నండు దానిగుణభంగు లెఱుంగనివారు సర్వమున్
దెలిసెడుఁ గాదె చేయగలిగే మఱిదాఁగునె పుణ్యపాపముల్. 433
- క. పూవకపూచెం గడపట, కావకయు న్నాచె ననుచుఁ గడగన్నులఁ గెం
పావహిలఁ దల్లిసెప్పిన, యావాక్యము లనృతమయములని యవ్వేళన్ 441
- తే. తల్లి పలుకులు గాదనఁ దార్తిలేక, యత్తమాంగనఁ గులకాంత నొందుననక
బ్రతుకుభాగ్యము విడిచి నిర్భరవిరక్తి, నరుగుదెంచితి ననిన నయ్యంబుజాక్షి. 435

ఉ. ఆతనిఁ జూచి యిట్లనియె నట్టిద తప్పదు నాఁతి నీతితో
జాతి దలంచి సిగ్గులకుఁ జచ్చుచునుండిన నుండెగాక కా
మాతురతాతిరేకమున నాఱడిపోకలఁ బోవఁజూచినన్
వేతరవుండి పట్టుకొన నీరజగర్భునకై నశక్యమే. 436

క. కులసతి యుత్తమురాలని, దెలిసియు నీతల్లి మనసు దెలిసియు దగదీ
యలక మఱివెట్టి దెలిసెన్, దల టోకలి చుట్టు మనువిధం బిదెగావే. 437

క. నావిని యతఁ డిట్లనుఁ జెడు, త్రోవలఁ బోకుండ మదనతుల నెప్పటికిన్
గావఁగరాదా పతులకు, నీవనియెదొ యెల్లవా రనియొ యిబ్బంగిన్. 438

క. మిన్నులపైఁ బోవదుగద, యిన్నేల నెకద మృగాక్షి యిటు లెవ్వరికిన్
గన్నూఁదకున్నె చెపు మన, నన్నెలఁతుక నవ్వి వాని కపు డిట్లనియెన్. 439

క. పరసతి నని చని యనుఁగుం, బురుషునితోఁగూడి నిలయమున వాఁడొసఁగన్
సురతసుఖశుల్కమును గొని, యిరవందగ నీకు విత్త మిత్తుం బుత్తున్. 440

క. ననుఁ జూడఁగలవె తొల్లిటి, ఘనజఘనలకై తవంబు కతలం గితలన్
వినిపింప నేటి కన్నియుఁ, గనుఁగొనియెదుగాక నేఁ డఖండప్రీతిన్. 441

ఉ. ఇచ్చట నుండనేల తొలియిర్లుపడం బసిబిడ్డతల్లితో
వచ్చితి నేఁ బ్రవాసి నిలువవ్వలెఁ బ్రొద్దుదయించుదాఁకనం
చచ్చుపడంగఁ బల్కు తమయాతనితోఁ దలసాలనిల్చి యో
ముచ్చటకాపయేనయల ముందటికార్యము లాచరించెదన్. 442

క. అని వేగవతీజలములఁ, గొని యామణిమంతుఁ దోడుకొని మృదుగతులన్
జనియె నొరు లెఱుఁగకుండం, దనయిలురెడిసాని యపు డతని కెఱిఁగించెన్. 443

ఉ. అంతట వేడివేలు పసరాద్రిఁ దిరోహితుఁ డయ్యె వాసరాం
తాంతరుచు ల్సెలంగెఁ గలయం దొలిచీకటిపర్వె సీరిసీ
మంతినిమాటమీఁద మణిమంతుఁడు చీరమునుం గొనర్చి యొ
క్కింతభయంబులేక వడి నేగెఁ గృషీనలునిల్లుచేరఁగన్. 444

వ. ఏగి యఖండోత్క లికుం డగుహలికున కిట్లనియె. 445

ఉ. నాపడుబాటు కే వగవ నా కనుకూలగతిం జరించునీ
పాపనితల్లి కీవికచపంకజలోచనకై దురంతసం
తాపముఁ బొందెదం దగినతా విది గావున వచ్చినాఁడ నేఁ
డీపసిగాడిదండ వసియించి ప్రభాతమునందుఁ బోయెదన్. 446

క. ఉండుచునా యన నాయన, మండుచు నిట్లనియె మంచిమాటే యిది మా

- యిండులు విడుదులె పురి గుడి,గుండంబులు లేవె పండుకొను మహోటక. 447
- క. పొసఁగ దని ముక్కుదుస్సిన, పసరముగతి రేఁగి రెడ్డి పలికిన నాలోఁ
బసిబిడ్డ నెత్తుకొని సం,తనమున రెడిసానివచ్చి తనపతి కనియె. 448
- ఉ. చెప్ప మదేమి యేలరొదనేసెను వాకిటవార లెప్పు గం
చప్పలుగాకి తా నెఱుఁగన ట్లడుగం బ్రియఁ జూచి వాఁ డనున్
గప్పినమబ్బులొ నితఁ డొకం డీదె వాకిట నిల్చి చోటుకై
టొప్పెడు నెన్నఁడేనియు నెఱుంగుదునో ననుఁ దా నెఱుంగునో. 449
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడట యంగడిలేదె పచారముల్ గృహం
బేల ప్రవాసి గాఁడె తన కెక్కడనైనఁ బరులడరాదె యీ
నేలయెగాని నిల్వఁ బెఱనేల మనోజ్ఞముగాదె యంకచం
డాలముగాదె యిట్లునికి నా నది రెడ్డినిఁ జూచి యిట్లున్. 450
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడట యాయన యెంతటివాఁడో యేరికిన్
జాలిది గాదె యిల్వెడలఁజాలనివారు బయళ్ళనుంగురే
వేలుపులైనఁ దక్కురుల వేడరె యక్కఱపాటునం జలం
బేల పరుండనిమ్మ మన కిప్పని పుణ్యముగాదె వల్లభా. 451
- క. పసిబిడ్డతల్లితోఁ గ,క్కస మొండొకదెసకు నరుగఁగా నితనికి ని
వ్వసుధఁ దలఁ గట్టుకొనియెనె, కసరకు నేఁడెల్ల నుండుఁ గా కిచ్చోటన్. 452
- క. చాలుఁ బిసాళింపకు మని, యాలరిరెడిసాని మగని నదలించి సుతుం
డాలును నీవును నిచ్చోఁ, దాలిమి వసియింపు మని యతని లాలించెన్. 453
- ఎ. ఇ ట్లుపలాలితుండై మణిమంతుం డయ్యింటిపసులకొట్టంబున నుండె నంత. 454
- సీ. కలదండి పసిఁబిండి కాఁచి చేమిరిఁబెట్టి యొఱగకుండఁగఁబట్టి యుట్టినొట్టి
కోళ్ళసంకటితోడఁ గూడు నీళ్ళిడి జాగు నెఠపక బంటుబానిసలఁ బనిచి
తనివెచ్చకలిసీటఁ దా నమర్చి యనుంగునినువు జోవలఁజూడి నిద్రఁబుచ్చి
యోతువు గొనిపోవకుండఁ గూయిడవెచ్చి కోడితండంబులఁ గూండ్లగమ్మి
తే దాలిఁ గాఁగిన నీరాడి నీలికమ్మి, మడుఁగుఁ బైఁగప్పకొని కాళ్ళు ముడిచిపట్టి
మంచమునఁ గూలి నిదురించుమగనిలేపి, కూరయును వెన్నఁ బడవైచి కూడొసంగి.
- తే. సన్నజాఁదపునేతమంచంబుమీఁద, దుద్దుగంబడిఁ బఱచి నిద్దురకుఁ దూబు
మగనిఁ గూర్కకు మనుచు నమ్మాయలాఁడి, వెడదగంగాళమునఁ గూడుగుడిచిలేచి.
- క. గుడుసుంబోఁకలు బ్రద్ద,ల్పడఁ టోఁకటఁ గుమ్మితెచ్చి పతికిడి నున్నం
బిడక యొకకొన్ని సున్నం,బిడి యొండొకకొన్నిమడుపు లిచ్చుచుఁ బలికెన్. 457

- క. మగవాఁ డనఁగాఁ దుమ్మెద, పొగరుంబ్రాయమునఁ గన్నపూవులనెల్లఁ
దగిలి రమియించుఁ గలదే, మగవానికి నెందు సరిసమానము జగతిఁ. 458
- ఉ. వారణలేక హస్తసిగిరివల్లభునేవకు వచ్చిపోవుచి
న్నారిమిటారు లీపురమునం గల రచ్చిపురాకుబోండ్లతోఁ
దారసమైనతీరుగలదాని నొకానొకబోటి నెన్నఁడై
నా రతిఁ దేల్పవే కడువినం బ్రయమయ్యెడు నాకు నింతయుఁ. 459
- చ. పలుచనిమేను నిబ్బరపుఁ బ్రాయమువాడవు కంచి కెప్పుడుం
గలిగినరెడ్డివిం గొనఁగఁ గర్తవు కాపుర మెచ్చునిన్ను నే
వెలయెలనాగ పిల్వ దది వేడుకఁబోలిన నీకుఁ జిత్తమే
పొలుతుకమీఁద నుండు నిది బొంకక నాకెఱుంగంగఁజెప్పుమా. 460
- క. తడవులనుండియు నిది ని, న్నడిగెద నని యుండు మఱియు ననుటయుఁ గాపుం
గొడుగు విడియంపుసొంపుం, జడుపుం బెనఁగొనఁగ నప్పిసాళికి ననియెఁ 461
- ఉ. ధీరత ముంచిదానిపగిదిఁ మృదురీతుల వేడిమాట లే
తీరుననై నఁబీల్చుకొని తిట్టుదుఁ గొట్టుదు నంచుఁ జూచెదే
యూరకయున్న జాల్యెఱుగు నుండు మెఱుంగుదు నిన్నుఁబోల ది
క్లేరడ మిట్టిగోల కెఱింగింపక యెవ్వరితోడఁ జెప్పుదుఁ. 462
- క. నావిని వెండియు నలయి,చ్చానతి పతిఁ జూచి పలికె సుసత నేనై
కావలెనని వేడుగునట, నావలనం గనలుపుట్టునా యింతైనఁ. 463
- క. వేడుకపుట్టెడు విన నా,తోడుసుమీ చెప్పకున్న దోషములేదే
కేడియఁ బోయితి ఐనఁ జలి,వీడి కృషీవఁడు నవ్వి వెలఁదికి ననియెఁ. 464
- ఉ. ఒట్టవు సత్య మేనెఱుంగ నొండొకబోగముదానిఁ గాంచికా
పట్టణమందుఁ గూడి గడపై మనవాకట నాడి పద్యముం
గట్టినవీటింజగుటిగాఁ దిరుగాడ నెఱుంగవేమొ నా
చుట్టటికంబునం బ్రయమును మ్మిక మాటలు వేయునేటికిఁ. 465
- ఉ. నావిని గోరగింప నయనంబులు విసుప్పరితాధరోష్ఠయై
యావెడమాయలాడి యను నాతని కోరి మెఱుంగుబోఁడు లే
కైవడినైన వేడుదురుగాదె మెఱుంగు లెఱుంగఁగోరువా
రై వినరానిమాట లకటా మగవానికిఁ జెప్పవచ్చునే. 466
- క. దాపురము లేక యీక్రియ, గాపురములు సేయుచున్నగరితలతో నీ
తీపురములు వాస్త్రుత్తురె, కాపుల నినువంటివారిఁ గానవె టులువా. 467

- క. అని కెలసి పులుకుపులుకునఁ, దనుకూడం జూడఁబట్టి తన్నెం గొట్టెన్
దనివిసనఁ దిట్టె ననలుం, గొనలుగ రొద మగని దెగనికొండటమునన్. 468
- ఉ. కావర మెత్తి యిట్లు తనుఁ గాతీయఁబెట్టుచునున్నదాని ని
చ్చావతిఁ జూచి లేచి రభసంబున రెడ్డనపల్కె నోసి నీ
చేప యెఱింగికాదె మును జెప్పక గుంజలిపెట్టియున్ని నీ
వే ముదన్న వేడుకొనవే మఱియేనయి చెప్పినాడనే. 469
- క. నాతోడని నన్నదుగుట, యీతెగుదెంపునకు ముగిసె నిఁక నేమనుచున్
రాతికొడు కతఁడు హుసం, జాతకిణాశ్చాతికఠినశయమునఁ జఱిచెన్. 470
- ప. ఇట్లువ్రేటుపడి దండతాడితభుజంగియుంబోలె నమ్మాహనాంగి నింగిముట్టినయలు
కం బట్టిన సకవీడి నిలువంబడి యిలువెలువడి. 471
- క. ఆడికలం బడితినో అం, కాడితినో యిల్లు ముంగిలననో తఱితోఁ
గూడననో నీళ్లనననో, కూడునె యిల్లాలి నన్నుఁ గొట్టం దిట్టన్. 472
- క. విరసమునఁ గొట్టుపడి నా, సరిగరితలలోన బ్రతుక నైతునె మఱినే
సురెఁ బోదు త్రాటఁబోదున్, ధరియింతునె నైపు మింతదడ వివోటన్. 473
- క. ననుఁ గన్నతల్లి ప్రజలకు, విసిపించినపిదప ననుచు వెసఁ బుట్టిల్లం
దునికి యటకేగు కైతన, మున నుపవల్ల భునినికటమున కదిపోయెన్. 474
- క. ఏతెంచి నిర్ణిరుద్ధ, ప్రీతి స్తణిమంతుఁ గ్రుచ్చి బిగికాఁగిటహృ
జ్జాతపృథుప్రథనంబున, శాతోదరి పెనఁగె రెండుజా లవ్వేళన్. 475
- క. విసునక చనునెచుకెడున, పుసిపాఁపఁడు తల్లి దాఁపుఁ బాయుటఁ గడువె
(క్రసమున నాఁకలి గొని తా,) నసురుసురై చెవులు గీండు మన వాపోయెన్. 476
- ప. అయ్యేడ్పు విని యుపపతికి నయ్యవతి యిట్లనియె. 477
- చ. అడలెడుఁ జంటిపాఁపఁ డదె యాకొని వానికి నేను జన్ముబా
లిడి చనుదెంతు నింటిమగఁ డింతయెటుంగకయుండ నీవు నా
యెడన వసించి యేమినిసువేడ్చెడు రెడ్డన నాకుఁ దెల్పుమం
చడుగు మతండు చంటికొఱకై యని నిక్కున మొప్పుఁ జెప్పెనున్. 478
- ఉ. చెప్పినఁ దల్లి యెందరిగెఁ జిన్నికుమారుని డించి సత్వముం
జెప్పఁగదయ్య యివ్వధముచిత్రము నాకని వేడు మాతఁ డి
ట్లొప్పనిమోముతో నను దురుక్తులఁ బల్కుచు మంకుబుద్ధి యే
తప్పునులేని నిల్వెడలి తల్లిగృహంబున కేగె నంతగన్. 479
- క. నావిని మాయాతనితో, నీవను సుతు విడిచిపోయెనే యకటా నీ
దేవియుఁ బుట్టింటికి న, యోయ వలదని మాన్ప కెట్టులుండితి విచటన్. 480

ఉ. ఐన నిఁకేమిసేయఁగల మాకట నేడ్చుకుమారుఁబట్టుటె
టీనిశి యోసరించి నిలు మోపు మదీయవధూటి వచ్చి నీ
కానకకన్నపట్టి కిడుఁగాని ఘన స్తనగుగ్ధ మంచు స
న్తాన మొర్ప నాడు మనుమానములే కతఁ డోసరించినన్. 481

ఏ. పంతంబు చెల్లించుకొనుదాన నని చెప్పిన మణిమంతుం డమ్మాటలు కాపుకొడుగున
కటింగించె నెటింగించిన.

ఉ. ఉండెదఁ జెప్పినట్లు నిలుపోపనియాఁకట నేడ్చి యేడ్చి య
క్రొండినచంటిపాఁపఁ డిపుడేమగునో మఱిలేరు బిడ్డ లా
క్కఁ డిదె వీఁడు నాకొడుకు గాఁడు నవి తనయుండు సత్కృపా
మంజన వీనిఁ బ్రోచికొనుమా యని హాళిఁ డోసరించినన్. 483

క. అప్పులువచ్చెను జారుని, గుప్పటియును కలవరించి తోరపుమురిపం
బుప్పతిలఁ గులుకునడలం, జొప్పేర్చడకుండ దనశిశువుకడ కరిగెన్. 484

తే. ఆరిగి పెరిగినయాఁకట నఱిచి యఱిచి, యేడ్పు విడువనితనపట్టి నెత్తి పట్టి
కులికి చన్నిచ్చి పొత్తిపొత్తుల నమర్చి, మగనికెంగేలఁ జెనకి యమ్మగున వెడలె.

క. ఆరితనమున లీలం, గేలం దనుఁ జెనకి చనినగిరికుచ తనయి
ల్లాలని తెలియక పరుని, ల్లాలని యారెడ్డిబిడ్డఁ డడరు విరాళిన్. 486

శా. రావే నల్లనిగుమ్మ నీవనుచు నారాటంబునన్ రెడ్డి నా
నావిభ్రాంతులఁ గుబ్బతిల్లు నెడ వోన స్తీనకేతుండు కీ
శ్వావై చెం గొఱకచ్చులం బొడిచెఁ గాలం గేల మర్దించె నా
పోవ న్నమ్మెటఁ గొట్టెఁ దిట్టెఁ జిలునిప్పు ల్రాల్చె నేత్రింబులన్. 487

క. చేసెడువలరాయనికై, కాసములకుఁ గాక జడిసెఁ గాపుంగొడు కా
లో సుదతిఁ దెచ్చుటకు ని, ద్రాసత్తుని మీఁపెఁ జన్నద్రావెడుకొడుకున్. 488

క. మీటుటయు మిట్టిపడి య, చోట ప్రధిరంబు గ్రమ్మ సుక్కుచు నొడ లా
రాటపడఁ జంటిపాపఁడు, కాటుకకన్నరుదొరుగఁ గావున నేడైనన్. 489

ఏ. అయ్యేడ్పు విని యిచ్చావతి యుపసరి కిట్లనియె. 490

క. కొడుకుంగుఱ్ఱకుఁ జనుబా, లిడి నీతో రతులఁ బెనఁగ నేతెంచుచు నా
కడకలం దాఁకించితి, గడుదెర్లికపుట్టి పొఱలఁగా మారెడ్డిన్. 491

చ. తమకముపుట్టి నేఁ డదికతింబున రెడ్డన నిద్రఁబోవులేఁ
గొమరుని నేడిపించె నదిగో తిరుగంబడి చ న్నొసంగి ర
మ్మ మరల నంచు నన్నటకుఁ బొమ్మని నీవనుపం దృఢానురా
గమునఁ బ్రియంబుఁ జెప్పి నను గొఁగిటఁజేర్చి సుఖించుదానికిన్. 492

- కా. పోతం నొచ్చెగదయ్య యాకటికి నీపుత్రుం డయో యింటి కిం
కారాదా రెడిసాని యిట్లనుటం గాబట్టెగా వచ్చునే
దూరక్షోణి వసింపుచున్నొసగఁబుత్తుఁ గూర్చినిల్లాల నీ
తూరిక లోపలికంచుఁ బల్కు మతఁడుండుం గొంది నంచాడినన్. 493
- క. కలితనమునఁ జని యలనా, పలుకుం బంతంబు చెల్లుబడిగా రెడ్డికొ
గలసి యొకముడుపుఁ గైకొని, పిలిచిన నీకిత్తు నేరపెట్టుదు మగనికొ. 494
- చ. అని యప్పు డప్పిసాళి మణిమంతుం దతిమిన నతం డది పలుకుమన్నట్లు పలికె
నమ్మాటలు విని కర్షకుం డుత్కర్షింపుచు నిట్లనియె. 495
- క. ఎడగుగ నుండెఁ దనమే, న్వడకెడు మటిపసులంటివారము చనుబా
లిడుఁగాని పుణ్యమయ్యెడు, విడనాడక యిటకుఁ బనుపవే యిల్లాలిన్. 496
- క. నావానిమాటలకు లో,లో వెడవెడ నగుదు నింటిలోపలి కలయి
చ్చావతి పోయెం బోయినఁ, గోవరపుంబ్రేమఁ గాపుకొడు కవ్వేశన్. 497
- ఉ. కేలగలించిపట్టి రతికిం బిటుబీకులుసేయ లోనుగా
కాలరిజంత నేఁజెడితి నమ్మక సిగ్గులవాఁడవాడు నీ
యాలనె వింతదాన మగనాల నయో తెకతేట నన్నుఁ బ్రా
ల్తలుపఁ జూచెదో తెగరె మామగవార లెటింగిరేనియున్. 498
- ఉ. మేనికిఁ జేటుగాదె పులిమీసల నుయ్యెలలూఁగ మానునేఁ
గానటువంటిదానఁ గొఱగానిపను ల్దలమీఁదవచ్చునే
రానిఁకఁజాలుఁ జే విడువరా యని నూత్తురవంబున న్నరో
జానన పల్కినకొ హలికుఁ డాఁగఁతాఁగకుఁ శ్రీతి నిట్లనెన్. 499
- క. ఇటువంటిదాన వేలా, చిటిపాటికేంగేల నన్నుఁ జెనకితి నినుబా
యుట ప్రాణంబులఁ బాయుట, కుటిలాలక కరుణలేదకో యిట్లాడన్. 500
- క. అని బాఁతిఁబాఁతిపెట్టిన, పెనుబ్రాతవరాలసోలఁ బెకలించి ఘన
స్తన కిచ్చి క్రచ్చి కాఁగిట, నెనయించెం బంచబాణుఁ డెసకొల్పంగన్. 501
- క. అది యత్తెఱఁగున నతనికొ, గదియంబడనిచ్చి వెఱపుగలదానిగతికొ
గుదులుకొను నేలబుసకొ, ట్టెద వను నేనెట్లుచేపడితి నను నడలున్. 502
- క. పోవలె వడిగా వడిగా, లేవయ్యా ప్రక్కలోన లేకుంటే నేఁ
గావఁడు మగఁడని యలయి, చ్చావతి కర్షకునిఁ ద్రోచెఁ జదికిలబడఁగన్. 503
- చ. కరాపాతంబుకంటె మున్నుగా లేచి యప్పులువచెలువ కన్నులసోం పామతింపఁ
జని విత్తమిచ్చి పంతంబు చెల్లెఁగదా యని జారుని నిజకరధబునం జటిచి చక్కిలి

గింతపెట్టె నప్పుడు చతుర్థ టికావశేషంబుగా శాస్త్ర చనియె దిక్కులు ప్రకాశ
ప్రతతిం బొందె బిచ్చుకలు పిచపిచ మనియె గాకంబులు గూకలిడియె దధిమ
ధనఘమఘమధ్వానంబులు నెరసె గోవత్సకోలాహలంబులు విననయ్యె నయ్యెడ
గృహంబు వెడలి పెరడు చొచ్చి వచ్చుటకు విహారగ్రంథ పోయినఁ గనువేచు
కునియిండి. 504

క. అపు డిచ్చానతి యచ్చో, నుపవల్లభు నిలువఁబనిచి యోడక యిలుసా
చ్చి పొడవుగల మచ్చుపయిం, గపటన్యాపార మమనఁగాఁ గూర్చుండెన్. 505

క. హలికుం డాలోపల లో, పలికిం జనుదెంచి మచ్చుపైఁ దనయిల్లాల్
నిలిచినతెఱఁ గెఱుఁ గక యపు, డిలువెడలినబుద్ధి నిశ్చయించి కనలుతోన్. 506

ఉ. ఈలువు వంగడంబు గల దీజవరాలని యోలి రొక్కరొ
క్కాలిడి యెట్టిఁకు తడక న్వరియించితి దీని నక్కటా
చాలు సహింప దీచెనఁటిసంగతి యొండొక మాయపన్నియో
యాలరిజంతఁ జంపి సుఖి నై యొకదిక్కునఁ బెండ్లియాడెదన్. 507

వ. అని హుమ్మని యకాడుగటిచి మిసంబులు దీటుచుండ నయ్యండజయాన మచ్చు
డిగ్గ నుటికి యెదుర నిలువంబడి యిట్లనియె. 508

ఉ. ఈలువు వంగడంబు గలదే మముబొంట్లకు నీమఁగాక రొ
క్కాలిడి యిట్టిఁకుతడక న్వరియించుట రోతగాదెనీ
కేలసహింతు నన్ను మడియింపు మొకానొకవోటఁ బెండ్లిఁగ
మాలనె నీకు నేఁ దగుదునా చను నీ కిటులాడ నిచ్చులున్. 509

ఉ. నిక్కము రెడ్డిబిడ్డవని నిన్నని నమ్మి గృహంబుఁ జేరి యీ
దిక్కున నున్నశూద్రసుదతి న్తుకుపిచ్చి రమించినాడ వి
త్తెక్కలిఁకు నాకుఁ గలదే యని ముందలఁ బట్టి యీడ్చి యా
రక్కె-స దన్నె ముక్కు చెదరం జరణంబున వాని నెవ్వడిన్. 510

ఉ. తన్నిన వాఁడు తచ్చరణతామరసంబుల వ్రాలి నిన్ను నే
మన్నది లేదు నావలన నన్నియు నేరము లోర్చుకొమ్ము నా
పిన్నతనం బొకళ్లచెవిఁ బెట్టకు పెట్టిన సిగ్గువోవు నా
నన్నియసన్నమా నగరివారికి దండుగఁ బెట్ట ని యుగున్. 511

క. చెఱుపకుము కాఁపురంబని, పటిపరి యగుతొల్లి నట్లు ప్రార్థింపంగాఁ
గుఱఁగట నేగుచుఁ దలవరు, లరిమురికర్షకునిమాట లాలించి తగన్. 512

క. గిలుకలువై చిన గుదియలు, ఘులుఘల్లున నూఁదికొనుచుఁ గదియం జని యా
హలికునిఁ గొని చని ధరణీ, లిలవల్ల భుమ్రాల నిలుపఁ దప్పేర్పడఁగన్. 513

- క. నరపతి దండుగఁ గొని య, ఘోరి వెడలం గొట్టె నపుడు భువనచరాదు
శృంగియాలగు నీకు నుదా, హరణం బిది యనుచు వానరాగ్రణి చెప్పెన్. 514
- ఎ. చెప్పి వెండియు బహుమానుండు. 515
- క. తులువా నీయిల్లా ల, య్యలి వేణికిఁ దోడుబోయినది దానిమృషో
క్తులకుఁ దెగఁజూచితివి నీ, తలద్రెస్వను బాలిసిపోయెదవు తరువాతన్. 516
- క. చేపడినసొమ్ము మారం, బై పోయె న్తోసమయ్యె నని యంతస్సం
తాపమునఁ బొక్కి సొఱలకు, మీపాటిం బొమ్ము చాలు నింటికిఁ గ్రకచా. 517
- క క్రించామూఢుని నిను ద, క్కించుట యన నెంత సింధుకీలాలమునన్
నంచింపఁబడదె మున్నొక, నంచక మభిజాతకమరవల్లభుచేతన్. 518
- క. నావిని కాననచరగో, త్రావరు నీక్షించి పలికెఁ గ్రకచుండు నయవి
ద్యౌవై భవగుణసుభగం, భావుక వివరింపు మాయుపాఖ్యానంబున్. 519
- ఆ. కుటిలుఁ డప్రయోజకుండు వీఁడు వీనితో, నేటిజోలి నన్నుబోఁటి కనక
వినరపుట్టఁజెప్పవే నిష్కళంకస్వ, భావ నావుఁ డలరె ప్లవగవిభుండు. 520
- ఎ క్రకచునకు నక్కఱఁ జెప్పందొణంగె. 521
- సీ. కలిగొట్టు మోఁదుగు కానుఁగు గలుగువావిలి మేడి నేరేడు సెలను బలును
మట్టి మంకెన మద్ది మారెడు బూరుగు గోరంట లొద్దుగు క్రోవి రావి
జావ్విమామిడి జీడి సురుగుడు మొలుగుపాపట చంద్ర పసిరిక పాల రేల
పొన్న బొట్టుగు పోక పొగడి దాడిమ మిప్పు గుముడందు గురువింద గోను రేను
తే. చిల్ల చింత మొగలి చీకిరే ణాడుగ, నిమ్మ తమ్మ తుమకి నెమ్మి జమ్మి
వేగి వేము మొదలుగాఁ గలవ్రాకుల, కాన నగుచు నొక్క కాన మొఱయు. 522
- చ. కరపుటికాంతరాశచుళుకక్రమణాయితసింధుసర్వతః
సరివృతకృత్పయోదములు వాసిన దద్దుటజాన్యపాణిజ
ర్విరితిములై నభోగితికిఁ జాలక పల్వలము ల్భజించె నాఁ
గర మురు నసమగ్రబలకాయము లవ్వనికాలులాయముల్. 523
- ఉ. ఆస్మాతజంతుభీషణబలాభ్యుదయాప్తి గుహాసురక్తి గో
త్రహితస్య త్తి నజ్రకతినాతిశయాకృతి శౌత్యగర్వరే
ఖాహమికం బ్రసిద్ధరుచిరామృతపారణజంభదానవో
త్సాహవిఘాతించందమునఁ దద్గహనంబునఁ గ్రాలుబెబ్బులుల్. 524
- మ చరణప్రాంతచరిష్ణువు ల్నిరుపమోచ్చస్థానసంక్రీడన
సుఖరణం జన్నఘనత్వమంద నరుదెంచుం గీడు మీ కంచు మ

త్సరబుద్ధిం బలెఁ జించుమేఘముల దంత త్రోటికోటిం జలా
హరణారంభణజృంభణంబులు దదీయవ్యాశశుండాలముల్.

525

మ. తనతస్తుల్క విసంభవాండభువనధ్వాంతచ్చిదాచంచువు
ల్వినఁజెప్ప న్వెఱఁ గేమహాతిమిరపాలి నివ్విచ్చిపోఁ దోలలే
నని రథోత్థతరజోదర స్తిమితదీక్షాభోగుఁడై హేళిగ
న్దొన నగ్గోరతరాటవి న్ననునెలుంగు ల్లుంపులై వేసవిన్.

526

శా. పైపైఁ బ్రాణివధప్రధానగుణ మొప్పుం గౌరగౌరద్యుతుల్
దీపింప నివ్వసమాంబక భ్రమిఁ బ్రభీతిం జేయ నత్యుత్కటా
టోపం బుగ్రగజాహృతివ్యసనకండూలంబుగా నుండుగుం
పై పంచాస్యము లయ్యరణ్యమునఁ బంచాస్యప్రకారంబునన్.

527

శా. క్రందై పెల్వడు ఘుర్ఘురధ్వనిచుదంగస్థాయిగాఁ దాలుని
స్యందస్థాలవిశాలలాలనవరంబై యొప్పుశృంగోద్ధతిం
జిందుల్ ద్రొక్కఁ గుడుంగరంగముల నిస్సీమత్వరాతిభ్రమిం
బందుల్ దిబ్బగయుచ్చిదాగుణపరిస్పండుల్ దమగ్రాటవిన్.

528

క. అలఘుతరవారిధారా, దళితప్రతికూల సకలధరణీభృత్సం
కులమై యొక నెలయే ఐ, ప్పొలమున జగదేకవీరుపోలిక నమరున్.

529

ప. అది రామలక్ష్మణాలంకృతింబై పంచవటస్థానంబును సత్వసంపన్నంబై సమీర
ణంబును గజగణయ విహారయోగ్యంబై కిష్కింధానగరంబును నుపాసితపరమ
హంసంబై వేదాంతశాస్త్రంబును నఖిండశబ్దక్రియానిరూపణంబై వ్యాకరణం
బును ప్రబోధితనిగమజాలంబై ధర్మంబును ఘనరసప్రధానంబై విద్యత్ప్ర
బంధంబు ననుకరించిన యుష్మహాప్రవాహంబున.

530

క. నీతికశానిధిగలఁ డభి, జాతుం డనుకమతవిభుఁడు సంతతపంక

స్థాతృత నొందియు నద్భుత, మాతం డేవంకఁ బంక మంటక తిరుగున్.

531

శా. ఆతాఁబే లొక నాఁటిరెయి ధరణీవ్యాపారలిప్పాపరం

బై తానంబులఁ బాసి తీరశరత్పణ్యావీధుల నిల్వ భూ

జాతచ్ఛాయలశీతలానిలకృతాంచద్వాలుకాలేఖికా

వ్రాతాభ్యగ్రముల నివృశ్యంఖులగతి న్వర్తించె వర్తింపఁగన్.

532

చ. అఱిముటి చిచ్చు నాఁ బొగులు నాఁకట బ్రుంగుడునంగుడై యొడల్

సుఱసుఱ స్రుక్క నయ్యడవిలో నొకనక్క తటస్ఫుటంబులన్

బొటియలఁ దోఁకఁ జొన్ని వెలిభూమికఁ దార్చిన యెండి తండముల్

గొలుకుచు వచ్చి వచ్చి యలకూర్తముఁ గాంచి ప్రహృష్టచిత్తిమై.

533

- క. ఘనరథిసంబునఁ గదియఁ, జనునపు డక్క మతవిభుఁడు స్వగతమున ని
ట్లని తలఁచె నిష్ప్రమదుఁడ, ననియుండుదు నేటితుదకు నది బొంకయ్యెన్. 534
- ఆ. సకలదుష్ట జంతుసంక్రాంతజలదుర్గ, సీమనుండు వెట్టచెట్టలేక
చెడుగుఁబాము గాముచేఁ బెద్దమీనుచే, నీరుకుక్కచేత నెగడుచేత. 535
- ఆ. రొయ్యపుర్వు గ్రొవ్వి రోధోవసుంధర, కెగసి తెగినపగిది నిట్టులేల
జుతలంబు విడిచి చనుదెంచి నాబుద్ధిపుర్వుమేయఁ జెట్ట బొందఁ గంటి. 536
- క. కాలంబు దాఁట నెవ్వరు, చాలుదు తని వగచి నిరవసాదవిషాద
జ్వాలం దూలి కబంధచ, లాలంకరణంబు వపురుపాహితకంబై. 537
- క. రాతింబలె నతినిశ్చల, రీతి న్నిలుచుటయుఁ గని గరీయఃక్షుదాభ
ధాతురకృశంబు జంబుక, మాతతదంష్ట్రీకలఁ గచ్చపాగ్రణిఁ బట్టెన్. 538
- క. పొదివి తెకతేఱఁ గలిగెం, గద నాకీకమ్మతేనెకరుఁడని దానిన్
దుదకోటలు కోరలుపోఁ, గొదలే కటునిటుఁ బొరల్చి కొలుకుచు నుండెన్. 539
- క. విటుగుట గానక నెరయం, దఱతఱకలువాఱఁ గొంతదడ వది గొటికెన్
గొటికిన నొగులదు పగులదు, చిటుమొటకలుపోయెఁ బుల్ల సెలె దంతంబుల్. 540
- వ. ఇట్లు మృగధూర్తదశనదంశననిర్విశకలితమర్తంబై యక్కుర్తంబు తనలో
నిట్లని వితర్కించె. 541
- చ. జరుగదు రోసి పో విడువఁజాలదు వేసటలేక కోటలం
గొటికెడు దీనికేమితుద గోరము వాటిలె నాయుపాయ మం
దఱుఁ గొనియాడ నిచ్చెనఁటినక్క దటాటనఁ డక్కుఁ బెట్టి యే
మఱక ననశ్వరం బయినమన్గడఁ గాంచెద నీరుసొచ్చెదన్. 542
- క. అని నిశ్చయించి ధీర, త్వనిరూఢుం డగుమఁ గమతవరుఁ డానక్కన్
గనుఁగొని యిట్లను నేలా, తను వలయన్ మల్లిపోయెదవు పిసజెట్టిన్. 543
- క. మఱవక యేఁడులుపూఁడులు, గొటికిన నాయొడలు మృదునగునె నీకేలా
వెరవిడిచందము పుట్టెన్, దరిదీనికి వెరవుఁ జెప్పెద నివ్వును మర్ధిన్. 544
- క. నానకమృదుమార్గమునకు, రానేరదు మేన నీచరణ మనఘా నా
పై నునిచి యేతదంబు, స్థానములోఁ బెట్టు కొంతదడ వట్లయినన్. 545
- క. చెన్నార నపుడు చేసిన, వెన్ననలె నై తనగుదు విపులనసాసం
పన్నము సుమ్మి తను వాఁ, కొన్నమహాత్మునకు నీకు గుడువఁగవచ్చున్. 546
- క. తనివిసనఁ దినకపోవని, మనమునఁ దలపోసి రోసి మనుగడపై నీ
కనువైనవెరవుఁ జెప్పితి, నని కూర్మప్రవరుఁ డాడె నట్లాడుటయున్. 547

- వ. అప్పులుకులు సిద్ధాంతీకరించి యవ్వంచకం బట్లచేసెఁజేసి ముహూర్తమాత్ర మూర
కుండ యయ్యభిజాతున కిట్లనియె. 548
- క. తడవయ్యె నీటిలో ని, న్నిడి మే నేమైన నానెనే తనివిసనన్
గుడువవలె నిజముఁ జెపుమా, జడియక నీ వనిన వారిసత్వము తనలోన్. 549
- క. ఈనంచకంబు నామా, యావాగురఁ జిక్కె దక్కె నసుపంచకమం
చావిర్భూతోత్కలికా, ప్రావృతమై యపుడు కచ్చపం బిట్లనియెన్. 550
- క. అసనోదక మంటఁగ నా, నె సమృద్ధము లంగకములు నీపాదముక్తిం
దిసుమంతనాన దెవ్విధి, మెసవెరు నీపంటి కెట్లుమృదువై యుండున్. 551
- క. మె తనగుఁగాని నీఘ్రము, గుత్తముగా నెన్నుద్రొక్కుకొనియున్నపదం
బెత్తుము నీరంటఁగనలె, జిత్తము నుఖపారణావశీకరమైనన్. 552
- క. పోఁగుఁగఁబో యా వాఁకట, జాగేమిటికంచుఁ బలుక సంక్షుద్బాధా
జాగరణబుద్ధి జంబుక, మాగోచరుమాట నిశ్చయము పొ మ్తునుచున్. 553
- క. పై దాక్షణముగ నూఁదిన, పాదము దివియుటయు గచ్చపము సంతోష
ప్రాదుర్భావప్రాప్తము, హోదంచద్యేగ మగుచు నురువడిఁ బఱచెన్. 554
- క. క్రకచా యీచాడ్పునన, క్కకు మోసము గల్గియుండఁగా మఱి నినుబోఁ
టికిఁ దగులుటెంత యని కీ, శకులాగ్రణి చెప్పి మఱియుఁ జలచరుఁ బలికెన్. 555
- క. వెడమాయనక్కమాటల, కడవికిఁ జని తిరిగి వచ్చి యప్పటియుం దా
నడవిఁ బడి బడుగువారిచేఁ, గడతేటినగర్ద భమ్ము గాఁ జుమ్ము శతా. 556
- క. అనినవిని శింశుమారుఁడు, వనచరు నీక్షించి యింతవాడవు గాకుం
డిన ముదిసి ముప్పుదనుకొ, మనుదే యిది తెలియఁబలుకుమా వినవలతున్. 557
- వ. అని యడిగిన బహుమానుండు. 558
- నీ. కల దొకదుర్దాంతకాంతార మరవిందబంధుఘృణ్యంతర్ధి పాదపంబు
దీర్ఘదంష్ట్రాభిఖ్యఁ దేజరిల్లుమహోగ్రసింహ మహో నీవసించియుండు
దానికి ఘటకాభిధానజంబుక మొకం డహరహం బాప్తకృత్యము లొనర్చు
నట్లు కొండొకకాల మరిగినఁ గర్తానుమాలత నసదృక్షకుక్షిరోగ
తే మస్మణతగవేదనాకంఠమాన మగుచు, వెగ్గలంబైనధృతి జారి యగ్గజారి
పొలులు వాపోవు నలమరుఁబొక్కునుక్కు, బోతగిలఁబడు నిట్టూరుపులు నిగుడ్చు.
- క. ఈరీతిఁ గడుపునొప్పిం, గూరాకై యుడికి గోఁడు గుడుచుచు శుండా
లారి యొకనాఁడు నిజర, త్పారససంఘటకుఘటకుఁ గనుఁగొని పలికెన్. 559
- చ. తనదెసఁ జూచినాడెవకదా ఘటకా కటకాంతభూమికిం
జని యతిగోళనం బమరఁ జంపి శరీరము వ్రచ్చి లోపలం

- గనుఁగొననైన గర్దభముకందనగాయ గ్రహించి తెచ్చి యి
చ్చి నిలుపుపాసిపోఁ జలిదిఁ జేకొని యుండెడు జీవితంబులన్. 561
- చ. తడసినఁ జత్తుఁ బొమ్మనినఁ దచ్చరణంబుల సమ్మదంబునం
బడివడి లేచి యప్పనికిఁ బాల్పడి జంబుక మేగి యొక్కచో
గడుక్కశమైనదాని నొకగర్దభముం గని చేరి యిట్లనన్
బడలితి వేల రాసభ శుభంబగు నాకెఱిఁగింపవే యనన్. 562
- ఎ. గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 563
- క. చాకలవాని కధీనమునై కోకలు మోసి తెత్తు నాపణవీధి
వ్యాకీర్ణప్రహీనుఁ, స్వీకృత మేక బ్రోతు నెట్లు చిక్కకయుందున్. 564
- క. కొనఁ గననిపాపకర్తుఁడు, తను నాహారాధివిధులఁ దనుపఁడు మేయన్
జననీఁడు కాలుగట్టు, న్ననుటయుఁ జచ్చుటయుఁ గాదు మద్విధ మనఘా. 565
- ఉత్సాహ. మేను సొందుగాదు లేదు మేయసౌఖ్య మక్కటా
జైనవానిచేతిపేనుచందమైతి నంచు న
మాననంబుతోడనున్న నాత్మ లేని నెయ్యమున్
గానరాఁ జైనంటిజంబుకంబు దాని కిట్లనెన్. 566
- మత్తకోకిల. కాఁ గుంటివి గావు బీఁకువు గావు గర్దభముఖ్య నీ
కేలయివ్విధి నెవ్వచేఁ గృశియింపఁబోదము రమ్ము మ
త్కేళికాననశాడ్వలంబులఁ గ్రీడస్వంగ మర్త్యసే
వాలఘుత్వము చాలు నీకు నవారివారితృణావళుల్. 567
- క. అని చెలువు గులుకుపలుకుల, మనమూఁతించుటయుఁ దేటి మనుజునధీనం
బున నున్ని- కష్ట మని ఖర, మనముంటై నక్క- బడి మహాటవి కరిగెన్. 568
- క. అరిగినఁ బరిచితపటసం, భరమున్ ఖరము నివ్వుము క్తబలగర్దభశే
ఖరముం గురవము ఖరమున్, హరిపాలం బెట్టై నక్క- యక్కటికమునన్. 569
- క. నెఱిసరిగ దానిపైఁ బడి, కఱవన్ లాఘవములేమి గాల్గీడ్చుచు న
డ్విఱువం గదిసిన నత్తెఱఁ, గెఱిఁగి ఖరం బదరి తిరిగి యేగుచు నుండెన్. 570
- క. గునుకెత్తుచున్నగాడిదె, గనుఁగొని సింహంబు వలికె ఘటకునితో నీ
చనుఖరము దరిమికొన నా, తనువున వడిలేదు తెమ్ము దగ్గఱఁజేరన్. 571
- చ. చనుమన నట్లకాక యని జంబుక మహ్మడు గర్దభంబుఁ జే
ర నరిగి యేలపోయెద కటా వసనంబులమోవ బస్తులన్
వనరంగ వేడ్క యయ్యెడినొ న ల్లిటువంటికుబుద్ధు లివ్వనం
బునఁ గొన మేఘ నీళ్లు గఱవో పతిమన్నన నీకుఁ జూచో. 572
- ఎ. రమ్మనిన గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 573

- క. కేసరివధ కుద్యోగముఁ, జేసిన నగ్గమక మెఱిఁగి చెలికాఁడా సం
త్రాసమునఁ దలఁగి వచ్చితి, గాసిలి ప్రాణములు తీపుగా యెవ్వరికిన్. 574
- క. నావిని ఘటకుం డనుఁ దగ,వా వెరవఁగ నధిపుఁ డట్టివాఁడా నిను సం
భావించుట కి ట్లొరయం,గా వచ్చుట యిందుకేల గళవళమందన్. 575
- చ. తనతప గ్రౌతక్రౌత యగుటం జనియించెను నీకు నేఁడు రే
పవుటయు మమ్ము మీరఁ జనువంతయు నీయది కొంక నేల ర
మ్మవసర మిప్పు డంచుఁ జను నాఖరము న్నరలించి తెచ్చి గౌ
రవగుణ మెక్క నక్క మృగరాణ్ణికటంబున బెట్టెఁబెట్టినన్. 576
- తే కలుకుకలుకునఁ గుత్తుకఁ గఱిచి విఱిచి, నక్క నక్కఱఁజీరి శుండాంబైరి
గర్దభము కుక్షిభేదించి కర్ణహృదయ, ముదయ దాహ్లాదమున దివ్వు మోపననక. 577
- వ. ఏను సెలయేటిజలంబు లానివచ్చెద ననిచెప్పి యడు గామడగా నరిగిన. 578
- సీ. ఖరశరీరము విప్పుగా గొప్పలగుదంతకుంతసంఘంబులఁ గ్రుచ్చి క్రుచ్చి
మృగధూర్త మాకర్ణహృదయంబు భేదించి యది యనర్ఘ్యం బగు టెఱిఁగి కాడె
యతుఁరంహము సింహ మాశించె భక్షింప నత్యాజ్య మివ్వస్తు వనుచుఁ దాన
భక్షించి పరిశుద్ధుపగిది నూరకయుండె నపుడు కంఠీరవ మరుగుదెంచి
తే. కొనవలయు నౌషధంబు దెస్తునినఁ గొంకు, కొనరులే కది పలికె నోమంభివైరి
గర్దభాకారమున లేదు కర్ణహృదయ, మదియ కలిగిన నిన్నేల కదియవచ్చు. 579
- సీ. అని నక్క తక్క కిట్లాడుమాటలు యధార్థీకరించి యదల్పఁ దెరువులేమి
నుడిగెఁ గేసరి యూరకుండె నట్లావంచకము మహాకపటవాక్యములు నమ్మి
గహనమండలి సొచ్చి క్రమ్మ మఱియు నేతెంచి దుర్వాధిపతిద్విరదవైరిఁ
జేరి తద్దంష్ట్రులదోరినఖరముగాఁ దలఁపకు నన్నని బలిముఖుండు
తే. పలుక నేమియు ననక యజ్జలచరుండు, లబ్ధనాశవ్యధాజాతలఘుగుణేత
రావిలపిపాస దీఱ నీ రానిచనియె, నద్భుతత్వరతోడ నిల్లాలిఁ జూడ. 580
- క. అని విష్ణుశర్తుఁ డాదర,మునఁ జెప్పినరాజనుతులు ముదమున గురునిన్
గనుఁగొని పంచమతంత్రం, బనఘా మాతోడఁ జెప్పుమని యడుగుటయున్. 581
- మ. అతి హృద్యోద్ధృప్తమోహ భక్తినతదివ్యవ్యూహ విధూర్జిత
క్రతుపుంజార్ఛితపాద ఐర్ధితపటుప్రహ్లాద పుణ్యప్రతా
యతనాధ్వన్య జగత్రయీభరణవిద్యాధన్య త్రయ్యంతకీ
ర్తితపీతాంబర కృత్తిధారణశు గాధివ్యాధినిర్వాహణా. 582

క. ఆద్యతశుకముక్తిమహా, పాదపకిసలామున నపదయుగ నానా
వేదశిరఃప్రసవప్రా, సాదవ్యాపారదీనజనమందారా.

583

మాలిని. హరిముఖసురమాశిన్యస్తపాదాంబుజాతా
పరహితరతధామప్రాంతయుక్పారిజాతా
పరుషతరవిలోకప్రాంశుధూతారిజాతా
చరణశరణరక్షాజాగరూకై కచేతా.

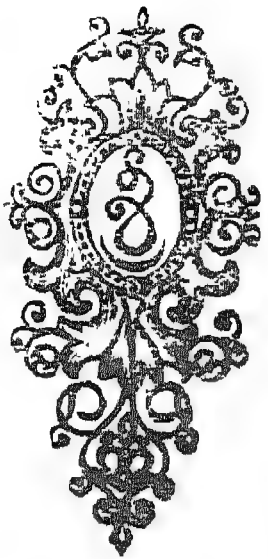
584

గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధసతససాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలసుకవిస్తు
తిభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపర్వశర్వరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గపరిశ్రమణ
ధైర్యపర్యాయధిక్రృతనీహారపర్వతరాజకుమార నిస్సహాయప్రబంధనిర్మాణ భోజ
భూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బైన పంచతంత్రంబున
లబ్ధనాశం బన్నది చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

పంచతంత్రము

పంచమాశ్వాసము.

హిమగుప్తీయతనయా

మోహస్నేహోపలోకముగ్ధభ్రమర

వ్యాహసముపాస్యసిద్ధ

వ్యాహృతిమధుముఖసరోజ హరిహరనాథా.

1

ఎ. దేవా యసమీత్యకారిత్యాభిధానం బగుపంచమతంత్ర మాకర్ణింపు మధీతనీతిశా
స్తమర్తుం డగువిష్ణుశర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె.

2

క. పంచాంగం బకార్యము, నుపరీక్షిత మభిరుతంబు నురి మ్మైన్వరి క
య్యపరీక్షితవిధిఁ గాదా, యుపతాపము పుట్టె విప్రయువతికిఁ బతికిన్.

3

క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రది వీనులవిం

దై వెలయుఁగ నీకథఁ జెపు, మా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియెన్.

4

సీ. గొడదేశంబునఁ గలఁ డాగమాభ్యాసజడుఁడు విప్రుఁడు దేవశర్మ యనఁగ
నతఁడు సోమసుధాత్మ సుత యాజ్ఞ సేని నాఁ బెంపొందుకులకన్యఁ బెండ్లియయ్యె
సంతులే కలశరజ్జలజలోచన తాయి గన్నతాతికిఁగుండు గన్నగుంటి

కెఱఁగుచు మఱుగుచు నెవ్వరేవ్రతములఁ జెప్పి రావ్రతములఁ జేకొనుచును

తే. సుతులఁ గనిపెంచుగరితలఁ జూచి యేచి, యిచ్చ ముచ్చట నొందుచు నిట్టులుండఁ
గొంతగాలంబు వోయిన గొడ్డువీగి, కాంతిజిత హేమసుమగర్భగర్భమయ్యె.

5

సీ. ఓకర బలిసె జిట్టుములసందడి మించెఁ గలక వాతెఁగపోలఫలకయుగళి

బుద్ధిమృద్భక్షణంబునకు నువ్విళులూతై రత్నచామనమేన అచ్చజేసెఁ

గాళిమ గురకుచాగ్రములఁ బాలేము డిగ్గె గార్భ్యంబునకు బొమ్మగట్టె నడుము

నిద్రారతిప్రీతి నేత్రంబులకుఁ గల్గె మురిపంబు ముంగర మోసులెత్తె

తే. నరుచి యాహారసుఖముల నడ్డగించె, మధురరుచులకు నెదురెక్కుమానసంబు

నిశ్చరశ్రాంతి నడకల నెవ్వకొనియె, నక్కురంగేక్షణకుఁ జీర చిక్కుటయును.

6

- క. ఈలక్షణములలీలకొ, చూలాలై యున్నజాయ సుగుణనికాయకొ
వేలాతీతప్రీతిం, బాలితనిజగోత్ర సమితిపతి యిట్లనియెకొ. 7
- క. దైవముకృప గలదానవు, గా వంధ్యాత్వంబు వీడెఁగా నీతికళా
కోవిదుఁ డగుసుతుఁ గనియెదు, గా వంశము వృద్ధిఁబొందఁగా నా కనుచుకొ. 8
- వ మనోరథంబునం బొట్టుపొజలగుమగనిం గని నగుమొగంబున ఘటప్రతిభటస్తని
యిట్లనియె. 9
- క. బహుశమనోరథభీషణ, గహనంబునఁ జిక్కి వెడలఁ గాననినీచో
త్సహనుఁడు చనుసక్తురజః, పిహితుం డగుసోమశర్తపితచందమునకొ. 10
- క. నావిని దేవికి విపులా, దేవుం డిట్లనియె గుణవతీ యెట్లెట్లు
నీవీకథ నాతోఁ జెపు, మా వినియెద ననినఁ బతికి మానిని పలికెకొ. 11
- నీ కలఁడు దాశార్ణభూతలమున నత్యర్థసారశర్తుఁడు సోమశర్త యనఁగ
నతనికి నెనమండుసుతు లందులో నగ్రపుత్రుండు పితృన్నభోక్త నాఁడు
కడుపారఁ గృష్ణపక్షశ్రాద్ధమున నొక్క భూమినిర్జరుగృహంబున భుజించి
యొకసక్తుఘటము పైతృకకర్తచేఁ గొని చని విజనప్రదేశమున నిలిచి
తే ఘటము గలయంపిగా నీరుగా విపంచెఁ, బటిచి శయనించియొలుగుగాఁ బాణి నిలిపి
యత్తు లరమోడ్చి ధనవృద్ధినై చరింతు, నని దురంతోద్యమంబుననతఁడు పాలిచె.
- నీ. అదన నీసక్తు వమ్మెద నమ్మి యొకమేఁక గొనియెదఁ గొనకొని కొనిన మంద
నేటేట నొకరెంటి నీనెడునవియును నవియు వానికిఁ బుట్టినవియు నీన
బహువత్సరములకు బహుసహస్రంబులై నెగడెడువాని నన్నింటి విలిచి
సంతరించెద ధేనుశత మది పెట్టినకోడెలచే ధారఁ గొనిన చేల
- తే. విరివిగాబైరు విత్తింతు వేళ్ళుగొలుచు, గాఁగ మామకసస్యము ల్గడుఫలించు
పంటకొలుచమ్మి కూర్తు నపారధనము, ధనికుఁ డనినాకు నొకఁడిచ్చుఁ దనకుమారి.
- క. దొడ్డతన మరసి యీక్రియ, గడ్డాయం బనిన విప్రకన్యకవలనకొ
గొడ్డ కొకసుతునిఁ గని యా, బిడ్డని మాసోమశర్త పేరే యిడుదుకొ. 14
- క. ఆయిబ్బకుఁ డూర్జితగతి, హోయనపరిమితవయస్కుఁ డగుఁ బోషింపకొ
సాయంతనమున గృహకా, ర్యాయ తమనీషభామ యబ్బాలకునికొ. 15
- క. కరుణఁ దనచంక నిడుకొని, యరుగక యటువైచి పోవు ననునాలో భూ
సురుఁ డీపన్నిద్రాసం, భరమున్రితనయనుఁ డగుచు మఱియాలోనకొ. 16
- క. ధేనువు లేతెంచిన నటు, లై న న్వడిఁ ద్రొక్కు నాత్మజానిఁ దేవోనీ
వీని నిటువైచి పోఁదగు, నే నీచంకకు భరంబె నిసువాసుకొనకొ. 17
- క. అని కలవరించి లగుడముఁ, గొని త్రిప్పదు నిక్కువంబు కులసతి యనుచుకొ
జెనఁటిధరాసురుఁ డాగ్రహ, మన సక్తుఘటంబు భిన్నములుగా వైచెకొ. 18

- వ. సత్తుమార్ణ పాండూకృతుండును విషాదవిహ్వలుండును నయ్యె నిది మనోరథరాజ్య
పాలనధలం బనిచెప్పి యప్పల్ల వాధర సుముహూర్తంబునఁ గుమారుం గాంచి
పంచమదిపసంబున. 19
- క. ఆత్తులలేనికుమారునిఁ, బొత్తులలో నునిచి గూర్చిఁ బురుషుని రక్షౌ
వృత్తికి నియమించి ధరా, భృత్తులితోరోజ జననిగృహమున కరిగెన్. 20
- క. ఆలోఁ బెంపుడునకులము, బాలునకుం గాపువెట్టి బ్రాహ్మణుఁడు నికే
తాళిందమునకుఁ జనియెం, గాలోరగ మపుడు బిలముఖము వెలువడుచున్. 21
- క. అలభూమిసురతనూభవు, తలిమంబునఁ బటన నూర్జితక్రోధసమా
కులమై నకులము చిలువన్, బలువాతన్ గఱచి ద్రుంచి పాఱగవై చెన్. 22
- ఉ. ఆసమయంబున న్న హిసురా గ్రణి పుత్రుఁ దలంచి గాఢసం
త్రాసముపేర్చి లోఁగిటికి గ్రమ్మర వచ్చుచు నుండఁ జూచి యు
ల్లాసరసం బెల్లర్ప నకులంబు ఖణిస్తవదస్త్రపంకసం
భాసితనక్తమై యెదురఁ బర్వి పదాబ్జములం బెనంగినన్. 23
- చ. ప్రకటభుజంగమక్షతజపంకవిలిప్తముఖంబు నమ్మహా
నకులముఁ జూచి భూమిసురుఁ డాహతభీతపరీతిచిత్తుఁడై
యొకగడెసేపు రిమ్మగొని యుండి పదంపడి తేటి నిష్పరీ
క్షుకుఁ డసమీక్ష్యకారియును గావున రోషవశుండు గావునన్. 24
- క. తప్పదు చంపె న్వదనము, చెప్పకచెప్పెడును రక్తసిక్తంబు నా
కుప్పకలువోలెఁ గలిగిన, యిప్పాపని దీనికేన యిచ్చితి మెసవన్. 25
- క. సతిమాట మీర కస్త, తున్మతుదగ్గఱఁ గాచియుండఁజూచిన నీదు
స్థితి వచ్చునె నాకుత్సిత, మతిగుల న్నకుల ముచితమా కావలికిన్. 26
- క. అని కన్నుల జేవుఁబుగీ, లొక్కన లగుడం బెత్తి విసరికొట్టిన వెలికిన్
గనుగ్రుడ్లు వెడల నొప్పిం, బనివి యహో నకుల మపుడు ప్రాణము విడిచెన్. 27
- చ. నకులముఁ జంపి పోయి సదనంబున భూమిసురుండు గన్గొనం
జికిలిమడుంగుపానుపునఁ జెక్కుచెమర్పక యున్నపుత్రకున్
బ్రకటభుజంగభంగములఁ బ్రాంతమునం గని టిచ్చఁబోయి యే
టికి నిటుసేసితిం గలువరించి యయో నను రోయ నుత్తముల్. 28
- వ. అని యుదరతాడనంబుఁ జేసికొనుచు బ్రాహ్మణుం డుచ్చైఃస్వనంబున రోదనంబు
సేయందొడంగె నక్కలకలంబు చేరువఁ బుట్టినింటనునికింజేసి యాకర్ణించి యాజ్ఞ సే
ని గృహంబునకు వచ్చి బ్రాణేశ్వరు నాలోకించి. 29
- క. కడిఖండ లైనపామె, క్కడిది కడుంబ్రేమఁ బెంపఁగా రాజిలుపెం
పుడునకుల మేలపాలిసెం, దడఁచుక నీ వేటికెచ్చెదవు చెపు వనఘా. 30

- ఉ నావిని బ్రాహ్మణుం డనియె నన్నుఁ బ్రయత్న మెల్లర్పఁ బట్టికిన్
గావలిఁబెట్టి పుట్టినిలు గాల్పఁగ నీవటుబోవ నేను నా
లో వివరంబు మాలి మృగలోచన ముంగిసనే కిశోరర
త్నావిధి కొప్ప నేర్పటిచి జాటితి నుందిరబాహ్యాభూమికిన్. 31
- క. ముంగియును మన్నియోగము, నం గదలక కాచియుండ నందును నాలో
నం గాలసర్ప మరుదే, రం గని భవదీయపుత్రరత్నాబుద్ధిన్. 32
- క. తలఁ గొటికి నటికి భుజగ, జ్వలదస్త్రరసాతిర క్తనదనముతో ద
వృల కెనురువచ్చి నకులము, కలకంతి పెనఁగదొణఁగెఁ గాళ్ళన్ వేళ్ళన్. 33
- తే. అపుడు పన్నగర క్తసిక్తాననంబు, బభ్రునేత్రంబుఁ గని గుండె పగిలి నొగిలి
తనయు నిర్జించెనిక నేటితాళి మనుచు, నువిద లగు డాభిహతి దీనియునురుఁగొంటి. 34
- క. ఈయుగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నిశాచరుడఁ గాక బ్రాహ్మణుడనె యం
నాయన యేడ్చుచుఁ జెప్పిన, నాయభినిభయాన భిన్నయై మూర్ఛితైన్. 35
- ఎ మూర్ఛిల్లి యెట్టకేలకుం దేటి కన్నీరు కరతలంబునం దుడిచికొనుచు సతి పతికి
గద్గదస్వరయై యిట్లనియె. 36
- క. కుపరీక్షితము కుదృష్టము, కుపరామృష్టంబు మఱియుఁ గుశ్రుతముం గో
రుపుగుఘండు నాపితునిక్రియ, నశరిమితాపత్పరీతుడై చెడినోవున్. 37
- క. అనినవిని భూనురుఁడు సతిఁ, గనుగొని యోవంశపాలికా! మంగలి యే
పనిఁజేసి చచ్చె నీకథ, విననిష్టం బయ్యెఁ జెప్పవే నాకనుడున్. 38
- ఎ. యాజ్ఞ సేని యిట్లని చెప్పందొణంగె. 39
- చ. జడమతిభార్య యొక్క సెటిసాని విదర్భునివీటనుండి సాం
పడరఁగఁ గత్తలబ్ధిఁ గడుపై కడుఁబై కొనుదండినొప్పలం
బడి యది పుత్రుఁగాంచి పిదపం బరలోకముఁ జేరె నంతలో
నడల దొడంగె నాకటికి నారసి చన్నిడలేమి బాలుఁడున్. 40
- క. చుట్టంబులు పక్కంబులు, కట్టడియై వీడు తల్లి గండము తెలగా
బుట్టై నవలక్షణుం డికఁ, గట్టా యెవ్వారిజెలుపఁగా నున్నాఁడో. 41
- ఆ ఇంట నుండగూడ దిప్పుడ గొని చని, గుంటనైనఁ బెద్దకుంటనైనఁ
బెంటనైన వైచి యింటికి నరుదెం డ, నంగ నద్దురుక్తు లాలకించి. 42
- క. ఆయిఁడ్లఁ గూలి కుప్పట, లాయముగా నిరవధీనయై మనునొకవ
ర్షి యసి వేఁగినమదిలో, బాయనితమి మ్రొక్కి నిలువఁబడి యిట్లనియెన్. 43
- ఉత్సాహ. కన్నవారివంకవారిఁ గానఁ బ్రాణనాథుఁడున్
మున్నెచచ్చె యేను గుంకముండ నెట్టు లేగుదున్
మున్ను వెన్న లేదు నేడు మూఁడుగాళ్ళన్పృథ్వి
యన్నలార వీని నీరె యంచు వేడి మ్రొక్కినన్. 44

- మ. ఆరసాన్నగ్రహణాస్థిశేషనతజేహాన్ సౌఖ్యకృత్యైలసం
స్కరణాభావజటీకృతాలకనశిషద్వైన్యతామ్యన్తుఖం
బరుషప్రాకృతిధానసంపృతనితంబ నిర్మలతాలంబనా
జరతం గన్గొని యొండునాక నగరస్వాముల్ ప్రసాదించినన్. 45
- క. వనిత పనిఁబూని వానిన్, దనయునిగాఁ బెనుచుకొనిన దత్తుకృతం బే
మనిచెప్పవచ్చు విద్యా, ధనుఁడు గుణాకరుఁడు ధీరతరుఁ డతఁడయ్యెన్. 46
- క. ఆతఁ డొకనాఁడు దారి, ద్రోతురుఁడై ధాత నొఁసి యలసి మహీశ
య్యాతలమున నిదురించి య, హో తేజోలాభమూల మొకకలఁ గనియెన్. 47
- ఉ. చేరి తృతీయాయాశుమున సెట్టి గలంగి సమల్లసన్తరు
దూభరుహాభంగిఁ గెంజడలు భూతిపశక్షితమైన మేననిం
దాఁగఁ గావికావు మసినంటినమోము సుత్తుకుశ్రో
చీరుచి నేవగింప నొకసిద్ధుఁడు వచ్చి సదాదరాయతిన్. 48
- చ. అనియె నహో కిరాటతనయా వినయాదిగుణంబులందు నే
మనుజుఁడు నీకు సాటి యలమాట లటుండెఁ బ్రభాతమైననీ
కనుఁగవకు న్భవక్షుపణకత్రయము న్గనుపట్టు ముంగిటం
బనివడి దానిఁ జంపు మది భర్తనిధిత్రయమూర్తి నుండెడున్. 49
- క. అనిధులఁ బుచ్చుకొని ధని, వై నీతిఖ్యాతిరీతు లమరఁగ మనుమం
చానిత్యసత్యుఁ డరిగిన, మానస మురం గిరాటమణి మేల్కనియెన్. 50
- తే. మేలుకని భక్తిఁ బ్రణమిల్లి మేరనిలిచి, తల్లి యూరుజమహిశామతల్లికనియె
నమ్మ యిమ్మందికంబున నలికి మ్రుగ్గుఁ, బెట్టు మిపుడు శుభంబు లభింప మనకు.
- క. నలరు విలంబన మన న, ప్పలితగృహం బలికి పూసి పసపాసఁగం గు
గ్గులుమృగ్గులు నిడి మక్క-ధ, నలఘుమతిం దెలిపె సనయుఁ డగుతనయునకున్. 52
- క. తొరమునకు సమయంబగు, టాతని నాపితుఁడు వచ్చె నాలో దైవ
ప్రారంభమున నపూర్వవి, భారూఢక్షుపణకత్రయంబును వచ్చెన్. 53
- ఎ. వచ్చిన. 54
- క. మే నుప్పొంగఁగఁ బెండెర, కూన న్నగు లగుడమెత్తికొని ప్రాణంబుల్
పోనడఁచె సెట్టి యాలో, దీనత్రితమం బహో నిధిత్రయ మయ్యెన్. 55
- ఎ. అయిన. 56
- క. అనిధులఁ బుచ్చుకొని ధని, యే నాపితుఁజూచి నణిజుఁ డాదృతి మెఱయన్
దీనారశతక మిడి మదిఁ, బూనినకౌతూహలమునఁ బొమ్మని పల్కెన్. 57
- చ. వెఱగు జనింప నత్తెఱఁగు వెంగలిమంగలి నూచి కన్నుమి
న్నెఱుఁగక యింటి కేగి యటులేనును భూరినిధు ల్గడింతు నం
చటిముటి గొంతులేక లగుడాగ్రముఁ గైకొని యత్న మేమియున్
గరిపడకుండ నాక్షుపణకత్రితయాగమనంబుఁ గోరఁగన్

4. ఒకముగురు నిగురుగప్పిన, ప్రకటాంగారము లనంగ భస్మవిలిప్తాం
గకులు చనుదేర నారసి, తుకతుకపో నడచె నాపితుఁడు చేనేతక. 5
5. లగుడంబున మస్తకముల్, పగిలి పడ నేర్పియఁ జచ్చిపడి రెన్నఁగ న
ముగురును మగురు నిధిత్రయ, మగుటయు లేదవని మెఱసెనస్త్రము మెదడుక. 6
6. అట్టిచుక్కత్యంబునకుఁ బాయలాహాకారంబు లొనర్చి రాక్షసంబ నగరరక్షకులు. 61
7. పటురభసంబున నొబ్బదివిపట్టి దురాత్మక యిట్టివారి నేఁ
డిటునలె జేసి చంపుటకు నెవ్విధి నీమన సోర్చె నీరు ని
మ్మటించరిత్రు లన్యులకుఁ గోర కొకింతయు గిడు వీరిపైఁ
గటకట మచ్చరం బెటులఁ గల్గె వృథా యిది పోల దెయ్యడక. 62
8. నిటలలిఖితాక్షరంబులు, కుటిలాత్మా మసుదెసల గొనబగుజటులం
జటులగతిఁ జంపితీవని, కటములు బొంగారఁ గ్రూరగతి వా రంతక. 63
9. ఆక్షురకుఁ డోడిపడ న, బిట్టులపాదముల సరసఁబెట్టి భుజాహే
తిక్షుతి దునిమిరి ధర నప, రీక్షితకాయులు భజింపరే యాపదలక. 64
10. ప్రశమనరేఖఁ బాదమునఁబ్రామి యహో యవిశేషరోషసం
వకుఁ డగుచుకొ ధరాస్థలి నవారణ నెవ్వఁడు వేగిరించి సం
భృశతరకార్యము ల్పులుపుఁ బెద్దయు వేయునునేల సర్వదు
ర్దశలు గలంచు వానిఁ దము దా గుణలుబ్బులఁ బొందుసంపదల్. 65
11. కావున నీవును నాపితునకు దోడుబోయినవాఁడ పని ప్రాణేశ్వరుం దూఁచి వారు
సుఖస్థితి నుండి రని విష్ణుశర్మండు నెప్పిన విని నీతికథావర్ణనంబున సుదర్శనకుమా
రులు లబ్ధవస్తులై పూర్ణులై తండ్రి నలరింపుచుండిరి. 66
12. సతత శ్రీభృతరాగదేహకృతయోషాభాగరత్నాస్థిదా
మతటితారకయు క్తవారిధరసమ్యక్కాయ చిద్దేయ ష
ణ్ణతమోహాన్మృతికర్తృకామ హితగానప్రేమ గోపాంగనా
శతచామికరచామరానిలచరాం చత్ఫలలోలాలకా. 67
13. హాటకమణినూపురన్మక, రోటీకమలాప్తచరణ రుచిరాగ్నిశిఖా
పాటీరభసితపల్లవ, పాటలమందారపాదపప్రతిమానా 68
- మాలిని త్రిపురరిపువరస్త్రీతీవ్రమానచ్చిదాధీ, నిపుణతరవిహారా నిత్యసంతోషపూరా
జపకరణచణార్యాసక్తముక్తాభిగమ్యా, త్రిపటుతనువిలాసా ద్యిభామైకవాసా. 69
- గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలసుకవి
స్తుతిభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపర్వశర్వరీతమణ నీతిశాస్త్రమార్గపరిశ్రమణ
ధైర్యపర్యాయ ధిక్కృతనీహారపర్వత పర్వతరాజకుమార నిస్సహాయప్రబంధనిర్మాణ
భోజభూదారసుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బయిన పంచతం
త్రంబున నసమీత్యకారిత్వ మన్నది సర్వంబును పంచమాశ్వాసము.